

Suomenkielinen laitos

Tiedonantoja ja ilmoituksia

61. vuosikerta

6. heinäkuuta 2018

Sisältö

I Päätöslauselmat, suositukset ja lausunnot

LAUSUNNOT

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea

ETSK:n 533. täysistunto, 14.3.2018–15.3.2018

2018/C 237/01	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Sosiaalisesti kestäväpohjainen malli elintason nostamiseksi ja kasvun ja työllisyyden edistämiseksi kansalaisten turvallisuuden varmistavana tekijänä digiaikana” (puheenjohtajavaltio Bulgarian pyytämä valmisteleva lausunto)	1
2018/C 237/02	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Työn tulevaisuus – tulevaisuuden työtehtävissä tarvittavien tietojen ja taitojen hankkiminen” (puheenjohtajavaltio Bulgarian pyytämä valmisteleva lausunto)	8

III Valmistelevat säädökset

EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEA

ETSK:n 533. täysistunto, 14.3.2018–15.3.2018

2018/C 237/03	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Laitonta verkkosisältöä vastaan – Lisää vastuuta verkkoalustoille” (COM(2017) 555 final)	19
---------------	--	----

2018/C 237/04	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission kertomus Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Copernicus-ohjelman väliarviointi (2014–2020)” (COM(2017) 617 final)	26
2018/C 237/05	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheista ”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle – Tasapainoinen teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanojärjestelmä nykypäivän yhteiskunnallisiin haasteisiin” (COM(2017) 707 final) – ”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle – Ohjeita teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/48/EY tietyistä näkökohdista” (COM(2017) 708 final) – ”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle – Euroopan unionin lähestymistapa essentiaalipatentteihin” (COM(2017) 712 final)	32
2018/C 237/06	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus neuvoston asetukseksi tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelmaa Horisontti 2020 täydentävästä Euroopan atomienergiayhteisön tutkimus- ja koulutusohjelmasta (2019–2020)” (COM(2017) 698 final – 2017/312 (NLE))	38
2018/C 237/07	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheista ”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle alv-toimintasuunnitelman jatkotoimista – Kohti yhtenäistä EU:n alv-aluetta – Tekojen aika” (COM(2017) 566 final) – ”Ehdotus neuvoston asetukseksi asetuksen (EU) N:o 904/2010 muuttamisesta luotettavaksi tunnustetun verovelvollisen osalta” (COM(2017) 567 final – 2017/0248 (CNS)) – ”Ehdotus neuvoston täytäntöönpanoasetukseksi täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 282/2011 muuttamisesta yhteisöliiketoimien tiettyjen vapautusten osalta” (COM(2017) 568 final – 2017/0249 (NLE)) – ”Ehdotus neuvoston direktiiviksi direktiivin 2006/112/EY muuttamisesta arvonlisäverojärjestelmän tiettyjen sääntöjen yhdenmukaistamiseksi ja yksinkertaistamiseksi sekä lopullisen järjestelmän käyttöön ottamiseksi jäsenvaltioiden välisen kaupan verotusta varten” (COM(2017) 569 final – 2017/0251 (CNS))	40
2018/C 237/08	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan keskuspankille, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle pankkiunionin valmiiksi saamisesta” (COM(2017) 592 final)	46
2018/C 237/09	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheista ”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetuksen (EU) 2017/825 muuttamisesta rakenneuudistusten tukiohjelman rahoituspuitteiden kasvattamiseksi ja sen yleistavoitteen mukauttamiseksi” (COM(2017) 825 final – 2017/0334 (COD)) – ”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa, koheesiorahastoa, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yhteisistä säännöksistä sekä Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa, koheesiorahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yleisistä säännöksistä sekä neuvoston asetuksen (EY) N:o 1083/2006 kumoamisesta 17 päivänä joulukuuta 2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1303/2013 muuttamisesta jäsenvaltioissa toteutettaville rakenneuudistuksille myönnettävän tuen osalta” (COM(2017) 826 final – 2017/0336 (COD))	53
2018/C 237/10	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus neuvoston päätökseksi jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan suuntaviivoista” (COM(2017) 677 final – 2017/0305 (NLE))	57
2018/C 237/11	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Yhteinen tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle – Utta vauhtia Afrikan ja EU:n kumppanuudelle” (JOIN(2017) 17 final)	66
2018/C 237/12	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi eurooppalaisesta kansalaisaloitteesta” (COM(2017) 482 final – 2017/0220 (COD))	74

I

(Päätöslauseimat, suositukset ja lausunnot)

LAUSUNNOT

EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEA

ETSK:N 533. TÄYSISTUNTO, 14.3.2018–15.3.2018

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Sosiaalisesti kestäväpohjainen malli elintason nostamiseksi ja kasvun ja työllisyyden edistämiseksi kansalaisten turvallisuuden varmistavana tekijänä digiaikana”

(puheenjohtajavaltio Bulgarian pyytämä valmisteleva lausunto)

(2018/C 237/01)

Esittelijä: **Giulia BARBUCCI (IT-II)**

Neuvoston puheenjohtajavaltion Bulgarian lausuntopyyntö	5.9.2017 päivätty kirje
Oikeusperusta	Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 304 artikla
Vastaava erityisjaosto	”työllisyys, sosiaaliasiat, kansalaisuus”
Hyväksyminen erityisjaostossa	23.2.2018
Hyväksyminen täysistunnossa	15.3.2018
Täysistunnon nro	533
Äänestystulos	187/16/10
(puolesta / vastaan / pidättyi äänestämästä)	

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 **Sosiaalinen kestäväpohjaisuus** olisi otettava kaikissa EU:n, valtiollisten ja paikallisten toimielinten toteuttamissa politiikoissa huomioon yhtä lailla kuin taloudellinen ja ympäristökestävyys. Euroopan komission pohdinta-asiakirjassa Euroopan **sosiaalisesta ulottuvuudesta** ⁽¹⁾ sekä Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilariin liittyen hiljattain esitetyt ehdotukset tarjoavat ainutlaatuisen tilaisuuden edistää osallistavaan kasvuun, työllisyyteen ja sosiaalipolitiikkaan liittyvien EU- ja jäsenvaltiotason toimenpiteiden kestävyyttä. ETSK suosittaa, että **Euroopan sosiaalisen mallin** saattaminen kestävämmälle pohjalle otetaan tavoitteeksi komission meneillään olevaan työohjelmaan kuuluvissa ehdotuksissa – esimerkiksi sosiaalista oikeudenmukaisuutta käsittelevässä paketissa, aloitteessa oikeudenmukaisesta verotuksesta digitaalitaloudessa sekä talous- ja rahaliiton uudistuksissa.

⁽¹⁾ EUVL C 81, 2.3.2018, s. 145

1.2 Sosiaaliin kysymyksiin liittyvien **toimenpiteiden vaikutuksia** sosiaalisen kestävyden kannalta olisi **arvioitava** yhä tarkemmin hyödyntäen jo olemassa olevia seurantajärjestelmiä ja indikaattoreita. ETSK kehottaa toimielimiä arvioimaan olemassa olevia ja uusia välineitä (alkaen sosiaalisten oikeuksien pilariin liittyvästä tulostaulusta) ja varmentamaan niiden tehokkuuden pystyäkseen määrittämään tarkemmin, miten ehdotetut toimintalinjat vaikuttavat kansalaisiin.

1.3 ETSK panee merkille Euroopan parlamentin 19. tammikuuta 2017 Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarista antamassaan päätöslauselmassa ilmaisevan huolen nykyisten työelämä- ja sosiaalinenormien päivittämistarpeesta. Komitea antaa tätä ajatellen aikanaan oman panoksensa sosiaalista oikeudenmukaisuutta käsittelevään pakettiin, jonka komissio on sisällyttänyt vuoden 2018 työohjelmaansa. ETSK korostaa myös, että työmarkkinoilla tarvitaan toimintapuitteita uudenlaisten ja monimuotoisempien urapolkujen tukemiseksi, työllisyyden ja työntekijöihin sovellettavien normien parantamiseksi kaikkialla Euroopassa riippumatta siitä, millaisen sopimuksen nojalla työtä tehdään, sekä elin- ja työolosuhteiden parantamiseen tähtäävän lähentymisen edistämiseksi. Tästä olisi hyötyä myös alueellisten erojen umpeenkuromisessa. ETSK kannattaa Euroopan parlamentin suositusta siitä, että komission ja työmarkkinaosapuolten tulisi laatia yhteistyössä ehdotus puitedirektiiviksi, jolla varmistetaan säälliset työolot ja -ehdot kaikissa työllistymismuodoissa ja laajennetaan nykyiset vähimmäisnormit koskemaan myös uudenlaisia työsuhteita.

1.4 ETSK näkee selvän yhteyden **kilpailukyvyyn, tuottavuuden** ja **sosiaalisen kestäväpohjaisuuden** välillä: kaikkien osapuolten on sitouduttava edistämään **osallistavaa kasvua** ja samanaikaisesti luomaan yritysmaailmalle suotuisat edellytykset, jotta syntyisi yhä enemmän ja parempia työpaikkoja. Työ on edelleen tärkein hyvinvointia ja vaurautta luova tekijä, mutta yhteiskunnissa on palattava noudattamaan sitä periaatetta, että tasa-arvoisuuden lisäämisen ehdottomana edellytyksenä on kasvun ja työllisyyden edistäminen nykyistä osallistavammalta ja kestävämmältä pohjalta sen varmistamiseksi, että **työolot ja -ehdot ovat ihmisarvoiset ja palkat ja eläkkeet riittäviä ja että ihmiset pystyvät käyttämään oikeuksiaan**. Kilpailukyky, tuottavuus ja työntekijöiden oikeudet ovat periaatteita, jotka tulee jälleen nivoa kiinteäksi osaksi työmarkkinoiden sääntelyyn ja sosiaaliin oikeuksiin liittyviä toimintapolitiikkoja.

1.5 Komitea on tietoinen siitä, että demokratia saattaa vaarantua, elleivät ihmiset, jotka kärsivät yhä edelleen säästöpolitiikkojen seurauksista, pääse hyötymään kasvun mukanaan tuomasta vauraudesta ja digitalisaation tuottavuuseduista.

1.6 ETSK suosittaa aiempien lausuntojensa tapaan, että lisättäisiin edelleen ponnisteluja elin- ja työolojen **alueellisten erojen tasoittamiseksi** Euroopan unionissa. Noususuuntainen lähentyminen ei saa olla vain toisteltava lause, vaan sen tulee olla periaate, joka otetaan huomioon ja jota noudatetaan kaikessa unionin politiikassa kautta linjan, finanssi- ja talouspolitiikasta alkaen. Todellinen yhdentyminen on mahdotonta niin kauan kuin EU:n kansalaisten palkat ja tosiasialliset mahdollisuudet käyttää sosiaalisia oikeuksia ovat niin erilaiset kuin nykyisin. **Rakennerahastoilla** on tässä yhteydessä perustavan tärkeä rooli, ja ne on suunnattava yhä voimakkaammin alueellisten erojen pienentämiseen.

1.7 ETSK suhtautuu myönteisesti sellaisiin aloitteisiin kuin nuorisotakuu, taitojen parantamisen polku ja pitkäaikaisytyöttömyyden vähentämiseen tähtäävät strategiat ja kehottaa EU:n ja jäsenvaltioiden toimielimiä varmistamaan, että siirtymien helpottamista ja nopeuttamista varten on asianmukaiset resurssit, sekä **takaamaan** varsinkin vähäosaisimpien keskuudessa **asianmukaisesti tulojen katkeamattomuuden**⁽²⁾. ETSK suosittaa lisäksi, että luodaan otolliset olosuhteet **kilpailukyvyyn, työpaikkojen synnyn ja sujuvan työpaikasta toiseen siirtymisen takaamiseksi** sosiaalisten turvaverkkojen ja muiden sellaisten tukitoimenpiteiden avulla, joissa otetaan huomioon työntekijöiden ja yritysten tarpeet.

1.8 ETSK kehottaa työmarkkinaosapuolia kehittämään keskitettyä sopimista osallistavaksi kaikilla tasoilla ja kannustaa niitä harkitsemaan (esim. EU-tason työmarkkinaosapuolten seuraavan työohjelman puitteissa) uudenlaisia toimenpiteitä, joilla helpotettaisiin naisten pääsyä digitaalikauden työpaikkoihin, jotta **sukupuolten palkkaerot poistuisivat**. Tässä yhteydessä tulee tukea määrätietoisesti ja asianmukaisin keinoin **äitiyttä** ja luoda edellytykset **sukupuolten tosiasialliselle tasa-arvolle** työelämässä. ETSK kehottaa lisäksi kaikkien tasojen toimielimiä sekä työmarkkinaosapuolia ja järjestäytyntä kansalaisyhteiskuntaa toteuttamaan koordinoituja toimia miesten ja naisten yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi kaikilla elämänalueilla.

1.9 ETSK katsoo, että sosiaalisen kestäväpohjaisuuden yhtenä kulmakivenä ovat myös tasapuoliset ja aidot mahdollisuudet **elinikäiseen oppimiseen** varhaislapsuudesta saakka, etenkin kun otetaan huomioon, että laajat väestönsat saattavat marginalisoida **digitaalisen syrjäytymisen** vuoksi. ETSK kehottaa päättäjiä pohtimaan toimenpiteitä digitaalitalouden avainalojen osaamisvajeen pienentämiseksi, koska nämä alat ovat oleellisia huipulle pääsyä ja Euroopan kilpailukyvyyn parantamista ajatellen. On myös olennaisen tärkeää taata mahdollisuudet digitaalisten taitojen hankkimiseen kaikille

⁽²⁾ EUVL C 170, 5.6.2014, s. 23

niille, jotka ovat digitalisaation takia vaarassa syrjäytyä siten, etteivät pysty käyttämään oikeuksiaan ja sosiaalipalveluja – etenkin jos on kyse perusoikeuksista ja -palveluista. Komitea kehottaakin työmarkkinaosapuolia ja toimielimiä ryhtymään yhteistyössä järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan kanssa viipymättä toimenpiteisiin tämän varmistamiseksi. Kaikkien tasojen viranomaisten tehtäviin kuuluu huolehtia siitä, että käytettävissä on asianmukainen digitaalinen infrastruktuuri, jonka ansiosta osallisuus paranee. Näin voidaan tasoittaa mahdollisia alueiden ja toimintaympäristöjen välisiä eroja.

2. Sosiaalinen kestäväpohjaisuus digitalisaation ja globalisaation aikakaudella

2.1 Käsillä olevassa valmistelevassa lausunnossa analysoidaan kysymystä sosiaalisesta kestävydestä **kokonaisvaltaisesti**, käsitteen määritelmästä aina siihen saakka, miten sosiaalinen kestävyys vaikuttaa sosiaali-, työllisyys- ja talouspoliittisiin toimiin.

2.2 Keskeisiin nyky-yhteiskunnan ongelmia määrittäviin tekijöihin kuuluvat mm. **globalisaation** vaikutukset, **talouskriisin** raskas perintö, **syntyvyyden pieneneminen** ja siitä johtuva **Euroopan väestön ikääntyminen** sekä suurimmassa osassa Euroopan unionin maita **heiveröisenä pysynyt talouskasvu**.

2.3 Monien sosioekonomisten mittarien perusteella on selvää, että etenkin EU- ja jäsenvaltiotasolla kriisin voittamiseksi toteutetut toimet ovat liian usein **lisänneet eriarvoisuutta** ja luoneet **uusia epätasapainotiloja** – myös maantieteellisessä mielessä – sosiaaliryhmien, sukupuolten ja sukupolvien välille, vaikka niiden tarkoituksena on ollut hillitä globaaleista tekijöistä johtuvaa epävarmuutta. Kaikkien tasojen toimielinten tulee siis aktivoitua ja esittää yhteistyössä työmarkkinaosapuolten ja järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan kanssa toimintalinjoja, joiden lähtökohtana ovat toimenpiteet tällaisen epätasapainon ja eriarvoisuuden poistamiseksi. Toimenpiteissä olisi tukeuduttava ensisijaisesti työllisyyden parantamiseen kestävä ja osallistavamman kasvun pohjalta.

2.4 Kestävyys käsitteeseen sisältyy kolme peruselementtiä: kestävyys **ympäristön, taloudellisten näkökohtien ja sosiaalisten näkökohtien** kannalta. Näihin kolmeen osatekijään viitataan EU:n perussopimuksissa, ja ne kuvastuvat myös kestävä kehityksen käsitteessä, joka on YK:n vahvistaman kestävä kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelman ja siihen liittyvien 17 kestävä kehityksen tavoitteen lähtökohtana. Eurostat toteaa vuonna 2017 julkaisemassaan katsauksessa kestävä kehityksen tavoitteiden toteutumisen edistymisestä EU:ssa, että ympäristöön liittyvissä tavoitteissa (nro 7 "Kohtuuhintainen ja puhdas energia", nro 12 "Vastuuntuntoinen kulutus ja tuotanto", nro 15 "Maaekosysteemit" ja nro 11 "Kestävät kaupungit ja yhteisöt") on edetty kaiken kaikkiaan huomattavan hyvin mutta **sisällöltään sosiaalisemmissa tavoitteissa** (nro 4 "Laadukas koulutus", nro 5 "Sukupuolten tasa-arvo", nro 8 "Säälliset työpaikat ja talouskasvu", nro 1 "Köyhyyden poistaminen", nro 2 "Nälän poistaminen" ja nro 10 "Eriarvoisuuden vähentäminen") **edistys on jäänyt keskinkertaiseksi**.

2.5 Vaikka yleisesti ottaen hyväksytään, että **sosiaalinen kestäväpohjaisuus voidaan määritellä** kyvyksi taata ihmisten hyvinvoinnin edellytykset (turvallisuus, terveys, koulutus, demokratia, osallistuminen, oikeudenmukaisuus) tasapuolisesti eri väestöryhmille ja sukupuolille, lisäksi on syytä täsmentää, että käsitteellä on monia mahdollisia ilmenemismuotoja sen mukaan, millaisissa yhteyksissä sitä käytetään. Sosiaalista kestäväpohjaisuutta on ajettava ja toteutettava samalla painolla kuin ympäristöön liittyvää ja taloudellista kestävyttä, ja tavoitteena on oltava eriarvoisuuden vähentäminen.

2.6 Sosiaalinen kestävyys on viime vuosien makrotalouspoliittisia linjauksia tehtäessä usein **asetettu vastakkain taloudellisen ja finanssipoliittisen kestävyuden** kanssa, mikä on virhe. Esimerkkinä tästä ovat rakenteelliset uudistukset, joita EU:n toimielimet ovat esittäneet ja jäsenvaltioiden hallitukset toteuttaneet vuosina 2007–2008 puhjenneen ja myöhemmin talouskriisiksi laajentuneen finanssikriisin johdosta. Toimielinten ja työmarkkinaosapuoltenkaan ei pitäisi asettaa kilpailukykyä ja kestävyttä toisiaan vastaan. On esimerkiksi näytetty toteen, että kestävyys suhteen edistyksekkäimpien yritysten kansainvälinen kilpailukyky on todennäköisesti muita parempi. Lisäksi EU:n olisi ohjattava globalisaatiota sellaisen kestävä kehityksen suuntaan, joka hyödyttää sekä yrityksiä että työntekijöitä.

2.7 **Pk-yrityksillä** on kaikista yrityksistä erityisen merkittävä rooli kestävä ja osallistavan kasvun toteuttamisessa. Tällainen kasvu pohjautuu yhtä aikaa sekä säällisten työpaikkojen luomiseen että kilpailukykyyn edistämiseen siten, että sosiaalinen kestäväpohjaisuus otetaan huomioon.

2.8 **Maailmanlaajuinen kestävä kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelma ja siihen liittyvät 17 tavoitetta** muodostavat kehityksen, jonka puitteissa innovointi ja kestävä kehitys voidaan sovittaa yhteen luomalla yhteys globaalin ja kansallisen tason aloitteiden välille. Toimintaohjelmassa tuomitaan **nykyinen kehitysmalli** ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti **kestämättömäksi** ja irtaudutaan siten siitä ajatuksesta, että kestävyys olisi pelkkä ympäristökysymys. Ohjelma tarjoaa kehityksen eri ulottuvuudet kattavan **yhdennetyn näkemyksen**. Toimintaohjelman täytäntöönpano edellyttää vahvaa sitoutumista kaikilta yhteiskunnan osapuolilta eli toimielimiltä, järjestäytyneeltä kansalaisyhteiskunnalta, tiedemaailmalta ja korkeakouluilta sekä tehokkaita arviointitoimia.

2.9 ETSK on useaan otteeseen peräänkuuluttanut hyödyllisen keskinäisen riippuvuussuhteen luomista finanssi- ja makrotalouspolitiikkojen ja sosiaalisten oikeuksien välille ja tuonut esille, että näitä oikeuksia ei kunnioiteta riittävän hyvin, mikä lisää entisestään eriarvoisuutta unionissa. Kysymys sosiaalisesta kestäväpohjaisuudesta on nivottava etenkin keskusteluun, jota parhaillaan käydään **talous- ja rahaliiton** sekä **monivuotisen rahoituskehityksen tulevaa rakennetta** koskevista ehdotuksista. Sosiaaliin kysymyksiin liittyvien toimenpiteiden vaikutuksia sosiaaliseen kestävyYTEEN olisi arvioitava yhä tarkemmin hyödyntäen jo olemassa olevia seurantajärjestelmiä ja indikaattoreita.

2.10 ETSK katsoo, että toimielinten tulee myös arvioida jo olemassa olevia ja uusia välineitä (kuten sosiaalisten oikeuksien pilariin liittyvää tulostaulua) ja varmentaa niiden tehokkuus pystyäkseen määrittämään suhteellisen tarkasti, miten ehdotetut sosiaaliin oikeuksiin liittyvät toimintalinjat vaikuttavat kansalaisiin.

2.11 Jotta voidaan kuroa umpeen EU:n alueellisia eroja, jotka ovat paikoin kärjistyneet talouskriisin takia, on mm. edistettävä uusia ja tehokkaampia **resurssienkäyttöstrategioita** ja hyödynnettävä erityisesti Euroopan rakenne- ja investointirahastoja. Näistä rahastoista olisi tuettava ensisijaisesti **kestävään kasvuun** tähtäviä toimia ja **laadukkaiden työpaikkojen luomista**. ETSK on jo ilmaissut lausunnossaan aiheesta "Sosiaalisten investointien vaikutukset työllisyyteen ja julkistalouteen" ⁽³⁾, että se kannattaa sellaisen **eurooppalaisen elvytys- ja investointiohjelman** perustamista, joka on suuruusluokaltaan kaksi prosenttia bkt:stä, sekä aiempaa voimakkaampaa keskittymistä sosiaaliin investointeihin. Investointiohjelmaan on kanavoitava uusia taloudellisia resursseja, jotka tulevat olemassa olevien Euroopan rakenne- ja investointirahastojen lisäksi.

3. Euroopan sosiaalinen malli: kestäväpohjaisuus ja elin- ja työolojen parantaminen

3.1 ETSK pitää **Euroopan sosiaalista mallia** ainutlaatuisena eurooppalaiseen identiteettiin liittyvänä valttina: se takaa olemassa olevien sosiaaliturvajärjestelmien kautta kaikille korkeatasoisen sosiaalisen suojelun ja kansalaisen oikeudet. ETSK:n mielestä mallia ei siis pidä kyseenalaistaa vaan vahvistaa. Tätä ajatellen on perustavan tärkeää, että EU:n toimintapolitiikoilla tähdätään eurooppalaisten ihmisten **elin- ja työolojen jatkuvaan parantamiseen** kaikilla rintamilla sen mukaisesti kuin perussopimuksissa on määrätty Euroopan yhdentymisen alusta lähtien.

3.2 Euroopan komission tämänhetkinen työohjelma sisältää esimerkiksi sosiaalista oikeudenmukaisuutta käsittelevän paketin ja aloitteen oikeudenmukaisesta verotuksesta digitaalitaloudessa sekä toimenpiteitä talous- ja rahaliiton uudistamiseksi. ETSK suosittaa, että kyseisten ehdotusten tavoitteeksi otetaan Euroopan sosiaalisen mallin kestävyYDEN edistäminen ⁽⁴⁾.

3.3 ETSK katsoo, että **sosiaalinen kestävyys ja taloudellinen kestävyys tulee sovittaa asianmukaisesti yhteen** työmarkkinapolitiikkoja määriteltäessä. Erot kansalaisten tilanteiden välillä ja ihmisten eriarvoisuus ovat kasvaneet EU:ssa viimeksi kuluneiden kymmenen vuoden aikana: sosiaaliturvapalvelujen saatavuudessa ja mahdollisuuksissa päästä työelämään on eroja ja lisäksi epätyypilliset työnteon muodot ovat yleistyneet (tästä on laajoja tilastotietoja). EU:n kansalaiset ovat tämän takia yhä epävarmempia yleisten elinolojensa paranemisen mahdollisuuksista. Tällainen käsitys on vahvistunut etenkin nuorten, naisten ja kaikkien riskialteimmassa asemassa olevien väestöryhmien keskuudessa. ETSK katsoo tätä taustaa vasten, että on oleellista edistää **maahanmuuttajien integroitumista työelämään**, sillä heidän panoksensa sosiaaliturvajärjestelmiin on monissa tapauksissa ratkaisevan tärkeä sosiaaliturvajärjestelmien ja sosiaalisten turvaverkkojen vakauden kannalta.

3.4 ETSK panee merkille **Euroopan parlamentin** 19. tammikuuta 2017 Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarista antamassaan päätöslauselmassa ilmaisevan huolen nykyisten työelämä- ja sosiaalinenormien päivittämistarpeesta. Komitea antaa tätä ajatellen aikanaan oman panoksensa sosiaalista oikeudenmukaisuutta käsittelevään pakettiin, jonka komissio on sisällyttänyt vuoden 2018 työohjelmaansa. ETSK korostaa myös, että työmarkkinoilla tarvitaan toimintapuitteita uudenlaisten ja monimuotoisempien urapolkujen tukemiseksi, työllisyyden ja työntekijöihin sovellettävien normien parantamiseksi kaikkialla Euroopassa riippumatta siitä, millaisen sopimuksen nojalla työtä tehdään, sekä elin- ja työolosuhteiden parantamiseen tähtävään lähentymisen edistämiseksi. Tästä olisi hyötyä myös alueellisten erojen umpeenkuomisessa. ETSK kannattaa Euroopan parlamentin suositusta siitä, että komission ja työmarkkinaosapuolten tulisi laatia yhteistyössä ehdotus **puitedirektiiviksi**, jolla varmistetaan säälliset työolot ja -ehdot kaikissa työllistymismuodoissa ja laajennetaan nykyiset vähimmäisnormit koskemaan myös uudenlaisia työsuhteita.

⁽³⁾ EUVL C 226, 16.7.2014, s. 21

⁽⁴⁾ EUVL C 51, 17.2.2011, s. 20

3.5 ETSK on analysoinut useissa lausunnoissaan **digitalisaatioilmiötä** ja sen vaikutuksia **työn organisointiin ja työllisyyteen**.⁽⁵⁾ Digitalisaatiota ei pidä kuitenkaan tarkastella yksinomaan työllisyyden ja työmarkkinoiden näkökulmasta. Digitaalisten välineiden lisääntyvä käyttö on muuttanut syvällisesti arkielämäämme – henkilökohtaista ja sosiaalista elämää ja jopa suhdettamme politiikkaan, vapaaehtoistoimintaan ja kansalaisyhteiskuntaan. EU:n olisi edistettävä varhaiskasvatukseen ja elinikäiseen oppimiseen, erityisesti digitaalisten opetuksen, liittyviä toimia osaamisen kohtaanto-ongelman korjaamiseksi. Koulutusjärjestelmissä – myös korkea-asteen koulutuksessa, ammatillisessa koulutuksessa ja elinikäisessä oppimisessa – on pyrittävä huipulle ja mahdollistettava siten johtoaseman saavuttaminen tutkimuksessa ja innovoinnissa sekä eurooppalaisten ideoiden, tavaroiden ja palvelujen muita parempi kilpailukyky.

3.6 ETSK on korostanut useissa lausunnoissaan, että **sosiaalisesti haavoittuvassa asemassa olevien riskiryhmien** tarpeet on otettava erityisesti huomioon. On varmistettava, että sosiaalisen suojelun järjestelmät ovat osallistavia ja että niissä kiinnitetään erityishuomiota haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten tarpeisiin ja heidän perheisiinsä, jotta heille voidaan tarjota ihmisarvoiset elinolot ja mahdollisuus työskennellä yksilöllisiin tarpeisiinsa soveltuvassa tuetussa työpaikassa.

3.7 **Vammaiset** ovat vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksen ja Euroopan vammaisstrategian keskiössä. ETSK kehottaa pyrkimään kaikin voimin merkittävään edistymiseen kaikilla kahdeksalla keskeisellä toiminta-alueella, joiden avulla on tarkoitus saavuttaa YK:n yleissopimuksen tavoitteet: esteettömyys ja saavutettavuus, osallistuminen, yhdenvertaisuus, työllisyys, koulutus, sosiaaliturva, terveydenhuolto ja vammaisten oikeuksien edistäminen kansainvälisellä tasolla. Digitalisaatio vaikuttaa arkielämäämme joka suhteessa, ja ETSK kehottaa kiinnittämään digitalisaatiokehityksen yhteydessä erityistä huomiota vammaisiin, sillä he tulevat hyvin todennäköisesti tuntemaan sen vaikutukset. Euroopan unionin pitäisi hyödyntää olemassa olevat lukuisat mahdollisuudet parantaa vammaisten työllistyvyyttä ja pääsyä ihmisarvoiseen työhön. Näin he kykenisivät myös antamaan panoksensa sosiaaliturvajärjestelmiin. ETSK suosittelee sen vuoksi, että luodaan edellytykset elinikäisen oppimisen ja uudelleen koulutuksen välineiden entistä aktiivisempaan käyttöön vammaisten kouluttamiseksi digitaaliakauden uusiin ammatteihin.

3.8 ETSK pitää perustavan tärkeänä huomioida sosiaalinen kestäväpohjaisuus **nuoria sukupolvia** ja **Euroopan sosiaalisen mallin tulevaisuutta** koskevissa EU:n toimintapolitiikoissa. Nuorten sukupolvien kasvavaa skeptisyyttä instituutioita kohtaan (huolestuttavimpana oireena tästä hyvin laimea äänestysintona) sekä järjestäytyneitä kansalaisyhteiskuntaa, puolueita ja ay-liikettä kohtaan ja intoa liittyä euroskeptisiin ja äärioikeistolaisiin liikkeisiin voidaan hillitä vain siten, että EU ottaa nykyistä paremmin huomioon Euroopan sosiaalisen mallin tulevaisuuden ja kestävyuden. ETSK vetoaa EU:n toimielimiin ja jäsenvaltioiden hallituksiin, jotta ne tekisivät kaiken mahdollisen nuorille tarjolla olevien työpaikkojen määrän lisäämiseksi ja laadun parantamiseksi, nuorten liikkuvuuden tukemiseksi, kohtuullisen sosiaaliturvan takaamiseksi ja elinikäisen oppimisen ja kouluttautumisen mahdollisuuksien edistämiseksi kaikilla tasoilla. Erasmus+-ohjelmaa, nuorisotakuuta ja kaikkia muita nuorisotyöllisyysaloitteeseen sisältyviä toimenpiteitä varten on osoitettava riittävä rahoitus, ja ne on pantava asianmukaisesti täytäntöön.

3.9 ETSK pitää erittäin tärkeänä, että ihmisille taataan varsinkin työelämästä pois siirtymisen jälkeen edellytykset **sosiaalisesti kestävään tulotasoon**. On ehdottoman tärkeää varmistaa sosiaalisen suojelun järjestelmien avulla⁽⁶⁾, että ihmiset voivat elää ihmisarvoista elämää ja etteivät he ajautu köyhyyteen. ETSK on jo esittänyt useissa lausunnoissa kantanaan, että eläkejärjestelmien perustaksi tulee ottaa **sukupolvien välinen solidaarisuus**. Jäsenvaltioiden järjestelmien erilaisuutta tulee kunnioittaa, mutta ETSK pitää erittäin tärkeänä lisätä sellaisen ylöntöön määrää, joka omalta osaltaan auttaa varmistamaan sosiaalisen suojelun järjestelmien asianmukaiset resurssit. Sosiaalisen suojelun järjestelmiin tulee olla pääsy kaikilla työntekijöillä sopimusjärjestelyistä riippumatta, myös nk. uudentyypistä, digitalisaatioon liittyvää työtä tekevillä, ja heidän tulee osallistua näiden järjestelmien rahoittamiseen⁽⁷⁾.

3.10 Euroopan komissio on kiinnittänyt uusimmissa työllisyysalan aloitteissaan paljon huomiota **siirtymiin**. Viime vuosien huolestuttavia suuntauksia on ollut se, että nuorilta kuluu yhä enemmän aikaa löytää ensimmäinen työpaikka – varsinkin ensimmäinen vakituinen työpaikka – opintojen päättymisen jälkeen. Myös pitkäaikaistyöttömien ja eläkeiän kynnyksellä olevien tilanne on huonontunut. ETSK suhtautuu myönteisesti sellaisiin aloitteisiin kuin nuorisotakuu, taitojen parantamisen polku, oppisopimuskoulutuksen edistäminen ensisijaisena työhön pääsyn muotona eurooppalaisen oppisopimusyhteenliittymän kautta ja pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseen tähtäävät strategiat. Komitea kehottaa EU:n ja jäsenvaltioiden toimielimiä varmistamaan, että siirtymien helpottamista ja nopeuttamista varten on asianmukaiset

⁽⁵⁾ SOC/570 (ks. tämän virallisen lehden sivu 8), EUVL C 129, 11.4.2018, s. 7, EUVL C 434, 15.12.2017, s. 36, EUVL C 434, 15.12.2017, s. 30, EUVL C 173, 31.5.2017, s. 45, EUVL C 303, 19.8.2016, s. 54, EUVL C 13, 15.1.2016, s. 161, EUVL C 128, 18.5.2010, s. 74

⁽⁶⁾ EUVL C 13, 15.1.2016, s. 40

⁽⁷⁾ EUVL C 129, 11.4.2018, s. 7, EUVL C 84, 17.3.2011, s. 38, EUVL C 120, 16.5.2008, s. 66

resurssit ja että tarjolla on tarvittavaa koulutusta, jotta varsinkin vähäosaisimmille sekä niille, joiden on hankala kouluttautua uuteen ammattiin, voidaan **taata** asianmukaisesti **tulojen katkeamattomuus** ja jotta näin voidaan parantaa heidän työllistyvyyttään. ETSK kehottaa lisäksi luomaan yrityksille kilpailukyvyyn ylläpitämisen kannalta otolliset toimintaolosuhteet sekä varmistamaan sujuvan siirtymisen työpaikasta toiseen sosiaalisten turvaverkkojen ja muiden sellaisten ulkoisten joustotoimenpiteiden avulla, joissa otetaan huomioon työntekijöiden ja yritysten tarpeet.

3.11 ETSK pitää sosiaalisen kestäväpohjaisuuden yhtenä peruspilarina **sukupuolten täyttä tasa-arvoa** mutta panee myös merkille, että sukupuolten eriarvoisuus on paikoin edelleen kestävämmällä tasolla, kuten Eurostatin kokoamat tilastotiedot ja monet muut käytettävissä olevat tunnusluvut osoittavat. Tämä on perussopimuksissa vahvistettujen tasa-arvoisen kohtelun periaatteiden vastaista ja muodostaa myös merkittävän esteen unionin täysipainoiselle talouskehitykselle. ETSK pitää näin ollen tervetulleina viimeaikaisia tasa-arvoon liittyviä aloitteita, kuten komission esittämää työ- ja yksityiselämän tasapainottamista helpottavien toimenpiteiden pakettia, ja kehottaa työmarkkinaosapuolia kehittämään keskitettyä sopimista osallistavamaksi kaikilla tasoilla ja kannustaa niitä harkitsemaan (esim. EU-tason työmarkkinaosapuolten seuraavan työohjelman puitteissa) uudenlaisia toimenpiteitä, joilla tähdätään sukupuolten palkkaerojen poistamiseen, äitiyden voimakkaaseen tukemiseen asianmukaisin keinoin sekä edellytysten luomiseen naisten ja miesten tosiasialliselle tasa-arvolle työelämässä. ETSK kehottaa lisäksi kaikkien tasojen toimielimiä, työmarkkinaosapuolia ja kansalaisyhteiskuntaa toteuttamaan koordinoituja toimia **miesten ja naisten yhdenvertaisen kohtelun** varmistamiseksi kaikilla elämänalueilla.

3.12 Globalisaatiosta ja työelämän digitalisaatiosta johtuvia **uudenlaisia sosiaalisia riskejä** on analysoitu monissa selvityksissä ja tutkimuksissa. ETSK yhtyy huoleen työn kiihtyvistä pirstaloitumisesta, automatisoitumisesta ja digitalisoitumisesta mutta katsoo, että asianmukaisesti hallittuina nämä prosessit voivat myös parantaa työoloja, keventää joitakin raskaita työtehtäviä ja yksinkertaistaa erityisen monimutkaisia työtehtäviä.

3.13 **Kuluttajansuojalla** on niin ikään tärkeä merkitys sosiaalisen kestävyuden kannalta, sillä myös kuluttajien rooli muuttuu digitalisaation myötä. Aiheeseen liittyvien EU-politiikkojen tulee olla aina ajan tasalla ja tarjota tehokkaita välineitä kuluttajien ongelmien ratkaisemista varten. Erityishuomiota tulee kiinnittää digitalisaation esimerkiksi liikenteeseen, energia-alalle ja rahoituspalveluihin tuomiin muutoksiin.

3.14 Digitaaliaikakautena **uudenlaista eriarvoisuutta** ja sosiaalisia riskejä voi aiheuttaa myös **digitaalinen syrjäytyminen** eli ilmiö, jossa osalla väestöstä ei välttämättä ole tietoteknistä osaamista ja perusdigitaaitoja, joita – joskus olennaistenkin – tietojen ja palvelujen saaminen edellyttää. ETSK katsoo, että sosiaalisen kestävyuden yhtenä kulmakivenä ovat myös tasapuoliset ja aidot mahdollisuudet elinikäiseen oppimiseen varhaislapsuudesta saakka. Tämä on perusedellytys etenkin vammaisten kohdalla ja erityisesti digitaaliaikakauden uusissa ammattiteissa. Tulee ottaa huomioon, että laajat väestöosat (erityisesti ikäihmiset, syrjäseuduilla asuvat ja köyhyydessä elävät, muuttajat, vähän koulutetut jne.) saattavat jäädä paitsi tällaisista oppimismahdollisuuksista digitaalisen syrjäytymisen takia. Digitaaliaikakautena on olennaisen tärkeää taata mahdollisuus verkkoon pääsyyn ja digitaaitojen hankkimiseen kaikille niille, jotka ovat vaarassa jäädä työttömäksi, ja tarjota heille mahdollisuus käyttää oikeuksiaan ja sosiaalipalveluja – etenkin jos on kyse perusoikeuksista ja -palveluista. Komitea kehottaa työmarkkinaosapuolia ja toimielimiä ryhtymään yhteistyössä järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan kanssa viipymättä toimenpiteisiin tämän varmistamiseksi.

Bryssel 15. maaliskuuta 2018.

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Georges DASSIS*

LISÄYS

Lausuntoa käsiteltäessä hylättiin seuraavat, kohtia 1.3 ja 3.4 koskevat muutosehdotukset, jotka saivat tuekseen vähintään neljänneksen annetuista äänistä:

Kohta 1.3**Muutetaan seuraavasti:**

- 1.3 ETSK panee merkille Euroopan parlamentin 19. tammikuuta 2017 Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarista antamassaan päätöslauselmassa ilmaiseman huolen nykyisten työelämä- ja sosiaal normien päivittämistarpeesta. Komitea antaa tätä ajatellen aikanaan oman panoksensa sosiaalista oikeudenmukaisuutta käsittelevään pakettiin, jonka komissio on sisällyttänyt vuoden 2018 työohjelmaansa. ETSK korostaa myös, että työmarkkinoilla tarvitaan toimintapuitteita uudenlaisten ja monimuotoisempien urapolkujen tukemiseksi, työllisyyden ja työntekijöihin sovellettavien normien parantamiseksi kaikkialla Euroopassa riippumatta siitä, millaisen sopimuksen nojalla työtä tehdään, sekä elin- ja työolosuhteiden parantamiseen tähtäävän lähentymisen edistämiseksi. Tästä olisi hyötyä myös alueellisten erojen umpeenkuromisessa. ETSK antaa lausunnon ehdotuksesta puitedirektiiviksi, jolla varmistetaan säälliset työolot ja -ehdot Euroopan unionissa.

Perustelu

Esitetään suullisesti.

Äänestystulos

Puolesta	72
Vastaa	121
Pidätty äänestämästä	9

Kohta 3.4**Muutetaan seuraavasti:**

- 3.4 ETSK panee merkille **Euroopan parlamentin** 19. tammikuuta 2017 Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarista antamassaan päätöslauselmassa ilmaiseman huolen nykyisten työelämä- ja sosiaal normien päivittämistarpeesta. Komitea antaa tätä ajatellen aikanaan oman panoksensa sosiaalista oikeudenmukaisuutta käsittelevään pakettiin, jonka komissio on sisällyttänyt vuoden 2018 työohjelmaansa. ETSK korostaa myös, että työmarkkinoilla tarvitaan toimintapuitteita uudenlaisten ja monimuotoisempien urapolkujen tukemiseksi, työllisyyden ja työntekijöihin sovellettavien normien parantamiseksi kaikkialla Euroopassa riippumatta siitä, millaisen sopimuksen nojalla työtä tehdään, sekä elin- ja työolosuhteiden parantamiseen tähtäävän lähentymisen edistämiseksi. Tästä olisi hyötyä myös alueellisten erojen umpeenkuromisessa. ETSK antaa lausunnon ehdotuksesta **puitedirektiiviksi**, jolla varmistetaan säälliset työolot ja -ehdot Euroopan unionissa.

Perustelu

Esitetään suullisesti.

Äänestystulos

Puolesta	72
Vastaa	121
Pidätty äänestämästä	9

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Työn tulevaisuus – tulevaisuuden työtehtävissä tarvittavien tietojen ja taitojen hankkiminen”**(puheenjohtajavaltio Bulgarian pyytämä valmisteleva lausunto)**

(2018/C 237/02)

Esittelijä: **Cinzia DEL RIO (IT-II)**Toinen esittelijä: **Milena ANGELOVA (BG-I)**

Puheenjohtajavaltio Bulgarian lausunto- pyyntö	5.9.2017 päivätty kirje
Oikeusperusta	Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 304 artikla
Vastaava erityisjaosto	”työllisyys, sosiaaliasiat, kansalaisuus”
Hyväksyminen erityisjaostossa	23.2.2018
Hyväksyminen täysistunnossa	15.3.2018
Täysistunnon nro	533
Äänestystulos	218/0/3
(puolesta / vastaan / pidättyi äänestämästä)	

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Uuden teknologian aste asteelta etenevä ja nopeasti muotoaan muuttava käyttöönotto sekä digitalisaatio ja robotisaatio yritystoiminnassa mutta myös julkisella sektorilla vaikuttavat merkittävästi tuotantojärjestelmiin, työoloihin ja ehtoihin sekä työmarkkinoiden organisaatiomalleihin ja yhteiskuntaan yleisesti.

1.2 Uudella teollisella vallankumouksella voidaan parantaa tuottavuutta sekä elämän ja työn laatua, jos sitä täydennetään asianmukaisesti järkevällä toimenpidevalikoimalla osallistavan ja kestäväpohjaisen innovointiin perustuvan kasvun edistämiseksi. Vaikutukset työhön ovat merkittäviä: uusia työpaikkoja syntyy, toiset muuttuvat ja jotkut korvataan nopeasti. Hyvä perusopetus sekä laadukas ja tehokas ammatillinen koulutus, elinikäinen oppiminen, päivituskoulutus ja uudelleen koulutus ovat välttämättömiä keinoja tulevaisuuden työllistymismahdollisuuksien hyödyntämiseksi ja yritysten kilpailukyvyyn edistämiseksi.

1.3 Valmistautuakseen ja vastatakseen näihin nopeisiin teknologisiin ja digitaalisiin muutoksiin ETSK pyytää toissijaisuusperiaatteen huomioon ottaen Euroopan komissiota ja jäsenvaltioita laatimaan kohdennettua politiikkaa ja toteuttamaan konkreettisia toimenpiteitä yleissivistävien ja ammatillisten koulutusjärjestelmien parantamiseksi ja mukauttamiseksi asianmukaisesti, suunnittelemaan yhdessä kansallisia pätevyysstrategioita ja tunnustamaan oikeuden asianmukaiseen koulutukseen kansalaisten ja työntekijöiden kaikille ikäryhmille ja kaikilla aloilla seuraavasti:

- Varmistetaan aluksi, että kaikilla EU:n kansalaisilla on yhtäläinen mahdollisuus laadukkaaseen varhaiskasvatukseen.
- Vahvistetaan uudet yhteiset koulutusvertailuarvot EU:n jäsenvaltioiden välisten erojen kaventamiseksi ja koheesion lisäämiseksi.
- Suunnataan koulutusta uudelleen ja vahvistetaan ammatillisen koulutuksen järjestelmiä, jotta voidaan varmistaa tarvittavien uusien taitojen nopea hankkiminen.
- Tuetaan keskitettyä sopimista ja työmarkkinavuoropuhelua kansallisten työmarkkinasuhteiden järjestelmien mukaisesti, jotta voidaan ennakoita ja mukauttaa osaamista teknologiseen ja digitaaliseen kehitykseen ja kehittää työssä oppimista.
- Kannustetaan oppilaitoksia ja yrityksiä vuorovaikutukseen.
- Käynnistetään koulutuskampanja työmarkkinoiden lisääntyvän digitalisoitumisen tukemiseksi.

- Kehitetään uusia toimenpiteitä, kuten tulosperusteisia kannustimia, perustetaan uusia seurantajärjestelmiä tulosten arvioimiseksi digitaalisen ja elinikäisen oppimisen kattavuuden osalta ja vaihdetaan ja levitetään EU-tasolla muun muassa koulutukseen pääsyä ja osallistumista sekä opintovapaata koskevien parhaiden kansallisten käytäntöjen kartoittamista niin työnhakijoiden kuin työntekijöiden saamiseksi koulutusohjelmien piiriin kiinnittäen erityistä huomiota vähäisen ammattitaidon omaaviin ja aikuisikäisiin työntekijöihin.
- Varmistetaan kaikille koulutustarjonta ja koulutukseen osallistuminen siten, että samalla parannetaan yritysten tuloksia, edistetään työntekijöiden henkilökohtaista ja ammatillista kasvua sekä laajennetaan koulutusmahdollisuuksia kattamaan myös epätyypillinen työ ⁽¹⁾. Parasta olisi, että tutkittaisiin tarkemmin, olisiko tällaisen yksilökohtaisen koulutusoikeuden oltava siirrettävä, eli tulisiko ihmisten pystyä siirtämään se työnantajalta toiselle ja yhdestä maasta toiseen.
- Tutkitaan, tarvitaanko toimenpiteitä ja minkälaisia niiden tulisi olla, jotta voidaan vahvistaa oikeus palkalliseen opintovapaaseen, ja harkitaan EU-tason toimia, jotta eräiden jäsenvaltioiden hyvistä käytännöistä opintovapaoikeuteen sovellettavien vähimmäisvaatimusten alalla voitaisiin tehdä normaalikäytäntö ⁽²⁾.
- Perustetaan yhtenäinen eurooppalainen arviointi- ja validointijärjestelmä epävirallista ja arkioppimista varten.
- Investoidaan EU:n tasolla erityisesti tähän kohdennetuvin varoin siirtymävaiheen tukemiseen ja vahvistetaan uudet tulosperusteiset kriteerit rahoituksen myöntämiseksi.
- Edistetään yritysten välistä työn vaihtamista "aivovaihdon" mahdollisuuksien tukemiseksi ja alustojen luomiseksi tietojen ja parhaiden käytäntöjen vaihdantaa varten.

1.4 Tulevaisuudessa menestys perustuu taitojen täydentävyyteen. Tämä koskee sekä digitaalisia että perustaitoja, teknistä ja pehmeää osaamista, jotka kaikki edellyttävät tehokkaita koulujärjestelmiä ja tehtäviinsä hyvin valmistautuneita opettajia. "Työn uusissa muodoissa", joille on ominaista materiaalien tuotantoprosessien ja digitaalisen teknologian integrointi, on kuitenkin tärkeää säilyttää ihmiskeskeinen lähestymistapa.

1.5 Lisäksi ETSK kehottaa Euroopan komissiota ja jäsenvaltioita etsimään keinoja, jotta ketään ei jätetä jälkeen vaan tuetaan heikossa asemassa olevia henkilöitä, jotka eivät kykene mukautumaan uuden teknologisen aikakauden muutoksiin ja kasvaviin vaatimuksiin.

2. Johdanto

2.1 Digitalisaatio, automaatio ja uudet talousmallit, kuten teollisuus 4.0, kiertotalous ja jakamistalous ovat synnyttäneet **työn uusia muotoja**, joille on ominaista materiaalien tuotantoprosessien ja digitaalitekniikan integroiminen. Työ tapahtuu sekä verkossa että muualla, ja sillä on merkittävä vaikutus yritysten tuotantoprosesseihin, työmarkkinoiden organisaatiomalleihin, työoloihin ja -ehtoihin, työsopimusten kestoon, sosiaaliturvan kattavuuteen ja työsuhteisiin.

2.2 Uuteen teknologiaan ja digitalisaatioon liittyy mahdollisuus parempaan yksityiselämään ja työoloihin ja -ehtoihin sekä näiden tasapainottamiseen, tuottavuuden parantamiseen ja ylipäänsä parempien työpaikkojen luomiseen, jos niitä täydennetään asianmukaisesti oikealla siirtymävaiheen lähestymistavalla ja järkevällä toimenpidevalikoimalla osallistavan ja kestäväällä pohjalla olevan, innovointiin perustuvan kasvun edistämiseksi. Jotkut nykyisistä työpaikoista ja toimialoista kehittyvät, jotkut perinteiset työt katoavat ja uusia toimintoja syntyy. Kaikilla aloilla voidaan havaita kolme ilmiötä: **luominen, muuttaminen ja korvaaminen** erilaisina yhdistelminä ja eri intensiteetillä ⁽³⁾.

2.3 Keskustelua käydään siitä, tuleeko tämä työn uusi konteksti johtamaan **työpaikkojen menetyksiin vai uusiin työpaikkoihin**. OECD:n mukaan työllisyyteen ja liiketoimintamalleihin kohdistuvat häiriöt tulevat olemaan merkittäviä tietyillä aloilla (valmistusteollisuus, liikenne, terveydenhuolto, matkailu-, majoitus-, ravitsemis- ja elämystoimialat, rahoitus ja koulutus). Vaarana on, että yhdeksän prosenttia työpaikoista menetetään, koska niihin kuuluvista tehtävistä yli

⁽¹⁾ EUVL C 173, 31.5.2017, s. 45

⁽²⁾ EUVL C 13, 15.1.2016, s. 161

⁽³⁾ CEDEFOPin mukaan. Ks. CEDEFOP (2017). People, machines, robots and skills. Briefing Note.

70 prosenttia pystytään automatisoimaan. Lisäksi 25 prosenttia työpaikoista muuttuu, koska vain puolet niihin kuuluvista tehtävistä voidaan automatisoida⁽⁴⁾. Samalla digitalisoinnin ansiosta voi syntyä uusia työpaikkoja paitsi teollisuustuotannossa myös palvelualoilla. Tulokset riippuvat yhdenmetystä poliittisesta työohjelmasta, julkisista päätöksistä sekä uusien tuotantoprosessien ja liiketoimintamallien aiheuttamiin haasteisiin vastaamiseksi toteutetusta politiikasta. Erityisen merkityksellistä on nuorten varustaminen tarvittavilla taidoilla, työnhakijoiden ja nykyisen työvoiman kouluttaminen sekä päivitys- ja uudelleen kouluttaminen. Se, lisäävätkö uudet prosessit ja digitalisointi viime kädessä työllisyyttä, riippuu siitä, miten yritykset ja työntekijät onnistuvat **mukautumaan** teknologian kehitykseen EU:ssa, miten teknologian käyttöönotto ja käyttö sekä muutokset organisaatiarakenteissa toteutetaan yhdessä työmarkkinaosapuolten kanssa, miten työntekijöiden koulutus toteutetaan sekä missä määrin EU ja jäsenvaltiot kykenevät luomaan **suotuisan poliittisen ja sääntelyympäristön** turvatakseen sekä yritysten että työntekijöiden edut⁽⁵⁾. Työmarkkinaosapuolten rooli ja asiantuntemus ovat ratkaisevan tärkeitä seikkoja tässä prosessissa, ja työmarkkinavuoropuhelulla sekä keskitetyllä sopimisella – kansallisen lainsäädännön ja kansallisten käytäntöjen mukaisesti – on keskeinen asema.

2.4 Työn uusiin muotoihin liittyvä haaste ei enää ole yhteydessä ”innovoinnin ja digitalisoinnin” tarpeeseen vaan tarpeeseen varmistaa, että kaikki saavat **asianmukaista ja laadukasta yleissivistävää ja ammatillista koulutusta**, joka suunnitellaan siten, että ihmiset voivat hankkia **nopeasti** uutta tietoa, osaamista ja pätevyyttä. Kysymys on siitä, miten täydennämme robottien ja ihmisten älyä ja säilytämme **ihmiskeskeisen lähestymistavan** tekoälyn ja digitalisoinnin käyttöönottoon kaikilla talouden aloilla, myös yritystoiminnan arvoketuissa⁽⁶⁾.

2.5 Tämän vuoksi yksi tärkeimmistä kysymyksistä aktiivisessa työmarkkinapolitiikassa ja sääntelyssä on se, miten **yleissivistävää ja ammatillista koulutusta sekä elinikäistä oppimista suunnataan uudelleen**, toisaalta työnantajien ja työmarkkinoiden tarpeita myötäillen ja toisaalta kohti suurempaa ja parempaa työllistettävyyttä nopeasti muuttuvassa työmarkkinaympäristössä, sekä miten koulutuksen sisältöä ja koulutusväyliä mukautetaan myös aikuisikäisten työntekijöiden päivityskoulutusta ja uudelleen koulutusta varten. Tämä haaste kohdistuu yhtä lailla työnantajiin kuin työntekijöihin ja pakottaa nämä sekä työmarkkinainstituutiot panostamaan entistä enemmän **ennusteiden laatimiseen, suunnitteluun, rahoitukseen ja strategiaan**.

2.6 ETSK kehottaa Euroopan komissiota ja jäsenvaltioita tarttumaan siihen vakavaan ongelmaan, että yhä useammat ihmiset, joilla ei ole tarvittavaa koulutustaustaa eikä näin ollen edellytyksiä pysyä nopeiden muutosten tasalla, ovat vaarassa **syrjäytyä**.

3. Tilannekatsaus

3.1 EU:n toimielimet ja kansainväliset järjestöt ovat viime aikoina kiinnittäneet paljon huomiota sekä yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen että elinikäisen oppimisen kautta saatua osaamista koskevaan kysymykseen, jota onkin tarkasteltu eri kannoilta, kun työmaailma muuttuu nopeasti. Tässä lausunnossa käytetään vain **viimeisimpien asiakirjojen** tietoja.

3.2 Monissa jäljempänä tarkastelluissa asiakirjoissa käsitellään tuottavuutta ja keskitytään sen kahteen osatekijään: **osaamiseen ja työn organisoimisen uusiin muotoihin**. Kaikissa asiakirjoissa ollaan samaa mieltä siitä, että yksi neljännen teollisen vallankumouksen työmarkkinoille aiheuttamista merkittävimmistä haasteista on sen **määrittäminen**, mitä **uusia taitoja** työntekijät tarvitsevat. Viime aikoina on keskusteltu eräistä ehdotuksista ja hyödyllisistä parhaista käytännöistä. ETSK on tyytyväinen **Euroopan komission** käynnistämiin työelämässä tarvittavien digitaalisten taitojen kampanjaan 2015–2016 sekä digitaalista osaamista koskevaan manifestiin. ETSK suosittelee tulevaisuuden digitaalipolitiikan hyviksi suuntaviivoiksi esitettyjä kymmentä keskeistä periaatetta⁽⁷⁾ ja toistaa hiljattain annettujen asiaa koskevien **lausuntojensa**⁽⁸⁾ päätelmät. Uudessa osaamisohjelmassa Euroopalle⁽⁹⁾ puolestaan käynnistettiin EU:n avaintaitoja koskevan viitekehityksen ja joulukuussa 2016 annetun digitaalista osaamista koskevan manifestin tarkistus. Digitaalisen osaamisen tarkistus ja

⁽⁴⁾ OECD, 2017. Future of Work and Skills. G20-maiden työllisyyttä käsittelevän työryhmän toisessa kokouksessa esitetty asiakirja, helmikuu 2017, ks. s. 8.

⁽⁵⁾ Statement of the European Social Partners on digitalisation, annettu sosiaalialan kolmikantahuippukokouksessa 16. maaliskuuta 2016.

⁽⁶⁾ Kuten CEDEFOP painottaa eräissä muistiossaan (ks. alaviite 1 edellä): Teknologiasta johtuva työttömyys on toistuva aihe, mutta digitaaliaikakaudella työttömyys riippuu ihmisen älystä, ei tekoälystä.

⁽⁷⁾ Nämä luetellaan maaliskuussa 2015 annetussa digitaalista osaamista koskevassa Riian julistuksessa, joka annettiin työelämässä tarvittavien digitaalisten taitojen kampanjan 2015–2016 ja digitaalista osaamista koskevan manifestin käynnistyessä; ks. Riian päätelmät, kesäkuu 2015.

⁽⁸⁾ EUVL C 434, 15.12.2017, s. 36; EUVL C 434, 15.12.2017, s. 30; EUVL C 173, 31.5.2017, s. 45; EUVL C 303, 19.8.2016, s. 54; EUVL C 13, 15.1.2016, s. 161; EUVL C 347, 18.12.2010, s. 1; EUVL C 128, 18.5.2010, s. 74; EUVL C 93, 27.4.2007, s. 38

⁽⁹⁾ EUVL C 173, 31.5.2017, s. 45

päivittäminen on merkittävä osatekijä tässä prosessissa. ETSK on tyytyväinen Euroopan komission äskettäin hyväksymiin kahteen tärkeään aloitteeseen: ehdotukseen neuvoston suositukseksi elinikäisen oppimisen avaintaidoista ja tiedonantoon digitaalisen koulutuksen toimintasuunnitelmasta ⁽¹⁰⁾. Komitea odottaa, että niihin sisältyvät suuntaviivat pannaan pikaisesti täytäntöön.

3.3 Kahdessa OECD:n viimeaikaisessa raportissa ⁽¹¹⁾ painotetaan palkkaerojen ja tietokoneen käytön välistä yhteyttä, toisin sanoen teknologisen muutoksen myönteistä vaikutusta ammattitaitoisten työntekijöiden palkkaan. Tästä on kuitenkin seurauksensa **laajeneva palkkaero** suhteessa vaatimattoman ammattitaidon omaaviin työntekijöihin, erilaisia uusia työtä ja taitoja koskevia vaatimuksia sekä erityisesti ohjelmoinnin edellyttämien **tieto- ja viestintätekniikan** asiantuntijan taitojen ja tieto- ja viestintätekniikan yleisten ja täydentävien taitojen **kasvava kysyntä**. ETSK on tyytyväinen myös OECD:n hiljattain julkaisemaan raporttiin Key issues for digital transformation in the G20, koska siinä esitetään kattava analyysi poliittisista haasteista ja suosituksista ⁽¹²⁾. ETSK painottaakin **terveellä pohjalla olevien työmarkkinasuhteiden** merkitystä G20-maiden ja EU:n tasolla valitun toimintapolitiikan onnistumisen kannalta. Tämän vuoksi ETSK toistaa myös hiljattain **lausunnoissaan ja tutkimuksissaan** esittämänsä päätelmät ja suositukset, erityisesti ne, jotka koskevat digitalisoinnin vaikutuksia perinteisiin yrityksiin ja teollisuudenaloihin ⁽¹³⁾, muutoksen tarvetta työmarkkinasuhteissa ⁽¹⁴⁾, epätyypillisten työntekijöiden työoloihin ja -ehtoihin liittyviä kysymyksiä ⁽¹⁵⁾, tilaustalouden (on-demand economy) vaikutuksia ⁽¹⁶⁾, jäsenvaltioiden hallitusvallan tehtävää poliittisten toimenpiteiden osalta sekä elinikäisen oppimisen merkitystä tulevaisuudessa ⁽¹⁷⁾. OECD:ssä valmistellaan ensi vuonna julkaistavaa **uusia työpaikkoja koskevaa strategiaa**, jossa yksi luku koskee ammattitaitoisten ja -taitottomien välistä eroa ja digitaalista kahtiajakoa. ETSK on verrattain huolissaan nyt käytävän keskustelun todellisesta lisäarvosta valtioille annettavien toimintapolitiittisten suositusten kannalta. Koska työpaikkoja koskeva strategia on OECD:ssä vielä valmisteluvaiheessa, ETSK seuraa keskustelua osaamista koskevan strategian yhteydessä erityisesti pitäen mielessä OECD:n osaamishuippukokouksen ensi kesäkuussa ja pyytää Euroopan komissiota tutkimaan mahdollisuuksia esittää uusia yhteisiä aloitteita.

3.4 **Maailman talousfoorumi**, joka tukee neljättä teollista vallankumousta, varoittaa kuitenkin eräiden ennusteiden esiin tuomasta potentiaalisesta riskistä, jonka mukaan viidessätoista suurimmassa kehittyneen ja nousevan talouden maassa voitaisiin menettää noin viisi miljoonaa työpaikkaa vuoteen 2020 mennessä eikä niille ole tällä hetkellä näkyvissä korvaavaa väylää. Maailman talousfoorumi esittää joitakin keskustelun aiheita, jotka koskevat **osaamisen vakautta, teollisuuden sukupolten välistä kulkua ja työn strategioita** ⁽¹⁸⁾.

3.5 Maaliskuussa 2016 järjestetyssä **sosiaalialan kolmikantahuippukokouksessa** eurooppalaiset työmarkkinaosapuolet pyysivät Euroopan komissiota tukemaan talouksien ja työmarkkinoiden digitaalista siirtymää sekä tekemään yhteistyötä sen varmistamiseksi, että työmarkkinoita ja osaamista koskeva toimintapolitiikka suunnitellaan **sekä yrityksiä että työntekijöitä varten** ⁽¹⁹⁾.

⁽¹⁰⁾ COM(2018) 24 final ja COM(2018) 22 final.

⁽¹¹⁾ T. Berger & C. Frey (2016), Structural Transformation in the OECD: Digitalisation, Deindustrialisation and the Future of Work, OECD Social, Employment and Migration Working Papers, No. 193, OECD Publishing, Pariisi ja OECD (2016), New Skills for the Digital Economy, OECD Digital Economy Papers, No. 258, OECD Publishing, Pariisi.

⁽¹²⁾ OECD, 2017. Key issues for digital transformation in the G20. G20-maiden puheenjohtajamaalle Saksalle laadittu raportti – OECD:n konferenssi. Ks. luettelo suosituksista s. 145–149.

⁽¹³⁾ EUVL C 13, 15.1.2016, s. 161

⁽¹⁴⁾ EUVL C 434, 15.12.2017, s. 30

⁽¹⁵⁾ EUVL C 303, 19.8.2016, s. 54

⁽¹⁶⁾ ETSK, 2017. Impact of digitalisation and the on-demand economy on labour markets and the consequences for employment and industrial relations. Centre for European Policy Studies -tutkimuskeskuksen (CEPS) tutkimusryhmän laatima tutkimus.

⁽¹⁷⁾ EUVL C 173, 31.5.2017, s. 45

⁽¹⁸⁾ Maailman talousfoorumi, 2016. The Future of Jobs. Employment, Skill and Workforce Strategy for the Fourth Industrial Revolution. Global Challenge Insight Report.

⁽¹⁹⁾ Katso alaviite 2 edellä.

3.6 ETSK kannattaa Euroopan parlamentin 16. helmikuuta 2017 antamaa **päätöslauselmaa**, jossa parlamentti esittää Euroopan komissiolle suosituksia **robotiikkaa koskevista yksityisoikeudellisista säännöistä** ⁽²⁰⁾, erityisesti **eettisistä periaatteista** (ihmisten turvallisuuden, terveyden ja varmuuden, vapauden, yksityisyyden, koskemattomuuden ja ihmisarvon, itsemääräämisoikeuden, syrjimättömyyden ja henkilötietojen suojan sekä avoimuuden näkökulmasta; tarve ajanmukaistaa ja täydentää unionin oikeudellista kehystä ohjaavilla eettisillä periaatteilla, joissa otetaan huomioon robotiikan monimutkaisuus) ja **koulutuksesta ja työllisyydestä** (kehoitus komissiolle tukea merkittävästi kaikkien ikäryhmien digitaalisten taitojen kehittämistä ammattiasemasta riippumatta sekä tarve saada yhä useammat naiset kiinnostumaan digitaalipainotteisesta urasta ja työhön liittyvien keskipitkän ja pitkän aikavälin suuntausten analysoinnin ja tiiviimmän seurannan tarve, tarve ennakoita yhteiskunnan muutoksia – erityisesti työllisyyden ja taitojen joustavuuden kannalta; robotiikan ja tekoälyn suuren potentiaalin tiedostaminen monilla aloilla).

3.7 **CEDEFOPin** muistiossa *People, machine, skills and robots* ⁽²¹⁾ todetaan, että ennen päätelmien tekemistä tulevaisuudesta on tärkeää ymmärtää eri tavat, joilla teknologia muuttaa työelämää: työpaikkojen korvaaminen, työpaikkojen luominen ja työpaikkojen muuttuminen. On tärkeää analysoida sektoreittain työpaikan **teknologisen muutoksen** kaudella 2009–2014 **läpikäyneitä** aikuisikäisiä työntekijöitä, joita on 43 prosenttia aikuisikäisistä työntekijöistä, jotta ymmärretään nykyisen haasteen laajuus.

3.8 ETSK palauttaa mieliin kaksi viime heinäkuussa antamaansa **äskettäistä lausuntoa** työn uusista muodoista. ⁽²²⁾ Tämä koskee erityisesti **sosiaaliturvan** merkitystä työn uusia muotoja toteuttaville, kuten joukkotyötä tekeville, sekä uudentyypisten työympäristöjen merkitystä, elinikäisen oppimisen ja tulevien taitojen tarvetta, **työmarkkinaosapuolten ja keskitetyn sopimisen** – kansallisen lainsäädännön ja kansallisten käytäntöjen mukaisesti – **perustavaa laatua olevaa asemaa** sekä kansalaisyhteiskunnan tehtävää yleisesti näiden nopeiden muutosten kielteisten vaikutusten rajoittamisessa ja myönteisten näkökohtien edistämiseksi.

3.9 **Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäitiön (Eurofound)** viime kuussa julkaisema raportti *Non-standard forms of employment: recent trends and future prospects* ⁽²³⁾ on merkittävä uusien työnteon tapojen analysointia varten mutta myös ja erityisesti valppauden lisäämiseksi **sosiaaliturvaa, tuloja, työaikoja** ja epätyypillistä työtä tekevien epäselvän aseman suhteen. ETSK kannattaa Eurofoundin ehdotuksia ja kehottaa päätöksentekijöitä kiinnittämään huomiota näihin seikkoihin, jotka ETSK on jo todennut edellä mainituissa asiakirjoissa.

4. Tulevaisuus alkaa nyt: a) Toimet ja ehdotukset

4.1 Uudessa nopeasti muuttuvassa työympäristössä on vaikea **eritellä uusia ammatteja – ja niihin liittyviä taitoja** – teoreettisesti. Tavallisesti työmarkkinat **ennakoivat**, usein yhteistyössä yritysten ja työmarkkinaosapuolten kanssa, uusien ammattinimikkeiden **määrittelemistä** tarpeidensa mukaan. **Keskitetty sopiminen** kaikilla tasoilla – kansallisen lainsäädännön ja kansallisten käytäntöjen mukaisesti – sekä **työntekijöiden osallistumista koskevat järjestelyt** yritysten tasolla ovat olennaisia välineitä osaamis- ja koulutustarpeiden muutosten arvioimiseksi. Niiden avulla voidaan myös ennakoita näitä muutoksia ja lisätä innovointia.

4.2 ETSK painottaa myös, että on olemassa **uusia menetelmiä**, kuten massadatan analysointi, joiden avulla voidaan havaita **nopeita merkkejä muutoksista** työmarkkinoiden tarpeissa. Mainitunlaiset tekniikat täydentävät perinteisiä ennustevälineitä ja muita ennakoivia osaamistarpeiden arviointivälineitä ja voivat auttaa ymmärtämään paremmin nopeasti muuttuvaa osaamisen kysyntää, kun uutta teknologiaa otetaan käyttöön ripeässä tahdissa.

4.3 Digitaalitalouden nopeasti yleistyvät epätyypillisen työn muodot lisäävät asianmukaisen sääntelytason tarvetta, jotta kaikille, myös epätyypillistä työtä tekeville, voidaan varmistaa sosiaalinen suojele sekä yhdenvertaiset mahdollisuudet koulutukseen ja ammattipätevyyteen ⁽²⁴⁾. Tulisi tutkia tarkemmin, olisiko tällaisen yksilökohtaisen koulutusoikeuden oltava siirrettävä, eli tulisiko ihmisten pystyä siirtämään se työnantajalta toiselle ja yhdestä maasta toiseen.

⁽²⁰⁾ Euroopan parlamentin päätöslauselma 16. helmikuuta 2017 suosituksista komissiolle robotiikkaa koskevista yksityisoikeudellisista säännöistä A8-0005/2017.

⁽²¹⁾ Ks. alaviite 3 edellä.

⁽²²⁾ EUVL C 434, 15.12.2017 s. 36 ja EUVL C 434, 15.12.2017, s. 30

⁽²³⁾ Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäitiö (2017). *Non-standard forms of employment: Recent trends and future prospects*. Eurofound, Dublin.

⁽²⁴⁾ EUVL C 434, 15.12.2017, s. 30

4.4 ETSK katsoo, että on äärimmäisen tärkeää myös lisätä työntekijöiden elinikäistä oppimista ja määrittää yhdessä yritysten kanssa työssä oppimisen sisältö siten, että tästä hyötyvät yhtä lailla sekä työntekijät että yritykset. Työntekijöiden yhdenvertainen mahdollisuus osallistua työssä tapahtuvaan oppimiseen ja jatkuvaan ammatilliseen koulutukseen olisi varmistettava investoinneilla erilaisiin ohjelmiin ja välineisiin. Verkon ja digitaalisten oppimisalustojen tarjoamaa potentiaalia voitaisiin myös hyödyntää, mutta työmarkkinaosapuolten tulisi sopia niiden käytöstä kunnioittaen työaikasäännöksiä ja työntekijöiden vapaa-aikaa. On tärkeää todeta, että elinikäinen oppiminen voi olla luonteeltaan virallista, epävirallista tai arkioppimista. Kaikesta oppimisesta voi syntyä lisäarvoa, kun se suunnitellaan hyvin asianomaisten toimijoiden kesken. Epävirallisen ja arkioppimisen validointi on tärkeää henkilön osaamisen ja pätevyyden tukemiseksi ja todistamiseksi.

4.5 **Työntekijöiden osallistuminen** järjestelyihin, jotka koskevat teknologian oikeanlaista käyttöä yrityksessä, on ratkaisevan tärkeää. Tällä varmistetaan, että heille annetaan tarvittavat välineet ja koulutus oman alansa teknologian hallitsemiseksi. Näin taataan myös heidän osallistumisensa innovointiprosessiin, millä varmistetaan se, että **tietoisuus** muuttaa muutosten pelon mahdollisuuksiksi henkilökohtaiseen ja ammatilliseen kasvuun.

4.6 ETSK painottaa, että on tärkeää toteuttaa konkreettisia toimia kansallisten koulutusjärjestelmien tukemiseksi niiden **mukauttaessa ohjelmiaan** mahdollisimman nopeasti, jotta opetussuunnitelmat ja työhön perustuvat järjestelmät vastaavat paremmin työmarkkinoiden tarpeita, sekä varmistaa, että koulutusjärjestelmät tavoittavat tehokkaasti jokaisen, myös työn uusien digitaalisten muotojen vuoksi syrjäytymisvaarassa olevat työntekijät, kuten **vaatimattoman ammattitaidon omaavat, vammaiset** ja **maaseudun väestön** alueilla, missä laajakaistan levinneisyys on paljon metropolialueita suppeampaa. Tämän vuoksi on tärkeää **yksinkertaistaa** asianomaisia hallinnollisia menettelyjä niissä jäsenvaltioissa, joissa ne ovat raskaita. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi ETSK kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita omaksumaan eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä käytännön toimenpiteitä. Tällaisia ovat esimerkiksi EU:n tason uudet seurantamekanismit verkko-oppimisen ja elinikäisen oppimisen kattavuudessa kansallisella tasolla saavutettuja tuloksia koskevan tiedon keräämiseksi ja arvioimiseksi; uusien vertailuarvojen vahvistaminen, jotta voidaan saada aikaan peruskoulutuksen uudet yhtenäiset tasot ja EU:n tason digitaalisia taitoja koskevat suunnitelmat sekä välttää kuilun kasvaminen EU:n jäsenvaltioiden välillä; valtioiden välisten synergioiden vahvistaminen sähköisten infrastruktuurien verkkoon osallistumisen kautta; uusien tulosperusteisten vahvojen kriteerien vahvistaminen varojen osoittamiseksi ja kannustimien tarjoamiseksi, jotta parannetaan jäsenvaltioiden yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen **koheesiota**.

4.7 ETSK on todella huolestunut **vaatimattoman ammattitaidon omaavien** ja yleisesti ottaen **heikossa asemassa olevien ryhmien** tulevaisuudesta Euroopassa. Se pelkää, että uudessa osaamisohjelmassa Euroopalle esitetyt väylät taitojen parantamiseen eivät välttämättä riitä ongelman ratkaisemiseen. Kuten CEDEFOP hiljattain ⁽²⁵⁾ osoitti, tämän laajan, monia epäedullisessa asemassa olevia väestöryhmiä käsittävän ryhmän määrittäminen on monimutkaista, ja sitä ymmärretään huonosti. Luvut ovat kuitenkin huolestuttavia. Esimerkiksi vuonna 2015 joka neljäs eurooppalainen 25–64-vuotias aikuinen (joita on noin 64 miljoonaa) omasi vain vähäisen ammattitaidon. Aikuisista 18 prosenttia osasi lukea heikosti ja 20 prosenttia laskea heikosti eli heidän kognitiiviset taitonsa olivat näiltä osin puutteelliset. CEDEFOPin tiedoista ilmenee, että mainittu ryhmä osallistuu todennäköisesti vähiten oppimistoimintoihin. Koska tutkimukset ovat osoittaneet, että osaamiseen investoiminen kannattaa, ETSK odottaa Euroopan komission tekevän enemmän varmistaakseen, että haavoittuvassa asemassa olevat ryhmät, kuten **ikäntyvät henkilöt**, voivat osallistua ja että heitä rohkaistaan osallistumaan **aikuiskoulutusaloitteisiin**, jotta vältetään heidän syrjäytymisensä työmarkkinoilta. On myös tärkeää saavuttaa **ikäryhmään 55–64-vuotiaat** kuuluvat työntekijät, koska he osallistuvat usein epätodennäköisimmin elinikäiseen oppimiseen. ETSK painottaa myös, että on tärkeää mukauttaa koneet ja uuden teknologian ohjelmistot siten, että myös **vammaiset** voivat käyttää niitä.

4.8 Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä myös **sukupuolen mukaan eriyettyihin toimenpiteisiin** digitaalisen kuilun kuromiseksi umpeen. Sitkeät sukupuolierot opintojen alalla voivat merkitä sitä, että naiset hyötyvät vähemmän uusista työllistymismahdollisuuksista STEM-aineisiin (luonnontieteet, tekniikka, insinööritieteet ja matematiikka) liittyvissä ammateissa. Työnteon lisääntynyt joustavuus voi lisätä naisten työllistymistä, mutta sillä voi olla myös kielteisiä vaikutuksia työpaikkojen laatuun ⁽²⁶⁾.

⁽²⁵⁾ CEDEFOP, 2017. Investing in skills pays off: The economic and social cost of low-skilled adults in the EU.

⁽²⁶⁾ OECD, 2017. Going Digital: The Future of Work for Women. Policy Brief on the Future of Work.

4.9 Tässä nopean ja jatkuvan muutoksen tilanteessa on ratkaisevan tärkeää tarjota kaikille monia ja erilaisia oppimismahdollisuuksia, jotka voivat johtaa **pätevän (käyttökelpoisen) osaamisen** hankkimiseen työmarkkinoita varten uuden työelämän digitaalisen ulottuvuuden mukaisesti. Tämä suojelee kaikkia työmarkkinoilta syrjäytymisen riskiltä tai ajautumiselta epävarmaan työhön. Työntekijöiden odotukset ja työmarkkinoiden tarpeet on otettava huomioon tarjolla olevissa koulutusjärjestelmissä, jotta yritykset voivat kasvaa ja ihmiset löytää työtä tai menestyä nykyisessä työssään osaamisensa, odotustensa ja pätevyytensä mukaisesti. **Työntekijöiden aktiivinen osallistuminen** elinikäisen oppimisen ohjelmiin ja työpaikkakoulutukseen on ennakkoedellytys yritysten kasvulle ja kilpailukyvyille, työntekijöiden työllistettävyydelle sekä laadukkaiden työpaikkojen turvaamiselle.

4.10 ETSK painottaa myös, että on tärkeää lisätä **elinikäisen oppimisen** tarjontaa ja siihen osallistumista yritysten tulosten sekä työntekijöiden henkilökohtaisen ja ammatillisen kasvun parantamiseksi. On toteutettava käytännön toimenpiteitä, jotta kaikille voidaan varmistaa elinikäiseen oppimiseen liittyvä tarjonta ja siihen osallistuminen⁽²⁷⁾ tunnistettujen tarpeiden mukaisesti. Mahdollisuuden tarjoamisen kustannukset ja hallinnointi olisi jaettava julkisen vallan, työnantajien ja työntekijöiden kesken ja yhteistyössä julkisten ja yksityisten laitosten sekä työmarkkinaosapuolten kanssa. ETSK korostaa, että olisi tutkittava, tarvitaanko toimenpiteitä ja minkälaisia niiden tulisi olla, jotta voidaan vahvistaa oikeus palkalliseen opintovapaaseen, ja harkittava EU-tason toimia, jotta eräiden jäsenvaltioiden hyvistä käytännöistä opintovapaa-oikeuteen sovellettävien vähimmäisvaatimusten alalla voitaisiin tehdä normaalikäytäntö⁽²⁸⁾. ETSK painottaa, että tarvitaan työmarkkinoiden lisääntyvää digitalisoitumista tukevaa **koulutuskampanjaa**, joka tarjoaisi investointikanustimia sekä yritystasolla että julkisella sektorilla, jotta edistettäisiin julkisia ja yksityisiä **investointeja ammatilliseen koulutukseen**.

4.11 Lisäksi ETSK painottaa tarvetta taata **digitaalisten palveluiden yhdenvertainen saatavuus** kaikille, erityisesti ikääntyneille ja vammaisille, jotta uuden teknologian tavoitteet eivät muodostu esteeksi vaan todelliseksi ja merkittäväksi mahdollisuudeksi kaikille ilman syrjintää tai esteitä. ETSK kehottaa Euroopan komissiota ja jäsenvaltioita etsimään keinoja taata kaikille asianmukainen tuki tässä "uudessa yhteiskunnassa" ja varmistaa samalla, että julkisella sektorilla on sen näihin tarpeisiin vastaamiseksi tarvittavat resurssit. Erityisesti niille, jotka ovat vaarassa menettää työpaikkansa automaation vuoksi, tulisi tarjota uudelleenkoulutusta.

4.12 ETSK kehottaa Euroopan komissiota ja jäsenvaltioita kehittämään – työmarkkinaosapuolten ja muiden kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden avulla – järjestelmiä maksuttoman koulutuksen mahdollisuuksien avaamiseksi, koulutussetelien myöntämiseksi tai kustannusten jakamiseksi niiden kohdalla, joilla ei ole varaa suoriutua kustannuksista. Kun työntekijät tarvitsevat lisäkoulutusta, on tärkeää **tasapainottaa työaika ja opiskeluaika** tavalla, jonka sekä työntekijä että työnantaja hyväksyvät. Tässä yhteydessä ETSK toistaa, että on tärkeää tarkastella ja jakaa kokemuksia koulutuksen järjestämisestä ja tarjoamisesta eri jäsenvaltioissa. Tämä koskee esimerkiksi monia työpaikan käytäntöjä, joilla pyritään tarjoamaan työssä oleville mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen, sekä **opintovapaita** – mikä eräissä tapauksissa tarkoittaa palkallisia vapaita – joita olisi edistettävä ja tuettava kaikkialla EU:ssa.

4.13 **Osallistavaan kasvuun ja laadukkaiden työpaikkojen** luomiseen suunnattujen investointien tasokkuus on olennaista. Tämän vuoksi ETSK painottaa tarvetta tarjota **asianmukaiset resurssit** tukemaan siirtymistä kohti teknologista muutosta ja digitalisaatiota, jotta voidaan vastata asianmukaisen osaamisen ja pätevyuden hankkimisen kiireelliseen tarpeeseen sekä työpaikoilla että kehittämällä tehokkaita koulutusjärjestelmiä osaamisen jatkuvan mukauttamisen varmistamiseksi. ETSK katsoo, että on ensisijaisen tärkeää varata **erityiset määrärahat** tätä siirtymää varten ja arvioida uusia tulosperusteisia kriteereitä niiden myöntämiselle.

4.14 ETSK kehottaa lisäksi Euroopan komissiota ja jäsenvaltioita hyödyntämään parhaalla mahdollisella tavalla **rakennerahastoja**, erityisesti Euroopan sosiaalirahastoa – jonka painopistealat inhimilliseen pääomaan tehtävien investointien yhteydessä on vahvistettava ja turvattava – pätevyuden mukauttamiseen, koska ne ovat soveltuvia täydentäviä välineitä. Euroopan komission ja jäsenvaltioiden tulisi yhdessä kansalaisyhteiskunnan sidosryhmien kanssa laatia yhteiset kriteerit käsitettävä kehys, jotta voidaan saavuttaa yhteisymmärrys uusien taitojen tarpeista ja tavoitteista ottaen huomioon toisaalta Euroopan unionin sisäiset eroavuudet ja sekä fyysisten henkilöiden että työn sisällön liikkuvuus ja toisaalta päivityskoulutuksen ja uudelleenkoulutuksen yhdenmukaisia tasoja koskeva vaatimus koheesion edistämiseksi EU:n jäsenvaltioiden kesken.

⁽²⁷⁾ Komission tiedonanto neuvostolle ja Euroopan parlamentille – Eurooppalaisten koulutusjärjestelmien tehokkuus ja tasapuolisuus, COM (2006) 481 final.

⁽²⁸⁾ EUVL C 13, 15.1.2016, s. 161

4.15 Asianmukaisesti päivitettyt välineet, kuten **eurooppalainen tutkintojen viitekehys**, sekä **ammattipätevyysdirektiivin** täytäntöönpano ovat hyödyllisiä ammatillisen pätevyyden avoimuuden takaamiseksi.

4.16 Digitaaliset taidot ovat luonnollisesti hyvin tärkeitä neljännen teollisen vallankumouksen kannalta. Tässä yhteydessä on tunnustettava myös teknisissä ja ammatillisissa oppilaitoksissa opiskeltavien (etenkin matematiikan, fysiikan, kemian ja biologian) **perustaitojen** sekä hyvän kielitaidon uusi arvo. Ilman niitä ei ole mahdollista ottaa seuraavaa askelta kohti pitkälle erikoistunutta teknistä tai tietoteknistä osaamista, jota työskentely monikulttuurisessa ympäristössä, jossa digitalisointi ja robotiikkaa ovat keskeisiä ammatillisia käsitteitä, edellyttää.

4.17 **Perustiedot** ovat tärkeitä, sillä ne edistävät kriittistä ajattelua, jota tarvitaan tietolähteiden valintaan ja uusien teknologioiden ymmärtämiseen. Olisi kuitenkin kiinnitettävä enemmän huomiota sekä **tekniseen ja erikoisosaamiseen** että **pehmeään osaamiseen**. Ensin mainittuja tarvitaan tuotantoprosesseissa, mutta viimeksi mainittu voi auttaa työntekijöitä hallitsemaan monimutkaisia ja muuttuvia skenaarioita. Tulevaisuudessa menestyminen perustuu juuri **taitojen täydentävyyteen**. Erityisesti pehmeää osaamista varten tarvitaan myös **kouluttajien sekä yleissivistävän ja ammattikoulutuksen tarjoajien** asianmukaista **koulutusta**, ja **perheitä** on valvuttava sen merkityksestä.

4.18 ETSK kannattaa toimintatapaa, jossa **painotetaan voimakkaasti pehmeää osaamista**, kuten monimutkaista ongelmanratkaisua, kriittistä ajattelua, tiimityötä, tulkintakykyä, innovatiivista ja mukautuvaa ajattelua, monikulttuurista osaamista, virtuaalista yhteistyötä ja kognitiivista joustavuutta, sillä se on ihmisen kehityksen keskeinen osatekijä ja voi auttaa työntekijöitä ajattelemaan itsenäisesti ennen kuin heiltä vaaditaan digitaalista pätevyyttä. ETSK ehdottaa, että kiinnitetään erityistä huomiota näiden taitojen kehittämiseen tarkistettaessa **avaintaitoja koskevaa eurooppalaista viitekehystä**.

4.19 Nuorille on tarjottava **koulussa** yksityiskohtaista **tietoa** työelämästä sekä koulutuksen ja työskentelymahdollisuuksien suuntauksista heidän tulevan kehityksensä ja urapolkunsu **ohjaamiseksi**, mutta tulevaisuudessa myös **elinikäinen ohjaus** on tärkeää. **Ammatin valitseminen** on tärkeä päätös. Nuorten ohjaaminen tässä elämänvaiheessa esittelemällä heille erilaisia koulutus- ja uramahdollisuuksia on tärkeää, jotta he voivat tehdä tietoon perustuvia valintoja.

4.20 **Koulut, korkeakoulut ja koulutuslaitokset** tarjoavat yhdistelmän uutta tietoa ja uusia oppimistapoja riippuen toisaalta niiden yhteydestä alueeseen ja toisaalta niiden tehtävästä. ETSK katsoo, että on tärkeää **linkittää** niiden tehtävät ja toiminnot keskus- ja paikallishallinnon sekä instituutioiden tehtävien kanssa ja kytkeä ne työelämään. Tätä prosessia on edistettävä ja tuettava, ja on tunnustettava kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden ja työmarkkinavuoropuhelun keskeinen asema, jota on kehitettävä paikalliselta ja alueelliselta tasolta lähtien.

4.21 ETSK kehottaa komissiota kehittämään edelleen ja ajantasaistamaan ”**hyvien käytäntöjen rekisteriä**”, joka voi olla omiaan edistämään EU:n laajuista keskustelua parhaisiin käytäntöihin perustuvien suuntaviivojen ja standardien määrittämiselle ammatillisen koulutuksen alalla.

4.22 **Epävirallisen ja arkioppimisen** kautta hankittu pätevyys on yhä tärkeämpää. ETSK korosti vuonna 2015 antamassaan lausunnossa ⁽²⁹⁾, että on toteutettava tarvittavat toimet, jotta kansallisissa tutkintojärjestelmissä voidaan varmistaa epävirallisen ja arkioppimisen **validointi** (neuvoston suosituksen 2012/C 398/01 ⁽³⁰⁾ mukaisesti), ja että on painotettava järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan ratkaisevaa roolia tässä prosessissa. Asianmukainen validointi (joka koostuu kartoittamisesta, dokumentoinnista, arvioinnista ja todistuksen antamisesta) siirtää niiden lisäarvon työmarkkinoille ja auttaa tuomaan esiin yksilön ammatillisen tietoisuuden, esimerkiksi tiedon omista mahdollisuuksista. Näin ollen on tärkeää kannustaa **työllisyyspalveluja** ja ”yksityisiä/julkisia toimistoja” aktivoitumaan huomattavasti tässä yhteydessä. Validoinnin tulisi olla helposti saatavilla ja kohtuuhintaista, jotta sekä työntekijät että työnantajat hyötyisivät siitä.

4.23 ETSK painottaa **Euroopan uudessa osaamisohjelmassa** esitettyjä kymmentä ensisijaista toimea: taitojen parantamisen väyliä koskevaa aloitetta, ammatillisesta koulutuksesta ensimmäinen vaihtoehto -toimia, avaintaitoja koskevaa viitekehystä, digitaalitaloja ja työpaikkoja edistävää koalitiota, eurooppalaista tutkintojen viitekehystä, taitoprofilityökalua kolmansien maiden kansalaisille, Europass-järjestelmää, tietojen keräämistä aivovuotorisikiin puuttumiseksi, suunnitelmaa alakohtaisesta osaamisyhteistyöstä sekä suositusta tutkinnon suorittaneiden seurannasta, koska ne ovat kaikki hyödyllisiä välineitä, joiden avulla ihmisiä pätevoidetään asianmukaisesti.

⁽²⁹⁾ EUVL C 13, 15.1.2016, s. 49

⁽³⁰⁾ Neuvoston suositus, annettu 20 päivänä joulukuuta 2012, epävirallisen ja arkioppimisen validoinnista

4.24 Jotta oikeudenmukainen siirtymä ja aktiivinen työmarkkinapolitiikka toimisivat, tarvitaan yhtä lailla tehokkaita **työllisyyspalveluja**, jotka kykenevät sekä hallinnoimaan työpaikkojen kysyntää ja tarjontaa että tarjoamaan **ohjausta ja neuvontaa** työnhakijoille. ETSK kehottaa jäsenvaltioita investoimaan enemmän resursseja työllisyyspalveluiden ja niiden henkilöstön tehokkuuteen ja vaikuttavuuteen mutta myös valmiuksiin sekä sellaisten välineiden suunnitteluun, joilla tuetaan tällä hetkellä työmarkkinoiden ulkopuolella olevia. Näin työntekijöille voidaan tarjota mahdollisuus löytää yrittäjät, jotka ymmärtävät heidän arvonsa ja pätevyytensä ammatillisen kasvun ja yritysten kilpailun terveessä ja positiivisessa kiertäessä.

4.25 Työllistymismahdollisuuksien osalta on hyvin tärkeää, että EU puuttuu niin kutsuttuun **aivovuotoon**, jolla tarkoitetaan sitä, että tietyt jäsenvaltiot menettävät hyvin ammattitaitoista inhimillistä pääomaa. Ihannetapauksessa liikkuvuus edistäisi Euroopassa valtioiden välistä **"aivovaihtoa"**, eli johtaisi kaikkia jäsenvaltioita hyödyttävään rikastavaan vaikutukseen. Todellinen tilanne on kuitenkin toisenlainen. Tietyt EU:n jäsenvaltiot – pääasiassa läntiset ja pohjoiset maat – houkuttelevat enemmän liikkuvia työntekijöitä hauraimmista ja heikoimmista jäsenyhteisistä valtioista – pääasiassa itäisen ja eteläisen Euroopan maat – koska niissä on tarjolla enemmän työpaikkoja ja valmiudet tarjota suurempaa palkkaa. Tällaiset työntekijät pyrkivät pääasiassa teollisuus 4.0 -aloille valmistusteollisuudesta palveluihin ja tutkimukseen, mutta myös muille, kuten lääketieteellisille ja tutkimusaloille, jotka lähtökohtaisesti vaikuttavat huomattavasti tällaiseen muuttoliikkeeseen. Tämän seurauksena merkittävä määrä ihmisiä, osaamista ja taitoja virtaa lähtömaista, minkä vuoksi niiden kilpailukyky kärsii ja ne menettävät investointinsa koulutukseen sekä kotimaisia verotuloja⁽³¹⁾. Joissain tapauksissa hyvin ammattitaitoiset liikkuvat henkilöt eivät onnistu löytämään koulutustaan vastaavaa työtä kohdemaan työmarkkinoilla ja ajautuvat töihin, joihin ovat ylikoulutettuja. Tätä voidaan välttää, jos unionissa rohkaistaan **eri jäsenvaltioiden yritysten väliseen työtehtävien vaihtoon**. Yleisesti ottaen tarvitaan EU:n tason lisätoimia **osallistavaan, taloudelliseen, innovointilähtöiseen ja työpaikkoja luovaan kasvuun tähtäävän lähentymisen ja sosiaalisen koheesion edistämiseksi**.

4.26 Yksi merkittävä huomioon otettava seikka on työntekijöiden **terveys ja turvallisuus**. Teknologiset innovaatiot korvaavat todennäköisesti raskaan ja vaarallisen työn, mikä parantaa työpaikkojen laatua, mutta uusia sairauksia voi ilmetä, varsinkin yksin (etä)työtä tekevillä. Laaja-alainen työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu EU:n, jäsenvaltioiden sekä teollisuuden tasolla on hyödyllinen väline, jonka avulla voidaan tutkia, edellyttävätkö työntekijöiden terveys ja yksityiselämä **lisäsuojelua** ja missä määrin näinä aikoina, kun digitaalinen matkaviestintä ulottuu kaikkialle, sekä mitkä toimenpiteet ovat tässä yhteydessä asianmukaisia. Tämän vuoksi on myös määritettävä keinot näiden ehkäisemiseksi, yhtenä esimerkkinä Ranskassa hiljattain tunnustettu ns. **oikeus olla tavoittamattomissa**. Oikeutta sovelletaan eräissä alakohtaisissa ja yritystason sopimuksissa tietyissä EU:n jäsenvaltioissa, mutta sitä ei ole vielä arvioitu EU:n tasolla. Asiaa onkin tarkasteltava EU-tasolla ottaen huomioon, että on noudatettava työaikasäännöksiä sekä työ- ja yksityiselämän tasapainoon tähtäävää uutta lähestymistapaa.

4.27 Esineiden internet, yksityisyyden suoja ja massadata ovat muita hyvin tärkeitä seikkoja, jotka tässä yhteydessä liittyvät tietämykseen digitaalisen koulutuksen ja sähköisen oppimisen välineistä sekä tietosuojajahaasteista. Olisi myös korostettava **kuluttajajärjestöjen** roolia, koska ne voivat osaltaan edistää tehokkaasti uusien välineiden kehittämistä sellaisten suurten haasteiden ratkaisemiseksi, jotka liittyvät tarpeeseen varmistaa yksityisyys ostettaessa ja käytettäessä sähköisiä oppimispalveluja⁽³²⁾.

5. Tulevaisuus alkaa nyt: b) Esimerkkejä työntekijöiden päivitys- ja uudelleen koulutuksen parhaista käytännöistä

5.1 Tunnustettuja parhaita käytäntöjä ovat avoimet oppimisresurssit (Open Educational Resources, OER, eli verkkokoulutusmateriaalit, jotka ovat saatavilla lisenssiä vastaan ja joita voidaan käyttää uudelleen, muokata ja jakaa) sekä verkossa avoimet massakurssit (Massive Open Online Courses, MOOC, eli etäopiskeluun suunnitellut avoimet verkkokurssit). Ne ovat suhteellisen nuoria, joskaan eivät aivan uusia käytäntöjä. On kuitenkin lisättävä niitä koskevaa neuvontaa ja tiedottamista. OER:n ja MOOC:n käyttö voi olla merkittävä väline **avoimen koulutuksen saatavuuden lisäämisessä** resurssitehokkaalla tavalla, joka tarjoaa ihmisille mahdollisuuden perhe- ja työelämän tasapainottamiseen.

⁽³¹⁾ Schellinger, A. (2017). Brain Drain – Brain Gain: European Labour Markets in Times of Crisis. A Friedrich-Ebert-Stiftung Project 2015–2017, s. 88.

⁽³²⁾ EUVL C 81, 2.3.2018, s. 102

5.2 ETSK katsoo, että **eurooppalaiset tietoteknisen osaamisen puitteet** ovat hyödyllinen unionin tason väline. Ne tarjoavat tieto- ja viestintätekniikan alan työpaikoilla vaadittavan 40 taidon viitekehyksen käyttäen kaikkialla Euroopassa ymmärrettävää, osaamista, taitoja ja taitotasoa koskevaa yhteistä kieltä. Ne käsittävät tieto- ja viestintäteknologian ammattilaisten tietoja ja taitoja koskevat vaatimukset, ammatit ja organisaatiot viiden taitotason ryhmänä. Ne on suunniteltu vastaamaan yksittäisten henkilöiden, yritysten ja muiden julkisen ja yksityisen sektorin organisaatioiden, erityisesti ammatillisen koulutuksen laitosten ja yritysten tarpeita.

5.3 **Yritysten ammatillisessa koulutuksessa** muun muassa Itävallan, Saksan, Tanskan ja Alankomaiden soveltama teorian ja käytännön yhdistävä duaalinen ammattikoulutusjärjestelmä on katsottava parhaaksi käytännöksi, koska työmarkkinaosapuolet osallistuvat ammatillisen koulutuksen järjestelmien jatkuvaan mukauttamiseen edettäessä kohti uutta digitaalivetoista työelämää⁽³³⁾.

5.4 ETSK katsoo, että espanjalainen Fundación Estatal para la Formación en el Empleo (FUNDAE), ranskalainen Organismes paritaires collecteurs agréés (OPCA) ja italialainen Fondi Interprofessionali per la Formazione Continua ovat esimerkkejä parhaista käytännöistä **työpaikalla järjestettävän koulutuksen rahoituksen** alalla ja että ne edistävät merkittävästi työntekijöiden digitaalisten taitojen päivittämistä.

5.5 Vastaavasti myös **yksittäiset koulutusjärjestelmät** voivat olla hyödyllisiä. Esimerkiksi **Ranskasta** löytyy henkilökohtainen koulutustili (CPF), koulutusvapaa (CIF), ammattitaidon arviointivapaa (CBC) sekä vapaa työkokemuksen validointia varten (CVAE).

5.6 **Italiassa** on kahdenlaisia koulutusvapaita: Ensimmäinen on koulun ja/tai korkeakouluopintojen loppuunsaattamista ja muuta kuin työnantajan tarjoamaa koulutusta varten. Toinen koulutusvapaa on suunnattu sekä työssä käyville että työttömille. Sillä on määrä taata työntekijöiden **oikeus elinikäiseen oppimiseen**. Työntekijöiden valinta, koulutukseen osoitettava aika ja työntekijöille maksettava tuki määritetään **keskitetyssä sopimisessa**. Italiassa on käytössä myös **koulutusseteli** (voucher formativo). Kyse on eräänlaisesta yksittäisestä rahastosta koulutustoimia varten. Sillä pyritään vahvistamaan työllistettävyyttä ammatillisten ja innovatiivisten kurssien avulla.

5.7 **Saksassa** on yksi maailman korkeimmista työllisyysasteista ja pienimmistä työttömyysasteista. OECD:n tutkimuksen mukaan korkea automaatioaste ei ole vaikuttanut työllisyystasoon, koska työntekijät koulutetaan käyttämään robotteja ja heitä **tuetaan uuden työpaikan löytämisessä**, jos robotit korvaavat heidän työtehtävänsä. Tietyillä alueilla työvoiman kysyntä on kuitenkin vähäisempää ja työmarkkinoille siirtyviltä henkilöiltä voi puuttua tarvittava digitaalisten taitojen koulutus työn löytämiseksi. Saksassa työmarkkinaosapuolet päättivät tarttua **innovointihaasteeseen** ja käynnistivät neuvottelut haasteeseen vastaamisesta työmarkkinoilla.

5.8 Ranskassa hyväksyttiin viime vuonna laki **oikeudesta olla tavoittamattomissa**. Italiassa asiasta keskustellaan avoimesti ja oikeus tunnustetaan tietyissä työehtosopimuksissa.

5.9 ETSK katsoo, että vasta koulunsa aloittaneille nuorille olisi tarjottava opetusta sekä työmarkkinoiden tarpeista että **täydestä ja aktiivisesta kansalaisuudesta**⁽³⁴⁾. Vielä yksi esimerkki parhaista käytännöistä on **perusohjelmointikurssin** sisällyttäminen useiden Viron peruskoulujen ala-asteen opetussuunnitelmaan.

5.10 Euroopan komission hiljattain julkaisemassa kertomuksessa yritysten yhteistyöstä ammatillisen koulutuksen tarjoajien kanssa laadukkaiden taitojen ja houkuttelevan tulevaisuuden mahdollistamiseksi⁽³⁵⁾ kerrotaan useista mielenkiintoisista eri jäsenvaltioissa sovelletuista parhaista käytännöistä, joita voitaisiin hyödyntää tarvittavin mukautuksin muuallakin:

— Itävallan AQUA-hanke, jossa yhdistetään työttömien osaamista työnantajien, erityisesti pk-yritysten tarpeisiin.

— Tanskan Coop Food School -oppilaitos, jonka avulla pyritään ratkaisemaan elintarviketeollisuuden pahenevaa työvoimapulaa.

⁽³³⁾ EUVL C 13, 15.1.2016, s. 57, EUVL C 143, 22.5.2012, s. 94

⁽³⁴⁾ Ks. ETSK:n lausunto aiheesta "EU:n uusi koulutusstrategia", kohta 1.2 (EUVL C 81, 2.3.2018, s. 167).

⁽³⁵⁾ Euroopan komissio, 2017. Business cooperating with vocational education and training providers for quality skills and attractive future. Euroopan unionin julkaisu- ja tiedotustoimisto, Luxemburg.

- Yhdistyneen kuningaskunnan Tech Partnership, jolla pyritään lisäämään työntekijöiden tarjontaa digitaali-alueille.
- Saksan harjoittelu- ja opiskelujaksoja yhdistelevän koulutusmallin ohjelmat, joilla pyritään poistamaan osaamisvajetta alhaalta ylöspäin.
- Italian ammattikorkeakoulut, joiden avulla pyritään varmistamaan vakaa taitojen kehittäminen strategisia sektoreita varten paikallistasolla.
- Alankomaiden Techwise Twente, jonka toiminta kohdistuu ammatillisen koulutuksen laitoksiin ja jonka avulla varmistetaan, että niissä opetetavat taidot vastaavat korkean teknologian materiaalisektorin tarpeita.
- Serbian ja Saksan yhteiset koulutusalan toimet työvoiman tarjonnan parantamiseksi tietyillä osaamisvajesta kärsivillä sektoreilla.
- Liettuan ja Latvian Educate for Business -hanke, jonka avulla on päivitetty ammatillisen koulutuksen ohjelmia vastaamaan työmarkkinoiden tarpeita.
- Suomen Valkeakoski Campus -koulutus- ja tutkimuskeskus, jossa ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden on paikallisten yritysten kanssa käydyin tiiviin vuoropuhelun ansiosta mahdollista hankkia oikeanlaiset taidot automaation ja robotiikan aloilla.
- Slovakian, Tšekin ja Yhdistyneen kuningaskunnan Step Ahead -hanke, joka on tarkoitettu ammatillisen koulutuksen opettajille ja jolla varmistetaan, että opetetut taidot vastaavat työmarkkinoiden tarpeita.
- Espanjan rakennusalan työsäätiö, joka avustaa rakennusalan työntekijöiden taitojen päivittämisessä ja tarjoaa ajanmukaistettuja peruskoulutuksen opetussuunnitelmia.
- Nestlén maailmanlaajuinen YOUth Initiative, jossa kehitetään harjoittelu- ja opiskelujaksoja yhdisteleviä koulutusmalleja ja opetussuunnitelmia yhdessä ammatillisten oppilaitosten kanssa.

Jokainen näistä aloitteista pureutuu yhteen tai useampaan seikkaan, kuten kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamiseen, työssä oppimiseen, digitaalisiin taitoihin ja yrittäjätaitoihin, liikkuvuuteen ja sosiaaliseen osallistamiseen.

Bryssel 15. maaliskuuta 2018.

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Georges DASSIS*

III

(Valmistavat säädökset)

EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEA

ETSK:N 533. TÄYSISTUNTO, 14.3.2018–15.3.2018

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Laitonta verkkosisältöä vastaan – Lisää vastuuta verkkoalustoille”

*(COM(2017) 555 final)**(2018/C 237/03)*Esittelijä: **Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER**

Lausuntopyyntö	Euroopan komissio, 17.11.2017
Oikeusperusta	Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 304 artikla
Vastaava erityisjaosto	”yhtenäismarkkinat, tuotanto ja kulutus”
Hyväksyminen erityisjaostossa	9.3.2018
Hyväksyminen täysistunnossa	14.3.2018
Täysistunnon numero	533
Äänestystulos	180/4/5
(puolesta / vastaan / pidättyi äänestämästä)	

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Laiton verkkosisältö on monisäikeinen ja laaja-alainen ongelma, jota on tarkasteltava eri näkökulmista ottaen huomioon sen arvioidut vaikutukset ja sen käsittelyn yhdenmukaistaminen jäsenvaltioiden oikeudellisissa järjestelmissä.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea (ETSK) korostaa pitävänsä tärkeänä, että digitaalisilla sisämarkkinoilla toimivia alustoja varten luodaan asianmukainen ja tasapainoinen sääntelykehys, joka edesauttaa luottamuksen ilmapiirin syntymistä sekä yritysten että yleensä kuluttajien kannalta ja mahdollistaa alustojen turvallisen käytön. On sovellettava sääntelyä ja itsesääntelyä koskevia joustavia ja tarkoituksenmukaisia toimintalinjoja, joilla pystytään vastaamaan suoraan erityisesti alustojen laittoman sisällön havaitsemis-, tutkimus-, ilmoittamis- ja poistamismenettelyihin liittyviin haasteisiin.

1.2 ETSK katsoo, että kriteereistä ja toimenpiteistä päätettäessä on noudatettava johdonmukaisuutta sen kanssa, mitä komitea on aiemmissa lausunnoissaan aiheesta todennut. Lähtökohtana tulee olla, että se mikä on laitonta verkon ulkopuolella, on laitonta myös verkossa. ETSK painottaa teknologianeutraaliuden merkitystä ja sitä, että verkossa ja sen ulkopuolella sovelletaan toisiaan vastaavissa tilanteissa tarpeiden ja mahdollisuuksien mukaan yhdenmukaisia sääntöjä.

1.3 On olennaisen tärkeää löytää paras mahdollinen tasapaino suunniteltujen, laitonta sisältöä koskevien rajoitusten ja perusoikeuksien takaamisen välillä ja myös erikokoisten ja erilaista toimintaa harjoittavien verkkoalustojen välillä.

ETSK kehottaa komissiota ryhtymään asianmukaisiin toimiin verkkoalustoilla yhä enemmän esiintyvien väkivaltaisten ja/tai syrjivien viestien torjumiseksi ja korostaa, että on tärkeää suojella haavoittuvassa asemassa olevia henkilöitä ja lapsia sekä torjua kaikenlaista rasismia, seksismiä, terrorismiin yllyttämistä ja häirintää myös digitaalisessa ympäristössä.

1.4 Huomiota tulisi kiinnittää erityisesti kehitettävien toimien vaikuttavuuteen silloin kun on kyse verkkoalustoista, joiden päätoimipaikka sijaitsee Euroopan unionin alueen ulkopuolella.

Komission olisi myös mahdollisuuksien mukaan tarkistettava esitettyä laittoman sisällön luokitusta, jotta siinä voidaan ottaa huomioon muita, tiedonannossa mainitsematta jääneitä tapauksia.

Laittoman sisällön havaitsemis-, tutkimus-, ilmoittamis- ja poistamismenettelyjä koskevien suuntaviivojen soveltamista tulisi joka tapauksessa edistää seuraavissa tapauksissa:

- a) suojeltaessa oikeuksia, jotka tunnustetaan kansainvälisissä yleissopimuksissa, kuten niissä, joiden tarkoituksena on
- lasten suojelu sellaiselta digitaaliselta sisällöltä, joka voi olla ristiriidassa lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen kanssa
 - vammaisten suojelu sellaiselta digitaaliselta sisällöltä, joka voi olla ristiriidassa vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen kanssa
- b) pyrittäessä varmistamaan, ettei digitaalisessa sisällössä esiinny sukupuoleen perustuvaa syrjintää etenkin silloin, kun on kyse naisten ja miesten yhdenvertaisen kohtelun periaatteen soveltamisesta hyödykkeiden ja palveluiden saatavuuteen ja niiden tarjoamiseen, ja varmistettaessa sukupuolten tasa-arvon ja ihmisarvon kunnioittaminen mainonnassa
- c) taattaessa ja varmistettaessa, että digitaalinen sisältö noudattaa digitaalistrategian tavoitteita turvallisuuden sekä kuluttajan oikeuksien vahvistamisesta digitaaliyhteiskunnassa.

Tiedonannossa tulisi niin ikään käsitellä seurauksia, joita laittomalla sisällöllä voi olla sisämarkkinoilla, jotta voidaan toteuttaa tarvittavat ehkäisevät toimenpiteet sen varmistamiseksi, että sisämarkkinat toimivat edelleen peruseriaatteidensa mukaisesti.

1.5 ETSK pitää Euroopan komission aloitetta tiedonannon antamisesta erittäin hyödyllisenä, sillä tiedonannossa esitetty lähestymistapa verkkoalustoilla esiintyvän laittoman sisällön käsittelyyn on yleisesti ottaen tarkoituksenmukainen. Tässä yhteydessä olisi tutkittava mahdollisuutta tarkistaa sähköistä kaupankäyntiä, sopimattomia kaupallisia menettelyjä sekä harhaanjohtavaa ja vertailevaa mainontaa koskevia direktiivejä muun muassa tulevaisuuden tarpeet täyttävien, teknologia-neutraalien ja eurooppalaisten alustojen kehittämisen kannalta välttämättömien kriteerien pohjalta, jotta ei aiheuteta epävarmuutta talouden toimijoiden keskuudessa tai rajoiteta digitaalisten palvelujen saatavuutta.

2. Taustaa

2.1 Verkkoalustat ovat eräänlaisia tietoyhteiskunnan palveluntarjoajia, jotka toimivat välittäjinä tietystä digitaalisessa ekosysteemissä. Niihin kuuluu hyvin monenlaisia toimijoita lukuisilta taloudellisen toiminnan aloilta, kuten sähköinen kaupankäynti, joukkoviestintä, hakukoneet, yhteistyötalous, voittoa tavoittelematon toiminta, kulttuurisisällön levitys ja verkkoyhteisöpalvelut. Niille ei ole olemassa mitään selkeää ja täsmällistä määritelmää, sillä näiden palveluntarjoajien jatkuvasti muuttuvan luonteen vuoksi määritelmän laatiminen on vaikeaa. Verkkoalustoilla on nykyään sisämarkkinoilla tärkeä tehtävä, jonka merkitys kasvaa tulevaisuudessa.

2.2 Komissio on jo aiemmin käsitellyt digitaalisten sisämarkkinoiden verkkoalustoja⁽¹⁾ ja todennut, että tehokas innovointiin kannustaminen asiaankuuluvilla talouden osa-alueilla on nyt EU:n tärkein haaste sen tulevan kilpailukyvyyn turvaamiseksi maailmassa samalla, kun suojellaan asianmukaisesti kuluttajien ja käyttäjien oikeutettuja etuja. Komissio kaavaili tässä tarkoituksessa televiestintädirektiivin ja sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin tarkistusta avoimen internetin kautta tarjottavien viestintäpalvelujen osalta.

⁽¹⁾ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Digitaalisten sisämarkkinoiden verkkoalustat – Euroopan mahdollisuudet ja haasteet, COM(2016) 288 final, 25. toukokuuta 2016.

2.3 ETSK antoi jo kyseisestä tiedonannosta lausuntonsa⁽²⁾, jossa se korostaa monien verkkoalustojen olevan yhteistyötalouden tärkeitä osatekijöitä ja vahvistaa yhteistyötaloutta koskevat havaintonsa, jotka liittyvät etenkin kuluttajansuojaan, työntekijöihin ja itsenäisiin ammatinharjoittajiin. Lisäksi komitea korostaa lausunnossaan, että sääntöjen hajanaisuuden riskeihin on puututtava ja että sen vuoksi on välttämätöntä luoda johdonmukainen EU:n lähestymistapa.

2.4 Nyt lausunnon kohteena olevassa tiedonannossa komissio tarkastelee laittoman verkkosisällön torjumista ja pyrkii lisäämään verkkoalustojen vastuuta esittämällä ohjeita ja periaatteita, joiden avulla verkkoalustat voivat yhteistyössä kansallisten viranomaisten, jäsenvaltioiden ja muiden sidosryhmien kanssa tehostaa toimiaan laittoman verkkosisällön torjumiseksi.

2.4.1 Tarkoituksena on tehostaa hyvien käytäntöjen soveltamista laittoman sisällön torjumiseksi, havaitsemiseksi ja poistamiseksi ja siihen pääsyn estämiseksi, jotta voidaan

a) varmistaa laittoman sisällön tehokas poistaminen

b) lisätä avoimuutta ja vahvistaa perusoikeuksien suojelua verkossa

c) selkeyttää verkkoalustojen vastuuta, kun ne ryhtyvät tehokkaisiin toimiin laittoman sisällön tunnistamiseksi tai poistamiseksi tai siihen pääsyn estämiseksi (nk. laupiaan samarialaisen toimet).

2.4.2 EU:n oikeudellinen kehys muodostuu velvoittavista ja ei-velvoittavista säännöistä ja erityisesti sähköistä kaupankäyntiä koskevasta direktiivistä⁽³⁾, jolla yhdenmukaistetaan ne edellytykset, joiden täyttyessä verkkoalustat voivat poikkeukseen vedoten vapautua säilyttämäänsä laitonta sisältöä koskevasta vastuusta digitaalisilla sisämarkkinoilla.

2.4.3 Unionissa ei tällä hetkellä ole yhdenmukaistettua ja johdonmukaista tapaa laittoman sisällön poistamiseksi, sillä se, mikä on laitonta, määritetään yhtäältä EU:n tasolla erityisessä lainsäädännössä ja toisaalta kansallisessa lainsäädännössä. Yhtenäisempi malli tehostaisi laittoman sisällön torjumista, ja se myös edistäisi digitaalisten sisämarkkinoiden kehittämistä.

2.4.4 Tiedonannossa pohditaan kriteereiden asettamista sille, mitä verkkoalustojen, toimivaltaisten viranomaisten ja käyttäjien olisi tehtävä havaitakseen laittoman sisällön nopeasti ja tehokkaasti. Yhteistyötä jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa olisi tiedonannon mukaan järjestelmällisesti parannettava, ja jäsenvaltioiden olisi huolehdittava siitä, että tuomioistuimet pystyvät reagoimaan tehokkaasti laittomaan verkkosisältöön, ja tehostettava viranomaisten rajatylittävää yhteistyötä.

2.4.4.1 Tiedonannon mukaan olisi myös otettava käyttöön järjestelyt "luotettavien ilmoittajien" toiminnan helpottamiseksi, jotta laitton verkkosisältö voidaan poistaa entistä nopeammin ja varmemmin. Nämä luotettavat ilmoittajat ovat laittoman sisällön tunnistamiseen erikoistuneita tahoja tai erityisiä rakenteita tällaisen verkkosisällön havaitsemiseksi ja tunnistamiseksi. Komissio aikoo selvittää mahdollisuuksia sopia luotettaviin ilmoittajiin sovellettavista EU:n laajuisista kriteereistä.

2.4.4.2 Viestinnästä käyttäjien kanssa todetaan, että verkkoalustojen olisi luotava vaivattomasti tarjolla oleva ja helpokäyttöinen mekanismi, jonka avulla käyttäjät voivat ilmoittaa laittomana pitämästään sisällöstä, jota alustat säilyttävät.

2.4.4.3 Ilmoitusten laadukkuuden varmistamiseksi verkkoalustojen olisi otettava käyttöön toimivia mekanismeja, joilla helpotetaan riittävän tarkkojen ja asianmukaisesti perusteltujen ilmoitusten tekemistä.

2.4.5 Tiedonannossa arvioidaan verkkoalustojen ennakoivien toimenpiteiden merkitystä vastuuta koskevan poikkeuksen kannalta ja teknologian käyttöä laittoman sisällön havaitsemiseksi ja tunnistamiseksi.

2.4.6 Tiedonannossa käsiteltyihin näkökohtiin sisältyy myös laittoman sisällön poistaminen, josta todetaan, että käytettävissä tulisi olla tehokkaita suojatoimia, joilla pienennetään laillisen sisällön poistamisen riskiä. Komission tavoitteena on viipymättä tapahtuva sisällön poistaminen ja rikosten ilmoittaminen lainvalvontaviranomaisille sekä alustojen sisältöpolitiikan ja ilmoittamis- ja toimintamenettelyjen avoimuuden edistäminen.

⁽²⁾ EUVL C 75, 10.3.2017, s. 119

⁽³⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/31/EY, annettu 8 päivänä kesäkuuta 2000, sähköisestä kaupankäynnistä (EYVL L 178, 17.7.2000, s. 1).

2.4.7 Turhia poistamisia ja järjestelmän väärinkäyttöä torjuvien turvatoimien yhteydessä komissio käsittelee mahdollisuutta vastustaa ilmoitusta sekä toimenpiteitä vilpillisesti tehtyjä ilmoituksia ja vastustusilmoituksia vastaan.

2.4.8 Laittoman sisällön verkkoon palautumisen estämiseksi tarkastellaan mahdollisuutta ottaa käyttöön toimenpiteitä, joilla pyritään siihen, etteivät käyttäjät toistuvasti lataisi alustalle samantyyppistä laitonta sisältöä ja että tällaisen laittoman sisällön levittäminen katkaistaan. Tiedonannossa suositellaan sellaisten teknologisten välineiden käyttöä ja kehittämisen lisäämistä, joilla estetään laittoman sisällön palautuminen verkkoon. Tällaisia välineitä ovat esimerkiksi automaattiset uudelleenlataussuodattimet.

2.4.9 Tiedonannossa annetaan ohjeita eikä siinä sinällään muuteta sovellettavaa oikeudellista kehystä tai aseteta oikeudellisesti sitovia sääntöjä. Sillä pyritään ennen muuta antamaan verkkoalustoille ohjeita siitä, miten ne voivat vastuunsa mukaisesti parhaan torjua alustalla säilytettävää laitonta sisältöä. Lisäksi siinä halutaan levittää laittoman sisällön eri muotoihin sovellettavia hyviä menettelytapoja sekä edistää alustojen ja toimivaltaisten viranomaisten yhteistyön tiivistämistä.

3. Yleistä

3.1 ETSK panee merkille tarkastelun kohteena olevan tiedonannon ja kehottaa komissiota laatimaan ohjelmia sekä toteuttamaan tehokkaita toimenpiteitä, joiden avulla voidaan luoda vakaa ja yhtenäinen oikeudellinen kehys laittoman sisällön tehokasta poistamista varten. Tiedonanto on aiheellinen myös, kun otetaan huomioon vaikutukset, joita verkkoalustoilla on nykyään jokapäiväiseen elämään, sekä alustojen käytön yleistymiseen liittyvät riskit ja vaikutukset digitaalisiin sisämarkkinoihin. Sisämarkkinoiden tarkoituksena on nimenomaan välttää kansallisten lainsäädäntöjen hajanaisuus ja poistaa tekniset, lainsäädännölliset ja verotukselliset esteet, jotta yritykset, kansalaiset ja kuluttajat voisivat hyödyntää digitaalisia välineitä ja palveluja rajoituksetta.

ETSK korostaa, että verkkoalustojen on torjuttava laitonta sisältöä ja hyvän kauppatavan vastaisia käytäntöjä (esimerkiksi esitysten pääsylippujen jälleenmyyntiä kohtuuttomilla hinnoilla) soveltamalla säännöksiä ja täydentämällä niitä tehokkain itsesääntelytoimenpitein (esimerkiksi selkeät käyttöehdot ja asianmukaiset mekanismit, joiden avulla tunnistetaan rikkomusten uusijat, tai perustamalla sisällön moderointiin ja laittoman sisällön seurantaan erikoistuneita tiimejä) tai yhdistelemällä eri toimenpiteitä.

3.2 ETSK katsoo, että laittoman sisällön luokittelua tulisi tarkastella uudelleen siten, että se ei rajoittuisi pelkästään komission tiedonannossa mainittuihin tapauksiin (yllyttäminen terrorismiin, muukalaisvihamielinen tai rasistinen puhe, jolla julkisesti lietsotaan vihaa ja väkivaltaa, sekä lasten seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvä materiaali). Luokittelu voisi kattaa myös sellaiset tapaukset, joihin liittyy selvä pahantahtoinen häpäiseminen, ihmisarvoa loukkaavan materiaalin levitys ja seksistinen sisältö, joka edistää sukupuoleen perustuvaa väkivaltaa; luettelon ei ole tarkoitus olla tyhjentävä, vaan pyrkimyksenä on koota yhteen kriteerit tapausten luokittelua varten.

Laittoman sisällön havaitsemis-, tutkimus-, ilmoittamis- ja poistamisenettelyjä koskevien suuntaviivojen soveltamista tulisi sen vuoksi edistää seuraavissa tapauksissa:

- a) suojeltaessa oikeuksia, jotka tunnustetaan kansainvälisissä yleissopimuksissa, kuten niissä, joiden tarkoituksena on
 - lasten suojelu sellaiselta digitaaliselta sisällöltä, joka voi olla ristiriidassa lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen kanssa
 - vammaisten suojelu sellaiselta digitaaliselta sisällöltä, joka voi olla ristiriidassa vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen kanssa
- b) pyrittäessä varmistamaan, ettei digitaalisessa sisällössä esiinny sukupuoleen perustuvaa syrjintää etenkin silloin, kun on kyse naisten ja miesten yhdenvertaisen kohtelun periaatteen soveltamisesta hyödykkeiden ja palveluiden saatavuuteen ja niiden tarjoamiseen, ja varmistettaessa sukupuolten tasa-arvon ja ihmisarvon kunnioittaminen mainonnassa
- c) taattaessa ja varmistettaessa, että digitaalinen sisältö noudattaa digitaalistrategian tavoitteita turvallisuuden sekä kuluttajan oikeuksien vahvistamisesta digitaaliyhteiskunnassa.

3.3 ETSK kannattaa laittoman verkkosisällön torjuntatoimien vahvistamista erityisesti alaikäisten suojelemiseksi ja vihapuheeseen tai terrorismiin yllyttämiseen liittyvän sisällön poistamiseksi ja kehottaa ottamaan huomioon tarpeen estää haavoittuvassa asemassa oleviin ihmisiin kohdistuva häirintä ja väkivalta.

3.4 Tämä pätee siitakin huolimatta, että laittoman sisällön käsite digitaalisessa ympäristössä vaihtelee oikeudellisesta näkökulmasta tarkasteltuna jäsenvaltioittain ja eettisestä näkökulmasta katsottuna myös henkilöstä riippuen. Voitaisiinkin mainita esimerkkejä, jotka ovat vähemmän ilmeisiä kuin edellä mainitut ja joissa laittomaksi luokittelu riippuu sellaisten ristiriitojen tulkinnasta ja ratkaisusta, joissa vastakkain ovat sananvapauden kaltaiset perusoikeudet ja muut tunnustetut oikeudet. Tällaisten vastakkainasettelujen ehkäisemiseksi on varmistettava oikeuksien paras mahdollinen yhteensovittaminen. On kuitenkin korostettava toimintaa valeutisten levittämisen torjumiseksi. ETSK katsookin, että verkkoalustojen tulee tarjota käyttäjille välineet valeutisten paljastamiseksi, jotta muita käyttäjiä voidaan informoida siitä, että sisällön totuudenmukaisuus on asetettu kyseenalaiseksi. Lisäksi verkkoalustat voisivat kehittää kumppanuuksia luotettavien ilmoittajien eli tietojen paikkansapitävyyden varmistamiseen keskittyvien sertifioidujen sivustojen kanssa parantaakseen käyttäjiensä luottamusta verkkosisällön pätevyyyteen.

3.5 Olisi esimerkiksi suositeltavaa ryhmitellä laitton sisältö siten, että jäsenvaltiot pystyisivät mahdollisuuksien mukaan muodostamaan niistä yhteisen käsityksen, mikä helpottaisi niiden tärkeysjärjestykseen asettamista ja määrittämistä. Sisältö voitaisiin luokitella muun muassa seuraavien kriteerien pohjalta:

- kansallinen turvallisuus (terrorismi, korruptio, huumekauppa, laitton asekauppa, veronkierto ja rahanpesu)
- alaikäisten suojelu (pornografia, väkivalta jne.)
- ihmiskauppa, prostituutio ja sukupuoleen perustuva väkivalta, myös seksistinen mainonta
- ihmisarvon suojelu (rotuun, sukupuoleen, ideologiaan tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvaan vihaan tai syrjintään yllyttäminen)
- taloudellinen turvallisuus (petokset ja huijaukset, piratismi, väärennökset jne.)
- tietoturvallisuus (rikollisessa tarkoituksessa tehty hakkerointi, tietojen keruu kaupallisiin tarkoituksiin, kilpailusääntösten kiertäminen, disinformaatio jne.)
- yksityisyyden suoja (verkkohäirintä, henkilötietojen vuotaminen ja käyttö, henkilökohtaisten viestien telekuuntelu, henkilöiden geopaikannus jne.)
- maineen suoja (kunnianloukkaukset, lainvastainen vertaileva mainonta jne.)
- teollis- ja tekijänoikeudet.

3.5.1 On myös tärkeää määritellä käsitteet "laitton sisältö" ja "vaarallinen sisältö" siten, että estetään niiden vääristynyt tulkinta.

3.6 Erityisesti olisi kiinnitettävä huomiota tiettyjen verkkoalustojen taloudellisen vallan keskittymiseen ja myös sellaisen pelkästään tiedottavan sisällön laatimiseen, käsittelyyn ja jakeluun, joka on vain näennäisesti laillista, toisin sanoen jonka julkaisemisella pyritään peittämään laitonta tai jopa vaarallista sisältöä, kun otetaan huomioon näiden ilmiöiden aiheuttamat seuraukset. Samalla tavoin tulee käsitellä myös massadataan liittyviä näkökohtia ja sitä hyötyä, jota kyseisen datan hyödyntäminen verkkoalustoille tuottaa.

3.7 Ongelman laaja-alaisuuden vuoksi on lisäksi syytä analysoida ja harkita asiaa koskevien yhteistyö- ja vastavuoroisuusaloitteiden mahdollisuutta optimaalisen ja mahdollisimman tehokkaan toiminnan varmistamiseksi ottaen huomioon sellaiset periaatteet kuin tiedottaminen, valinta, progressiivinen tiedonsiirto, turvallisuus, tietojen eheys, saavutettavuus ja täytäntöönpano.

4. Erityistä

4.1 Yleisen asiayhteyden näkökulmasta on aiheellista harkita vuonna 2000 annetun sähköistä kaupankäyntiä koskevan direktiivin, vuonna 2005 annetun sopimattomia menettelyjä koskevan direktiivin sekä vuonna 2006 annetun mainontaa koskevan direktiivin tarkistamista. Etenkin olisi tarkasteltava kehittyviin uusiin talousmalleihin liittyviä näkökohtia sekä muita tapauksia, joissa ei ole kyse perinteisestä kauppasuhteesta. Verkkoalustojen sisältöä koskevaa vastuujärjestelmää olisi joka tapauksessa vahvistettava yhdenmukaisesti koko unionissa ja puutteet sen täytäntöönpanossa olisi korjattava. Kaiken tämän tarkoituksena on parantaa oikeusvarmuutta ja vahvistaa yritysten ja kuluttajien luottamusta.

4.1.1 Olisi joka tapauksessa otettava käyttöön toimenpiteitä direktiivien säännöksiä rikkovia verkkosivustoja vastaan. Niihin tulisi sisältyä mahdollisuus estää – avoimia menettelyjä käyttäen – pääsy internetsivuihin sekä riittävät suojatoimet sen varmistamiseksi, että rajoitukset rajoittuvat vain välttämättömään ja ovat oikeasuhtaisia ja että käyttäjille ilmoitetaan rajoittamisen syistä. Suojatoimiin tulee lisäksi sisältyä mahdollisuus hakea muutosta tuomioistuimessa.

4.1.2 Mitä tulee laittoman sisällön havaitsemiseen ja siitä ilmoittamiseen, komission tiedonannossa todetaan, että kansallisten tuomioistuinten ja viranomaisten tulee voida toteuttaa turvaamis- ja muita toimia laittoman sisällön poistamiseksi tai sen käytön estämiseksi. Tähän on liitettävä toimenpiteitä sen mukaisesti, mitä ETSK on esittänyt kuluttajaviranomaisten välistä yhteistyötä koskevassa asetuksessa säädettyjen toimenpiteiden yhteydessä⁽⁴⁾.

4.2 Lisäksi olisi vahvistettava mekanismit vastuutahojen määrittämiseksi ja vastausmenettelyt ennakkolupien ja ennakoimattomien lupien peruuttamiseksi sekä toimenpiteet, jotka kulloisessakin tapauksessa tulee toteuttaa tilanteen ja saatavilla olevien tietojen mukaan.

4.3 Myös aiemmin muiden ilmoitusten yhteydessä hyväksytyyn sisältöön liittyviä näkökohtia voitaisiin tarkastella yksityiskohtaisemmin. Voitaisiin esimerkiksi laatia luetteloja laitonta sisältöä säilyttävistä verkkoalustoista ja myös niistä, jotka kehittävät virallisesti tunnustettuja parhaita käytänteitä, ja siten lisätä verkossa kilpailua maineesta ja luottamuksesta.

Innovointi edistää investointeja tutkimus- ja kehitystyöhön sekä työntekijöiden valmiuksien vahvistamiseen, ja se on ratkaisevan tärkeää uusien ideoiden ja innovaatioiden tuottamiseksi. Laittoman sisällön havaitsemisessa, tunnistamisessa, poistamisessa ja uudelleenlataamisen estämisessä sovellettavissa menettelyissä on hyödynnettävä teknologista innovointia, kuten tietojenkäsittelyä ja koneälyä sekä automaattista havaitsemis- ja suodattamisteknologiaa, mutta viime kädessä on varmistettava, että ihmisten yksittäisissä päätöksissä ja toimissa kunnioitetaan perusoikeuksia ja demokraattisia arvoja.

ETSK painottaa tässäkin yhteydessä, että on löydettävä tasapaino perusoikeuksien takaamisen ja laitonta sisältöä koskevien rajoitusten välillä, ja korostaa, että nykyisenlaisen automatisoidun suodatustekniikan käyttö uhkaa kaventaa kohtuuttomasti välittäjien liiketoimintavapautta, loppukäyttäjien oikeutta sananvapauteen sekä oikeutta henkilötietojen suojeluun. Alan toimijoita ei saisi pakottaa soveltamaan patenttiratkaisuja, kuten automaattisia uudelleenlataussuodattimia, ilman että tietotekniikan alalla toimivien pk-yritysten erityistarpeet otetaan huomioon. Automatisoidun suodatustekniikan nykyisten parhaiden käytänteiden perusteella on välttämätöntä soveltaa järjestelmällisesti periaatetta, jonka mukaan prosessissa tulee olla mukana ihminen. Tällaisessa järjestelmässä lopullisen päätöksen – jossa otetaan huomioon taustatekijät – tekee aina ihminen, kun on kyse suppeasta määrästä kiistanalaisia tapauksia. Näin toimitaan, jotta olisi epätodennäköisempää, että rikotaan sananvapautta koskevaa perusoikeutta. On todettava selvästi, että tekoälyn ei pidä korvata päätöksiä, joita ihmiset tekevät eettisen arvioinnin pohjalta.

4.4 Ilmoituksista puhuttaessa olisi käsiteltävä kysymystä luotettavien ilmoittajien sertifiointimenettelyistä, ja ”ilmoitusten laadun varmistamisen” yhteydessä on puolestaan syytä korostaa ilmoitusten julkistamisen aiheellisuutta.

4.5 Tiedonannossa ei tehdä selvää ehdotusta ennakoivista, ehkäisevistä tai uudelleenlatausta koskevista toimenpiteistä, jotka mahdollistaisivat asiaa koskevien poliittisten aloitteiden käynnistämisen. Ne ovat kuitenkin keskeisen tärkeitä, jotta laitonta sisältöä voitaisiin torjua kokonaisvaltaisesti ja tehokkaasti.

4.6 On varauduttava tapauksiin, joissa tehtyjä päätöksiä on tarpeen tarkistaa ja tarvittaessa kumota, jotta virheellisesti tai pahantahtoisen ilmoituksen perusteella poistettu sisältö voidaan palauttaa. Erityisesti olisi perustettava käytäntösäännöt sisältäviä tuomioistuimen ulkopuolisia valitusmenettelyjä, joissa määrätään sääntöjen laiminlyönnistä johtuvista seuraamuksista.

ETSK kehottaa huolehtimaan siitä, että käyttöön otetaan tehokkaita järjestelmiä valitusmenettelyjä sekä riitojen ratkaisua varten ja siten helpotetaan pk-yritysten ja kuluttajien mahdollisuuksia käyttää oikeuksiaan.

⁽⁴⁾ EUVL C 34, 2.2.2017, s. 100

4.7 Laittoman sisällön poistamista koskevia ehdotuksia tulisi tehostaa sisällyttämällä niihin selvä ennaltaehkäisevä pelote, jollainen on esimerkiksi toteutettujen toimenpiteiden julkaiseminen asiaankuuluvan oikeusvarmuuden puitteissa, sillä se myös vahvistaisi avoimuusvaatimuksia, mikä on välttämätöntä minkä tahansa säädösehdotuksen mahdollisimman tehokkaan täytäntöönpanon kannalta.

On varmistettava alustojen, kuluttajien ja muiden talouden toimijoiden korkeatasoinen suoja. On tärkeää edistää järjestelmän avoimuutta ja tehostaa yhteistyötä itse alustojen välillä sekä niiden ja viranomaisten välillä laittoman sisällön torjunnan vahvistamiseksi.

4.8 Lopuksi erityisesti lapsia koskevat ehdotukset tulee ulottaa koskemaan myös erityisen haavoittuvassa asemassa olevia aikuisväestön ryhmiä, ja ne tulee mukauttaa kulloisenkin ryhmän erityispiirteisiin.

Bryssel 14. maaliskuuta 2018.

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Georges DASSIS*

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission kertomus Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Copernicus-ohjelman väliarviointi (2014–2020)”

(COM(2017) 617 final)

(2018/C 237/04)

Esittelijä: **Mindaugas MACIULEVIČIUS**

Lausuntopyyntö	Euroopan komissio, 18.1.2018
Oikeusperusta	Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 304 artikla
Vastaava erityisjaosto	”yhtenäismarkkinat, tuotanto ja kulutus”
Hyväksyminen erityisjaostossa	9.3.2018
Hyväksyminen täysistunnossa	14.3.2018
Täysistunnon nro	533
Äänestystulos	178/0/2
(puolesta / vastaan / pidättyi äänestämästä)	

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Euroopan talous- ja sosiaalikomitea (ETSK) on tyytyväinen komission merkille panemiin Copernicus-ohjelman tähänastisiin tuloksiin. Toiminnassa on jo erittäin tarkkoja tietoja tarjoavia satelliitteja, jotka lähettävät päivittäin korkeatasoista globaalia maanseurantadataa.

1.2 ETSK korostaa, että Copernicus-ohjelman saavutuksia arvioitaessa tulee ottaa huomioon taloudellisten näkökohtien lisäksi myös sosiaaliset ja ympäristönäkökohdat. EU on sitoutunut kestävän kehityksen tavoitteisiin ja on ilmastonmuutoksen torjunnassa maailman kärkeä selkeän ja erittäin kunnianhimoisen COP21-sitoumuksensa johdosta. Copernicus-ohjelma puolestaan on merkittävin suorituskyvyn ja saavutusten mittareita ja mittaustavallisia tarjoava järjestelmä, ja se toimii EU-tason lisäksi myös maailmanlaajuisesti.

1.3 Copernicus-ohjelmalla on tärkeä sija ilmastonmuutokseen, ruokaturvaan, kansanterveyteen, katastrofihallintaan, ihmiskauppaan, meriturvallisuuteen ym. liittyvässä toiminnassa. EU on johtosijassa, kun on kyse ilmaston muutosten, eri kaasujen päästöjen, maatalousmaan ja metsien tilan sekä merien tilanteen seurannasta ja tarkkojen tietojen tuottamisesta näillä aloilla. Ilman näitä tietoja tiedeyhteisö ei kykenisi saamaan selkoa kyseisistä seikoista ja ehdottamaan keinoja, joiden avulla voidaan torjua onnistuneesti ilmastonmuutosta, tuottaa ruokaa kestäväpohjaisesti jne.

1.4 EU:n kansalaiset eivät tunne Copernicus-ohjelmaa aidosti omakseen tai ole ylpeitä siitä. He eivät ole tietoisia Copernicus-ohjelmasta ja sen tuottamista hyödyistä, aivan kuten he eivät useinkaan ole tietoisia EU:n avaruusohjelmista ylipäätään. Ohjelmaa ja siihen liittyvää toimintaa pitäisi tuoda enemmän esille joukkotiedotusvälineissä ja avata kansalaisyhteiskunnalle ja aktiivisille kansalaisille. ETSK katsoo, että kansalaisyhteiskunnan on voitava osallistua avaruusstrategioiden ja -ohjelmien laadintaan.

1.5 Mahdollisen Copernicus-foorumien olisi oltava avoin yritysten, kuluttajien ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden edustajille. Yhteiskunnan toimijoilla tulee olla pääsy ”kerhoon”, ja on perustettava aito **eurooppalainen avaruusalan yhteisö**. ETSK ilmaisee olevansa kiinnostunut ja halukas antamaan aktiivisen panoksen suoraan sekä komiteassa edustettuina olevien kansallisten organisaatioiden kautta. Tämä tarjoaa mittavia mahdollisuuksia luoda ETSK:n ”avaruus ja yhteiskunta” -hankkeensa yhteydessä havaitsemia puuttuvia yhteyksiä.

1.6 Copernicus-ohjelman tehokkuutta ei pitäisi arvioida pelkän taloudellisen suorituskyvyn perusteella. Ohjelman suurin arvo on siihen liittyvissä sosiaalisissa ja ympäristönäkökohdissa. Kyseinen väline on välttämätön, jotta voidaan torjua ilmastonmuutosta, ruokkia maailman väestö kestäväällä tavalla, pelastamaan ihmishenkiä merellä jne. Vastaavaa palvelua ei ole mahdollista ostaa kolmansilta osapuolilta, koska se olisi ongelmallista kansallisen turvallisuuden näkökulmasta ja koska saman laatutason palveluja ei nykyisin saa muualta. Ohjelma on vastauksemme kyseisiin maailmanlaajuisiin haasteisiin ja osoitus halustamme tarttua niihin maailman yhtenä kehittyneenä yhteiskuntana.

1.7 Pk-, mikro- ja startup-yritysten sekä riippumattomien tutkijoiden mukanaolo on erittäin tärkeää Copernicus-datan onnistuneen hyödyntämisen takaamiseksi. Nämä tahot esittävät uusia ideoita ja uusia käyttöaloja. On ratkaisevan tärkeää edistää erilaisten aloitteiden kehittämistä ja luoda välineitä loppukäyttäjää varten, sillä tästä syntyy lisäarvoa. Horisontti 2020 -puiteohjelmalla on ollut ja tulee olla jatkossakin merkittävä rooli. Euroopan investointipankin (EIP) ja Euroopan strategisten investointien rahaston (ESIR) kautta saatava rahoitus on ensiarvoisen tärkeää.

1.8 ETSK kehottaa EU-tasolla eri pääosastoja ja jäsenvaltioitasolla keskushallinto- ja alueviranomaisia edistämään nykyistä ponneikkaammin johdonmukaisuutta ja yhtenevyyttä Copernicus-ohjelman kanssa sekä lisäämään tietoisuutta ohjelmasta ja sen tarjoamien välineiden hyödyntämisestä julkishallinnon tarpeisiin. Copernicus-data olisi vahvistettava riippumattomaksi ja kansalliseksi normiksi EU:n tasolla. Eurostatin pitäisi osallistua tiiviimmin tähän liittyvän edistyksen ja Copernicus-ohjelman tuottaman hyödyn mittaamiseen.

1.9 Jäsenvaltioissa toimivat pienet paikalliset toimistot voisivat olla hyvä ratkaisu datan levittämiseen ja Copernicus-välineen käytön edistämiseen jäsenvaltioiden hallinnon tasolla. Perustamalla paikallisia käyttäjäyhteisöjä, joissa on mukana paikallisia pk-, mikro- ja startup-yrityksiä, riippumattomia tutkijoita, aluehallinnon ja kansalaisyhteiskunnan edustajia, oppilaitoksia, riippumattomia ja julkisia neuvontapalvelujen tarjoajia sekä suoraan Copernicus-ohjelman puiteissa toimivia yhteiskunnan jäseniä kuten maataloustuottajia, metsänhoitajia ja ympäristöasiantuntijoita, voitaisiin auttaa lisäämään entisestään Copernicus-datan käyttöä ja parantaa siitä kansallisiin erityispiirteisiin mukautettuna saatavia tuloksia.

1.10 Copernicus-aiheinen koulutus on mitä tärkeintä. ETSK on tyytyväinen erityisesti tähän tarkoitukseen suunniteltuihin maisteriohjelmiin, joilla tuetaan eurooppalaisia korkeakouluopiskelijoita Copernicus-ohjelmaan keskitettyyn maisterintutkintoon kuuluvien opintojen suorittamisessa. ETSK kehottaa tehostamaan ohjelmaa ja lisäämään sen kunnianhimoisuutta sekä antamaan kaiken tarvittavan teknisen tuen Copernicus-yksiköille, joita pitäisi perustaa kaikkiin asiaankuuluviin eurooppalaisiin korkeakouluihin, ammatillisiin oppilaitoksiin ja neuvontapalvelujen yhteyteen. Erikseen pitäisi vielä sisällyttää Copernicus-ohjelman mahdollinen käyttö kaikkiin aiheeseen liittyviin opintoaloihin, joita ovat mm. maa- ja metsätaloustiede, insinööritieteet, ympäristötutkimus ja merialan tutkimus. Ammateissa jo toimivien asiantuntijoiden – myös loppukäyttäjien – koulutustarpeet olisi otettava huomioon; jäsenvaltioissa toimivat riippumattomat ja julkiset neuvontapalvelut voisivat tarjota heitä varten räätälöityjä koulutusohjelmia.

1.11 Datan nopea ja yksinkertainen saatavuus varmistuneen pian, kun Copernicus-datan ja -tietojen saantipalvelut (*Data and Information Access Services*, DIAS) saadaan käyttövalmiiksi. Näin poistetaan joitakin ongelmia, joita on tullut esille Copernicus-datan lataamisen keston liittyen. ETSK kehottaa myös vauhdittamaan kansallisen sääntelyn alaisia *in situ* -tietoja koskevaa yhdenmukaistamista ja näiden tietojen kattavan saatavuuden varmistamista. Copernicus-ohjelman kaikinpuolinen onnistuminen edellyttää standardointia ja yhteentoimivuutta.

1.12 Insinöörejä ja tekniikoita päteväitä koulutus sekä sovellusten kehittämiseen liittyvien uusien työpaikkojen ja uuden ammattiosaamisen luominen ovat EU:lta ensisijaisesti tarvittava panostus kestäväpohjaisen ja yhteiskunnan kannalta hyödyllisen talouden kehittämiseksi.

1.13 Tärkeitä tuloksia ja niiden laatua ajatellen ETSK toivoo, että etusija annettaisiin eurooppalaisille laukaisulaitteille. Eurooppalaisia huipputuottajia olisi palkittava pitkäkestoisilla sopimuksilla onnistuneiden laukaisujen, ohjelmien täsmällisen täytäntöönpanon ja määräaikaisten noudattamisen sekä uusien Ariane 6- ja Vega C -laukaisulaitteiden käytön joustavuuden ansiosta. ETSK ei kannata protektionistisia toimintatapoja mutta katsoo kuitenkin, että Euroopan teollisuutta on suojeltava epäreiluilta käytännöllä vastavuoroisuusperiaatteen mukaisesti.

1.14 Tiedon levittämiseen maa-, metsä- ja kalataloudelle avautuvista mahdollisuuksista olisi kiinnitettävä erityistä huomiota, ja tätä varten olisi käynnistettävä alan toimijoille suunnattuja valvutus- ja tiedotuskampanjoita. Energian, lannoitteiden ja torjunta-aineiden säästymisen voi edistää ja parantaa merkittävästi maatalouden tuottavuutta ja vesiensuojelua. Afrikan kattavaa ympäristön ja turvallisuuden maailmanlaajuisia seuranta eli GMES-ohjelmaa, josta on jo saatu erinomaisia tuloksia, olisi ETSK:n mielestä vahvistettava ja laajennettava myös muille kehittyville alueille.

1.15 ETSK on tyytyväinen Copernicus-ohjelmalle valittuun hallinnointimalliin ja etenkin käyttäjäfoorumien perustamiseen. Foorumin tulisi olla avoin toimijoiden, tutkijoiden ja kansalaisyhteiskunnan edustajille. Seuraavassa Copernicus-asetuksessa pitäisi vahvistaa nykyinen osaamisperusteinen vastuunjako, jossa tekninen vastuu avaruuskomponentista on uskottu Euroopan avaruusjärjestölle (ESA), ja vastuu palveluista on osoitettu täytäntöönpanosta vastaaville toimijoille.

1.16 Käyttömahdollisuuksien ja datan laadun parantamisen ohella on tehostettava laajakaistan kattavaa käyttöönnottoa kaikkialla Euroopassa, eritoten maaseutualueilla ja syrjäisillä alueilla, joihin yksityiset toimijat eivät läheskään aina kiinnitä huomiota. Digitaalisten sisämarkkinoiden strategian tosiasiallinen toteuttaminen on olennaisen tärkeää Copernicus-ohjelman tarjoamien mahdollisuuksien maksimoimiseksi. ETSK antaa täyden tukensa tälle Euroopan komission aloitteelle ja vetoaa parlamenttiin ja neuvostoon, jotta neuvotteluissa saataisiin lopullinen hyväksyntä vielä keskusteltavana oleville toimenpiteille mahdollisimman pian.

1.17 Datan suojaaminen yhä yleisemmiksi käyville hyökkäyksiltä on avaruusromusta infrastruktuurille aiheutuvien vaarojen ohella yksi tärkeimmistä kysymyksistä. ETSK kehottaa tiivistämään turvatoimenpiteitä ja vauhdittamaan ohjelmia, joiden tavoitteena on romun ja käytöstä poistettujen satelliittien siivoaminen avaruudesta ⁽¹⁾. Euroopan komission olisi tehostettava toimiaan laajan kansainvälisen sopimuksen aikaansaamiseksi.

1.18 ETSK kannattaa finanssijärjestelmän ja sijoittajien vahvempaa osallistumista avaruusalan toimiin. Tähän liittyen voitaisiin laskea liikkeeseen erityisiä avaruusalan joukkolainoja, joita tavalliset ihmiset voisivat merkitä. Erityishuomiota pitäisi kiinnittää pienten ja keskisuurten yritysten sekä startup-yritysten rahoitukseen, jotta ne voivat kehittää palveluja ja innovatiivisia sovelluksia. Hiljattain tehdyt sopimukset maapallon lämpenemisen hillitsemisestä avaavat talouteen uusia, päästöseurantaan liittyviä toimintamahdollisuuksia.

1.19 ETSK suosittaa lisäksi, että Copernicus-ohjelman rahoitus pidetään entisellään ja että sitä mahdollisesti lisätään, sillä ohjelma ei ainoastaan edistä kasvua ja kehitystä vaan takaa myös Euroopan itsemääräämisoikeuden ja riippumattomuuden alueensa ja turvallisuutensa hallinnoinnissa ja edesauttaa innovointia, tutkimusta ja kestävä kehitystä.

2. Komission tiedonanto

2.1 Ohjelman avaruuskomponentin toteuttaminen huhtikuusta 2014 huhtikuuhun 2017 sujui käytännössä ennusteiden mukaisesti lukuun ottamatta noin kymmenen kuukauden myöhästymistä Sentinel 2B -satelliitin laukaisussa venäläiseen Rockot-laukaisulaitteeseen liittyneiden ongelmien takia. Viivästysten minimoimiseksi Sentinel 2B lähetettiin kiertoradalle Vega-laukaisulaitteella, jonka oli kehittänyt Italian avaruusjärjestön ASI yhteistyössä ESAn kanssa.

2.2 Viiden kiertoradalla olevan satelliitin lähettämät tietomäärät ylsivät maaliskuussa 2017 yhteensä 12 teratavuun päivässä, mikä ylitti odotukset selvästi. Myös dataa vapaasti käytettäväksi jakavan keskuksen rekisteröityneiden käyttäjien määrä oli huomattavasti odotettua suurempi: käyttäjiä oli 85 000 ennakoitujen 50 000:n sijasta ⁽²⁾.

2.3 Sentinel 5P laukaistiin onnistuneesti 13. lokakuuta 2017, ja tavoitteena on, että siltä saadaan päivittäin tietoja, jotka liittyvät maapallon ilmakehän koostumukseen, kasvihuonekaasupäästöjen seurantaan, otsonikerrokseen sekä rikkidioksidin, formaldehydin, vulkaanisen tuhkan ja hiilimonoksidin esiintymiseen.

2.4 Copernicus-ohjelma on alusta alkaen hyötynyt yhteistyöstä muiden "edistävien hankkeiden" kanssa, jotka ovat olennaisen tärkeitä sellaisen tarkimman tason datan saamiseksi, jota Copernicus ei pysty takaamaan. Hanke pystyttiin aloittamaan näiden hankkeiden ansiosta jo ennen ensimmäisen Sentinel-satelliitin laukaisemista. Rinnakkaishankkeiden kautta saatavan datan lisäksi käytetään ja vertaillaan maan pinnalle, mereen tai ilmaan sijoitettujen *in situ* -mittalaitteiden tuottamaa dataa. Copernicus-datan maailmanlaajuisesti tunnustetun tarkkuuden takaa juuri tietojen validointi: ne tarkistetaan *in situ* -mittalaitteiden tallentamia tietoja vasten.

2.5 Copernicus suunniteltiin alusta alkaen käyttäjälähtöiseksi, käyttäjien tarpeisiin pohjautuvaksi palveluksi. Tämä lähestymistapa yhdessä datan avoimuuden ja maksuttoman käytön kanssa on luonut pohjan sen kasvavalle suosiolle palvelujen käyttäjien ja tarjoajien keskuudessa.

2.6 Copernicusta hallinnoidaan vastuualojen pohjalta.

2.6.1 Avaruuskomponentin koordinointi- ja täytäntöönpanotehtävät on delegoitu Euroopan avaruusjärjestölle (ESA) ja osittain Euroopan sääsatelliittijärjestölle (EUMETSAT).

2.6.2 Palvelujen hoito on delegoitu yhteiselle tutkimuskeskukselle (JRC), Euroopan ympäristökeskukselle (EYK), Euroopan keskipitkien sääennusteiden keskukselle (ECMWF), Mercator Océan -keskukselle, Euroopan raja- ja merivartiostolle (Frontex), Euroopan meriturvallisuusvirastolle (EMSA) ja EU:n satelliittikeskukselle. Copernicuksen yhteentoimivuus INSPIRE-paikkatieto-ohjelmassa sovellettavien standardien kanssa takaa sen, että kaikkia käytettävissä olevia datavaroja voidaan käyttää tehokkaasti.

⁽¹⁾ EUVL C 327, 12.11.2013, s. 38.

⁽²⁾ Tammikuun 17 päivänä 2018 rekisteröityjä käyttäjiä oli 118 000.

2.7 Komission arvio tähänastisista tuloksista, kustannusarvioiden pitämisestä, käyttäjäkysynnän kasvusta sekä yhteistyöstä palvelujen hallinnointiin osallistuvien virastojen ja elinten kanssa on myönteinen.

2.8 Jäsenvaltioiden edustajista koostuva Copernicus-komitea ja käyttäjäfoorumi tekevät komission kanssa yhteistyötä ohjelman yleishallinnoinnissa.

2.9 Copernicuksen tarjoamia mahdollisuuksia koskevassa viestinnässä ja tiedotuksessa on ylletty erinomaisiin tuloksiin, ja tätä tarkoitusta varten on perustettu erityiset Copernicus Relays- ja Copernicus Academy -verkostot, joiden tehtävänä on järjestää tietoisuutta lisääviä toimia ja toimia paikallisina neuvontapalveluina.

2.10 Komissio järjestää vuosittain yhdessä ESan kanssa Copernicus Masters -kilpailun, jonka tarkoituksena on edistää innovointia. Copernicuksen startup-ohjelmaan sisältyvät lisäksi startup-yrityksille suunnattu Copernicus Accelerator -valmennusohjelma ja lähitulevaisuudessa Copernicus-hackathonit (joita on tarkoitus järjestää 40 kahden vuoden aikana) sekä Copernicus Incubation -ohjelma, josta tullaan antamaan taloudellista tukea 60 startup-yritykselle kolmen vuoden jakson aikana.

2.11 Komission tulevat painopisteet ovat seuraavat:

- Vapautetaan Copernicuksen taloudellinen potentiaali muuntamalla tuotettu data innovatiivisiksi tuotteiksi ja palveluiksi.
- Varmistetaan ohjelman vakaa tulevaisuus sekä datan maksuton, kattava ja avoin saatavuus.
- Pannaan Euroopan avaruusstrategia kaikilta osin täytäntöön, jotta voidaan vastata ilmastonmuutoksen ja kestävä kehityksen haasteisiin ja seurata hiilidioksidin ja muiden kasvihuonekaasujen päästöjä, maankäyttöä ja metsätaloutta sekä muutoksia arktisella alueella.
- Lisätään Copernicuksen kykyä taata turvallisuus raja- ja merivalvonnan kautta.

3. Yleistä

3.1 ETSK on tyytyväinen komission merkille panemiin Copernicus-ohjelman tähänastisiin tuloksiin. ETSK on aina kannattanut EU:n avaruuspolitiikkaa kaiken kaikkiaan ja keskeisiä Galileo- ja Copernicus-ohjelmia erityisesti, ja sen tästä aiheesta antamat aiemmat lausunnot⁽³⁾ on otettu laajalti huomioon komission tiedonannossa.

3.2 ETSK katsoo, että ohjelman päätavoitteet on saavutettu ja joiltain osin jopa ylitetty.

3.3 Satelliittien päivittäin keräämän datan määrä ja laatu tekee Copernicuksesta yhden maailman johtavista datan tuottajista, joka takaa Euroopan unionin riippumattomuuden sen alueen seurannassa ja tuottaa myös muuta maailmaa varten tarkkaa ja vapaasti saatavilla olevaa dataa. Ohjelman odottamaton suosio on luonut jonkin verran ongelmia datavirtojen hallintaan. ETSK kehottaa lisäämään avointen julkisen jakelun keskusten kapasiteettia viipymättä ja vastaamaan massadatan nopeaa lataamista koskeviin tarpeisiin.

3.4 DIAS-järjestelmän saaminen käyttövalmiiksi lähitulevaisuudessa helpottanee tietojen saantia ja auttane yhdessä Copernicuksen viitetietojen saannin mahdollistavan järjestelmän (*Copernicus Reference Access Data*, CORDA) kanssa käyttäjiä saamaan selvästi enemmän ja parempaa dataa. Itse datan arvioinnissa olisi lisäksi otettava yhtenä tekijänä huomioon pilvisuus, koska suurta osaa olemassa olevista tiedoista ei ole voitu pilvipeitteen takia hyödyntää onnistuneesti. Tämä pienentäisi jyrkästi DIAS-järjestelmän käyttö- ja poistokustannuksia.

3.5 ETSK korostaa, että Copernicus-ohjelman saavutuksia arvioitaessa tulee ottaa huomioon taloudellisten näkökohtien lisäksi myös sosiaaliset ja ympäristönäkökohdat. EU on sitoutunut kestävä kehityksen tavoitteisiin ja on ilmastonmuutoksen torjunnassa maailman kärkeä selkeän ja erittäin kunnianhimoisen COP21-sitoumuksensa johdosta. Copernicus-ohjelma puolestaan on merkittävin suorituskyvyn ja saavutusten mittareita ja mittaustavallineita tarjoava järjestelmä, ja se toimii EU-tason lisäksi myös maailmanlaajuisesti.

⁽³⁾ Ehdotus: Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi yhteisön paikkatietoinfrastruktuurin (INSPIRE) perustamisesta (EUVL C 221, 8.9.2005, s. 33), Euroopan maanhavainnointiohjelma (GMES) (EUVL C 339, 14.12.2010, s. 14), GMES – avaruuskomponentti (EUVL C 44, 11.2.2011, s. 153), Euroopan maanseurantaohjelma (GMES) (EUVL C 299, 4.10.2012, s. 72), Copernicus-ohjelma (EUVL C 67, 6.3.2014, s. 88) ja Avaruusstrategia Euroopalle (EUVL C 209, 30.6.2017, s. 15).

3.6 Copernicus-tietojen tuottamaa hyötyä koskevaa yleisötiedotusta varten ei komission ja valtuutettujen palveluista vastaavien toimijoiden ansiokkaista aloitteista huolimatta ole olemassa riittävän tehokasta ja koordinoitua viestintäpolitiikkaa. Tämän vuoksi sadat miljoonat EU-kansalaiset ovat tietämättömiä avaruuden tuomasta hyödystä. ETSK on useaan otteeseen perännyt erilaisiin eurooppalaisiin avaruuspolitiikkoihin keskittyvän laajan avaruustietoportaalin perustamista. Tämän epäkohdan korjaamisen olisi oltava ensimmäinen askel kohti eurooppalaisen avaruusalan yhteisön perustamista Euroopan hiili- ja teräsyhteisön (EHTY) mallin mukaisesti. EHTY:stä saadut myönteiset kokemukset ja sen hallintomalli loivat aikanaan pohjan Euroopan yhteisölle.

3.7 Euroopan avaruusstrategian painopisteisiin kuuluu työllisyyden ja kestäväen kasvun edistäminen. Kun innovatiiviset startup-yritykset ja tietojenkäsittelyn ja uusien sovellusten kehittämisen asiantuntijatahot pääsevät hyödyntämään talouden toimijoiden kokemusta ja markkinatietämystä, ne voivat edistää päivittäin tuotettavan datan käytön nopeaa kehitystä, jolla voi olla valtavia myönteisiä vaikutuksia talouteen, ympäristöön ja yhteiskuntaan.

3.8 Copernicus-ohjelman hallinnointi on ollut rakentavaa, sillä komission ja hallinnointiin osallistuvien järjestöjen ja virastojen välinen vastuujako on ollut selkeä. Tämä hyvä tasapaino tulee säilyttää seuraavassa Copernicus-asetuksessa siten, että vastuu avaruuskomponentin koordinoinnista on jatkossakin ESAlla ja vastuu palvelujen hallinnoinnista uskotaan edelleen täytännönpanosta vastaaville toimijoille.

3.9 Avaruusalaan pohjautuvien palvelujen kehittäminen on ratkaisevan tärkeää, jotta yksityishenkilöiden ja yritysten käyttöön pystytään kehittämään digitaalisia palveluja. Copernicuksen tarjoamille palveluille on myös käyttöä lukuisissa käytännön sovelluksissa: esimerkiksi Itävallassa maatilat ovat pystyneet lisäämään tuottoaan 26 prosentilla peltojen satelliittiseurannan avulla, Alankomaissa samalla järjestelmällä on onnistuttu supistamaan hiilivetyjen porauksen, kuljetusten ja logistiikan kustannuksia ja useissa Euroopan kaupungeissa on saavutettu 60 prosenttia parempi ilmansaastemittausten tarkkuus ja samalla kustannussäästöjä⁽⁴⁾.

3.10 ETSK kehottaa nopeuttamaan laajakaistan käyttöönottoa kaikkialla Euroopassa, eritoten maaseutualueilla ja syrjäisillä alueilla, siten kuin digitaalisten sisämarkkinoiden strategiassa on sovittu.

3.11 ETSK kehottaa komissiota sitoutumaan erityisen tiiviisti osaamisen jakamiseen ja uusien työpaikkojen luomiseen. Ammatillisen koulutuksen järjestämistä olisi tuettava EU:n ohjelmien avulla. Täsmäviljelyn yleistyminen parantaa tuottoa, koska se säästää vettä, lannoitteita ja torjunta-aineita. Maatalous 4.0 hyötyy suuresti mahdollisuudesta käyttää maanseurantatietoja ja yhdistellä niitä paikkatietoon ja muuhun jo saatavilla olevaan teknologiaan. Syntyy uudenlaisia ammatteja, kuten alueanalytiikka, kyberagronomi ja ilmastonmuutoksen hillitsemiseen tähtäävien sovellusten kehittäjä.

3.12 Yksi Euroopan avaruusohjelmien avaamien mahdollisuuksien nopean kehittelyn suurimmista kompastuskivistä on rahoitus, erityisesti pk- ja startup-yritysten rahoitus.

3.13 Toinen suuri ongelma liittyy kyberturvallisuuteen, yksityisyyden suojaan ja avaruusinfrastruktuurin turvallisuuteen. Päivittäinen elämämme on yhä riippuvaisempaa avaruudesta saatavaa dataa hyödyntävistä sovelluksista. ETSK kehottaa tiivistämään turvatoimenpiteitä ja vauhdittamaan ohjelmia, joiden tavoitteena on romun ja käytöstä poistettujen satelliittien siivoaminen avaruudesta⁽⁵⁾. Infrastruktuurin turvallisuuden edistämiseksi EU:n pitäisi ajaa laajan kansainvälisen sopimuksen tekemistä.

3.14 Uutena keskeisenä viestinä viranomaisten ja yksityisen sektorin suuntaan tulisi olla ”kerhon avaaminen” muille toimijoille, jotta kansalaisyhteiskunta saataisiin toden teolla mukaan. Etenkään pk-yritykset eivät innostu lähtemään tositarkoituksella mukaan järjestelmän mahdollisten käyttötarkoitusten kehittelyyn, koska tieto on hajallaan erilaisten julkisten ja yksityisten toimijoiden hallussa.

3.15 ETSK on ilahtunut Eurooppa-neuvoston 1. joulukuuta 2017 antamista päätelmistä, jotka sisältävät pitkälti samoja huomioita kuin komiteakin on pitkään tuonut esille: tarvitaan yksityisten toimijoiden osallistumista sekä sitoutumista kattavaan tiedottamiseen, pitkän aikavälin näkemystä riittävine taloudellisine resursseineen, innovatiivisten yritysten kehittämistä ja tukemista, unionin riippumattomuuden vahvistamista ja johtoasemaa avaruuspolitiikan alalla (tällä hetkellä haastajina on perinteisiä ja nousevia kilpailijoita), käyttäjälähtöistä toimintatapaa ei-sotilaallisesti valvotun ja hallinnoidun Copernicuksen puitteissa sekä järjestelmän säilyttämistä maksuttomana, avoimena ja helposti saavutettavana.

⁽⁴⁾ *Socio-economic impact of Copernicus in the EU by sector*

⁽⁵⁾ EUVL C 327, 12.11.2013, s. 38.

3.16 Komissio arvioi tuoreessa tutkimuksessaan, että Copernicus-ohjelmasta saadaan vuosina 2017–2035 hyötyä 67–131 miljardin euron arvosta. Ohjelman jatkaminen vuoden 2021 jälkeen tuottaa voittoa kertoimella, joka sijoittunee 11:n ja 21:n välille, ja auttaa osaltaan luomaan 4 000 korkean osaamistason työpaikkaa vuodessa.

3.17 ETSK korostaa Afrikan kattavan GMES-ohjelman sekä EU:n ja Afrikan unionin komission hiljattain solmimien yhteistyösopimusten onnistumisen merkitystä. Maankäytön, vesivarojen kartoittamisen ja hoidon sekä maatalouden tuottavuuden parantamisen kannalta erittäin hyödyllisen Copernicus-pohjaisen datan ja teknologian siirron pitäisi olla näkyvällä sijalla EU:n lisääntyvissä sitoumuksissa Afrikkaa ja kehitysmaita kohtaan.

4. Erityistä

4.1 ETSK vahvistaa olevansa halukas osallistumaan tuki- ja tiedonvälitysaloitteisiin, joiden avulla kansalaisyhteiskunnalle on tarkoitus tiedottaa Copernicus-järjestelmän taloudelle ja yhteiskunnalle tarjoamista mahdollisuuksista ja eduista, kuten komitea on tehnyt ”avaruus ja yhteiskunta” -hankkeessa, jota se aikoo jatkaa. Avain suureen menestykseen, jota povataan Galileon ja etenkin Copernicuksen kaltaisiin strategisiin hankkeisiin pohjautuville sovelluksille, saadaan viranomaisten, virastojen, julkisten ja yksityisten palveluntarjoajayritysten sekä kansalaisyhteiskunnan saattamisesta yhteen.

4.2 ETSK yhtyy komission huoleen muiden kuin avaruusalaan liittyvien käyttäjien vähäisestä osallistumisesta: tämä seikka vaatii paljon enemmän huomiota kuin se on tähän mennessä saanut. Euroopan GNSS-virastosta (GSA) saadut myönteiset kokemukset voitaisiin uusia Copernicus-ohjelman kohdalla osoittamalla tiedotusvastuu ja erilaisten Copernicus-palvelujen tarjoamien mahdollisuuksien hallinnointi yhdelle yhtenäiselle elimelle, joka voisi olla uusi virasto.

4.3 ETSK pitää yhtenä Copernicuksen suurimmista ansioista sitä, että se on alkujaan käyttäjälähtöinen ohjelma, ja arvostaa erityisesti sen osallistavaa hallintomallia. Käyttäjyhteisö on päässyt ensimmäistä kertaa käyttäjäfoorumin kautta mukaan tekemään EU:n ohjelmaa koskevia strategisia valintoja yhdessä jäsenvaltioiden kanssa. ETSK suosittaa, että foorumiin pääsisivät jäsenvaltioiden nimeämien toimijoiden ohella pysyvästi mukaan myös käyttäjien eurooppalaisten järjestöjen valitsemat yksityiset käyttäjät. ETSK on halukas osallistumaan foorumin toimintaan. Käyttäjäfoorumien olisi oltava myös jäsenvaltiotasolla avoimia mahdollisimman laajalle kirjolle kansalaisyhteiskunnan edustajia.

4.4 *In situ* -tietojen standardointi ja yhteentoimivuus ovat kysymyksiä, jotka pitäisi ratkaista nopeasti. Ongelmat juontavat juurensa INSPIRE-direktiivin⁽⁶⁾ kirjavasta soveltamisesta ja kansallisen tason lainsäädäntöjen epä johdonmukaisuudesta. ETSK suosittaa, että komissio ja jäsenvaltiot sitoutuvat varmistamaan pikaisesti kielten ja menettelyjen oleellisen yhdenmukaistamisen datan kattavan, tehokkaan ja vapaan käytön mahdollistamiseksi.

4.5 ETSK pitää yksityisten sijoittajien, Euroopan ja muun maailman finanssijärjestelmien sekä investointirahastojen mukaantuloa oleellisen tärkeänä. Yksi hyvä ratkaisu voisi olla, että erilaisten avaruusalaan liittyvien hankkeiden, mm. kehitysmaissa toteutettavien hankkeiden, rahoittamiseksi lasketaan liikkeeseen avaruusalan joukkolainoja, jotka ovat eurooppalaisten pankkialan instituutioiden kuten EIP:n tai kansainvälisten laitosten kuten Kansainvälisen jälleenrakennus- ja kehityspankin (IBRD) takaamia.

4.6 ETSK katsoo, että kolmansien maiden kanssa tulee soveltaa vastavuoroisuuden periaatetta erityisesti laukaisulaitteiden käytössä. Etusija tulee antaa eurooppalaisille laukaisulaitteille, joiden tarjonta laajenee, kun käyttöön saadaan eurooppalaisena yhteistyönä kehitetyt Ariane 6- ja Vega C -laukaisulaitteet. Ne ovat joustavakäyttöisiä laitteita, jotka täydentävät käytettävissä olevaa valikoimaa. Vuonna 1996 käyttöön tullutta Ariane 5:tä, jolla on suoritettu 82 onnistunutta laukaisua, käytetään vuoteen 2023 saakka. Se valittiin kuljettamaan Hubble-teleskoopin seuraaja James Webb -teleskooppi avaruuteen. Kilpailu kansainvälisillä markkinoilla on äärimmäisen kovaa, ja osa protektionistisesti toimivien kilpailijamaiden yrityksistä tekee polkuhintaisia tarjouksia saadakseen tilauksia tulevina vuosina.

4.7 ETSK pitää talouteen ja yhteiskuntaan liittyvien toimien lisäksi äärimmäisen tärkeänä myös panosta ihmiskaupan torjuntaan, äärimmäisessä hädässä olevien muuttajien pelastamiseen ja EU:n omien rajojen turvaamiseen tehokkailla torjuntatoimenpiteillä, jotka kohdistetaan erityisesti sodan repimiltä Lähi-idän alueilta kumpuavaan terrorismiin. Alueiden turvallisuuden varmistaminen ja puolustaminen vastaa EU:n kansalaisten yhä enenevässä määrin esittämiin toiveisiin.

Bryssel 14. maaliskuuta 2018.

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Georges DASSIS*

⁽⁶⁾ INSPIRE-direktiivi

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheista ”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle – Tasapainoinen teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanojärjestelmä nykypäivän yhteiskunnallisiin haasteisiin”

(COM(2017) 707 final)

”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle – Ohjeita teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/48/EY tietyistä näkökohdista”

(COM(2017) 708 final)

”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle – Euroopan unionin lähestymistapa essentiaalipatentteihin”

(COM(2017) 712 final)

(2018/C 237/05)

Esittelijä: **Franca SALIS-MADINIER**

Lausuntopyyntö	Euroopan komissio, 18.1.2018
Oikeusperusta	Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 304 artikla
Vastaava erityisjaosto	”yhtenäismarkkinat, tuotanto ja kulutus”
Hyväksyminen erityisjaostossa	9.3.2018
Hyväksyminen täysistunnossa	14.3.2018
Täysistunnon nro	533
Äänestystulos	180/0/3
(puolesta / vastaan / pidättyi äänestämästä)	

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Innovaatiounioni on yksi Eurooppa 2020 -strategian merkittävimmistä hankkeista. Eurooppalaista innovointiprosessia tulee siksi edistää tukemalla Eurooppaan pysyvästi sijoittautuneita yrityksiä.

1.2 Euroopan talous- ja sosiaalikomitea (ETSK) kannattaa komission tavoitteita yhdenmukaistaa oikeudellisia järjestelmiä ja tapoja tulkita teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta vuonna 2004 annettua IPRED-direktiiviä ⁽¹⁾, jossa säädetään sellaisten toimenpiteiden, menettelyjen ja oikeussuojakeinojen soveltamisesta, joilla varmistetaan teollis- ja tekijänoikeuksien noudattaminen siviilioikeudellisissa riita-asioissa, ja määritetään, miten teollis- ja tekijänoikeuksien haltijoille maksettavat vahingonkorvaukset lasketaan jäsenvaltioissa.

1.3 Komitea pitää tärkeänä koko yhteiskunnan yleisen edun suojaamista huolehtimalla siitä, että luotu arvo jakautuu oikeudenmukaisesti teollis- ja tekijänoikeuksiin liittyvien eri sidosryhmien kesken. Näin voidaan turvata Euroopan vauraus, teollis- ja tekijänoikeuksien haltijoiden etujen kunnioittaminen ja kuluttajien turvallisuus ja terveys.

1.4 ETSK kannattaa essentiaalipatentteihin liittyviä FRAND-periaatteita (fair, reasonable and non-discriminatory eli oikeudenmukainen, kohtuullinen ja syrjimätön). Komitea katsoo, että nämä periaatteet voidaan siirtää ja niitä voidaan soveltaa soveltuvin osin myös tekijänoikeuteen ja lähioikeuksiin, patentteihin, tavaramerkkeihin, malleihin jne.

⁽¹⁾ EUVL L 195, 2.6.2004, s. 16

1.5 Komitea katsoo, että teknisiin ”standardeihin” sovellettavia periaatteita olisi täydennettävä sosiaalisilla ”standardeilla”, jotta voidaan turvata tasapaino yksityisten tahojen ja yleisen edun nimissä toimivien julkisten investoijien välillä.

1.6 Komitea vaatii erityisesti turvaamaan tasapainon teollis- ja tekijänoikeuksien oikeudenmukaisen tunnustamisen ja mahdollisesti koko yhteiskunnalle todellista hyötyä tuovien innovaatioiden kehittelyn välillä. Komitea katsoo, että silloin kun yksityinen etu on ristiriidassa yleisen edun kanssa, on löydettävä ratkaisu, jossa yleisen edun puolustaminen on tärkeämmällä sijalla, sanotun rajoittamatta perusoikeutta vaatia yksityisten oikeuksien noudattamista oikeusjärjestelmän kautta.

1.7 ETSK toivoo sääntelyä, joka kannustaisi nuoria tutkijoita hyödyntämään osaamistaan ja taitojaan uusien yrityskehityshankkeiden käynnistämiseen. EU:n jäsenvaltioiden tulee erityisesti hyväksyä toimenpiteitä muun muassa hintojen kohtuullistamiseksi, jotta nuoret yrittäjät pystyvät kehittämään innovatiivisia hankkeitaan.

1.8 ETSK katsoo, että väärennösten torjunnassa on tärkeää määrittää asianmukaisesti⁽²⁾ asianomaiset sidosryhmät (yritykset, luovan työn tekijät, keksijät, taiteilijat⁽³⁾, kuluttajat⁽⁴⁾, välittäjät, ”oikeudenhaltijat”⁽⁵⁾ jne.) kyseessä olevan teollis- tai tekijänoikeuden luonteen (patentit ja mallit) mukaan ja mahdollistaa teollis- ja tekijänoikeuden haltijan määrittäminen sidosryhmien keskinäisten neuvottelujen kautta.

1.9 Väärennösten torjumiseksi on välttämätöntä valistaa kuluttajia, jotta nämä suhtautuisivat nk. henkiseen omaisuuteen yhteiskunnallisesti vastuullisemmalla tavalla, samalla lailla kuin aineelliseen omaisuuteen, ilman että kuluttajien oikeutta yksityiseen kopioimiseen rajoitetaan teollis- ja tekijänoikeuksien alalla. ETSK pitää erittäin tervetulleina EUIPO:n ja teollis- ja tekijänoikeuksien loukkausten eurooppalaisen seurantakeskuksen järjestämiä mediakampanjoita, joissa jaetaan tietoa teollis- ja tekijänoikeusloukkauksista, ja aikoo vastaisuudessa kannattaa ehdotuksia tällaisten kampanjoiden tehostamiseksi ja toistamiseksi.

1.10 Komitea katsoo, että avoimen lähdekoodin periaatetta tulee noudattaa asianmukaisesti julkisessa tutkimuksessa. Avoimen lähdekoodin käsitettä ja periaatetta sovelletaan korkeakoulujen tutkimuslaitoksissa, ja niille tarvittaisiin asianmukainen oikeudellinen kehys.

1.11 Komitea kannattaa Euroopan unionin teollisoikeuksien viraston (EUIPO) tehtävien laajentamista.

1.12 Ristiriitojen ratkaisemiseksi tehokkaammin ETSK kehottaa luomaan eurooppalaisen sovitteluverkoston, jonka työssä otetaan huomioon Euroopan unionin tuomioistuimen vahvistamat kannat.

1.13 Komitea tukee kaikkia komission suosituksia oikeudellisen foorumin järjestelmän parantamisesta, jotta teollis- ja tekijänoikeuksia noudatettaisiin paremmin.

2. Komission ehdotus

2.1 Teollis- ja tekijänoikeusjärjestelmät ovat keskeinen innovoinnin ja kasvun väline, jonka ansiosta **yritykset, luovan työn tekijät ja keksijät** saavat **tuottoa tietämykseen ja luovuuteen tekemistään investoinneista**. Tutkimuksissa on arvioitu, että teollis- ja tekijänoikeusvaltaisten sektoreiden osuus on noin 42 prosenttia EU:n BKT:stä (arvoltaan noin 5,7 biljoonaa euroa/vuosi). Nämä sektorit luovat 38 prosenttia kaikista työpaikoista ja muodostavat jopa 90 prosenttia EU:n viennistä⁽⁶⁾.

⁽²⁾ COM(2017) 707 final, sivu 3, alakohta 1: ”toimenpiteet, joiden ansiosta sidosryhmät voivat helpommin hyötyä järjestelmän yhdenmukaisesta, oikeudenmukaisesta ja tehokkaasta oikeudellisesta täytäntöönpanosta EU:ssa”.

⁽³⁾ COM(2017) 708 final, johdanto, neljännen luetelmakohdan toinen virke: ”Tämä johtuu siitä, että direktiivissä säädetään yhdenmukaistamisen vähimmäistasosta (esimerkiksi 2 artiklassa sallitaan nimenomaisesti, että kansallisessa lainsäädännössä säädetään oikeudenhaltijoille edullisemmista keinoista) [– –]”.

⁽⁴⁾ COM(2017) 712 final, sivu 1, toisen kappaleen toinen virke.

⁽⁵⁾ COM(2017) 707 final, sivu 3, toisen kappaleen loppu: ”[– –] se varmistaa, että patentinhaltijoiden t&k:hon ja standardointitoimiin tekemät investoinnit palkitaan, ja antaa niille näin kannusteen tarjota parhaat teknologiansa sisällytettäväksi standardeihin”.

⁽⁶⁾ Euroopan unionin teollisoikeuksien virasto (EUIPO), Intellectual property rights intensive industries and economic performance in the EU, 2016.

2.2 Digitaalinen vallankumous on avannut valtavasti uusia mahdollisuuksia mutta on myös altistanut EU:n teollis- ja tekijänoikeudet uusille ja suuremmille riskeille helpottamalla väärennettyjen tavaroiden ja sisältöjen **liikkumista verkossa**, hämärtämällä kuluttajien käsitystä siitä, mikä on väärennettyä ja mikä aitoa ja laillista, ja vaikeuttamalla **rikollisten määrittämistä**. Tämän seurauksena teollis- ja tekijänoikeusloukkausten määrä on kasvanut kaikkialla.

2.3 **Väärennettyjen ja laittomasti valmistettujen tavaroiden** osuus maailmankaupasta on nykyisin 2,5 prosenttia, ja EU kärsii tästä erityisen paljon ⁽⁷⁾ etenkin aloilla, joilla EU:n yritykset ovat **maailmanjohtajia**.

2.4 Komission ehdottaman toimenpidepaketin tarkoituksena on parantaa teollis- ja tekijänoikeuksien **soveltamista ja noudattamisen valvontaa** EU:n jäsenvaltioissa, EU:n rajoilla ja kansainvälisesti. Pakettiin sisältyy

- tiedonanto tasapainoisesta teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanojärjestelmästä **nykypäivän yhteiskunnallisiin haasteisiin** (COM(2017) 707 final)
- tiedonanto, jossa annetaan ohjeita **teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta** annetun direktiivin (IPRED) soveltamisesta (COM(2017) 708 final)
- komission yksiköiden valmisteluasiakirja, johon sisältyy IPRED-direktiivin arviointi (SWD(2017) 431 final ja SWD(2017) 432 final)
- tiedonanto **essentiaalipatenteista** (COM(2017) 712 final)
- komission yksiköiden valmisteluasiakirja **väärennettyjen tuotteiden verkkomyyntiä** koskevan yhteisymmärryspöytäkirjan arvioinnista (SWD(2017) 430 final).

2.5 Paketti käsittää toimenpiteitä neljällä pääasiallisella alalla:

- 1) toimenpiteet, joiden ansiosta teollis- ja tekijänoikeuksiin liittyvät sidosryhmät voivat helpommin **hyötyä järjestelmän yhdenmukaisesta, oikeudenmukaisesta ja tehokkaasta oikeudellisesta täytäntöönpanosta EU:ssa**
- 2) toimet, joilla tuetaan **toimialavetoisia** aloitteita teollis- ja tekijänoikeusloukkausten torjumiseksi
- 3) aloitteet, joilla **vahvistetaan tullin ja muiden viranomaisten valmiuksia** valvoa teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamista
- 4) toimenpiteet, joilla tehostetaan ponnisteluja teollis- ja tekijänoikeusloukkausten torjumiseksi **maailmanlaajuisesti** edistämällä parhaita käytäntöjä ja lujittamalla yhteistyötä kolmansien maiden kanssa.

3. Yleistä

3.1 Komission ehdottamat tekstit ovat tärkeitä ja kattavat monia teollis- ja tekijänoikeuslainsäädännön osa-alueita. ETSK:n ehdotusten tarkoituksena on määrittää toimia ja suosituksia, joilla tehostetaan teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen valvontaa, ETSK:n institutionaalisen tehtävän mukaisesti eli keskittyen pääasiassa yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin näkökohtiin.

3.2 Komission kolmen asiakirjan tulisi muodostaa yksi kokonaisuus, joka kattaa kaikki teollis- ja tekijänoikeuksiin liittyvät näkökohdat. Yhteisymmärryspöytäkirjan korostaminen ja melko kapea tulkinta essentiaalipatenteista ja FRAND-periaatteista aiheuttavat nimittäin vaaran, että kuulemisessa käsitellään vain digitaalimaailman innovaatioita. Komitean kommentteissa ja suosituksissa halutaan kuitenkin korostaa kaikkia teollis- ja tekijänoikeuksiin liittyviä aloja.

3.3 ETSK yhtyy komission huoleen siitä, että digitalisaation seuraukset merkitsevät riskiä teollis- ja tekijänoikeuksille, mutta ehdottaa, että teollis- ja tekijänoikeuksia, luovuutta ja innovointia lähestytään sekä oikeudellisesta että yhteiskunnallisesta näkökulmasta oikeuksien suojan parantamiseksi.

3.4 Komission teollis- ja tekijänoikeusehdotuksilla on tarkoitus tukea talouskasvua ja luoda lisää työpaikkoja Eurooppaan. ETSK kannattaa näitä tavoitteita ja toteaa, että innovointi ja luova työ perustuvat aina yksilöiden ja sellaisten työryhmien luovuuteen, joihin luovan työn tekijät sekä keksijät kuuluvat. Luovuus on ihmiselle luontainen ominaisuus ja innovoinnin edellytys.

⁽⁷⁾ Viimeaikaisen tutkimuksen mukaan kaikesta EU:n tuonnista 5 prosenttia on väärennettyjä ja laittomasti valmistettuja tavaroita. Tämän laittoman kaupan arvoksi arvioidaan 85 miljardia euroa.

3.5 ETSK vaatiikin selkeämpää eurooppalaista kehystä oikeuksien siirrosta eri sidosryhmien välillä. Tämän IPRED-kuulemisen piiriin ei kuulu "oikeudenhaltijoiden" eli esimerkiksi luovan työn tekijöiden, yritysten, välittäjien tai julkaisijoiden määrittäminen konkreettisesti kansallisen ja EU-lainsäädännön nojalla, sillä nämä tahot on määritelty teollis- ja tekijänoikeuksista annetussa EU:n ja jäsenvaltioiden aineellisessa teollis- ja tekijänoikeuslainsäädännössä, ei IPRED-direktiivissä.

3.5.1 Teollis- ja tekijänoikeuslainsäädäntö kattaa monenlaisia näkökulmia (tekijänoikeus ja lähioikeudet, patentit, tavaramerkit, teolliset mallit, maantieteelliset merkinnät jne.). Jotta yhteisten eurooppalaisten sisämarkkinoiden luominen olisi mahdollista, on pyrittävä yhteisymmärrykseen ja "oikeudenhaltijan" käsitteen tarkempaan määrittelemiseen luomalla olosuhteet, joissa kaikki sidosryhmät voivat keskustella ja sopia eduistaan ja riidoistaan. Komitea suosittaa, että jäsenvaltiot ja EU sovittavat lähestymistapaan paremmin yhteen ristiriitojen ja väärinkäsitysten välttämiseksi.

3.6 ETSK katsoo, että vaikka direktiivi ei voi tarjota yhtenäistä kehystä koko Euroopalle, se voi tehokkaammin kannustaa jäsenvaltioita asettamaan perustan yhdenmukaistamisperiaatteille mm. esittämällä yksityiskohtaisia ja räätälöityjä säännöstöjä kutakin teollis- ja tekijänoikeutta varten. ETSK kannattaa vahvasti sellaisten eettisten periaatteiden kuin oikeudenmukaisuuden, suhteellisuuden ja syrjimättömyyden soveltamista teollis- ja tekijänoikeuksiin.

3.7 ETSK tukee Euroopan komission ponnisteluja tietojen saatavuuden alalla. On selvää, että EU:n laajuinen lähestymistapa teollis- ja tekijänoikeuksiin nähden on merkittävä mittakaavaetu ja tarjoaa uusia mahdollisuuksia talouskasvuun ja työpaikkojen luomiseen.

3.8 Taloudellinen prosessi tapahtuu yksittäisen luovan työn tekijän ja tuotteita ostavan kuluttajan välillä. Väliin sijoittuu monenlaista taloudellista toimintaa, jossa kaikkien eri intressien täytyy löytää oma paikkansa. Kuluttaja on prosessin toisessa päässä. Kuluttajia huijataan usein ostamaan väärennöksiä ja laittomasti valmistettuja tuotteita, joista he maksavat kohtuuttomia hintoja.

3.8.1 Digitaalisten prosessien kehittymisen myötä on syntynyt lukuisia innovaatioita. Innovointivauhti on erityisen nopeaa digitaalialalla. Tämä aiheuttaa turvallisuus- ja luottamuksellisuusongelmia ja vaikeuttaa nk. henkisen omaisuuden suojelua huomattavasti mutta ei tee sitä mahdottomaksi. Kaikki osapuolet ja erityisesti internetissä toimivat osapuolet tulisi tunnistaa asianmukaisesti, jotta pystytään paljastamaan epärehellistä kauppaa käyvät valetilit.

3.8.2 ETSK kannattaa komission ehdotuksia lisenssien myöntämisestä ja oikeuksien noudattamisen valvonnasta. Komitea pitää kuitenkin valitettavana, että komissio käsittelee eturistiriitojen ratkaisuehdotuksissa vain oikeudellisia riita-asioita (yhdistetty patenttituomioistuim) eikä ehdota käytännöllisiä välineitä kuten sovittelukeskuksia, joiden kautta sidosryhmät voisivat sopia keskenään yleisiä oikeudellisia sääntöjä koskevat riitansa ja käydä keskustelua ennen asian saattamista tuomioistuimen käsiteltäväksi.

3.8.3 Komitea on tehnyt analyysin ja katsoo, että erikoistunut foorumi voi tuoda merkittävää lisäarvoa. Soveltuva väline, kuten teollis- ja tekijänoikeusfoorumi, jolla on mieluiten pysyvästi tunnustettu asema, voi organisoida ja koordinoita oikeuslaitoksen ulkopuolista vuoropuhelua sidosryhmien edustajien välillä sovittelun, välimiesmenettelyn ja sovinnon mahdollistamiseksi. Foorumi vastaa tarpeisiin kokoamalla osapuolet saman pöydän ympärille keskustelemaan huolistaan ja eriävistä näkemyksistään sekä ehdottamaan tarkoituksenmukaisia käytäntöjä hyväksyttäväksi.

3.8.4 Foorumi voi kerätä parhaita käytäntöjä, joita on jo käytössä ympäri Eurooppaa, ja esitellä niitä lähtökohdaksi muille. ETSK itse edustaa koko kansalaisyhteiskuntaa, joka käy vuoropuhelua Euroopan laajuisesti ja jäsenvaltioissa, mutta tämä on melko yleisluonteista. Olisi mahdollistettava läheisempien yhteyksien luominen yksittäisiin ammattiryhmiin, kuten kirjoittajiin, toimittajiin ja kustantajiin, ja luotava yhteyksiä tutkijoiden ja tutkimuslaitosten välille, jotta varmistetaan omistusoikeuksien asianmukainen jakautuminen ja vältetään riidat.

4. Erityistä

4.1 Innovointi Euroopassa

4.1.1 Innovointi on keskeisellä sijalla Eurooppa 2020 -strategiassa. Eurooppalaisten yritysten innovointia tulee edistää ja tukea. Monet innovatiiviset hankkeet saavat alkunsa start up- ja pk-yrityksissä. Niillä on usein heikot taloudelliset lähtökohdat, ja ne joutuvat helposti sellaisten suurten yritysten ostamiksi, jotka pidemmällä aikavälillä siirtävät toimintansa muihin maansiin. Niiden tuottama lisäarvo ja työpaikat eivät siten enää hyödytä Eurooppaa.

4.1.2 Pk-yritykset yleistyvät kaikkialla Euroopassa suurten, perinteisten yritysten kustannuksella. Perinteiset yritykset joskus katoavat, kun uudet yritysankkeet alkavat menestyä. Tarvitaan siirtymäprosesseja innovoinnin edistämiseksi näissä yrityksissä. Prosessin yhteydessä tulee kiinnittää erityistä huomiota työntekijöihin ja autettava heitä pysymään mukana muutoksissa tarjoamalla tulevaisuuteen suuntautuvaa ja tarkoituksenmukaista ammatillista koulutusta.

4.2 Eettiset periaatteet

4.2.1 Vastaavasti kuin komissio ehdottaa FRAND-periaatteita essentiaalipatenttien yhteydessä komitea ehdottaa, että oikeudenmukaisuusperiaatteita ja -vaatimuksia sovelletaan myös muihin teollis- ja tekijänoikeuksiin soveltuvin osin. FRAND-periaatteet kuitenkin tiukasti ottaen merkitsevät patenttioikeuden laillista rajoittamista. Periaatteita ei voida omaksua sellaisenaan muille aloille, vaan niitä täytyy harkita ja niistä tulee keskustella tapauskohtaisesti ⁽⁸⁾.

4.2.2 Vastaavasti avoimen lähdekoodin periaate täytyy panna täytäntöön siten, ettei julkinen tutkimus joudu kärsimään. Julkiset laitokset rahoittavat usein tieteellistä tutkimusta. Ennen tutkimusartikkelien julkaisemista erikoisalan julkaisuissa niille tehdään vertaisarviointi, jossa tutkijan työ tuodaan kriittisen arvostelun kohteeksi. Julkaisut ovat saatavilla korkeakoulujen tutkimuskeskuksista sellaisten maailmanlaajuisten digitaalisten verkkojen kautta kuin ”Web of Science”, johon pääsemiseksi korkeakoulujen tulee maksaa merkittäviä summia. Tämän sisällön tulisi olla käytettävissä kohtuulliseen hintaan, eikä korkeakoulujen pitäisi joutua maksamaan uudestaan voidakseen tarjota opiskelijoilleen mahdollisuuden tutustua aiempiin tutkimusjulkaisuihin. Tällainen julkisten varojen kaksinkertainen käyttö on tehotonta ja sotii oikeudenmukaisuuden ja järkevän käytön arvoja vastaan.

4.3 Sosiaalinen suojele

4.3.1 Keksinnöistä 85 prosenttia on työntekijöiden tekemiä. Tämä on tärkeä aihe komissiolle, joka haluaa perustaa tasapainoisen teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanojärjestelmän nykypäivän yhteiskunnallisiin haasteisiin ⁽⁹⁾. Komitea korostaa, että luovan työn tekijöiden sosiaalinen suojele on myös osa tätä tasapainoa. Se voisi merkittävästi parantaa taiteilijoiden ja tutkijoiden asemaa.

5. Välineitä sidosryhmien etujen suojaamiseksi ja kanavoimiseksi nykyistä paremmin

5.1 Sidosryhmien järjestäytyminen ⁽¹⁰⁾

5.1.1 Parhaita käytänteitä voidaan monialaisessa lähestymistavassa siirtää muille aloille: esimerkiksi toimittajia edustavat järjestöt voivat neuvotella kustantajien ammattialajärjestöjen kanssa tekijänoikeutensa luovuttamisesta oikeudenmukaista korvausta vastaan sekä tekstien myöhemmästä käytöstä muissa (digitaalisissa) sovelluksissa. Toimittajat voivat myös tehdä sopimuksia lehdistön vapauden periaatteista, väärinkäytösten paljastajien suojelesta, tietojen luottamuksellisuussäännöistä ja tekijänoikeudesta lukulaitteissa.

5.1.2 Uskottavan oikeuslaitoksesta riippumattoman toimintakehyksen luomiseksi kaikkien sidosryhmien tulisi neuvotella keskenään siitä, miten teollis- ja tekijänoikeuksia siirretään, ja ottaa käyttöön käytäntösääntöjä tai tarkoituksenmukaisia, toteuttamiskelpoisia sopimuksia, jotka on räätälöity yksittäisiin tilanteisiin ja joissa otetaan huomioon kunkin toimialan ja oikeusalan luonne.

5.1.3 Teollis- ja tekijänoikeusfoorumi, joka on tarkoitettu sidosryhmien kuulemista ja vuoropuhelua varten, voisi vahvistaa neuvoteltujen sopimusten soveltamisalan. Euroopan laajuisissa neuvotteluissa on pitkään ollut perinteenä varmistaa jäsenvaltioiden ja Euroopan etujen tasapaino. Tällainen neuvottelufoorumi voisi myös palvella sovittelijana ja varda yhteen kirjailijoiden, tutkijoiden, taiteilijoiden, kansalaisjärjestöjen, työmarkkinaosapuolten (ammattiliittojen ja työnantajien), korkeakoulujen, ammattialajärjestöjen, välittäjätahojen ja julkisten elinten edustajia osallistumaan panoksellaan oikeudellisen foorumin toimintaan yhteistyössä EU:n toimielimiä edustavien komission, EUIPO:n ja seurantakeskuksen kanssa.

⁽⁸⁾ Ks. kohta 1.6.

⁽⁹⁾ COM(2017) 707 final.

⁽¹⁰⁾ Ks. kohta 3.8.1.

5.2 Kuluttajien järjestäytyminen ja kuluttajille suunnattu tiedotus

5.2.1 Väärennösten torjuminen edellyttää myös mediakampanjoihin perustuvaa kuluttajatiedotusta, jolla kannustetaan kunnioittamaan nykyistä paremmin aineettomia omistusoikeuksia, ilman että kuluttajien oikeutta yksityiseen kopioimiseen rajoitetaan teollis- ja tekijänoikeuksien alalla. Kampanjoissa tulisi myös varoittaa kuluttajia terveys- ja turvallisuusriskeistä, joita tiettyjen väärennettyjen tavaroiden käyttö aiheuttaa.

5.3 Oikeudellisten täytäntöönpanojärjestelmien tehostaminen

5.3.1 Oikeudellisten täytäntöönpanojärjestelmien tehostamiseksi komitea kannattaa komission ehdotuksia⁽¹¹⁾, joissa kehoitetaan jäsenvaltioita ”julkaisemaan järjestelmällisesti teollis- ja tekijänoikeuksien loukkauksia koskevissa menettelyissä annetut tuomioistuinten päätökset” sekä vaaditaan suurempaa roolia EUIPO:lle ja seurantakeskukselle. On komission päätettävissä, mikä elin soveltuu parhaiten sidosryhmien välisen keskustelun järjestäjäksi teollis- ja tekijänoikeusfoorumilla, jos Euroopan teollis- ja tekijänoikeuspolitiikasta tulee näin johdonmukaisempaa ja sisämarkkinoille paremmin soveltuvaa. ETSK katsoo myös, että kannattaisi tutkia mahdollisuutta kehittää muita vaihtoehtoisia riidanratkaisukeinoja oikeudenmukaisuusperiaatteen turvaamiseksi.

5.3.2 Ottamatta kantaa teollis- ja tekijänoikeuksien rikosoikeudelliseen suojaan, jota komissio ei ole ottanut uudelleen tarkasteltavaksi EU:n tasolla, ETSK kannattaa komission pyrkimyksiä parantaa teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen valvontaa kaikkialla maailmassa. Tästä syystä WIPO:n (Maailman henkisen omaisuuden järjestö) ja EUIPO:n yhteistyötä tulee tiivistää.

6. Komission tiedonannon arviointi

6.1 ETSK toteaa, että komission suositukset tällä alalla koskevat pääasiassa lainsäädännöllisiä näkökohtia.

6.2 Olisi suotavaa luoda vankempi toimintakehys sidosryhmien välistä laillista sovittelua varten, jotta ne voivat laatia sovintoehdotuksia, tämän rajoittamatta tuomioistuinten työskentelyä. Osapuolten väliset riidat voitaisiin ratkaista sovittelumenettelyssä, joka säästäisi paljon aikaa, kun välttyttäisiin monimutkaisilta, kalliilta ja pitkällisiltä oikeuskäsittelyiltä. Tämä periaate on jo käytössä yhtenäisessä patenttijärjestelmässä, johon sisältyy välimies- ja sovittelukeskus. ETSK tukee komission pyrkimyksiä tarkastella tätä asiaa lähemmin yhteistyössä EUIPO:n kanssa ja suhtautuu myönteisesti ja kannatuksella tähän ajatukseen muillakin teollis- ja tekijänoikeuksien aloilla.

6.3 Komitea kannattaa komission elinkeinoaloille esittämää kehotusta ryhtyä tarvittaviin asianmukaisen huolellisuuden edellyttämiin toimenpiteisiin teollis- ja tekijänoikeusloukkauksien torjumiseksi. Olisi kuitenkin suotavaa ensin tarjota erityisiä institutionaalisia välineitä kaikkien sidosryhmien organisoimiseksi ja tuomiseksi neuvottelupöytään, jotta voidaan käynnistää vuoropuhelu tai – jos sitä jo käydään esim. yhteisymmärryspöytäkirjan muodossa – jatkaa sitä ja osoittaa teollis- ja tekijänoikeudet laillisille haltijoilleen. Vapaaehtoisia sopimuksia, joissa ovat mukana oikeudenhaltijat, internet-foorumit sekä verkkomainonta-, jakelu- ja rahoituspalvelujen tarjoajat, olisi parannettava ja kehitettävä edelleen.

Bryssel 14. maaliskuuta 2018.

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Georges DASSIS*

⁽¹¹⁾ COM(2017) 707 final, sivu 6.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus neuvoston asetukseksi tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelmaa Horisontti 2020 täydentävästä Euroopan atomienergiayhteisön tutkimus- ja koulutusohjelmasta (2019–2020)”

(COM(2017) 698 final – 2017/312 (NLE))

(2018/C 237/06)

Esittelijä: **Jacques LEMERCIER**

Lausuntopyyntö	Euroopan komissio, 18.1.2018
	Euroopan unionin neuvosto, 10.1.2018
Oikeusperusta	Euratomin perustamissopimuksen 106 a artikla ja EU:n toiminnasta tehdyn sopimuksen 304 artikla
Vastaava erityisjaosto	”yhtenäismarkkinat, tuotanto ja kulutus”
Hyväksyminen erityisjaostossa	9.3.2018
Hyväksyminen täysistunnossa	14.3.2018
Täysistunnon nro	533
Äänestystulos	178/0/7
(puolesta / vastaan / pidättyi äänestämästä)	

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Euratom-ohjelmalla 2019–2020 jatketaan vuosien 2014–2018 Euratom-ohjelman tutkimustoimintaa, ja se on täysin linjassa edeltävän ohjelman kanssa. Komission ehdotus sisältää hyvin vähän muutoksia. Ne koskevat lähinnä talousarviota, ja niiden tavoitteena on varmistaa ohjelman jatkuvuus.

1.2 ETSK panee merkille nämä muutokset pitäen mielessä aiheesta aiemmin antamansa lausunnot ⁽¹⁾.

1.3 Euratom-rahoitteisen fission tutkimuksen ensisijaisena tavoitteena on parantaa ydinteknologian turvallisuutta. ETSK katsoo, että ydinturvallisuuteen liittyviin näkökohtiin tulee kiinnittää mahdollisimman laajaa huomiota. Ensisijaisina aiheina tulee pitää myös pitkäikäisen radioaktiivisen jätteen vähentämistä ja loppusijoitusta, fissionaainesten valvontaa ja säteilysuojelua. Nämä tutkimuksen painopisteet on otettava huomioon myös Euroopan ydinenergiafoorumissa, jossa kansalaisyhteiskunta – muun muassa ETSK – on edustettuna.

1.4 ETSK toistaa ja vahvistaa aiemmissa lausunnoissaan ilmaisemansa kannan, jonka mukaan ”tietämystä ydintekniikoista sekä niiden käytöstä ja seurauksista on ylläpidettävä ja kehitettävä. Euratomin tutkimuksen ja kehittämisen puiteohjelma tarjoaa tässä yhteydessä koordinoinnin, resurssien kokoamisen ja yhteisten toimien integroinnin ansiosta huomattavaa eurooppalaista lisäarvoa ⁽²⁾.”

1.5 ETSK muistuttaa myös toiveestaan, että Euroopan komissio edistäisi jatkossakin muiden kuin fossiilisten, uusiutuvista lähteistä saatavien energiamuotojen kehittämistä ja tasapainottaisi ydinenergian osuutta valtioiden energiayhdistelmissä.

1.6 Euroopan voimaloissa sattuneet useat vaaratilanteet ovat osoittaneet, että ydinvoimaloiden huoltopalvelujen alihankinta on turvallisuutta heikentävä tekijä. ETSK katsoo, että alihankintaa tulee rajoittaa ja ohjata tiukasti.

1.7 ETSK kehottaa kiinnittämään erityistä huomiota näihin kysymyksiin brexitin yhteydessä, kun Yhdistynyt kuningaskunta jättää tosiasiallisesti Euratomin perustamissopimuksen.

⁽¹⁾ EUVL C 34, 2.2.2017, s. 66, EUVL C 181, 21.6.2012, s. 111 ja EUVL C 318, 29.10.2011, s. 127.

⁽²⁾ EUVL C 181, 21.6.2012, s. 111 ja EUVL C 318, 29.10.2011, s. 127.

2. Komission tiedonannon pääkohdat

2.1 Komission ehdotuksen tarkoituksena on antaa uusi asetus, jotta voidaan jatkaa kaikkia niitä tutkimustoimia, joiden toteutus perustuu tällä hetkellä neuvoston asetukseen (Euratom) N:o 1314/2013 tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelmaa Horisontti 2020 täydentävästä Euroopan atomienergiayhteisön tutkimus- ja koulutusohjelmasta (2014–2018).

2.2 Vuosiksi 2019–2020 ehdotettu Euratomin ohjelma täydentää Horisontti 2020 -puiteohjelmaa. Siinä määritetään budjetti suorille ja epäsuorille toimille, asetetaan tavoitteet tutkimukselle ja kehittämiselle (t&k) sekä yksilöidään tutkimuksen ja kehittämisen tukivälineet.

2.3 Euratomin perustamissopimuksen 7 artiklan mukaisesti nykyisellä Euratom-ohjelmalla (2014–2018) on viiden vuoden määräaika. Komission ehdotuksen tarkoituksena on varmistaa ohjelman saumaton jatkuminen vuosina 2019–2020. Tämä lähestymistapa varmistaa, että toiminta on paremmin linjassa Horisontti 2020 -puiteohjelman aikataulun kanssa. Tällä on sitäkin suurempi merkitys, kun otetaan huomioon, että Horisontti 2020 -puiteohjelmalla ja Euratom-ohjelmalla pyritään toisiaan vahvistaviin tavoitteisiin.

3. Yleistä

3.1 ETSK panee merkille komission päätelmät Euratom-ohjelman 2014–2018 väliarvioinnista ja erityisesti sen, että komission analyyseissa ”ei voitu tehdä lopullisia päätelmiä, jotka olisivat asettaneet kyseenalaiseksi vuosien 2014–2018 ohjelman strategian tai muodon tai edellyttäneet komissiolta ehdotusta ohjelman soveltamisalan, toimien tai toteuttamistavan muuttamiseksi vuosiksi 2019–2020”.

3.2 ETSK toteaa myös, että annettu palaute lokakuun 2016 ja tammikuun 2017 välisenä aikana järjestetyssä julkisessa kuulemisessa, jonka tulokset on otettu huomioon vuosien 2014–2018 Euratom-ohjelman väliarvioinnissa ja vuosien 2019–2020 Euratom-ohjelmaa koskevassa ehdotuksessa, oli yleisesti myönteistä: 80 prosenttia vastaajista oli samaa tai täysin samaa mieltä siitä, että ohjelma oli merkityksellinen. Vastajat pitivät lisäksi erityisesti arvossa tuloksia, joita on saatu koulutuksen, jätehuoltoon kohdistuvan tutkimuksen, käytössä olevien ydinvoimaloiden turvallisuuden ja fuusioenergian tutkimuksen aloilla. Sen sijaan ohjelmalla ei vaikuta olleen vipuvaikutusta yksityisiin investointeihin.

3.3 Lisäksi komissio sitoutuu huolehtimaan siitä, että eri sidosryhmien esittämät suositukset otetaan huomioon laadittaessa Euratomin vuosien 2019–2020 työohjelmaa sekä Euratom-ohjelman valvontaan ja hallinnointiin liittyvien komission rutiinitehtävien yhteydessä ja että pidemmän aikavälin suositukset otetaan huomioon seuraavan Euratom-ohjelman etukäteisessä vaikutusten arvioinnissa (vuoden 2020 jälkeisen) uuden monivuotisen rahoituskehityksen puitteissa.

3.4 ETSK panee merkille edellä mainitun ja kannattaa komission ehdotusta pitäen mielessä aiheesta aiemmin antamansa lausunnot.

3.5 Aiempien lausuntojensa tapaan ETSK korostaa, että Euratom-rahoitteisen fissiotutkimuksen ensisijaisena tavoitteena on parantaa ydinteknologian turvallisuutta. ETSK katsoo, että ydinturvallisuuteen liittyviin näkökohtiin tulee kiinnittää mahdollisimman laajaa huomiota. Ensisijaisina aiheina tulee pitää myös pitkäikäisen radioaktiivisen jätteen vähentämistä ja loppusijoitusta, fissioaineiden valvontaa ja säteilysuojelua.

3.6 ETSK korostaa jälleen, että ”tietämystä ydintekniikoista sekä niiden käytöstä ja seurauksista on ylläpidettävä ja kehitettävä. Euratomin tutkimuksen ja kehittämisen puiteohjelma tarjoaa tässä yhteydessä koordinoinnin, resurssien kokoamisen ja yhteisten toimien integroinnin ansiosta huomattavaa eurooppalaista lisäarvoa⁽³⁾.”

Bryssel 14. maaliskuuta 2018.

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Georges DASSIS*

⁽³⁾ EUVL C 181, 21.6.2012, s. 111 ja EUVL C 318, 29.10.2011, s. 127.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheista

”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle alv-toimintasuunnitelman jatkotoimista – Kohti yhtenäistä EU:n alv-alueita – Tekojen aika”

(COM(2017) 566 final)

”Ehdotus neuvoston asetukseksi asetuksen (EU) N:o 904/2010 muuttamisesta luotettavaksi tunnustetun verovelvollisen osalta”

(COM(2017) 567 final – 2017/0248 (CNS))

”Ehdotus neuvoston täytäntöönpanoasetukseksi täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 282/2011 muuttamisesta yhteisöliiketoimien tiettyjen vapautusten osalta”

(COM(2017) 568 final – 2017/0249 (NLE))

”Ehdotus neuvoston direktiiviksi direktiivin 2006/112/EY muuttamisesta arvonlisäverojärjestelmän tiettyjen sääntöjen yhdenmukaistamiseksi ja yksinkertaistamiseksi sekä lopullisen järjestelmän käyttöön ottamiseksi jäsenvaltioiden välisen kaupan verotusta varten”

(COM(2017) 569 final – 2017/0251 (CNS))

(2018/C 237/07)

Esittelijä: **Giuseppe GUERINI**

Toinen esittelijä: **Krister ANDERSSON**

Lausuntopyyntö	Euroopan unionin neuvosto 23.10.2017 Euroopan komissio 17.11.2017, 13.12.2017
Oikeusperusta	Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 113 artikla
Vastaava erityisjaosto	”talous- ja rahaliitto, taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus”
Hyväksyminen erityisjaostossa	28.2.2018
Hyväksyminen täysistunnossa	14.3.2018
Täysistunnon nro	533
Äänestystulos	185/9/7
(puolesta / vastaan / pidättyi äänestämästä)	

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 ETSK katsoo, että EU:n nykyinen arvonlisäverojärjestelmä (alv-järjestelmä) on erittäin hajanainen ja monimutkainen ja että järjestelmä näin ollen vähentää ja vääristää kauppaa ja investointeja, koska se aiheuttaa yrityksille tarpeetonta ja suurta hallinnollista rasitusta sekä kaupan esteitä.

1.2 Alv-järjestelmällä pitäisi ETSK:n mielestä pyrkiä sujuvoittamaan sisämarkkinoiden asianmukaista toimintaa. Tarvetta on erityisesti alv-järjestelmän yhtenäistämiseksi ja sen hallinnoinnin tehostamiseksi etenkin rajat ylittävää kauppaa ajatellen. Järjestelmää olisi myös uudistettava talouden kiihtyvän globalisaatio ja digitaalisuus huomioon ottaen.

1.3 ETSK on tyytyväinen Euroopan komission määrätietoisiin toimiin alv-vajeen pienentämiseksi sekä tuoreeseen direktiiviin (EU) 2017/1371 unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten torjunnasta rikosoikeudellisin keinoin. Direktiivissä säädetään Euroopan syyttäjänviraston osallistumisesta tapauksissa, joissa on kyse yli 10 miljoonan euron arvonlisäveropetoksista.

1.4 ETSK katsoo, että veroviranomaisten olisi tutkittava, millä tavoin uusi teknologia voi tehostaa alv-petosten torjuntaa. Digitaalitekniologiasta voi myös olla hyötyä sekä yritysten että veroviranomaisten hallinnollisten menettelyjen yksinkertaistamista ja tarvittavaa avoimuutta ajatellen. Erityisesti jäsenvaltioiden tulisi perustaa tarkoituksenmukaisia foorumeita tulojen perimiseen ja asianmukaista veronkantoa rajat ylittävän kaupan yhteydessä helpottavan teknologian kehittämiseen liittyvien parhaiden käytänteiden vaihtoa varten. Olisi otettava huomioon perusteellinen analyysi mahdollisuudesta soveltaa yleisyystavaroihin korkeampia alv-kantoja. Olisi keskusteltava tehokkaista alv-palautusjärjestelmistä, verolomakkeista ja -menettelyistä sekä yksinkertaisista järjestelmistä tietojen vaihtamiseksi petosten tekijöistä. Euroopan komission olisi edistettävä tällaisten virallisten foorumien perustamista, sillä se on omiaan lisäämään kasvua ja pienentämään tulojen menetyksiä.

1.5 ETSK pitää toimivaa arvonlisäveron erityisjärjestelmää oleellisena osana määräpaikkaperusteista järjestelmää. Komitea suhtautuu näin ollen myönteisesti komission tekemiin aloitteisiin, kuten ehdotukseen arvonlisäveron erityisjärjestelmän (Mini One-Stop-Shop) laajentamisesta koskemaan kaikkia B2C-palveluita sekä B2C-tavarakauppaa, olipa kyse yhteisön sisäisestä kaupasta tai yhteisön ulkopuolelta tuotavista tavaroista.

1.6 ETSK kehottaa kaikkia alv-järjestelmän uudistamisprosessiin osallistuvia toimielimiä tutkimaan, millä tavoin voidaan varmistaa, että niin palvelut kuin tavaratkin kattava yhteinen järjestelmä saadaan käyttöön mahdollisimman nopeasti. Näin voitaisiin helpottaa ongelmia, joita tavaroita ja palveluja koskevan kahden erillisen järjestelmän olemassaolosta on odotettavissa. ETSK pitäisi yhteiseen järjestelmään pyrkimistä myönteisenä kehityksenä, kunhan sen yhteydessä noudatetaan verotuksen neutraaliuden periaatetta.

1.7 ETSK korostaa verotuksen neutraliteetin merkitystä eri yritysten välillä ja huomauttaa, että alv-maksujen ei pitäisi saada vaikuttaa kielteisesti eräiden yritysten maksuvalmiuteen. Tässä mielessä tavaroiden tuojien tulisi maksaa alv, kun tuotteet tuodaan tosiasiaa markkinoille, eikä silloin, kun tuotteet on vain tuotu ja laitettu talteen.

1.8 ETSK panee merkille, että komissio pitää luotettavaksi tunnustetun verovelvollisen käsitettä tärkeänä määräpaikka-periaatteeseen perustuvaan alv-järjestelmään siirtymisen kannalta. Komitea on samaa mieltä siitä, että verotuksen suhteen luotettaviksi osoittautuneiden yritysten pitäisi päästä hyötymään asianmukaisista yksinkertaistamistoimista.

1.9 ETSK kiinnittää huomion siihen, että jäsenvaltioilta kulunee jonkin aikaa päästä yhteisymmärryksen luotettavaksi tunnustetun verovelvollisen järjestelmästä ja että myös se vie aikaa, että valtaosalle yrityksistä saadaan tunnustettu asema. Koska ehdotuksessa esitetyt pikaratkaisut ovat niin tärkeitä alv-järjestelmän toimivuuden kannalta, ETSK haluaa kannustaa jäsenvaltioita ottamaan ne käyttöön kaikkien yritysten osalta jo ennen kuin luotettavaksi tunnustetun verovelvollisen järjestelmä on hiottu loppuun saakka.

1.10 Mitä tulee yhteisöliiketoimien tiettyihin vapautuksiin, joita esitetään ehdotuksessa täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 282/2011 muuttamisesta, ETSK toteaa, että neuvoston komissiolta pyytämä vapautuksia koskevan oikeudellisen kehityksen yksinkertaistaminen ja selventäminen vaikuttaa käyttökelpoiselta keinolta vähentää petoksia ja supistaa sääntöjen noudattamisesta pk-yrityksille koituvia kustannuksia.

1.11 ETSK pitää tärkeänä, että komissio laatii sääntelyn vaikutuksista kattavan arvion, jossa selvitetään myös määrällisesti alv-toimintasuunnitelman kaikkinaiset käytännön vaikutukset yksittäisten ihmisten, yritysten ja veroviranomaisten kannalta.

1.12 ETSK huomauttaa myös, että olisi ponnisteltava kaikin voimin sen puolesta, että lopullinen alv-järjestelmä voidaan ottaa käyttöön kohtuullisen ajan kuluessa. Muuten saattaa käydä niin, että asetettuja tavoitteita ei saavuteta tai että niihin päästään vain osittain, mikä olisi vahingollista sisämarkkinoille sekä eurooppalaisille yrityksille ja kuluttajille.

2. Johdanto ja taustaa

2.1 Komissio esitti 7. huhtikuuta 2016 julkaisemassaan tiedonannossa ”Kohti EU:n yhtenäistä arvonlisäveroaletta – aika tehdä päätöksiä” toimintasuunnitelmansa EU:n alv-järjestelmän uudistamiseksi ja ilmoitti tekevänsä useita uudistukseen liittyviä konkreettisia ehdotuksia.

2.2 Toimintasuunnitelman puitteissa on erityisesti tarkoitus **i**) uudenaikaistaa alv-järjestelmää siten, että siinä otetaan huomioon uusi digitaaliteknologia, **ii**) tehdä alv-sääntöjen noudattamisesta helpompaa pk-yrityksille, **iii**) kehittää asianmukainen alv-kantojen määrittämistä koskeva politiikka ja **iv**) kuroa umpeen jäsenvaltioiden alv-vajetta ja torjua veropetoksia.

2.3 Toimiva alv-järjestelmä on ensiarvoisen tärkeä kaikkien EU-kansalaisten kannalta, koska EU:ssa käydään kauppaa rajojen yli runsaan 4,1 biljoonan euron (vientinä) ja 3,9 biljoonan euron (tuontina) arvosta.

2.4 Komissio julkaisi 1. joulukuuta 2016 kaksi ehdotusta: ehdotuksen arvonlisäverotuksesta rajat ylittävissä sähköisessä kaupassa ⁽¹⁾ ja ehdotuksen sähköisten julkaisujen alv-kannoista ⁽²⁾.

2.5 Joulukuun 21. päivänä 2016 komissio julkaisi ehdotuksen arvoltaan yli 10 000 euron tavaroiden luovutuksiin ja palvelujen suorituksiin tilapäisesti sovellettavasta yleisen käännetyn verovelvollisuuden mekanismista. Ehdotuksen tarkoituksena oli alv-petosten vähentäminen, ja sillä vastattiin myös eräiden jäsenvaltioiden neuvostossa esittämiin vaatimuksiin.

2.6 Lokakuussa 2017 Euroopan komissio julkaisi jälleen arvonlisäveroa koskevan toimenpidepaketin. Se sisältää seuraavaa: **i**) ehdotus nykyisen alv-direktiivin 2006/112/EY muuttamisesta siten, että otetaan käyttöön luotettavaksi tunnustetun verovelvollisen käsite ja toteutetaan eräitä korjaavia toimenpiteitä ⁽³⁾; **ii**) toimenpiteitä, joilla luodaan perusta asteittaiselle siirtymiselle soveltamaan määräjäsenvaltiossa verottamisen periaatetta ja sitä pääsääntöä, että luovuttaja on verovelvollinen ⁽⁴⁾; **iii**) ehdotus täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 282/2011 muuttamisesta siten, että yhdenmukaistetaan ja yksinkertaistetaan sääntöjä, jotka koskevat yhteisön sisäisistä tavaroiden kuljetuksista alv-vapautuksen myöntämiseksi annettavaa todistetta ⁽⁵⁾; **iv**) ehdotus kansallisten alv-viranomaisten välistä hallinnollista yhteistyötä koskevan asetuksen muuttamisesta ⁽⁶⁾.

2.7 Komissio on esittänyt erikseen neljä ”pikaratkaisua”, joiden avulla on tarkoitus keventää yrityksille nykyisessä järjestelmässä aiheutuvaa hallinnollista taakkaa. Kyse on seuraavista neljästä pikaratkaisusta: **i**) alv-sääntöjen yksinkertaistaminen sellaisten yritysten osalta, jotka siirtävät tavaroita jäsenvaltiosta toiseen varastoitavaksi ja sen jälkeen myytäväksi etukäteen tiedossa olevalle asiakkaalle; **ii**) ketjuliiketoimitilanteita koskevien sääntöjen yksinkertaistaminen ja yhdenmukaistaminen; **iii**) kahden jäsenvaltion välisestä tavarakuljetuksesta tarvittavan todisteen saannin yksinkertaistaminen. Nämä sujuvoittamistoimet on rajattu koskemaan vain yrityksiä, jotka ovat luotettavaksi tunnustettuja verovelvollisia. Neljäs pikaratkaisu liittyy kysymykseen alv-tunnisteiden varmistamisesta käytettävään EU:n sähköiseen VIES-järjestelmään tallennetuista kauppakumppanien alv-tunnisteista, ja se on sekä luotettavaksi tunnustetun verovelvollisen aseman saaneiden että muiden yritysten käytettävissä.

2.8 Tulevaisuutta ajatellen komission tavoitteena on, että jäsenvaltioiden välisen kaupan verotuksessa nykyisin sovellettavat siirtymäjärjestelyt korvataan toteutettavien lainsäädäntötoimenpiteiden ja vähittäisten mukautusten myötä asteittain sellaisella lopullisella sopimuksella, jonka peruserä on tavaroiden verottaminen niiden määräraassa.

3. Yleisiä huomioita: petosten torjunta ja kansallisten viranomaisten välinen yhteistyö

3.1 Nykyinen alv-järjestelmä on erittäin hajanainen ja monimutkainen ja vähentää ja vääristää näin ollen kauppaa ja investointeja, koska se aiheuttaa yrityksille tarpeetonta ja suurta hallinnollista rasitusta sekä kaupan esteitä.

3.2 EU:n alv-järjestelmällä pitäisi ETSK:n mielestä pyrkiä sujuvoittamaan sisämarkkinoiden asianmukaista toimintaa. Tarvetta on erityisesti EU:n alv-järjestelmän yhtenäistämiseksi ja sen hallinnoinnin tehostamiselle etenkin rajat ylittävää kauppaa ajatellen. Järjestelmää olisi myös uudistettava talouden kiihtyvän globalisaation ja digitalisaation huomioon ottaen.

3.3 Lisäksi komitea yhtyy komission näkemykseen siitä, että alv-petokset ovat merkittävä ongelma, kuten arviot 151 miljardin euron alv-tulojen menettämisestä petosten vuoksi osoittavat. Laittomien käytäntöjen vähentämiseksi onkin ryhdyttävä entistä tehokkaampiin käytännön toimenpiteisiin vaarantamatta kuitenkaan pyrkimyksiä vahvistaa sisämarkkinoita ⁽⁷⁾.

⁽¹⁾ COM(2016) 757 final

⁽²⁾ COM(2016) 758 final

⁽³⁾ COM(2017) 567 final

⁽⁴⁾ COM(2017) 566 final

⁽⁵⁾ COM(2017) 568 final

⁽⁶⁾ COM(2017) 569 final

⁽⁷⁾ Ks. ETSK:n lausunto aiheesta ”Alv-poikkeus – käännetty verovelvollisuus”, erityisesti kohdat 1.2 ja 3.2, (EUVL C 288, 31.8.2017, s. 52).

3.4 ETSK on tyytyväinen Euroopan komission määrätietoisiin toimiin alv-vajeen pienentämiseksi sekä tuoreeseen direktiiviin (EU) 2017/1371 unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten torjunnasta rikosoikeudellisin keinoin. Direktiivissä säädetään Euroopan syyttäjänviraston osallistumisesta tapauksissa, joissa on kyse yli 10 miljoonan euron arvonnisäveropetoksista.

3.5 Tästä syystä on tärkeää ottaa ensisijaiseksi tavoitteeksi aitojen sisämarkkinoiden luominen ja petosten torjuminen. Tavoitteeseen tulee pyrkiä tuottamalla tällä alalla viipymättä konkreettisia tuloksia siten, että tiivistetään veroviranomaisten välistä yhteistyötä tietojen vaihdossa sekä tietokantojen ja tiedonvaihtolustojen kehittämisessä erilaisten kansallisten viranomaistahojen käyttöön verosääntöjen noudattamisen tehokkaan valvonnan tueksi. Erityisesti ETSK kehottaa komissiota ja kansallisia veroviranomaisia tekemään paljon nykyistä tiiviimpää päivittäistä yhteistyötä sen varmistamiseksi, että sisämarkkinoiden vaatimukset täyttyvät ja että sekä yritysten että veroviranomaisten hallinnolliset kustannukset vähenevät. Lisäksi Euroopan komission ja veroviranomaisten tulisi yhteistyössä järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan ja muiden sidosryhmien kanssa tutkia, millä tavoin uusi teknologia voi tehostaa alv-petosten torjuntaa, sillä uudesta teknologiasta voi olla hyötyä yritysten ja veroviranomaisten hallinnollisten menettelyjen yksinkertaistamista ja myös tarvittavaa avoimuutta ajatellen.

3.6 ETSK korostaa, että jäsenvaltioiden tulee perustaa tarkoituksenmukaisia foorumeita tulojen perimiseen ja asianmukaista veronkantoa rajat ylittävän kaupan yhteydessä helpottavan teknologian kehittämiseen liittyvien parhaiden käytänteiden vaihtoa varten. Erityisesti olisi keskusteltava tehokkaista alv-palautusjärjestelmistä, verolomakkeista ja -menettelyistä sekä tehokkaista järjestelmistä tietojen vaihtamiseksi petosten tekijöistä. Euroopan komission olisi edistettävä tällaisten virallisten foorumien perustamista, sillä se on omiaan lisäämään kasvua ja pienentämään tulojen menetyksiä.

4. Määräpaikkaperiaate ja verokannat

4.1 Kuten ETSK on jo todennut arvonnisäveroa koskevasta toimintasuunnitelmasta antamassaan lausunnossa ⁽⁸⁾, se katsoo, että nykyjärjestelmän muutoksen tulee johtaa lopulliseen alv-järjestelmään, joka on selkeä, vankka, kattava ja myös oikeasuhteinen yrityksiä kohtaan sekä talouden ja markkinoiden nopeisiin muutoksiin mukautuva.

4.2 Komitea kannattaa tähän liittyen ehdotusta määrämaaperiaatteen valitsemisesta lopullisen alv-järjestelmän perustaksi, sillä näin pystyttäisiin luomaan tasapuoliset toimintaedellytykset kaikille tavarantoimittajille samoilla kansallisilla markkinoilla ja vähentämään EU:n markkinoiden vääristymistä.

4.3 Toimiva arvonnisäveron erityisjärjestelmä on oleellinen osa määräpaikkaperusteista järjestelmää. Komitea suhtautuu näin ollen myönteisesti komission tekemiin aloitteisiin, kuten ehdotukseen arvonnisäveron erityisjärjestelmän (Mini One-Stop-Shop) laajentamisesta koskemaan kaikkia B2C-palveluita sekä B2C-tavarakauppaa, olipa kyse yhteisön sisäisestä kaupasta tai yhteisön ulkopuolelta tuotavista tavaroista. Ellei arvonnisäveron erityisjärjestelmä ole täysin toimiva, perustu kotivaltiossa tehtäviin tarkastuksiin, sisällä laajennettavissa olevia yksinkertaistuksia ja mahdollista kaikista jäsenvaltioista tulevista tuotantopanoksista kertyvän alv:n hyvittämistä, määräpaikkaperusteinen järjestelmä tulee lisäämään huomattavasti etenkin pk-yritysten hallinnollista rasitetta.

4.4 ETSK korostaa verotuksen neutraliteetin merkitystä eri yritysten välillä ja huomauttaa, että alv-maksujen ei pitäisi saada vaikuttaa kielteisesti eräiden yritysten maksuvalmiuteen. Tässä mielessä tietyille kansallisille markkinoille tavaroita tuovien tulisi maksaa alv, kun tuotteet tuodaan tosiasiaa markkinoille, eikä silloin, kun tuotteet on vain tuotu ja laitettu talteen odottamaan niiden markkinoille saattamista.

4.5 Mitä tulee toimintasuunnitelman ensimmäiseen vaiheeseen, jossa keskitytään tiettyihin tavaratoimituksiin, ETSK kehottaa kaikkia alv-järjestelmän uudistamisprosessiin osallistuvia toimielimiä tutkimaan, millä tavoin voidaan varmistaa, että niin palvelut kuin tavaratkin kattava yhteinen järjestelmä saadaan käyttöön mahdollisimman nopeasti. Näin voitaisiin helpottaa ongelmia, joita tavaroita ja palveluja koskevan kahden erillisen järjestelmän olemassaolosta on odotettavissa.

4.6 Tällä on erityisen suuri merkitys, koska tavaroiden ja palvelujen välisestä jakolinjasta on tullut digitaalitaloudessa yhä häilyvämpi, ja tilanne tulee luultavasti muuttumaan vielä enemmän, kun otetaan huomioon, että nykyisessä toimintaympäristössä teknologia kehittyy paljon nopeammin kuin asianomaisten toimielinten laatimat säännöt. ETSK kehottaaakin Euroopan komissiota ottamaan tämä asia huomioon ja mahdollisesti käsittelyyn alv-järjestelmän käynnissä olevan uudistamisen yhteydessä.

⁽⁸⁾ EUVL C 389, 21.10.2016, s. 43

4.7 ETSK katsoo, että komission ajaman arvonlisäverokantapolitiikan, jolla on tarkoitus antaa jäsenvaltioille joustavammat mahdollisuudet soveltaa alennettuja verokantoja, pitäisi periaatteessa olla sovittavissa yhteen määräämisperiaatteen kanssa, koska kaupan vääristymistä tapahtuu tällaisessa järjestelmässä todennäköisesti vähemmän.

4.8 Se, että jäsenvaltiot voivat vapaammin asettaa omat verokantansa, ei saa kuitenkaan johtaa järjestelmän yleiseen pilkkoutumiseen tai kohtuuttomaan monimutkaisuuteen. Onkin omaksuttava suhteellinen lähestymistapa ja laadittava sen perusteella selkeä ja ennakoitavissa oleva täytäntöönpanokehys. Tämä on etenkin pk-yritysten etujen mukaista ja auttaa pienentämään ylipäättään talouden toimijoille sääntöjen noudattamisesta aiheutuvia kustannuksia⁽⁹⁾.

4.9 Poikkeusten määrää on siis yhdenmukaisen ja ennakoitavissa olevan sääntelykehyksen varmistamiseksi rajoitettava siten, että ne sallitaan vain asianmukaisesti perustelluissa erityistapauksissa.

4.10 Näkemyksensä mahdollisista poikkeuksista komitea toteaa, että alennetut verokannat voisivat olla perusteltuja sellaisten yhteiskunnallisten yritysten ja sosiaalipalvelualan toimijoiden tapauksessa, joiden tavoitteena on edistää sosiaalista innovointia ja Euroopan komission kannatuksen saaneen Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin vahvistamista, mikäli jäsenvaltiot päättävät toteuttaa tällaisia erityisaloitteita arvonlisäveron uuden sääntelykehyksen puitteissa.

4.11 On tärkeää perustaa verkossa saatavilla oleva tietopankki, josta yritykset voivat seurata, millaisia erilaisia verokantajärjestelmiä 28 jäsenvaltiossa on käytössä. Tämän välineen tulee olla helppokäyttöinen, luotettava ja saatavilla mieluiten EU:n kaikilla kielillä.

5. Luotettavaksi tunnustettu verovelvollinen

5.1 ETSK panee merkille, että komissio pitää luotettavaksi tunnustetun verovelvollisen käsitettä tärkeänä määräraikka-periaatteeseen perustuvaan alv-järjestelmään siirtymisen kannalta. Komitea on samaa mieltä siitä, että verotuksen suhteen luotettaviksi osoittautuneiden yritysten pitäisi päästä hyötymään asianmukaisista yksinkertaistamistoimista.

5.2 Luotettavaksi tunnustetun verovelvollisen käsite ja siihen liittyen sovellettava käännetty verovelvollisuus voivat helpottaa merkittävästi yritysten taakkaa, mutta komitea katsoo, että yhdenmukaisten, selkeiden ja oikeasuhteisten kriteerien ja sääntöjen täytäntöönpano kaikissa jäsenvaltioissa luotettavaksi tunnustetun verovelvollisen aseman mahdollisimman laajan saatavuuden edistämiseksi on oleellisen tärkeää, jotta yritykset, erityisesti pk-yritykset, voivat hakea tällaista asemaa.

5.3 Koska jäsenvaltioilta kuluneen jonkin aikaa päästä yhteisymmärrykseen luotettavaksi tunnustetun verovelvollisen järjestelmästä ja myös se vie aikaa, että valtaosalle yrityksistä saadaan tunnustettu asema, ja koska ehdotuksessa esitetyt pikaratkaisut ovat niin tärkeitä alv-järjestelmän toimivuuden kannalta, ETSK haluaa kannustaa jäsenvaltioita ottamaan ne käyttöön kaikkien yritysten osalta jo ennen kuin luotettavaksi tunnustetun verovelvollisen järjestelmä on hiottu loppuun saakka.

5.4 ETSK on myös samaa mieltä siitä, että on perustettava loppuun asti mietittyjä ja kansallisille veroviranomaisille helppokäyttöisiä sähköisiä tallennusjärjestelmiä, jotta luotettavaksi tunnustetun verovelvollisen asemasta saadaan mahdollisimman suuri hyöty.

5.5 Komission ehdotuksen nykyiset sanavalinnat huomioon ottaen komitea ei kuitenkaan voi esittää tästä käsitteestä perusteellisempaa ja yksityiskohtaisempaa arviota, koska se on edelleen epämääräinen eikä sen käyttöönoton konkreettisista vaikutuksista ole selvyyttä.

5.6 ETSK tyytyykin tässä vaiheessa toteamaan, että luotettavaksi tunnustetun verovelvollisen välineen tueksi tulee määrittellä selkeät ja läpinäkyvät täytäntöönpanokriteerit. Tässä yhteydessä on paikallaan todeta, että valtuutetun talouden toimijan käsitteen sääntelyssä sovellettavien kriteerien käyttäminen mallina saattaa johtaa siihen, että luotettavaksi tunnustetun verovelvollisen järjestelmää ja pikaratkaisuja voivat hyödyntää vain harvat ja että mukaan pääsee vain pieni murto-osa yrityksistä. Luotettavaksi tunnustetun verovelvollisen järjestelmä on vaarassa jäädä hyvin harvojen yritysten saatavilla olevaksi järjestelmäksi.

5.7 Euroopan komission tulee seurata luotettavaksi tunnustetun verovelvollisen käsitteen toteuttamista varsinkin ensi vaiheessa hyvin tarkasti, jotta ei käy niin, että hyöty, joka käsitteen käytöstä saadaan verotuksen yksinkertaistamisen ja sääntöjen noudattamisen helpottumisen muodossa, on pienempi kuin haitta, jota koituu sisämarkkinoiden oikeudellisen varmuuden ja sääntelyn yhdenmukaisuuden rapautumisesta.

⁽⁹⁾ Ks. ETSK:n lausunto arvonlisäveroa koskevasta toimintasuunnitelmasta (EUVL C 389, 21.10.2016, s. 43), kohdat 3.1.6 ja 3.1.7.

5.8 Mitä tulee ehdotukseen täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 282/2011 muuttamisesta yhteisöliiketoimien tiettyjen vapautusten osalta, ETSK toteaa, että neuvoston komissiolta pyytämä vapautuksia koskevan oikeudellisen kehyksen selventäminen ja yksinkertaistaminen vaikuttaa käyttökelpoiselta keinolta vähentää petoksia ja supistaa sääntöjen noudattamisesta pk-yrityksille koituvia kustannuksia.

6. Seuraavat toimet ja loppuhuomiot

6.1 ETSK pitää yleisesti ottaen tärkeänä, että komissio laatii sääntelyn vaikutuksista kattavan arvion, jossa selvitetään myös määrällisesti alv-toimintasuunnitelman kaikkinaiset käytännön vaikutukset yksittäisten ihmisten, yritysten ja veroviranomaisten kannalta.

6.2 Lopuksi ETSK toteaa arvonlisäveroa koskevasta toimintasuunnitelmasta antamaansa lausuntoon ⁽¹⁰⁾ viitaten, että on tärkeää toteuttaa toimintasuunnitelman kaikki osatekijät yhtenä kiinteänä kokonaisuutena.

6.3 Komitea huomauttaa myös, että olisi ponnisteltava kaikin voimin sen puolesta, että lopullinen alv-järjestelmä voidaan ottaa käyttöön kohtuullisen ajan kuluessa. Muuten saattaa käydä niin, että asetettuja tavoitteita ei saavuteta tai että niihin päästään vain osittain, mikä olisi vahingollista sisämarkkinoille ja niillä toimiville eurooppalaisille yrityksille.

Bryssel 14. maaliskuuta 2018.

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Georges DASSIS*

⁽¹⁰⁾ EUVL C 389, 21.10.2016, s. 43

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan keskuspankille, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle pankkiunionin valmiiksi saamisesta”

(COM(2017) 592 final)

(2018/C 237/08)

Esittelijä: **Carlos TRIAS PINTÓ**

Toinen esittelijä: **Daniel MAREELS**

Lausuntopyyntö	Euroopan komissio, 17.11.2017
Oikeusperusta	Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 304 artikla
Vastaava erityisjaosto	”talous- ja rahaliitto, taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus”
Hyväksyminen erityisjaostossa	28.2.2018
Hyväksyminen täysistunnossa	14.3.2018
Täysistunnon nro	533
Äänestystulos	180/3/4
(puolesta / vastaan / pidättyi äänestämästä)	

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 ETSK tukee vuodesta 2012 lähtien toteutettuja toimia, jotka ovat edistäneet rahoitusvakautta ratkaisevasti ja joilla on saatu katkaistua pankkijärjestelmien ja valtioiden väliset haitalliset yhteydet.

1.2 Komitea onkin tyytyväinen komission ehdottamiin uusiin toimenpiteisiin ja kehottaa myös panemaan ne konkreettisesti täytäntöön. Toimenpiteiden tarkoituksena on talous- ja rahaliiton valmiiksi saattaminen ja eteneminen kohti **optimaalista raha-alueetta** siten, että nykyinen vastustus saadaan laantumaan ja voidaan mahdollisimman pian määritellä tarkemmin, miten pankkiunionin kolmas pilari saadaan valmiiksi rahoitusriskien asteittaisen vähentämisen ja yhteisvastuullistamisen keinoin. Pankkiunionin – ja pääomamarkkinaunionin – valmiiksi saattamisen myötä olisikin oltava mahdollista luoda täysimittainen rahoitusunioni, joka on yksi talous- ja rahaliiton kulmakivistä.

1.3 Tarkemmin sanottuna ETSK kannattaa ehdotettuja erilaisia tavoitteita yhteisen valvontamekanismin ja yhteisen kriisiratkaisumekanismin vahvistamiseksi, rahoitusriskien vähentämiseksi vähitellen ja viime kädessä sellaisen **EU:n laajuisen talletusvakuusjärjestelmän** mahdollistamiseksi, jonka avulla voidaan paitsi turvata likviditeetti myös kattaa tappioita ja saattaa pankkiunionin kolmas pilari valmiiksi.

1.4 Jotta tämä olisi mahdollista, on samanaikaisesti jatkettava myös ponnisteluja vakavaraisuuteen ja likviditeettiin liittyvien finanssialan riskien jakamiseksi ja vähentämiseksi. Komitea vahvistaa tältä osin aiemman näkökantansa, jonka se on esittänyt lausunnossaan eurooppalaista talletussuojajärjestelmää koskevista ehdotuksista. Muiden asiaan liittyvien kysymysten lisäksi järjestämättömien lainojen olisi varmasti edelleen oltava asialistan kärjessä, etenkin nyt kun talous kasvaa jälleen.

1.5 Koska alkuperäiset ehdotukset eurooppalaisesta talletussuojajärjestelmästä eivät ole vielä tuottaneet tuloksia, vaikka ne esitettiin yli kaksi vuotta sitten, olisi todennäköisesti hyvä ajatus vaihtaa toimintamallia. Nyt esitetty tiedonanto tarjoaa mahdollisuuden laajempaan keskusteluun ja eurooppalaisen talletussuojajärjestelmän vaiheittaiseen toteuttamiseen, joita komitea kannattaa. On tärkeää, ettei pankkiunionin toteuttamisvauhti pääse hiipumaan ja että neuvottelujen aikana tehdyt johtopäätökset otetaan huomioon. Komitea pitää joka tapauksessa tarpeellisena, että sekä eurooppalainen talletussuojajärjestelmä että asiaankuuluvat toimenpiteet riskien supistamiseksi otetaan viipymättä samanaikaisesti käsiteltäväksi ja että ne todellakin toteutetaan selkeän ja konkreettisen aikataulun mukaisesti.

1.6 Komitea kannattaa päätöstä, että ensimmäisessä vaiheessa katettaisiin vain likviditeettivajeet siten, että katettava osuus kasvaisi vuosien mittaan. Samalla kansallisiin talletusvakuusjärjestelmiin, jotka vastaavat tappioiden kattamisesta, olisi edelleen kiinnitettävä tarkoin huomiota. Jotta myöhempi siirtyminen toiseen vaiheeseen sujuisi mahdollisimman saumattomasti, komitean mielestä olisi itse asiassa ryhdyttävä pikaisiin toimiin kansallisten järjestelmien virtaviivaistamiseksi niin pitkälti kuin mahdollista. On myös tärkeää puuttua vanhoihin ongelmiin ja moraalikattoon.

1.7 Tappioiden kattaminen lisätään järjestelmään toisessa vaiheessa, mutta siirtyminen ei ole automaattinen. Ehdotetun virallisen päätöksen olisi komitean mielestä oltava perustaltaan mahdollisimman laajapohjainen, joten vaikuttaa asianmukaiselta, että komissio ei tekisi sitä yksin vaan yhdessä neuvoston ja Euroopan parlamentin kanssa.

1.8 Eurooppalaisesta talletussuojajärjestelmästä katettavan tappio-osuuden asteittainen kasvattaminen on periaatteessa hyvä asia, mutta asiakirjoissa on syytä kiinnittää enemmän huomiota järjestelmän täytäntöönpanomekanismeihin.

1.9 Yleisemmin todettakoon, että tiedonanto on useilta kohdin muotoiltu hyvin yleisluonteisesti ja ehdotukset esitetään "ehdollisina". Tämä jättää eittämättä tilaa jatkokeskustelulle mutta tapahtuu toisinaan määrätietoisuuden kustannuksella. Lisäksi monia tärkeitä näkökohtia on jäänyt pois tai ne on jossain määrin sivuutettu. Komitea kehottaa etenemään asiassa ripeästi yhdessä kaikkien asianomaisten osapuolten kanssa ja konkretisoimaan ehdotuksia. Lisäksi jäsenvaltioiden on kannettava vastuunsa ja jatkettava aiemmin toteutettuja toimia ja etenkin niitä, jotka koskevat talletussuojajärjestelmiä. Tämä on erittäin tärkeää erityisesti, kun otetaan huomioon tarkasteltavana olevassa tiedonannossa esitetty asteittainen menettelytapa.

1.10 EU:n laajuisen talletusvakuusjärjestelmän luomista koskevan tavoitteen mukaisesti on ratkaisevan tärkeää, että Euroopan valuuttarahasto on välittömästi valmis hoitamaan tehtävänsä yhteisen kriisiratkaisumekanismin palomuurina toimien viimesijaisena lainaajana. ETSK kannattaa voimakkaasti tälle elimelle myös nk. epäsymmetristen häiriöiden torjunnassa kaavailtuja tehtäviä.

1.11 Pankkiunionin pilarien parantamisen ja vakiinnuttamisen sekä **yhteisen säännösten** soveltamisen ohella finanssialalla on pantava täytäntöön **vuodeksi 2030 asetetut kestävä kehityksen tavoitteet** ja täytettävä Pariisin sopimuksen mukaiset ilmastonmuutosta koskevat sitoumukset ja siten huolehdittava vihreään talouteen tehtävien investointien ja erilaisten pitkäaikaisten ja yksinkertaisten "osallistavien luotonantotoimien", kuten kiinnityslainojen (erityisesti niiden, jotka liittyvät energiatehokkuuden parantamiseen, aurinkopaneelien asentamiseen jne.), suotuisammasta kohtelusta pääomavaatimusten yhteydessä.

1.12 Myös rahoitusteknologia ja muut finanssialan innovaatiot (kuten lohkoketjut ja älysopimukset) ovat uudenlaisia haasteita, joiden vuoksi tarvitaan toimia pankkiunionin valmiiksi saattamiseksi ja elvyttämiseksi sekä EU:n kansalaisten taloudellisen ja digitaalisen osallisuuden parantamiseksi EU:n strategisten tavoitteiden mukaisesti. Nykymuodossaan vuoden 2030 yhteensä 17:stä kestävä kehityksen tavoitteesta seitsemän liittyy taloudelliseen osallisuuteen, ja digitaalinen osallisuus, joka uudessa toimintaympäristössä voisi joko taata taloudellisen osallisuuden tai vaarantaa sen, vaikuttaa lähes kaikkien niiden saavuttamiseen suoraan tai epäsuorasti.

1.13 Kuten eri lausunnoissa on jo todettu, ETSK vahvistaa olevansa sitoutunut monimuotoiseen finanssiekosysteemiin, jossa suuret Euroopan laajuiset toimijat sekä pienet ja keskisuuret pankit ja muut reaalitalouden rahoittamiseen luotettavasti keskittyvät tahot toimivat tasapuolisin edellytyksin ympäristössä, jossa järjestelmäriski on huomattavasti pienempi. Monimuotoisuus, avoimuus ja kestäväpohjaisuus ovat parhaat lääkkeet tulevia finanssikriisejä vastaan.

1.14 ETSK:n mielestä nyt on välttämätöntä edistää niiden maiden osallistumista, jotka eivät kuulu euroalueeseen. Samalla pankkiunionin jokaisen pilarin olisi osaltaan vahvistettava globaalia finanssirakennetta, lisättävä EU:n ja kansainvälisen tason yhteistyötä pankkiunionin sääntelykehityksen puitteissa ja tarjottava saatuja kokemuksia erityisesti niiden 30 EU:n ulkopuolisen maan käyttöön, joiden viitevaluutta on euro, mukaan lukien Afrikan ranskankieliset maat.

2. Historiaa, taustaa ja yhteenveto uudesta tiedonannosta

2.1 Kymmenen vuotta sitten alkanut syvä taantuma asetti euron koetukselle ja aiheutti euroalueen maille suuria kustannuksia, toisille enemmän ja toisille vähemmän. Finanssialan pelastusoperaatiot vaikuttivat näin ollen kielteisesti myös valtionvelkariskeihin.

2.2 Pankkiunioni perustettiin vuonna 2012 tavoitteena luoda yhtenäinen ja yhdenretty rahoitusjärjestelmä rahapolitiikan tehokasta toteuttamista varten, mahdollistaa riskien asianmukainen jakaminen jäsenvaltioiden kesken ja palauttaa luottamus euroalueen pankkijärjestelmään. Näin oli tarkoitus vastata vajavaiseksi jääneen eurohankkeen **rakenteellisiin puutteisiin**. Euroopan keskuspankin (EKP) rahapolitiikan ja EU:n jäsenvaltioiden budjettipolitiikan myönteisten muutosten ansiosta talous- ja rahaliiton toteuttamisessa on edistytty. Tällä hetkellä haasteena on **ottaa euro käyttöön kaikissa 27 jäsenvaltiossa** ja saattaa pankkiunionin **kolmas pilari** valmiiksi.

2.3 Populistiset uhkatekijät ja nationalistisen suuntauksen kasvava vaara, joka johtuu lähinnä euroalueen epäsymmetristen häiriöiden aiheuttamasta erojen kasvusta, ovat johtaneet laajaan poliittiseen yhteisymmärrykseen tarpeesta saattaa rahoitusunioni (pankki- ja päämarkkinaunioni) valmiiksi, jotta EU:n **rahoitusvakautta** ja **alueellista eheyttä** voidaan suojella **nationalismin ”myrkyltä”**, kuten komission puheenjohtaja Jean-Claude Juncker on asian ilmaissut.

2.4 Toinen merkittävä uusi haaste koskee **rahoitusteknologiaa (FinTech)** ja muita finanssi-infrastruktuuria koskevia innovaatioita, jotka eivät tähän saakka ole kuuluneet **finanssivalvonnan** piiriin. Komission syyskuussa 2017 antamassa tiedonannossa yhdennetyn valvonnan lisäämisestä pääomamarkkinaunionin ja finanssimarkkinoiden yhdentymisen vahvistamiseksi muuttuvassa ympäristössä todetaan seuraavasti: ”Rahoitusunionia kehitettäessä on hyödynnettävä kaikkia finanssialan innovointimahdollisuuksia, kuitenkin siten, että hallitaan uudet riskit.” Lisäksi siinä ilmoitetaan toimintasuunnitelman esittämisestä vuoden 2018 alussa ⁽¹⁾.

2.5 Edistys, jota pankkiunionin toteuttamisessa oli saatu aikaan säätämällä **yhteisen valvontamekanismin** ⁽²⁾ **sääntely-, valvonta- ja seuraamustoimista** ja **yhteisestä kriisinratkaisumekanismista**, jotka yhdessä asiakirjassa ”Etenemissuunnitelma kohti pankkiunionia” esitetyn **yhteisen säännösten** kanssa ovat tärkeimmät virstanpylväät, laantui talouden orastavan elpymisen vuosina, kun euroalueen kumppanit halusivat mieluummin luopua finanssimarkkinoiden yhdentymisen tuomasta synergiasta kuin jakaa riskejä.

2.6 Erilaisia kannanottoja ja ehdotuksia on siis paljon, mutta niiden avulla ei saavutetusta edistyksestä huolimatta ole onnistuttu **vähentämään ja jakamaan riskejä**. EU:n lainsäätäjät eivät edelleenkään ole antaneet riittävän täsmällisiä vastauksia siihen, miten saattaa talous- ja rahaliitto valmiiksi, erityisesti kun otetaan huomioon vuoden 2014 direktiivin noudattaminen, sellaisena kuin neuvosto vahvisti sitä vuonna 2017 ⁽³⁾, marraskuussa 2015 esitetty asetusehdotus, pääomamarkkinaunionin kehittäminen tietyiltä osin ja kehitystyön jatkaminen, kuluttajille tarkoitettuja rahoituspalveluja koskevan toimintasuunnitelman käynnistäminen (2017), järjestämättömien lainojen vähentämiseen tähtäävät uudet toimet ⁽⁴⁾ jne.

2.7 Edellä mainitussa vuonna 2015 ehdotetussa asetuksessa säädetään eurooppalaisen talletussuojajärjestelmän vaiheittaisesta ja asteittaisesta kehittämisestä. Ensimmäisessä vaiheessa olisi käytössä jälleenvakuutusjärjestelmä, ennen kuin siirryttäisiin asteittain yhteisvastuulliseen järjestelmään (rinnakkaisvakuutusjärjestelmä), ja lopulta kolmannessa vaiheessa päästäisiin tilanteeseen, jossa eurooppalainen talletussuojajärjestelmä kattaisi riskit täysin vuodesta 2024 lähtien. Komissio ilmoitti ehdotuksen yhteydessä samaan aikaan myös useista toimenpiteistä riskien vähentämiseksi pankkiunionissa. Neuvottelut eivät ole valitettavasti toistaiseksi tuottaneet tulosta.

2.8 Työstämistä vaativat edelleen myös jäsenvaltioiden talletussuojajärjestelmät, jotka voisivat auttaa viemään asiaa eteenpäin. Ongelmana on muun muassa se, että jäsenvaltioiden välillä on yhä joitakin merkittäviä eroavaisuuksia talletusvakuusdirektiivin säännösten täytäntöönpanossa, sekä tarve parantaa tiedonvaihtoa ja kansallisten talletusvakuusjärjestelmien koordinoitua edistäviä välineitä ⁽⁵⁾.

2.9 EU:n lainsäätäjien välisen pattitilanteen ratkaisemiseksi komission nyt esittämässä tiedonannossa tiukennetaan **velkakirjojen arvon alaskirjauksen** kriteereitä ja ehdotetaan ensinnäkin yhteisen varautumisjärjestelyn käyttöönottoa kriisinratkaisurahastoa varten ja toiseksi kattavamman etenemissuunnitelman laatimista **eurooppalaisen talletussuojajärjestelmän** toteuttamiseksi. Liikkeelle lähdetäisiin **jälleenvakuutusvaiheesta** (jolloin järjestelmästä katetaan asteittain vain likviditeettivajeet ja pankit huolehtivat yhteisen rahaston rahoituksesta), ja toisessa vaiheessa siirryttäisiin

⁽¹⁾ Ks. COM(2017) 542 final (4 kohta, alkaen sivulta 11).

⁽²⁾ Neuvoston asetukset (EU) N:o 1024/2013 (EUVL L 287, 29.10.2013, s. 63).

⁽³⁾ Neuvosto pääsi 16. kesäkuuta 2017 yhteisymmärrykseen pankkien velkojen hierarkiasta maksukyvyttömyysmenettelyissä. Kyse on direktiivistä, jonka pohjalta jäsenvaltiot voivat asettaa vakuudettomat talletukset, jotka olisi ”pelastettava” pankin kaatuessa, selkeään ensisijaisuusjärjestykseen.

⁽⁴⁾ COM(2018) 37 final

⁽⁵⁾ Ks. komission tiedonanto, s. 12.

rinnakkaisvakuutukseen. Siirtymän ehtona voisi olla järjestämättömiin lainoihin liittyvien riskien riittävä vähentäminen⁽⁶⁾. Tätä silmällä pitäen ehdotetaan ensimmäistä lisätoimenpidettä, jonka tavoitteena on uudelleenjärjestelymenettelyjen avulla vähentää yritysten todennäköisyyttä ajautua maksukyvyttömyystilaan. Lisäksi yhteisestä valvontamekanismista annetun asetuksen tarkistuksen yhteydessä pyritään järjestämättömiä lainoja koskevien varausten varhaiseen käyttöön-ottoon. Komission vuoden 2017 puolivälissä antamassa tiedonannossa pääomamarkkinaunionia koskevan toimintasuunnitelman väliarvioinnista ilmoitetaan myös lyhyen aikavälin toimenpiteistä järjestämättömien lainojen jälkimarkkinoiden kehittämiseksi⁽⁷⁾. Tämä tarkoittaa viime kädessä sitä, että myös pankkialan riskien vähentämisessä on saavutettava riittävää edistystä.

2.10 Toinen lisätoimenpide koskee pankkien hallussa olevien valtionlainojen hajauttamista. **Valtionvelkakirjavakuudelliset arvopaperit** voivat olla tässä avuksi ja tarjota samalla lisävakuuksia. Euroopan järjestelmäriskikomitean (EJRK) tekemän työn pohjalta komissio harkitsee esittävänsä asiaa koskevan **säädösehdotuksen** vuoden 2018 alussa.

2.11 Kaikkien riskin jakamiseen liittyvien toimenpiteiden pitäisi siis olla käytössä kevääseen 2019 mennessä, jolloin **täytäntöönpanovaihe** pitäisi saada käynnistettyä. EU:n lainsäätäjien on alkajaisiksi sovittava marraskuussa 2016 esitetyn **pankkialan toimenpidepaketin** perustekijöistä ja muilta osin on saatava aikaan huomattavaa edistystä, minkä jälkeen selkiytetään **nykyisiä valvontavaltuuksia** järjestämättömiin lainoihin liittyvien riskien pienentämiseksi ja esitetään ehdotus **sijoituspalveluyritysten arvioinnista**.

3. Yleistä

3.1 Nyt kun euroalueen jäsenvaltioiden taloudet ovat jälleen kasvussa ja myös talouksien pankkirahoitus lisääntyy, on aika vahvistaa rahoitusjärjestelmän kestokykyä ja huolehtia siitä, että mahdolliset finanssikriisit eivät hajauta markkinoita entisestään⁽⁸⁾ eivätkä aseta euroa ja koko Euroopan yhdentymistä uudestaan kalliiksi käyväälle koetukselle.

3.2 Tämän vuoksi on välttämätöntä perustaa **täysin yhteisvastuullinen yhteinen talletussuojarahasto Euroopan unionin finanssijärjestelmän viimeistelemiseksi** ja puuttua nykyiseen epäsuhtaan pankkien valvonnan ja kriisinratkaisun (jotka on keskitetty) ja kansallisten talletusvakuusjärjestelmien (joita ei ole yhdenmukaistettu) välillä. Tämä edellyttää myös riittävää edistystä pankkialan riskien vähentämisessä.

3.3 Edistyminen riskien vähentämisessä ja talletusten suojaamisessa liittyy yhteen, ja komitea vahvistaakin periaatteet, jotka se esitti jo eurooppalaista talletussuojajärjestelmää koskeneiden alkuperäisten ehdotusten yhteydessä⁽⁹⁾. Tuolloin todettiin erityisesti, että koska molemmilla toimenpiteillä on useita yhteisiä tärkeitä perustavoitteita, jotka liittyvät pankkiunionin vahvistamiseen ja valmiiksi saattamiseen, toimenpiteet on **toteutettava samalla tavoin käyttäen aidosti yhdenvertaisia välineitä ja menetelmiä**. Todellisen edistyksen saavuttamiseksi onkin komitean mielestä **olennaista**, että sekä eurooppalainen talletussuojajärjestelmä että asiaankuuluvat toimenpiteet riskien supistamiseksi **otetaan viipymättä samanaikaisesti käsiteltäväksi ja että ne todellakin toteutetaan** selkeän ja konkreettisesti määritellyn aikataulun mukaisesti. Asianmukaisten edellytysten luominen etenemiselle asiassa on lisäksi hyvin tärkeää, kun ajatellaan **talous- ja rahaliiton loppuunsaattamistyön jatkoa**, jossa **pankkiunioni** on merkittävä osatekijä.

3.4 Riskien vähentämiseen tähtävien aloitteiden lisäksi järjestämättömät lainat⁽¹⁰⁾ ja erityisesti niiden epätasainen jakautuminen maittain ovat kysymys, jonka on edelleen oltava asialistan kärkipäässä, sillä on olennaisen tärkeää saavuttaa asiassa edistystä. Kuten äskettäin on todettu, edistystä on yleisesti ottaen tapahtunut, mutta keskiarvot eivät kerro kaikkea⁽¹¹⁾. Jotkut pankit ovat ryhtyneet ratkaisemaan ongelmaa päättäväisesti tai ovat ainakin menossa oikeaan suuntaan, mutta edelleen on myös niitä pankkeja, jotka kieltävät koko ongelman tai eivät tartu siihen riittävän kunnianhimoisesti. Nyt

⁽⁶⁾ Parannuksista huolimatta eurooppalaisilla pankeilla oli vuoden 2016 lopussa taseissaan kaksinkertainen määrä riskipainotettuja omaisuuseriä (keskimäärin 19,1 prosenttia koko EU:ssa ja 18,8 prosenttia euroalueella) yhdysvaltalaispankkeihin verrattuna (japanilaispankit sijoituivat näiden ääripäiden välimaastoon), vaikka kriisin alkaessa vuonna 2008 luvut olivat Euroopassa olleet näiden kahden muun talousmahdin lukuja paremmat. Lisäksi järjestämättömien lainojen osuus on edelleen kolme kertaa suurempi kuin Yhdysvalloissa ja Japanissa.

⁽⁷⁾ Ks. COM(2017) 292 final, erityisesti ”Ensisijainen toimi 5”.

⁽⁸⁾ Pankit ovat vähentäneet vastuutaan muiden jäsenvaltioiden suhteen, ja rajatylittävien maksujen osuus on edelleen vain 7 prosenttia.

⁽⁹⁾ EUVL C 177, 18.5.2016, s. 21.

⁽¹⁰⁾ Non-performing loans, NPL.

⁽¹¹⁾ Euroopan keskuspankin valvontaelimen puheenjohtajan Danièle Nouyn haastattelu, julkaistu Públícossá 11. joulukuuta 2017. Ks. <https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/interviews/date/2017/html/ssm.in171211.en.html>

kun talous on jälleen kasvussa, on tärkeää puuttua asiaan ensi sijassa, jotta voidaan ratkaista sekä vanhat että tulevat ongelmat. Haasteena on saada aikaan todellisia tuloksia kentällä. Tämä on ratkaisevan tärkeää, jotta pankkiunionin kolmannen pilarin toteuttamisessa päästään eteenpäin.

3.5 Eurooppalaisesta talletussuojajärjestelmästä vuonna 2015 tehtyihin alkuperäisiin ehdotuksiin verrattuna nyt esitetty tiedonanto tarjoaa mahdollisuuden käydä järjestelmästä laajempaa keskustelua ja soveltaa sen toteuttamisessa asteittaisempaa menettelytapaa. Aikana, jolloin on tärkeää pitää pankkiunionin toteuttamisvauhtia yllä ja ottaa neuvottelujen aikana tehdyt johtopäätökset huomioon, komission uusi toimintamalli on realistinen ja komitea voi asettaa tukemaan sitä.

3.6 Komitea kannattaa päätöstä kattaa ensimmäisessä vaiheessa vain likviditeettivajeet, mikä tarkoittaa sitä, että tappiot katetaan tämän vaiheen aikana kansallisista talletusvakuusjärjestelmistä. Jotta myöhempi siirtyminen seuraavan vaiheeseen ei hankaloidu tarpeettomasti ja jotta voidaan edistää keskinäistä luottamusta, komitean mielestä on tärkeää tehdä heti alusta lähtien selväksi, että on ryhdyttävä lisätoimiin kansallisten järjestelmien virtaviivaistamiseksi niin pitkälti kuin mahdollista, jotta suurimmat jäsenvaltioiden väliset erot saadaan poistettua. Samalla on myös tärkeää puuttua vanhoihin ongelmiin ja moraalikattoon.

3.7 Siirtyminen jälleenvakuutusvaiheesta (ks. edellä) rinnakkaisvakuutusvaiheeseen riippuu useista ehdoista, ja siirtymispäätöksen olisi komitean mielestä oltava perustaltaan mahdollisimman laajapohjainen. Näin ollen vaikuttaa asianmukaiselta, että komissio ei tekisi päätöstä yksin vaan yhdessä neuvoston ja Euroopan parlamentin kanssa ⁽¹²⁾.

3.8 On myös tarpeen määritellä mahdollisimman selkeästi ne ehdot, joita sovelletaan sekä siirryttäessä rinnakkaisvakuutusvaiheeseen, jonka aikana katetaan niin likviditeettivajeet kuin tappiotkin, että siirtymän jälkeen ⁽¹³⁾. Ehdotus edetä asiassa asteittain ⁽¹⁴⁾ on hyvä, mutta toisaalta huolta aiheuttaa jonkin verran se, että teksti on nykymuodossaan edelleen liian yleisluonteinen ja epämääräinen ja jättää liikaa tilaa erilaisille tulkintoille ja keskusteluille. Asiassa tarvitaan enemmän ohjausta ja varmuutta heti alusta lähtien.

3.9 Yleisemmin todettakoon, että tiedonanto on näiden laajojen linjausten puitteissa muotoiltu useilta kohdin hyvin yleisluonteisesti ja ehdotukset esitetään varauksin. Yhtäältä tämä tarjoaa liikkumavaraa, josta saattaa olla hyötyä tulevissa neuvotteluissa jäsenvaltioiden kesken ja niiden kanssa, mutta toisaalta se aiheuttaa myös sen, että teksti vaikuttaa jähkailevammalta ⁽¹⁵⁾ eikä ole kaikilta osin niin selkeä kuin voisi toivoa. Monia merkittäviä näkökohtia on jäänyt pois, tai ne on sivuutettu, kuten laitospöytäkirjojen suojajärjestelmien roolin tunnustaminen, johon komitea on aiemmin kiinnittänyt huomiota ⁽¹⁶⁾. Näiden kysymysten ratkaisemiseksi on nyt tärkeää tehdä yhteistyötä kaikkien muiden asianomaisten osapuolten (neuvoston, Euroopan parlamentin, jäsenvaltioiden, komission jne.) kanssa, jotta asiassa päästään nopeasti eteenpäin ja ehdotuksia saadaan konkretisoitua.

3.10 ETSK kehottaa EU:n lainsäätäjiä **vauhdittamaan yhteisymmärryksen saavuttamista** hyödyntämällä talous- ja rahaliiton vahvistamiseen tähtäävää kattavaa toimenpidepakettia ⁽¹⁷⁾, joka julkaistiin 6. joulukuuta 2017.

3.11 ETSK kannattaa EKP:n aikomusta huolehtia siitä, että pankit tarjoavat yhdenmukaistettuja palveluja kaikissa EU:n jäsenvaltioissa ⁽¹⁸⁾ ja pääsevät siten hyötymään laajemmista markkinoista. Komitea kehottaa niitä jäsenvaltioita, jotka eivät vielä ole ottaneet yhteisvaluuttaa käyttöön, liittymään yhteiseen valvontamekanismiin ensimmäisenä askeleena kohti euroalueen täysjäsenyyttä.

⁽¹²⁾ Sanotun kuitenkin rajoittamatta valvontaviranomaisten tärkeää roolia tässä yhteydessä.

⁽¹³⁾ Ks. tiedonannon kohta 3.

⁽¹⁴⁾ Yleisesti ottaen nyt ehdotetaan, että tappiot katetaan kansallisista talletusvakuusjärjestelmistä ja eurooppalaisesta talletussuojajärjestelmästä asteittain kehittyvän kaavan mukaan niin, että eurooppalaisen talletussuojajärjestelmän maksuosuus alkaisi 30 prosentista rinnakkaisvakuutusvaiheen ensimmäisenä vuotena.

⁽¹⁵⁾ Monista osatekijöistä puhutaan konditionaalissa: vrt. isi-päätteisten verbimuotojen säännöllinen käyttö eurooppalaisen talletussuojajärjestelmän toteutuksen kahden vaiheen kuvailussa (sivu 10 ja sitä seuraavat sivut).

⁽¹⁶⁾ EUVL C 177, 18.5.2016, s. 21.

⁽¹⁷⁾ COM(2017) 821 final

⁽¹⁸⁾ EUVL C 434, 15.12.2017, s. 51.

3.12 EU:n finanssirakenteen valmiiksi saattamisen on kuljettava käsi kädessä digitaalisen ja taloudellisen osallisuuden kanssa **Yhdistyneiden kansakuntien vuoteen 2030 ulottuvien kestävä kehityksen tavoitteiden** mukaisesti. ETSK korostaa, että pankeilla voi tietoisiin säästöihin ja sosiaalisesti vastuullisiin investointeihin liittyvien välitystehtäviensä ansiosta olla oma roolinsa torjuttaessa ilmastonmuutosta ja toteutettaessa 13:a yhteensä 17:stä kestävä kehityksen tavoitteesta. Tässä yhteydessä olisi arvioitava huolellisesti 7. joulukuuta 2017 päätökseen saatettuja Basel III -uudistuksia, jotta voidaan varmistaa, että eurooppalaisten pankkien luotonantoa ei rajoiteta kestävä rahoituksen kannalta ratkaisevan tärkeillä aloilla.

4. Erityistä

4.1 ETSK kannattaa komission ehdottamia toimenpiteitä valvontaan, kriisinratkaisuun ja talletussuojaan liittyvien riskien vähentämiseksi (mahdollisen jälleenvakuutuksesta rinnakkaisvakuutukseen tapahtuvan siirtymän yhteydessä).

4.2 ETSK korostaa, että kansallisia talletusvakuusjärjestelmiä olisi yhdenmukaistettava samanaikaisesti eurooppalaisen talletussuojajärjestelmän perustamisen kanssa. ETSK kehottaa komissiota käynnistämään aloitteen, jotta **kansalliset talletusrahastot** voivat osallistua eurooppalaisen järjestelmän rakenteen valmiiksi saattamiseen. Tässä yhteydessä on taattava, että muita kuin järjestelmän kannalta merkittäviä yhteisöjä kohdellaan yhdenvertaisesti⁽¹⁹⁾. ETSK kannattaa kansallisten talletusvakuusjärjestelmien oikeutta toteuttaa vaihtoehtoisia toimenpiteitä, kunhan ne eivät ole kilpailusääntöjen vastaisia, kuten säädetään talletusvakuusdirektiivin 2014/49/EU 11 artiklassa.

4.3 ETSK kannattaa voimakkaasti ajatusta ottaa mahdollisimman nopeasti käyttöön yhteistä kriisinratkaisumekanismia tukeva varautumisjärjestely, jossa hyödynnetään Euroopan vakaumekanismin luottolimiittiä, kuten esimerkiksi koordinoitua toiminnasta vastaava työryhmä on ehdottanut.

4.4 ETSK kannattaa niin ikään valvontavaltuuksien lisäämistä yhteisen valvontamekanismin puitteissa ja lakisäateisten (1. pilariin kuuluvien) varautumisjärjestelyjen vahvistamista, jotta järjestämättömiin lainoihin voidaan puuttua yhdenmukaisella tavalla. Komission olisi tältä osin osoitettava, että toimivaltaiset viranomaiset voivat uusien valvontavaltuuksien perusteella vaikuttaa pankkien järjestämättömiin lainoihin soveltamaan varauspolitiikkaan.

4.5 Edellä mainittuja vakavaraisuussäännösten mukaisia suojelumekanismeja olisi sovellettava kaikissa pankeissa niiden – usein kulloisenkin pankin liiketoimintamalliin kytkeytyvän – systeemiriskiprofilin mukaisesti. Näin vaatimukset olisivat kohtuullisia pienille ja keskikokoisille pankeille, jotka eivät aiheuta liiallisia riskejä, eikä niiden toimintaa säännellä liikaa.

4.6 Lisäksi ETSK suosittaa, että pankkien pääomavaatimukset olisivat suotuisammat, kun on kyse vihreään talouteen tehtävistä investoinneista⁽²⁰⁾, ja että ”ruskeaan” talouteen tehtävien investointien osalta harkittaisiin lisäpääomavaatimuksia. Asiaa olisi valvottava yhteisen valvontamekanismin puitteissa erityisen tarkasti.

4.7 Olisi harkittava järjestämättömiä lainoja koskevan lainsäädännön uudistamista myös siltä pohjalta, että selvitetään, voisiko **yksityisillä luottovakuutuspalveluilla** olla nykyistä suurempi rooli. Niiden tehtävä on kolminainen – ennaltaehkäisy, korvaaminen ja takaisinperintä, ja finanssialan innovoinnin myötä ne kytkeytyvät pankeihin yhä vahvemmin. EKP päätyy kertomuksissaan siihen tulokseen, että useimmat eurooppalaiset luottolaitokset hallitsevat osaa näistä riskeistä, esimerkiksi korkoriskejä, asianmukaisesti. On myös syytä todeta, että Yhdysvallat selvisi **subprime-luottokriisistä**, kun Yhdysvaltain keskuspankki huolehti myös merkittävien jälleenvakuuttajien likviditeetin saannista.

⁽¹⁹⁾ Asetuksen (EU) N:o 1024/2013 perusteella vain järjestelmän kannalta merkittävät luottolaitokset kuuluvat yhteisen valvontamekanismin piiriin.

⁽²⁰⁾ Perusteet ”vihreän tukikertoimen” puolesta viittaavat ympäristöriskejä pitkällä aikavälillä vähentävien vihreiden toimien tuottamaan myönteiseen järjestelmäetun sekä tarpeeseen ottaa huomioon myönteiset ulkoisvaikutukset. Ks. <http://www.finance-watch.org/our-work/publications/1445> ja https://ec.europa.eu/info/publications/180131-sustainable-finance-report_en

4.8 Lopuksi ETSK kehottaa, kuten useissa aiemmissakin lausunnoissaan, huolehtimaan oikeudenmukaisista sekä **teknologian ja liiketoimintamallien suhteen neutraaleista** kilpailuolosuhteista. Komitea peräänkuuluttaa käsillä olevassa lausunnossa jälleen kerran **tasapuolisia toimintaedellytyksiä**, kun on kyse valvontatehtävistä. Tämä tarkoittaa sitä, että varjopankkitoimintaan, sijoituspalveluyrityksiin ja rahoitusteknologiayrityksiin kohdistuvia tarkastuksia olisi lisättävä ”samat riskit, samat säännöt, sama valvonta” -peruseriaatteen mukaisesti. Näiden uusien toimijoiden vuoksi on pantu vireille useita oikeudenkäyntejä, ja niitä koskevien sääntöjen ansiosta taloudellisen osallisuuden mahdollisuudet parantuvat kuluttajansuojan kuitenkin vaarantumatta.

Bryssel 14. maaliskuuta 2018.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Georges DASSIS

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheista ”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetuksen (EU) 2017/825 muuttamisesta rakenneuudistusten tukiohjelman rahoituspuitteiden kasvattamiseksi ja sen yleistavoitteen mukauttamiseksi”

(COM(2017) 825 final – 2017/0334 (COD))

”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa, koheesiorahastoa, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yhteisistä säännöksistä sekä Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa, koheesiorahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yleisistä säännöksistä sekä neuvoston asetuksen (EY) N:o 1083/2006 kumoamisesta 17 päivänä joulukuuta 2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1303/2013 muuttamisesta jäsenvaltioissa toteutettaville rakenneuudistuksille myönnettävän tuen osalta”

(COM(2017) 826 final – 2017/0336 (COD))

(2018/C 237/09)

Esittelijä: **Mihai IVAȘCU**

Toinen esittelijä: **Stefano PALMIERI**

Lausuntopyyntö	Euroopan parlamentti, 14.12.2017 Euroopan unionin neuvosto, 21.12.2017 ja 31.1.2018
Oikeusperusta	Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 175 artikla, 177 artikla, 197 artiklan 2 kohta ja 304 artikla
Vastaava erityisjaosto	”talous- ja rahaliitto, taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus”
Hyväksyminen erityisjaostossa	28.2.2018
Hyväksyminen täysistunnossa	14.3.2018
Täysistunnon nro	533
Äänestystulos	183/2/9
(puolesta / vastaan / pidättyi äänestämästä)	

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 ETSK kannattaa ehdotusta lisätä rakenneuudistusten tukiohjelman määrärahoja ja ottaa käyttöön erityinen uudistusten toteuttamisen tukiväline ns. uudistussitoumuksia varten. Etusijalle tulisi asettaa uudistukset, joilla on suoria heijastusvaikutuksia muihin jäsenvaltioihin.

1.2 Kuten aiemmissa lausunnoissa on todettu, ETSK kannattaa rakenneuudistuksia, jotka tukevat sosiaalista ja taloudellista kehitystä sekä institutionaalisten valmiuksien kehittämistä hallinnon laadun parantamiseksi. Uudistukset tulisi määrittää maittain ja niillä tulisi olla demokraattinen tuki, sen sijaan että sovelletaan kaikkiin jäsenvaltioihin samaa lähestymistapaa.

1.3 ETSK korostaa, että rakenneuudistukset ovat myönteisiä paitsi silloin, kun ne supistavat julkisia menoja sosiaalisesti kestäväällä tavalla, myös silloin, kun menoja lisätään lyhyellä aikavälillä jäsenvaltion budjettitasapainon parantamiseksi keskipitkällä tai pitkällä aikavälillä.

1.4 Rakenneuudistusten tukiohjelman määräraha- ja korotus on kannatettava seikka, mutta sen määrä on riittämätön, sillä jäsenvaltiot esittävät yhä enemmän pyyntöjä. Pelkästään vuonna 2018 pyyntöjen määrä on ylittänyt määrärahaesityksen viisinkertaisesti.

1.5 Toisaalta ETSK pitää hyvin tärkeänä, että Euroopan komissio esittää avoimesti rakenneuudistusten tukiohjelman uusien määrärahojen jakoaikensa – mitä ei ole tehty käsiteltävänä olevassa ehdotuksessa – ja vahvistaa selkeät valintaperusteet.

1.6 ETSK korostaa, että rakenneuudistusten tukiohjelman rahoituspuitteiden kasvattaminen ei saa tapahtua muiden yhtä tärkeiden rahastojen kustannuksella.

1.7 Tärkeintä on laatia selkeä EU-tason strategia. Siinä tulisi seurata edistystä ja kehityksen tasoa kussakin jäsenvaltiossa mutta myös esittää näkemyksellisiä suuntaviivoja varojen jakamisesta ottaen huomioon lähentymisperusteet. Parhaiden käytänteiden jakamista tulisi myös tehostaa, ja Euroopan komission tulisi antaa sitä varten tarvittavaa teknistä apua.

1.8 Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä euroalueen ulkopuolisiin jäsenvaltioihin, joiden tavoitteena on euroalueen jäsenyys. Prosessin nopeuttaminen on keskeisen tärkeää Euroopan unionin tulevaisuudelle, kuten Jean-Claude Juncker totesi puheessaan Euroopan tulevaisuudesta ⁽¹⁾.

1.9 ETSK ehdottaa sellaisen säännön asettamista, jonka mukaan jäsenvaltioille ei myönnetä rahoitusta, elleivät ne ole täysin hyväksyneet kumppanuusperiaatteen noudattamista sekä työmarkkinaosapuolten ja kansalaisyhteiskunnan todellista osallistumista päätettäessä monivuotisista uudistussitoumuspaketeista ⁽²⁾. Kumppanuusperiaatteen noudattaminen on ratkaiseva edellytys sille, että toteutettavat uudistukset perustuvat näyttöön ja ovat kytköksissä kunkin jäsenvaltion talouden todelliseen tilanteeseen.

1.10 ETSK kannattaa aikomusta luoda uudelle uudistusvälineelle oma rahoitusmekanismi vuoden 2020 jälkeiseen monivuotiseen rahoituskehykseen.

1.11 ETSK suosittaa, että tietyt rakenneuudistusten tukiohjelman kuuluvat uudistukset rahoitetaan tapauskohtaisesti uudesta uudistusten toteuttamisen tukivälineestä ja liitetään sen yhteyteen, erityisesti kun on kyse euroalueeseen liittymisestä tai uudistuksista, jotka voivat edistää Euroopan yhdentymistä.

2. Johdanto ja yleiset huomiot

2.1 Euroopan komissio esitti joulukuussa 2017 julkaistussa talous- ja rahaliittopaketissa kaksi ehdotusta tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttäviksi asetuksiksi: toinen rakenneuudistusten tukiohjelman vahvistamisesta kaikkien jäsenvaltioiden saatavilla olevan teknisen avun tehostamiseksi ja erityisen menettelyn luomiseksi euroalueen ulkopuolisten jäsenvaltioiden tukemiseksi niiden lähentymisprosessissa ⁽³⁾ ja toinen kohdennettujen muutosten tekemisestä yhteisistä säännöksistä annettuun asetukseen nykyisiin Euroopan rakenne- ja investointirahastoihin sisältyvän suoritusvarauksen hyödyntämismahdollisuuksien laajentamiseksi uudistusten tukemiseen ⁽⁴⁾.

2.2 ETSK on saanut yhteensä neljä erillistä lausuntopyyntöä: kaksi Euroopan parlamentilta ja kaksi neuvostolta eli kummaltakin yhden kummastakin asetusehdotuksesta. Tämän lausunnon tarkoituksena on siis esittää ETSK:n näkemykset näistä kahdesta säädösehdotuksesta vastauksena toimielinten erillisiin lausuntopyyntöihin, tämän vaikuttamatta komitean tulevaan työhön, jossa käsitellään komission talous- ja rahaliittopaketin muita osia.

2.3 ETSK uskoo, että uudistusten toteuttamisen tukiväline voi olla merkittävä apu jäsenvaltioille, joilla ei ole aiempia hyviä tuloksia rakennerahoituksen käytöstä: se auttaa hyödyntämään määrärahoja paremmin ja kaventamaan taloudellisia eroja sosiaalisesti kestäväällä tavalla.

2.4 Uusi uudistusten toteuttamisen tukiväline talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä tehtyjen jäsenvaltioiden uudistussitoumusten tukemiseksi on keskeisen tärkeä. Etusijalle tulisi asettaa uudistukset, joilla on suoria heijastusvaikutuksia muihin jäsenvaltioihin. ETSK vaatii kuitenkin seuraamaan täytäntöönpanossa tapahtuvaa edistystä aktiivisesti ja yksityiskohtaisesti eurooppalaisen ohjausjakson puitteissa.

⁽¹⁾ Unionin tila 2017

⁽²⁾ Komission delegoitu asetukset (EU) N:o 240/2014, annettu 7 päivänä tammikuuta 2014, Euroopan rakenne- ja investointirahastoissa harjoitettavaa kumppanuutta koskevista eurooppalaisista käytännösäännöistä (EUVL L 74, 14.3.2014, s. 1).

⁽³⁾ COM(2017) 825 final

⁽⁴⁾ COM(2017) 826 final

3. Ehdotukset jäsenvaltioissa toteutettavien rakenneuudistusten tukemisesta

3.1 ETSK muistuttaa, että jäsenvaltioiden on olennaisen tärkeää varmistaa kumppanuusperiaatteen noudattaminen sekä työmarkkinaosapuolten ja järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan todellinen osallistuminen päättäessään omasta rakenneuudistusstrategiastaan samoin kuin eurooppalaisen ohjausjakson seurantaprosessin kaikissa vaiheissa. Jotta voidaan varmistaa periaatteen tosiasiallinen noudattaminen kaikissa jäsenvaltioissa, ETSK ehdottaa sellaisen säännön asettamista, jonka mukaan rahoitusta ei myönnetä, ellei järjestäytyntä kansalaisyhteiskuntaa ole otettu täysipainoisesti mukaan monivuotisista uudistussitoumuspaketeista päätettäessä.

3.2 Rakenneuudistusten tukiohjelma käynnistyi vuonna 2017, ja tähän mennessä 16 jäsenvaltiota on ilmaissut aikomuksensa hyödyntää sen käsittämää rahoitusta. Ohjelmaan osoitetut määrärahat olivat 22,5 miljoonaa euroa, mutta esitettyjen 271 pyynnön kokonaissumma on jo yli 80 miljoonaa euroa. Vuodeksi 2018 komissio ehdotti 30,5 miljoonan euron määrärahoja, mutta 24 jäsenvaltiota on esittänyt yhteensä 444 pyyntöä, joiden kokonaissumma on yli 150 miljoonaa euroa.

3.3 ETSK on tyytyväinen rakenneuudistuksen tukiohjelman rahoituksen lisäämiseen mutta kyseenalaistaa toimenpiteen tehon, kun otetaan huomioon jäsenvaltioiden esittämien pyyntöjen suuruus.

3.4 ETSK katsoo, että rakenneuudistusten tukiohjelman rahoituspuitteiden kasvattamisen on tapahduttava muiden yhtä tärkeiden rahastojen määrärahoja vaarantamatta.

3.5 ETSK pitää hyvin tärkeänä, että komissio esittää avoimesti rakenneuudistusten tukiohjelman uusien määrärahojen jakoaikensa, jotta kukin jäsenvaltio voi saada oikeudenmukaisen osuuden saatavilla olevasta tuesta toteutettavien uudistusten perusteella.

3.6 Euroopan komission tulee asettaa selkeät ja objektiiviset säännöt EU:n talousarviosta rahoitettavien uudistusten valinnalle ja samalla varmistaa, että kaikilla jäsenvaltioilla on yhtäläiset mahdollisuudet hyötyä rahoituksesta. Rahoitettavien uudistusten tulee lisäksi noudattaa EU:n strategiaa, ja niitä tulee seurata tarkasti eurooppalaisen ohjausjakson puitteissa.

3.7 Koska jäsenvaltioilla on jo omat uudistusaloitteensa, ETSK suosittaa, että rakenneuudistusten tukiohjelmassa keskitytään sellaisiin toimenpiteisiin, jotka tukevat parhaiten maakohtaisia suosituksia.

3.8 On muistettava, että jäsenvaltiot voivat rahoittaa uudistukset itse ja että Euroopan komission rakenneuudistusten tukiohjelmasta antama rahallinen kannustin ei saa merkitä sitä, että niiden tulee jättäytyä täysin EU-rahoituksen varaan. Koko talous- ja rahaliiton toiminta perustuu toissijaisuusperiaatteeseen ja jokaisen jäsenvaltion vastuulliseen toimintaan.

3.9 Kun otetaan huomioon rajalliset resurssit, Euroopan komission tulisi ETSK:n mielestä tukea sellaisia uudistuksia ja toimenpiteitä, joilla voi olla kerrannaisvaikutuksia jäsenvaltioiden itsenäisesti toteuttamaan toimintaan.

3.10 Kuten aiemmissa lausunnoissa on todettu, ETSK kannattaa rakenneuudistuksia, joilla tuetaan sosiaalista ja taloudellista kehitystä: enemmän ja parempia työpaikkoja, kilpailukykyä ja kilpailua tuotanto- ja palvelualoilla, hallinnollista ja institutionaalista laatua, hyviä ja tehokkaita julkisia palveluja sekä ympäristön kannalta kestävä kehitystä⁽⁵⁾. Uudistukset tulisi määrittää maittain johdonmukaisesti kansallisten uudistusohjelmien kanssa ja niillä tulisi olla demokraattinen tuki, sen sijaan että sovelletaan kaikkiin jäsenvaltioihin samaa lähestymistapaa.

3.11 Kun otetaan huomioon perussopimuksissa asetettu lähes kaikkia jäsenvaltioita koskeva velvoite liittyä euroalueeseen, ETSK kehottaa kiinnittämään erityistä huomiota euroalueen laajentamiseen tähtääviin uudistuksiin ja myöntämään näihin pyrkimyksiin lisärahoitusta, jos mahdollista.

⁽⁵⁾ Esimerkiksi liiketoimintaympäristön parantaminen, yritysten ja t&k-menojen rahoittaminen, yritysten, tuotantoalojen ja talousalueiden tuottavuuden lisääminen, tuki laadukkaiden, parempipalkkaisten työpaikkojen luomiselle ja samaan aikaan tilapäisten ja epävakaiden matalapalkkatöiden vähentäminen, työehtosopimusneuvottelujen vahvistaminen ja niihin osallistuvien työmarkkinaosapuolten riippumattomuuden lisääminen sekä työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun vahvistaminen paikallis-, alue-, valtio- ja EU-tasolla, julkishallinnon uudistaminen sosiaalisen ja taloudellisen kehityksen tehostamiseksi ja avoimuuden lisääminen, työntekijöiden koulutusjärjestelmien laadun parantaminen yhtäläisten mahdollisuuksien ja tuloksien mahdollistamiseksi kaikille yhteiskuntaryhmille.

3.12 Euroopan unioni pystyy yksittäisiä jäsenvaltioita paremmin seuraamaan euroalueen ulkopuolisten jäsenvaltioiden edistymistä. Parhaita käytänteitä olisi jaettava kaikissa prosessin vaiheissa, ja ETSK suosittaa, että perustetaan erityinen viestintäfoorumi tätä varten.

4. Ehdotus uudistusten toteuttamisen tukivälineen käyttöön ottamisesta jäsenvaltioissa toteutettavien rakenneuudistusten tukemiseksi

4.1 ETSK on tyytyväinen "rakenneuudistuksen" määritelmän lisäämiseen asetusehdotukseen, sillä käsitteestä on tullut hyvin laaja.

4.2 ETSK suosittaa, että Euroopan komissio etsii yhdessä jäsenvaltioiden kanssa erilaisia keinoja finanssipolitiikan ja julkisen talouden kestävyuden saavuttamiseksi. Joistakin uudistuksista voi aiheutua enemmän julkisia menoja lyhyellä aikavälillä sellaisten uusien prosessien ja toimintojen käyttöön ottamiseksi, jotka auttavat säästämään resursseja tai kerryttämään enemmän tuloja keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä. Siksi on suotavaa tarkastella kustannuksia lyhyellä aikavälillä supistavien toimenpiteiden lisäksi myös keinoja lisätä budjettituloja.

4.3 ETSK suhtautuu myönteisesti uuteen uudistusten toteuttamisen tukivälineeseen, jota ehdotetaan vuoden 2020 jälkeiseen monivuotiseen rahoituskehykseen, sillä EU:n toimielinten tulee tehdä hyvin tiivistä yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa unionin yhdentymisen ja lähentymisen tehostamiseksi. ETSK vaatii seuraamaan täytäntöönpanossa tapahtuvaa edistystä aktiivisesti ja yksityiskohtaisesti eurooppalaisen ohjausjakson puitteissa.

4.4 Eurooppalainen ohjausjakso ja sen osana laaditut maakohtaiset kertomukset ovat erinomainen perusväline uudistusten tukiohjelman arviointiin, mutta ETSK katsoo, että olisi kehitettävä myös muita välineitä edistyksen arvioimiseksi asianmukaisesti. Näissä välineissä voitaisiin ottaa huomioon kunkin jäsenvaltion erityiset taloudelliset vaatimukset.

4.5 ETSK kannattaa tilapäistä ratkaisua rahoittaa uuden rakenneuudistusten toteuttamisen tukivälineen kokeiluvaihe suoritusvarauksesta. Ehdotus ei saa vaikuttaa nykyisiin Euroopan rakenne- ja investointirahastoihin, vaan siihen tulee osoittaa erilliset määrärahat.

4.6 Kunkin jäsenvaltion aikaansaamaa edistystä tulee seurata ajantasaisesti eurooppalaisen ohjausjakson puitteissa. Raportointiprosessin tulisi antaa selkeä kuva saavutetusta edistyksestä ja uusista määrärahatarpeista.

4.7 Koska uusi uudistusten toteuttamisen tukiväline täydentäisi rakenneuudistusten tukiohjelman puitteissa myönnettävää vapaaehtoista teknistä tukea, ETSK suosittaa, että tietyt rakenneuudistusten tukiohjelman kuuluvat uudistukset rahoitetaan tapauskohtaisesti uudesta uudistusten toteuttamisen tukivälineestä ja liitetään sen yhteyteen, erityisesti kun on kyse euroalueeseen liittymisestä tai uudistuksista, jotka voivat edistää Euroopan yhdentymistä.

Bryssel 14. maaliskuuta 2018.

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Georges DASSIS*

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus neuvoston päätökseksi jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan suuntaviivoista”

(COM(2017) 677 final – 2017/0305 (NLE))

(2018/C 237/10)

Esittelijä: **Michael McLOUGHLIN**

Lausuntopyyntö	neuvoston lausuntopyyntö, 1.12.2017
Oikeusperusta	Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 29 artiklan 1 kohta ja 148 artiklan 2 kohta
Komitean täysistunnon päätös	24.1.2017
Vastaava erityisjaosto	”työllisyys, sosiaaliasiat, kansalaisuus”
Hyväksyminen erityisjaostossa	23.2.2018
Hyväksyminen täysistunnossa	15.3.2018
Täysistunnon nro	533
Äänestystulos	159/43/15
(puolesta / vastaan / pidättyi äänestämästä)	

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 ETSK suhtautuu myönteisesti ehdotettuihin työllisyyden suuntaviivoihin ja niiden yhdenmukaistamiseen Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin kanssa. Komitea katsoo, että suuntaviivoissa voitaisiin tehdä enemmänkin, jotta täytettäisiin aidosti pilarissa annetut lupaukset.

1.2 Työllisyyden suuntaviivojen on edistettävä osaltaan makrotalouden sääntöjen ja vuonna 2015 annetun Euroopan talous- ja rahaliiton viimeistelyä käsittelevän viiden puheenjohtajan kertomuksen⁽¹⁾ mukaisen sosiaalisen Euroopan tasapainottamista. ETSK katsoo, että oikea aika lähentää makrotaloutta ja sosiaalista tilannetta on silloin, kun on havaittavissa merkkejä elpymisestä.

1.3 ETSK toistaa kehotuksensa asianmukaisen sosiaalisten investointien paketin laatimisesta osana Euroopan kasvu- ja investointiohjelman, joka olisi suuruusluokaltaan kaksi prosenttia bkt:stä⁽²⁾.

1.4 Komitea kiinnittää huomiota moniin yhteisen työllisyysraportin 2018⁽³⁾ havaintoihin, joiden mukaan työllisyyden elpyminen on epätasaista EU:n eri jäsenvaltioissa, alueilla ja väestöryhmissä.

1.5 ETSK kannattaa vaikutuksiin ja tuloksiin keskittymistä pilarissa ja työllisyyden suuntaviivoissa sekä tarvittaessa sosiaalisen tulostaulun ja muiden toimenpiteiden hyödyntämistä. Näihin kysymyksiin liittyvien vaikutusten olisi oltava osa jäsenvaltioiden ja EU:n välistä keskustelua ja suunnitteluprosessia EU:n rahoitusta jaettaessa.

1.6 Suuntaviivassa 5 olisi selvennettävä, että innovatiiviset työnteon muodot eivät aina johda epävarmojen työsuhteiden lisääntymiseen, vaikka tämä voi joskus olla odotettavissa. Toimenpiteet, joilla tuetaan työmarkkinoilla tapahtuvia sujuvia siirtymisiä, ja työntekijöiden turvan takaavat asianmukaiset säännökset auttaisivat varmistamaan, että uudet työnteon muodot tarjoavat yhdenvertaisia työllistymismahdollisuuksia.

⁽¹⁾ Viiden puheenjohtajan kertomus Euroopan talous- ja rahaliiton viimeistelystä, 22. kesäkuuta 2015.

⁽²⁾ EUVL C 226, 16.7.2014, s. 21.

⁽³⁾ Luonnos yhteiseksi työllisyysraportiksi 2018.

1.7 Suuntaviivoihin sisältyvä verotuksen painopisteen siirtäminen pois työn verotuksesta muihin tulolähteisiin on myönteistä, mutta niissä olisi tarjottava lisää tietoa mahdollisista muista lähteistä. ETSK on antanut lausuntoja aggressiivisesta verosuunnittelusta, veropetoksista, veronkierrosta ja ympäristöveroista⁽⁴⁾, jotka voisivat myös tarjota vaihtoehtoisia tulolähteitä suuntaviivoissa käsiteltäväksi.

1.8 Suuntaviivassa 6 olisi ETSK:n mukaan säilytettävä erillinen maininta Euroopan sosiaalirahastosta.

1.9 Suuntaviivassa 7 puolueettoman riitojenratkaisun tarpeen tulisi koskea kaikkia osa-alueita, ei vain laittomia irtisanomisia. Vaihtoehtoisten riitojenratkaisukeinojen käytön ei pitäisi vaikuttaa osapuolten oikeuksiin viedä asia tuomioistuimen käsiteltäväksi.

1.10 Suuntaviivassa 8 on säilytettävä nuorisotyöttömyyttä koskevat toimet ja varmistettava etenkin nuorisotakuun rahoitus sekä taitotakuun kehittäminen.

1.11 Suuntaviivassa 8 pitkäaikaistyöttömyyden on oltava edelleen painopisteenä, ja se voi olla työvoiman lähde tiukkenevilla markkinoilla.

1.12 Vammaisten asemaa on katsottava oikeuksien näkökulmasta, mutta siihen on puututtava myös työllisyyssalan yleisillä käytännön toimenpiteillä, joilla pyritään erityisesti torjumaan syrjintää perussopimusten mukaisesti.

1.13 Sukupuolten tasa-arvoa koskevat näkökohdat on sisällytettävä jokaiseen suuntaviivaan, ja on painotettava vahvasti mataliin palkkoihin liittyviä kysymyksiä pyrittäessä poistamaan sukupuolten välisiä palkkaeroja.

1.14 Maahanmuuttajat ja pakolaiset olisi mainittava erikseen suuntaviivoissa.

1.15 ETSK toistaa lakisääteisen eläkeiän nostamista koskevan näkemyksensä, jonka mukaan tosiasiallisen eläkeiän pitäisi ensin vastata laillista eläkeikää⁽⁵⁾. Samalla se korostaa, että on tarpeen varmistaa jäsenvaltioiden eläkejärjestelmien kestävyys ottaen huomioon sellaiset haasteet kuin elinajanodotteen piteneminen, eläkkeiden rahoitukseen vaikuttavat muutokset työmarkkinoilla ja eläkkeiden asianmukaisen tason varmistaminen.

1.16 ETSK suhtautuu myönteisesti siihen, että euroalueen maita ja sen ulkopuolisia maita koskevat säännöt ovat samat sekä pilarissa että työllisyyden suuntaviivoissa.

2. Taustaa

2.1 Työllisyyden suuntaviivat ovat kuuluneet EU:n politiikkayhdistelmään vuodesta 1997 lähtien. Oikeusperustana on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen⁽⁶⁾ 148 artikla: "Neuvosto – – vahvistaa – – vuosittain suuntaviivat, jotka jäsenvaltiot ottavat huomioon työllisyyspolitiikassaan".

2.2 Vuonna 1997 suuntaviivat olivat yksi ensimmäisiä esimerkkejä EU-politiikan avoimesta koordinoitimenetelmästä, johon kuuluvat vapaaehtoisuuteen perustuva lähestymistapa tavoitteiden toteuttamiseen sekä tehokkaat raportointi- ja vertaisarviointijärjestelmät. Suuntaviivat on nyt yhdistetty talouspolitiikan laajoihin suuntaviivoihin EU:n toiminnasta tehdyn sopimuksen 121 artiklassa.

2.3 Luonnos yhteiseksi työllisyysraportiksi marraskuulta 2018⁽⁷⁾ julkaistiin yhdessä työllisyyden suuntaviivoja koskevan luonnoksen kanssa, ja se sisältää merkittäviä tutkimustuloksia ja havaintoja työllisyytilanteesta kaikkialla EU:ssa. Raportin mukaan EU:n yleinen työllisyytilanne on paranemassa, nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyys ovat vähenemässä ja Eurooppa 2020 -strategiaan sisältyvä työllisyyden yleistavoite 75 prosentin työllisyydestä on saavutettavissa EU:ssa kokonaisuutena, vaikkakaan tämä ei päde eräisiin jäsenvaltioihin. Edistymisen taso vaihtelee kuitenkin merkittävästi jäsenvaltioiden, alueiden ja väestöryhmien mukaan. Monet ihmiset eivät edelleenkään näe merkkejä elpymisestä omassa elämässään. Myös luotujen työpaikkojen laatu ja työssäkävien köyhyyden lisääntyminen ovat tärkeitä kysymyksiä.

⁽⁴⁾ ETSK:n oma-aloitteinen lausunto aiheesta Varallisuuteen liittyvä eriarvoisuus Euroopassa (EUVL C 129, 11.4.2018, s. 1), ETSK:n valmistelema lausunto aiheesta "Yhteistyötalouden verotus" (EUVL C 81, 2.3.2018, s. 65, EUVL C 434, 15.12.2017, s. 18, EUVL C 71, 24.2.2016, s. 42).

⁽⁵⁾ EUVL C 84, 17.3.2011 s. 38, EUVL C 299, 4.10.2012, s. 115.

⁽⁶⁾ Euroopan unionin toiminnasta tehty sopimus.

⁽⁷⁾ Luonnos yhteiseksi työllisyysraportiksi 2018.

2.4 Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari⁽⁸⁾ hyväksyttiin toimielinten välisenä julistuksena sosiaalipoliittisessa huippukokouksessa Göteborgissa marraskuussa 2017. Pilari on poliittinen julistus, jossa EU sitoutuu 20 perusperiaatteeseen. Se heijastaa EU:n uutta kokonaisvaltaista sitoutumista sosiaaliseen Eurooppaan. Pilariin liittyy sosiaalinen tulostaulu, joka sisältää 14 pääindikaattoria työllisyys- ja sosiaalipoliittisten suuntausten arvioimiseksi.

3. Yleistä

3.1 Euroopan unioni on perinteisesti pyrkinyt tasapainottamaan sosiaalisiin oikeuksiin ja talouskasvuun liittyviä tavoitteita perussopimusten määräyksillä, lainsäädännöllä, pehmeillä sosiaalipolitiikan mekanismeilla ja edistämällä sisämarkkinoita, mutta siinä ei aina ole onnistuttu. Maailmanlaajuinen taluskriisi aiheutti merkittävän talousuudistuksen, jolla pyrittiin torjumaan euron eksistentiaalista kriisiä. Monet väittävät, että EU:n sitoutuminen sosiaalipoliittikkaan on heikentynyt jatkuvasti Delorsin komission aikojen jälkeen. Lisäksi taluskriisin ja siihen liittyvien säästötoimien poliittiset ja sosiaaliset vaikutukset ovat olleet ilmeisiä. Jotkut näkevät tässä jopa enemmän tai vähemmän suoran yhteyden populismin lisääntymiseen ja brexitiin. Tarve lähentää uudelleen taloudellista yhdentymistä ja asianmukaisia sosiaalipoliittikkoja sai virallista kannatusta Euroopan talous- ja rahaliiton viimeistelyä vuonna 2015 käsitelleessä viiden puheenjohtajan kertomuksessa⁽⁹⁾. Vuotuinen kasvuselvytys 2018⁽¹⁰⁾ osoittaa, että kehityksessä on tapahtunut muutoksia pyrittäessä korostamaan vahvemmin yhtäläisiä mahdollisuuksia, laadukkaita työpaikkoja ja tarvetta tarkastella uudistusten jakaumavaikutuksia. Tämä on erittäin tervetullutta.

3.2 Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari on uusi käsite, ja ETSK on jo ilmaissut huolensa pilariin ja sen tulevaan täytäntöönpanoon liittyvästä epämääräisyydestä. Olisi pyrittävä välttämään menneisyydessä tapahtuneet epäonnistumiset tärkeiden poliittisten sitoumusten toteuttamisessa pyrittäessä edistämään EU:n kansalaisten hyvinvointiin vaikuttavia politiikkoja. ETSK on tarkastellut sosiaalisten oikeuksien pilaria kahdessa vuonna 2017 antamassaan lausunnossa⁽¹¹⁾, joissa se suhtautuu pääosin myönteisesti pilarin periaatteisiin ja oikeuksiin sekä pilarin rooliin jäsenvaltioissa tehtävien uudistusten suunnannäyttäjänä ja kannustaa kaikkia osapuolia varmistamaan niiden täytäntöönpanon ja tehokkuuden. Tässä hengessä komitea kehottaa myös selvittämään pilaria ja sen toimintaa käytännössä. Pilarilla ei ole oikeudellista vaikutusta eikä se kuulu perussopimuksiin. Komitean mukaan pilarin lähtökohtana tulisi olla ”EU:n olemassa olevan sosiaalisen säännösten edistäminen ja sen täysimääräinen ja asianmukainen täytäntöönpano”. Lausunnoissa korostettiin kansalaisyhteiskunnan ja etenkin työmarkkinaosapuolten erityistä roolia työllisyyden ja työmarkkinapolitiikkojen suhteen ja kiinnitettiin myös huomiota työllisyyttä koskeviin kysymyksiin, jotka liittyvät seuraaviin seikkoihin:

- oikeudenmukainen tasapaino taloudellisen ja sosiaalisen ulottuvuuden välillä
- työn tulevaisuus
- erityisen heikossa asemassa olevien ryhmien integroiminen työmarkkinoille
- työllisyys ja laadukkaiden työpaikkojen luominen
- uudenlaisten ja monimuotoisempien urapolkujen tukeminen
- taitotakuu
- todellisen eläkeiän tuominen lähemmäs lakisääteistä eläkeikää
- tavoite saada ihmiset työskentelemään pidempään sekä elinkaariajattelu ja hyvät työolot
- työvoiman liikkuvuus ja oikeudenmukaiset työolot kaikille
- sosiaaliset investoinnit
- pyrkimys sosiaalisen suojelun vähimmäistason määrittämiseen sitovasti

⁽⁸⁾ Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari.

⁽⁹⁾ Viiden puheenjohtajan kertomus.

⁽¹⁰⁾ Vuotuinen kasvuselvytys 2018.

⁽¹¹⁾ EUVL C 125, 21.4.2017, s. 10 ja lausunto aiheesta ”Sosiaalisen ulottuvuuden ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin vaikutukset EU:n tulevaisuuteen” (EUVL C 81, 2.3.2018, s. 145).

- eurooppalaisen ohjausjakson rooli ja erityisesti työllisyyden sekä sosiaalisten ja makrotaloudellisten tavoitteiden tasapainon luominen
- tarve korvamerkitä ESIR-rahastovaroja sosiaalisiin investointeihin
- euroalueen ulkopuolisten maiden tilanne.

3.3 Käsillä olevassa lausunnossa tarkastellaan työllisyyden suuntaviivoja ja niihin liittyviä kysymyksiä Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin yhteydessä. Itse asiassa komissio käyttää suuntaviivojen ajantasaisuudessa perustana myös pilaria ja siihen liittyvää menettelyä. Muutettuja työllisyyden suuntaviivoja voidaan monessa suhteessa pitää muun muassa pilarin ensimmäisenä testinä. ETSK:n on tarkasteltava suuntaviivoja pilarista jo ilmaisemiensa näkemysten pohjalta.

3.4 Komitea on jo korostanut työllisyyden suuntaviivojen vaikutusta ja täytäntöönpanoa aiemmissa asiaa käsittelevissä lausunnoissaan vuonna 2015 ja aiemmin⁽¹²⁾. Ne ovat tärkeitä myös arvioitaessa työllisyyden suuntaviivoja pilarin näkökulmasta. Sosiaalisten oikeuksien pilari sisältää 14 kohtaa käsittävän tulostaulun, jonka tarkoituksena on mitata edistystä ja joka voi lisätä luottamusta pilarin tehokkuuteen. Eräät näistä indikaattoreista eivät kuitenkaan ole uusia, ja ne sisältyivät työllisyyden tulostauluun jo vuonna 2013. On myönteistä, että tulostaulu sisältyy pilariin, mutta olisi kuitenkin tärkeää, että yleiset mittaustulokset muunnettaisiin yksityiskohtaisemmiksi toiminnallisiksi osiksi jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikkoja. Lisäksi voidaan kysyä, kattavatko työllisyyden suuntaviivat riittävän hyvin sellaiset kysymykset tai ryhmät, joita ei nimenomaisesti käsitellä pilarissa tai tulostaulussa.

3.5 Työllisyyden suuntaviivat toimivat edelleen avoimen koordinoitimenetelmän keinoin, ja pilarin toteutus on sekoitus ei-sitovaa sääntelyä ja EU:n lainsäädäntöä. Näin on ollut suuntaviivoissa aina ennenkin, joten niiden tehokkuus ei heikkene tämän vuoksi. Koska pilarin alkuvaiheeseen liittyy korkea poliittinen prioriteetti, on oletettavaa, että se näkyy työllisyyden suuntaviivoissa, mutta pitkällä aikavälillä tämä ei välttämättä pidä aina paikkaansa.

3.6 Komitea kiinnittää uusimmassa pilaria käsittelevässä lausunnoissaan⁽¹³⁾ huomiota myös tulostaulun uudistamistarpeeseen sekä tarpeeseen tehdä eurooppalaisesta ohjausjaksosta sekä taloudellinen että sosiaalinen. Makrotaloudellisten seikkojen valvonnan sekä työllisyyden ja sosiaalipolitiikan välinen suhde on kriittinen. Työllisyyttä koskeva lähestymistapa on ristiriidassa euroa koskevan äärimmäisen kovan oikeudellisen toimivallan, kuten budjettirikuripaketin (*two-pack*) ja talouspolitiikan ohjauspaketin (*six-pack*) sekä finanssipoliittisen sopimuksen kanssa. ETSK katsoo edelleen, että huolimatta edistyksistä, jota on saavutettu pilarin osalta sekä työllisyyden suuntaviivojen sisällyttämisessä laajoihin talouspolitiikan suuntaviivoihin, näitä kahta tekijää voitaisiin kuitenkin edelleen yhdenmukaistaa. ETSK toistaa huolensa siitä, että työllisyyden suuntaviivojen ja laajojen talouden suuntaviivojen lähentyminen on puutteellista⁽¹⁴⁾. Viiden puheenjohtajan kertomuksen pääajatus kolmen A:n sosiaalisen luokituksen saamisesta Euroopalle tarkoittaa myös taloudellisten ja sosiaalisten näkökohtien lähentymistä. Suuntaviivojen muuttaminen ja tulostaulun soveltaminen mahdollistavat politiikan mukauttamisen pilarin pohjalta, mikä on myönteistä, vaikka tämä ei olekaan suurta edistystä, kun otetaan huomioon yleinen tarve sosiaalisten ja makrotaloudellisten näkökohtien lähentämiseen. Voidaan jopa kysyä, ovatko eräät talouden suuntaviivoista ristiriidassa työllisyyden suuntaviivojen kanssa.

3.7 Maakohtaisilla suosituksilla⁽¹⁵⁾ voi olla ratkaiseva rooli työllisyyden suuntaviivojen ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin toteuttamisessa. Ne tarjoavat tärkeän mahdollisuuden suunnitella kansallinen politiikka johdonmukaisesti suuntaviivoihin ja pilarin periaatteisiin nähden yhteisten tulosten saavuttamiseksi. Huolimatta siitä, että tilanne on parantunut kaikkialla Euroopassa, jäsenvaltioiden, alueiden ja työmarkkinoiden eri ryhmien välillä on kuitenkin eroja. Työllisyyden suuntaviivoihin perustuvissa maakohtaisissa suosituksissa olisi pyrittävä vähentämään tällaisia eroja sekä lisättävä ja ohjattava resursseja tähän tarkoitukseen.

3.8 Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari osoitettiin kaikille jäsenvaltioille, vaikka se laadittiin euroaluetta varten⁽¹⁶⁾. Näin ollen pilarin periaatteet ja sosiaalisen tulostaulun indikaattorit ovat perustana kaikkien jäsenvaltioiden maakohtaisten suositusten laatimiselle, ja tämä on myönteistä.

⁽¹²⁾ EUVL C 332, 8.10.2015, s. 68.

⁽¹³⁾ ETSK:n lausunto aiheesta ”Sosiaalisen ulottuvuuden ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin vaikutukset EU:n tulevaisuuteen” (EUVL C 81, 2.3.2018, s. 145).

⁽¹⁴⁾ EUVL C 458, 19.12.2014, s. 1, EUVL C 173, 31.5.2017, s. 73.

⁽¹⁵⁾ Maakohtaiset suositukset.

⁽¹⁶⁾ Ks. Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin johdanto-osa.

3.9 Edellisten suuntaviivojen laatimisen jälkeen kiinnostus taitotakuuta kohtaan on lisääntynyt huomattavasti. Käsite perustuu nuorisotakuun lähestymistapaan, ja sitä käsiteltiin uutta osaamisohjelmaa Euroopalle koskevassa komission tiedonannossa⁽¹⁷⁾. Siinä keskitytään heikosti koulutettuihin aikuisiin sekä luku- ja laskutaidon ja digitaalisten taitojen kehittämiseen sekä toisen asteen opintojen suorittamiseen⁽¹⁸⁾.

3.10 Pilarin ja työllisyyden suuntaviivojen täytäntöönpanon rahoittaminen unionin rahastoista on tulevaisuudessa edelleen tärkeää. Seuraavaa monivuotista rahoituskehystä koskevat neuvottelut alkavat pian, ja on selvää, että talousarvion laatimiseen liittyy valtavia haasteita etenkin brexitin jälkeen. Komitea on esittänyt näkemyksensä asiasta monivuotisen rahoituskehysten 2014–2020 väliarviointia koskevassa lausunnossaan ja todennut, että ”unionitason lisäarvosta on oltava laaja poliittinen yhteisymmärrys, jotta tuetaan sellaisia EU:n toimia, joiden avulla voidaan varmistaa unionin kansalaisille todelliset hyödyt”⁽¹⁹⁾.

4. Erityistä

4.1 Komissio on selvästi muuttanut työllisyyden suuntaviivoja, jotta ne olisivat johdonmukaisia Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin kanssa. Tämä on erittäin tervetullutta. Työllisyyden suuntaviivoja käsittelevässä ETSK:n lausunnossa⁽²⁰⁾ vuonna 2015 esitetyt havainnot ja suositukset ovat edelleen laajalti ajankohtaisia. On kuitenkin olemassa eräitä erityiskysymyksiä, joissa näkemyksen ajantasaistaminen on tarpeen.

4.2 EU:n taloustilanne on tällä hetkellä kohenemassa, mutta on tehtävä paljon enemmän erityisesti suurimmissa vaikeuksissa olevien jäsenvaltioiden, alueiden ja väestöryhmien tilanteen parantamiseksi, ja tämä tukee edelleen vahvistetun ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin kanssa johdonmukaisen sosiaalipolitiikan tarvetta.

4.3 ETSK on suhtautunut myönteisesti komission esittämään sosiaalisten investointien pakettiin⁽²¹⁾ ja todennut että se voisi auttaa merkittävästi edistämään poliittista muutosta kestäväen kasvun ja aiempaa selviytymiskykyisempien yhteiskuntien hyväksi. Komitea kehotti laatimaan Euroopan talouden elvytys- ja investointiohjelman, joka olisi suuruusluokaltaan kaksi prosenttia bkt:stä, ja ”keskittämään eurooppalaisen ohjausjakson koordinoinnissa nykyistä voimakkaammin sosiaalisiin investointeihin”. ETSK toistaa kehoituksensa nykyisten työllisyyden suuntaviivojen yhteydessä ja kehottaa muuttamaan niiden tekstiä tämän mukaisesti.

Nykyinen talous- ja työmarkkinatilanne tukee sosiaalisten investointien lisäämistä.

4.4 ETSK on nyt vielä paremmin tietoinen tiettyjen väestöryhmien asemasta työmarkkinoilla sekä työvoiman tarjonnan suhteen että entistä tasapuolisempien tulosten kannalta. ETSK ilmaisee säännöllisesti näkemyksensä monien tällaisten ryhmien tilanteesta, ja työllisyyden suuntaviivat ovat edelleenkin tärkeitä niiden kannalta. Työllisyyden suuntaviivojen perustelujen kohdassa 8 viitataan nimenomaisesti komission suositukseen työmarkkinoilta syrjäytyneiden aktiivisen osallisuuden edistämiseksi⁽²²⁾. Asiakirja on vuodelta 2008, joten se saattaa kaivata tarkistamista, jotta voidaan varmistaa sen johdonmukaisuus pilarin ja työllisyyden suuntaviivojen kanssa etenkin, koska kiristyvät työmarkkinat tarjoavat mahdollisuuksia näille väestöryhmille.

5. Suuntaviivat

5.1 Suuntaviivojen sanamuotoon on tehty eräitä muutoksia, jotka johtuvat niiden yhdenmukaistamisesta pilarin kanssa tai muista tekijöistä. **Suuntaviivan 5** mukaan jäsenvaltioiden olisi ”edistettävä innovatiivisia työnteon muotoja, joilla luodaan vastuullisella tavalla uusia työpaikkoja kaikille”. Vaikka uudet työmuodot ja innovointi tarjoavat kasvumahdollisuuksia, niillä voi olla ihmisille myös haitallinen vaikutus, jos ne johtavat aiempaa epävarmempiin työsuhteisiin. Tasapaino on tarpeen, että voidaan hyödyntää kasvulle, yrittäjyydelle ja työllisyydelle koituvat kiistattomat edut. Samalla uusia työnteon muotoja on arvioitava asianmukaisesti⁽²³⁾. Työllisyyden suuntaviivoissa tulee pyrkiä siihen, että uusien työnteon muotojen suuntaus muunnetaan yhdenvertaisiksi työllistymismahdollisuuksiksi, jotka perustuvat tasapainoon työmarkkinoilla tapahtuvien sujuvien siirtymisten ja työntekijöiden turvan takaavien asianmukaisten säännösten välillä. Tässä suuntaviivassa olisi selvennettävä, että innovatiiviset työnteon muodot eivät aina johda epävarmojen työsuhteiden lisääntymiseen, vaikka tämä voi joskus olla odotettavissa. Toimenpiteet, joilla tuetaan työmarkkinoilla tapahtuvia sujuvia

⁽¹⁷⁾ Uusi osaamisohjelma Euroopalle.

⁽¹⁸⁾ Ks. vuonna 2016 annettu neuvoston suositus taitojen parantamisesta: uusia mahdollisuuksia aikuisille.

⁽¹⁹⁾ EUVL C 75, 10.3.2017, s. 63.

⁽²⁰⁾ EUVL C 332, 8.10.2015, s. 68.

⁽²¹⁾ EUVL C 226, 16.7.2014, s. 21.

⁽²²⁾ Komission 3. lokakuuta 2008 antama suositus 2008/867/EY työmarkkinoilta syrjäytyneiden aktiivisen osallisuuden edistämiseksi (EUVL L 307, 18.11.2017, s. 11).

⁽²³⁾ Katso erityisesti EUVL C 303, 21.10.2016, s. 54.

siirtymisiä, ja työntekijöiden turvan takaavat asianmukaiset säännökset auttaisivat varmistamaan, että uudet työnteon muodot tarjoavat yhdenvertaisia työllistymismahdollisuuksia. Äskettäin antamassaan oma-aloitteisessa lausunnossa⁽²⁴⁾ ETSK kehottaa viranomaisia määrittelemään selkeästi työnantajan ja työntekijän, velvoittamaan yksilöt maksamaan sosiaaliturvamaksuja, liittämään sähköiset sosiaaliturva- ja verotietokannat toisiinsa sekä tarkastelemaan uusia tapoja rahoittaa sosiaaliturvajärjestelmiä.

5.2 Innovatiivisten työnteon muotojen yhteydessä olisi kiinnitettävä enemmän huomiota EU:n digitaalistrategiaan ja kiertotalouspakettiin liittyvän digitalisaation ja työpaikkojen viherryttämiseen kaltaisiin suuntauksiin. Koska jäsenvaltioita kannustetaan edistämään sosiaalista innovointia, komitea kiinnittää huomiota eräisiin arvokkaisiin sosiaalisen innovoinnin malleihin, jotka palkittiin ETSK:n kansalaisyhteiskuntapalkinnolla vuonna 2017⁽²⁵⁾.

5.3 Komitea kannattaa yrittäjyyden sekä mikroyritysten ja pienten yritysten perustamisen ja kasvun tukemista sekä yrittäjähengen edistämistä⁽²⁶⁾. Indikaattori yrittäjyyden edellytysten mittaamiseen olisi hyödyllinen.

5.4 Euroopan uutta osaamishjelmaa koskevien komission ehdotusten täytäntöönpanoon liittyen ETSK on korostanut lausunnossaan⁽²⁷⁾ useita haasteita, kuten että ”koulutuslalle ja taitojen kehittämiseen kaivataan innovatiivisempia ratkaisuja”, sekä tukenut taitotakuuta ja asianmukaisen rahoituksen lisäämistä ja yleisen saatavuuden varmistamista.

5.5 Suuntaviivassa 5 viitataan myös oikeudenmukaiseen palkkaan, joka mahdollistaa kohtuullisen elintason ja riittävien vähimmäispalkkojen varmistamiseen ottaen huomioon niiden vaikutuksen kilpailukykyyn, työpaikkojen syntymiseen ja työssäkäyvien köyhyyteen. Aiempiin suuntaviivoihin verrattuna nyt otetaan paremmin huomioon alhaiset palkat ja työssäkäyvien köyhyys, vaikka ETSK katsookin, että ”laadukkaat työpaikat” tarvitsevat vielä selkeän määritelmän. Tässä yhteydessä olisi hyödyllistä tehostaa työehtosopimusten vaikuttavuutta vahvistamalla esimerkiksi niiden kattavuutta. Samalla on erittäin tärkeä edellytys, että toissijaisuusperiaatetta ja työmarkkinaosapuolten itsenäistä roolia kunnioitetaan kaikilta osin.

5.6 Komitea katsoo, että ehdotuksessa asetetaan liian paljon painoa tarjontapuolen esteisiin, mutta vastaavaa huomiota ei kiinnitetä sosiaalisten investointien ja kasvun tarpeeseen. Suuntaviivoihin sisältyvä verotuksen painopisteen siirtäminen pois työn verotuksesta muihin tulolähteisiin on myönteistä, mutta niissä olisi tarjottava lisää tietoa mahdollisista muista lähteistä. ETSK on antanut lausuntoja aggressiivisesta verosuunnittelusta, veropetoksista, veronkierrosta ja ympäristöveroista⁽²⁸⁾, jotka voisivat myös tarjota vaihtoehtoisia tulolähteitä suuntaviivoissa käsiteltäväksi.

5.7 **Suuntaviivan 6** viittaus teknologiseen ja ympäristöön liittyvään muutokseen on tervetullut. Olisi myös hyödyllistä käsitellä yksityiskohtaisemmin vihreän kasvun mahdollisuuksia. Myös uuden sitoumuksen, joka koskee koulutusta koskevien etuuksien säilymistä työelämän muutostilanteissa, tulisi vahvistaa liikkuvuutta. Tämän vuoksi ETSK korostaa tarvetta turvata riittävä toimeentulo opintojen aikana riippumatta siitä, missä opiskelu tapahtuu. Olisi myös tarkasteltava eräissä EU:n jäsenvaltioissa käytössä olevia keinoja, kuten tukia, lainoja, palkallisesta opintovapaasta sopimista työehtosopimuksissa tai muita säännöksiä, jotta hyvistä käytännöistä opintovapaoikeuteen sovellettavien vähimmäisvaatimusten alalla voitaisiin tehdä normaalikäytäntö muissa jäsenvaltioissa. Komitea suhtautuu myönteisesti suuntaviivan 6 uuteen sanamuotoon, joka koskee epävirallisen oppimisen tunnustamista, joustavaan ammatilliseen täydennyskoulutukseen osallistumisen lisäämistä sekä aikuisopiskelijoita koskevien toimien vahvistamista. Naisten työllisyyden esteitä koskevia näkökohtia on pyritty laajentamaan suuntaviivassa 6 useampiin väestöryhmiin ja niissä on pyritty sukupuolineutraaliuteen.

⁽²⁴⁾ ETSK:n lausunto aiheesta ”Kestävähajaiset sosiaaliturvan ja sosiaalisen suojelun järjestelmät digitaaliaikakaudella” (EUVL C 129, 11.4.2018, s. 7).

⁽²⁵⁾ Palkinnolla annettiin tunnustusta erinomaisille hankkeille, jotka edistävät apua tarvitsevien ihmisten pääsyä työmarkkinoille. Esimerkkejä heistä ovat maahanmuuttajataustaiset henkilöt, vammaiset, pitkäaikaistyöttömät, työelämän ulkopuolelle jääneet naiset, nuoret ja köyhät. Ks. ETSK:n vuoden 2017 kansalaisyhteiskuntapalkintoa käsittelevä verkkosivu.

⁽²⁶⁾ EUVL C 332, 8.10.2015, s. 20.

⁽²⁷⁾ EUVL C 173, 31.5.2017, s. 45.

⁽²⁸⁾ ETSK:n oma-aloitteinen lausunto aiheesta Varallisuuteen liittyvä eriarvoisuus Euroopassa (EUVL C 129, 11.4.2018, s. 1), ETSK:n valmistelema lausunto aiheesta ”Yhteistyötalouden verotus” (EUVL C 81, 2.3.2018, s. 65, EUVL C 434, 15.12.2017, s. 18, EUVL C 71, 24.2.2016, s. 42).

Komitea kehottaa tässä yhteydessä varovaisuuteen, jotta erityinen huomio sukupuolten tasa-arvoa kohtaan säilyisi. Työn ja yksityiselämän tasapainoa koskevat tavoitteet ovat tervetulleita ja osaa niistä jo sovelletaan käytännössä. Tässä yhteydessä ETSK toistaa kannattavansa työn ja yksityiselämän tasapainoa koskevaa komission lainsäädäntöehdotusta, johon sisältyvät palkalliset perhe- ja hoitovapaat, kuten äskettäisessä lausunnossa todetaan⁽²⁹⁾ (tämä puuttuu suuntaviivan 6 viimeisestä kohdasta). Komitea katsoo, että erityinen viittaus Euroopan sosiaalirahastoon olisi säilytettävä suuntaviivassa 6.

5.8 **Suuntaviivassa 7** käsitellään aiempaa tarkemmin epävarmoja työoloja ja joustavia työjärjestelyjä. Tämä liittyy erityisesti siihen, että on "huolehdittava työturvasta ja työterveydestä ja varmistettava, että työntekijöiden työympäristö pysyy turvallisena ja vakaana". "Rekrytointiympäristöä" koskevaa mainintaa ei kuitenkaan tulisi hyödyntää työolainsäädäntöön perustuvan suojelun heikentämiseksi. Aktiivisia työmarkkinatoimenpiteitä ja julkisia työvoimapalveluja koskevia kohtia on muutettu huomattavasti. Nämä muutokset ovat laajalti tervetulleita ja alan parhaiden käytäntöjen mukaisia. Kun ajatellaan esimerkiksi OECD:n näille seikoille antamaa painoarvoa, olisi hyödyllistä kiinnittää niihin lisää huomiota maakohtaisia suosituksia laadittaessa. Komitea suhtautuu myönteisesti työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua koskevaan uuteen sanamuotoon, mutta toistaa jälleen näkemyksensä työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun eroista EU:ssa ja talouskriisin vaikutuksista, jotka tuntuvat edelleen monissa jäsenvaltioissa.

5.9 Mahdollisuutta hyödyntää puolueetonta riitojenratkaisua olisi sovellettava yleisesti eikä vain laittomiin irtisanomisiin. Olisi kuitenkin kunnioitettava osapuolten oikeutta vedota tuomioistuimeen silloin, kun vaihtoehtoinen riitojenratkaisu ei ole tuottanut tulosta. Työajan kaltaisissa kysymyksissä on viitattava työntekijöiden osallistumiseen. Lisäksi vaikka työttömyysetuudet eivät saisi heikentää halukkuutta ottaa työtä vastaan, ei pidä aliarvioida niiden merkitystä kohtuullisen elintason turvaamisessa työttömille. Rajatylittävän työskentelyn helpottamista koskevat säännökset on sovittava yhteen työntekijöiden oikeudenmukaisen kohtelun takaamista ja sosiaalisen polkumyynnin torjumista koskevien säännösten kanssa.

5.10 Eräissä maissa työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu on vähemmän kehittynyttä, ja eräissä on tällä alalla koettu takaiskuja kriisin vuoksi. Komitea suhtautuu myönteisesti Euroopan komission pyrkimykseen lisätä yhteistyötä työmarkkinaosapuolten kanssa eurooppalaisen ohjauksen yhteydessä. Kun otetaan huomioon työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun merkitys sosiaalisten oikeuksien pilarin, työllisyyden suuntaviivojen ja maakohtaisten suositusten toteuttamisessa, ETSK toistaa kehoituksensa, jonka mukaan sitä on käytävä kaikissa jäsenvaltioissa, ja kehottaa kaikkia kansallisen ja Euroopan tason poliittisia toimijoita vahvistamaan työehtosopimusneuvottelujen rakenteita kaikilla tasoilla. Lisäksi komissio on edistynyt kansalaisyhteiskunnan osallistamisessa maakohtaisen raportoinnin yhteydessä, mikä on tervetullutta, ja sitä on kehitettävä edelleen.

5.11 **Suuntaviivassa 8** käsitellään laajempia sosiaalisia näkökohtia uusin sanakääntein. Sitoutuminen aliedustettujen ryhmien edustukseen sekä riittävää vähimmäistuloa koskevat säännökset ovat tervetulleita. Olisi kuitenkin syytä lisätä kohtaan tietoa vähimmäistulon laskentaperusteista ja etenkin viitebudjeteista. Suuntaviivaan 8 olisi sisällytettävä myös kaikkien työntekijöiden sosiaalisen suojelun vahvistaminen näiden asemasta riippumatta. Lisäviittaukset työssäkäyvien köyhyyteen ja yksityiskohtaiset viittaukset erityisiin sosiaalipalveluihin ovat tervetulleita tässä suuntaviivassa, koska näin suuntaviivat sijoittuvat pilarin säännösten kanssa johdonmukaisen sosiaalipolitiikan jatkumoon ja tukevat ETSK:n kehoitusta sosiaalisten investointien lisäämisestä. Samalla kun komitea toistaa eläkeikää koskevat näkemyksensä tässä lausunnossa, suuntaviivojen viittaukset "toimenpiteisiin, joilla pidennetään työelämän kestoa" ovat tervetulleita, mutta tulisi olla selvää, että tällainen pidentäminen on vapaaehtoista. ETSK ilmaisee aikanaan näkemyksensä Euroopan komission lähestymistavasta sosiaaliturvan saatavuuteen.

5.12 Nuorisotyöttömyystilanne ja työelämän tai koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten määrä aiheuttavat edelleen sitkeästi huolta. Työllisyyttä ja sosiaalista kehitystä koskevassa katsauksessa 2017⁽³⁰⁾ korostetaan erityisesti sitä, että talouskriisi on vaikuttanut suhteettoman paljon nuoriin, ja vaikuttaa siltä, että elpymisestä huolimatta tämä suuntaus ei ole muuttunut riittävästi. Nuorisotyöllisyysaloitteen ja Euroopan sosiaalirahaston tukemasta nuorisotakuusta on saatu rohkaisevia kokemuksia poliittisen sitoumuksen muuttamisesta toiminnaksi suhteellisen nopeasti, mutta siihen liittyy edelleen ratkaisemattomia kysymyksiä. Kuten usein aiemminkin, varatun rahoituksen taso oli alhainen ja suuri osa resursseista ei ollut uusia. On tärkeää varmistaa, että uudet varat (nuorisotyöllisyysaloite) vähintäänkin säilytetään. Olisi tärkeää kiinnittää jatkossakin huomiota nuorisotyöttömyyteen, vaikka lukemat parantuvatkin, koska usein tarvitaan

⁽²⁹⁾ ETSK:n valmistelevala lausunto aiheesta "Työssäkäyvien vanhempien ja omaishoitajien työ- ja yksityiselämän tasapainottaminen" (EUVL C 129, 11.4.2018, s. 44).

⁽³⁰⁾ Employment and Social Developments in Europe 2017 Review.

rakenteellisia uudistuksia varmistamaan, että nuoriso ei kärsi ensimmäisenä mahdollisen uuden kriisin tullessa. Tarvitaan lisää tutkimusta, jotta voidaan varmentaa parantuneiden nuorisotyöllisyyslukujen (silloin kun näin on) ja takuun piiriin kuuluvien toimien välinen syy-seuraussuhde. Lisäksi takuun yhteydessä on otettava huomioon toimien laatu ja nuorisotyöttömyydessä tapahtunut epätasainen kehitys. ETSK on aiemmin kehottanut kiinnittämään näihin kysymyksiin jatkuvaa huomiota Euroopan rakenne- ja investointirahastoissa ja vahvistamaan nuorisjärjestöjen ja työmarkkinaosa-puolten roolia paikallistason toteutustyössä⁽³¹⁾.

5.13 Usein pitkäaikaistyöttömien paluu työelämään vie kaikkein kauimmin työmarkkinatilanteen parantuessa. Tätä varten tarvitaan erityistoimenpiteitä, kuten joustavien työmarkkinoiden kannalta tärkeää koulutusta ja henkilökohtaista työllisyysneuvontaa. Tilastoissa on kiinnitettävä huomiota toivonsa menettäneitä työntekijöitä ja piilotyöttömiä koskeviin lukuihin, koska nämä usein unohdetaan. Työmarkkinatilanteen parantuminen voi houkuttaa näitä ryhmiä takaisin aktiiviseen työnhakuun, mutta kohdennettu erityistuki on tarpeen, ja kansallisten järjestelmien on vastattava tähän haasteeseen. Sosiaalisilla investoinneilla olisi tärkeä rooli myös tässä yhteydessä. Työllisyyskomitean indikaattorikehys pitkäaikaistyöttömien työllistämistä annettun neuvoston suosituksen seurannasta⁽³²⁾ on erittäin tervetullut, ja sen on pysyttävä osana sen työskentelyä. Lisäksi työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvoston (EPSCO) tulee tarkistaa sitä.

5.14 Suuntaviivoissa olisi erikseen mainittava muuttajien ja pakolaisten tarpeet ja tilanne⁽³³⁾.

5.15 Sukupuolten väliset palkkaerot ja naisten yliedustus matalapalkka-aloilla aiheuttavat edelleen huolta, ja niitä olisi käsiteltävä suuntaviivoissa työvoiman tarjontaa perusteellisemmin. Tämän osa-alueen toimet liittyvät erottamattomasti ihmisarvoisen työn ja vähimmäistulon käsitteisiin, joita on käsiteltävä suuntaviivoissa nykyistä tarkemmin. Myös työn ja yksityiselämän tasapainoa ja lastenhoitoa koskevat aloitteet ovat tässä yhteydessä tärkeitä. Äskettäin annetussa ETSK:n lausunnossa⁽³⁴⁾ työn ja yksityiselämän tasapainoa koskevista komission ehdotuksista katsotaan, että ne ovat tärkeä ensiaskel. Tähän liittyviä toimia tarvitaan kaikkialla suuntaviivoissa ja pilarissa, koska useat politiikanalat vaikuttavat toisiinsa.

5.16 Vammaisia koskevat työllisyyskysymykset ovat nykyään kriittinen osa modernia työllisyyspolitiikkaa, ja näin ollen suuntaviivoihin sisältyvä viittaus niihin on tervetullut, vaikka niiden saama huomio onkin minimaalista ja sitä voitaisiin lisätä. ETSK tarkastelee asiaa vammaisten henkilöiden oikeuksista tehdyn YK:n yleissopimuksen näkökulmasta ja katsoo, että yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista 27. marraskuuta 2000 annettu neuvoston direktiivi 2000/78/EY⁽³⁵⁾ on tässä yhteydessä keskeinen. Euroopan vammaisstrategia 2010–2020 tarjoaa yleiset puitteet tällä alalla. Neljäs Euroopan vammaisparlamentti korostaa vammaisia koskevia monia työllisyyteen ja sosiaaliseen pilariin liittyviä kysymyksiä äskettäin annetussa päätöslauselmassaan strategian tulevaisuudesta⁽³⁶⁾. ETSK kiinnittää huomiota myös syrjintää koskeviin EU:n perussopimuksen määräyksiin, joita sovelletaan kaikkiin ryhmiin, ja varoittaa yhdistämästä ”heikossa asemassa olevia ryhmiä” syrjinnän käsitteeseen.

5.17 ETSK epäilee, voisiko pelkkä lakisääteisen eläkeiän korotus ratkaista väestökehityksen haasteisiin liittyvät ongelmat. Tehokkaan kasvu- ja työllisyyspolitiikan rinnalla tarvitaan aloitteita, joilla kannustetaan jatkamaan työuraa ja edistetään sukupolvien välistä solidaarisuutta. Tarvitaan todellista ”aktiivisena ikääntymisen” politiikkaa, hyviä työoloja ja työterveyttä ja -turvallisuutta sekä työaikaa koskevia politiikkoja, ja on lisättävä elinikäisen oppimisen suosiota. On nostettava sellaisten iäkkäämpien ihmisten työllisyysastetta, jotka jättävät työelämän varhaisessa vaiheessa terveysongelmien, kiivaan työtahdin tai ennenaikaisten irtisanomisten vuoksi tai joilla ei ole mahdollisuuksia koulutukseen tai työmarkkinoille palaamiseen⁽³⁷⁾.

⁽³¹⁾ EUVL C 268, 14.8.2015, s. 40.

⁽³²⁾ Työllisyyskomitean indikaattorikehys pitkäaikaistyöttömyyttä varten.

⁽³³⁾ EUVL C 264, 20.7.2016, s. 19.

⁽³⁴⁾ Lausunto aiheesta ”Työssäkäyvien vanhempien ja omaishoitajien työ- ja yksityiselämän tasapainottaminen” (EUVL C 129, 11.4.2018, s. 44).

⁽³⁵⁾ Neuvoston direktiivi 2000/78/EY.

⁽³⁶⁾ Euroopan vammaisfoorumi: Päätöslauselma Euroopan vammaisstrategiasta 2020–2030, hyväksytty neljännessä Euroopan vammaisparlamentissa 6. joulukuuta 2017. Ks. myös Euroopan parlamentin päätöslauselma Euroopan vammaisstrategian täytäntöönpanosta, 30. marraskuuta 2017.

⁽³⁷⁾ EUVL C 451, 16.12.2014, s. 109.

5.18 Työmarkkinaosapuolten on neuvoteltava työoloista ja esimerkiksi työpaikkojen mukauttamisesta iäkkäämpien työntekijöiden osaamiseen ja terveydentilaan liittyviin tarpeisiin, tiettyjen töiden rasittavuuden huomioon ottamisesta, jatkokoulutusmahdollisuuksien parantamisesta, vammautumisen ehkäisyn vahvistamisesta, työ- ja perhe-elämän tasapainottamisesta sekä työuran pidentämistä koskevien lainsäädännöllisten ja muiden esteiden poistamisesta.

5.19 ETSK toistaa lakisääteisen eläkeiän nostamista koskevan näkemyksensä, jonka mukaan tosiasiallisen eläkeiän pitäisi ensin vastata laillista eläkeikää⁽³⁸⁾. Samalla se korostaa, että on tarpeen varmistaa jäsenvaltioiden eläkejärjestelmien kestävyys ottaen huomioon sellaiset haasteet kuin elinajanodotteen piteneminen, eläkkeiden rahoitukseen vaikuttavat muutokset työmarkkinoilla ja eläkkeiden asianmukaisen tason varmistaminen.

5.20 ETSK katsoo, että varhaiseläkejärjestelmät olisi kuitenkin säilytettävä niissä tapauksissa, joissa työntekijät ovat työskennelleet pitkään raskaissa tai vaarallisissa työtehtävissä tai aloittaneet uransa hyvin varhain. ETSK ei kannata automaattista eläkeiän nostamista eliniänodotteen kasvun tai väestökehityksen perusteella.

6. Yleisiä seikkoja

6.1 EU:n tulevaa talousarviota koskeissa neuvotteluissa on lisättävä merkittävästi investointeja sosiaaliseen infrastruktuuriin, koska tällä on monia myönteisiä vaikutuksia työmarkkinoille sekä talousarvioihin – kuten komitean äskettäisessä lausunnossa⁽³⁹⁾ todetaan. Tämä koskee erityisesti investointeja inhimilliseen pääomaan prosentiosuutena kokonaisbudjetista, jos EU haluaa saavuttaa omat tavoitteensa maailmanlaajuisesti kilpailukykyisestä talousalueesta, jolla on kolmen A:n luokitus sosiaalisissa kysymyksissä työllisyyden painopisteet mukaan lukien.

6.2 On seurattava, millaisia rakenteellisia uudistuksia jäsenvaltiot ovat toteuttaneet ja millä niistä on ollut todellisia myönteisiä vaikutuksia työllisyyden, koulutuksen ja elinikäisen oppimisen aloilla. Vuotuisessa kasvuselityksessä 2018⁽⁴⁰⁾ komissio viittaa rakenneuudistusten tukiohjelmaan⁽⁴¹⁾. ETSK suhtautuu myönteisesti tähän aloitteeseen ja toivoisi saavansa tietoa työllisyys- ja koulutusuudistuksista, joita on toteutettu osana ohjelmaa, sekä työmarkkinaosapuolten ja muiden kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden osallistumisesta.

Bryssel 15. maaliskuuta 2018.

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Georges DASSIS*

⁽³⁸⁾ EUVL C 299, 4.10.2012, s. 115.

⁽³⁹⁾ EUVL C 271, 19.9.2013, s. 91.

⁽⁴⁰⁾ Vuotuinen kasvuselitys 2018.

⁽⁴¹⁾ Rakenneuudistusten tukiohjelma.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Yhteinen tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle – Uutta vauhtia Afrikan ja EU:n kumppanuudelle”

(JOIN(2017) 17 final)

(2018/C 237/11)

Esittelijä: **Mihai MANOLIU**

Lausuntopyyntö	Euroopan komissio, 5.7.2017
Oikeusperusta	Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 304 artikla
Vastaava erityisjaosto	”ulkosuhteet”
Hyväksyminen erityisjaostossa	22.2.2018
Hyväksyminen täysistunnossa	15.3.2018
Täysistunnon nro	533
Äänestystulos	185/2/1
(puolesta / vastaan / pidättyi äänestämästä)	

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 ETSK katsoo, että nopeasti muuttuvassa maailmanlaajuisessa tilanteessa vuosi 2018 tarjoaa ratkaisevan tilaisuuden syventää EU:n ja Afrikan kumppanuutta. Kummassakin maanosassa on käynnissä laajoja ja perusteellisia poliittisia, taloudellisia ja sosiaalisia mullistuksia. Tämä tilanne avaa mahdollisuuksia kumppanuuden uudelleenmuotoiluun ja syventämiseen. ETSK katsookin, että unionin tulee tällä kertaa painottaa erityisesti uusien niin taloudellisten kuin eurooppalaista kansalaisyhteiskuntaa edustavien toimijoiden osallistumista Afrikassa toteutettaviin kehityshankkeisiin. Afrikan kehityksen tukeminen ei saisi olla ainoastaan EU:n toimielinten vastuulla, vaan koko eurooppalaisen yhteiskunnan tulisi osallistua siihen.

1.2 Euroopan talous- ja sosiaalikomitea suosittelee, että kaikki toimivaltaiset EU:n toimielimet jatkavat ponnistelujaan rauhan ja turvallisuuden säilyttämiseksi Afrikassa ja auttavat afrikkalaisia järjestöjä niiden työssä konfliktien estämiseksi ja terrorismin ja järjestäytyneen rikollisuuden pysäyttämiseksi. ETSK suhtautuu myönteisesti Afrikan ja EU:n kumppanuu-saloitteeseen ja katsoo, että tällainen toiminta on välttämätöntä ottaen huomioon molempiin maanosiin vaikuttavat uudet geostrategiset ilmiöt:

- hallitsemattomilta vaikuttavien muuttovirtojen inhimillinen ja ihmisarvoinen käsittely
- pakolaistulvan syntymisen mahdollisuus
- turvallisuus Euroopan unionin rajoilla, mihin on syynä tiettyjen poliittisten järjestelmien epävakaus sekä oikeusvaltion puuttuminen eräistä Afrikan valtioista
- tiettyjen alueellisten mahtien kuten Kiinan yhä suurempi vaikutusvalta Afrikassa – Afrikan luonnonvaroihin liittyvät erityisedut sekä kahdenväliset taloussuhteet eivät kannusta Afrikan maita lisäämään monikansallista yhteistyötä
- Yhdysvaltojen arvaamaton toiminta kansainvälisessä politiikassa sekä ilmastonmuutoksen asettamat haasteet.

1.3 ETSK katsoo, että ravitsemusongelman ratkaisemiseksi EU:n tulee yhteistyössä Afrikan unionin (AU) kanssa kartoittaa paikallisia maataloushankkeita ja toimintalinjauksia, joissa on onnistuttu, ja edistää niiden käyttöönottoa mahdollisimman laajalti Afrikan alueilla ja maissa. Tässä yhteydessä ei pidä unohtaa väestömuuttujaa: väestön hurja kasvuvauhti edellyttää 18 miljoonan uuden työpaikan luomista joka vuosi vuoteen 2035 asti. Kestävään taloudelliseen kehitykseen liittyy Afrikassa vakavia rajoituksia, jotka EU:n tulee ottaa huomioon. Ne ovat tiiviisti sidoksissa seuraaviin seikkoihin:

- voimakas riippuvuus luonnonvarojen tehohyödyntämisestä, mikä johtaa niiden laittomaan kauppaan

- epävakauden pesäkkeet, jotka aiheutuvat sodista, ihmisoikeuksien loukkauksista, sosiaalisesta epätasa-arvosta, fundamentalismista ja ilmastokatastrofeista
- ilmastomuutoksen seuraukset
- ruoka- ja vesipulan vaikutukset
- puhtaanapidon puutteet
- kulkutaudit ja tartuntataudit
- johdonmukaisen, paikallisiin tarpeisiin vastaavan maatalouspolitiikan puuttuminen.

1.4 Mainitut ongelmat aiheuttavat tahdonvastaisia ja vapaaehtoisia siirtymisiä ja voimistavat näin merkittävästi laittomia muuttoliikkeitä, jotka usein ovat järjestäytyneen rikollisuuden hallinnassa ja jotka asettavat suuren paineen lähtö- ja kauttakulkumaiden hallintojärjestelmille ja poliittiselle johdolle. Eurooppa pystyy vastaamaan tähän tilanteeseen uuden kehityspolitiikkaa koskevan eurooppalaisen konsensuksen, naapuruuspolitiikan ja Euroopan muuttoliikeagendan ansiosta sekä luomalla kumppanuuteen perustuvia suhteita. ETSK voi yhdessä Afrikan kansalaisyhteiskunnan tunnustettujen edustajien (alustat, foorumit, vapaaehtoiset) ja työmarkkinaosapuolten kanssa edistää ratkaisevasti demokratiaa ja ihmisoikeuksia.

1.5 ETSK pyytää, että kansalaisyhteiskunta otettaisiin paremmin osaksi tulevaa kumppanuutta ja että sille annettaisiin tärkeämpi rooli, joka ulottuu kuulemisesta toimintapolitiikan täytäntöönpanon seurantaan. Tämä näkökohta on tärkeä, jotta voidaan varmistaa kehitystä edistävien toimintapolitiikkojen johdonmukaisuus ja saada tosiasiallisesti kaikki sidosryhmät mukaan toimintaan. EU voisikin tarjota Afrikan valtioille hyviä esimerkkejä siitä, miten kansalaisyhteiskunta osallistetaan päätöksentekoprosessiin ja miten suunnitellaan ohjelmia, joilla tuetaan monikansallisen afrikkalaisen kansalaisyhteiskunnan voimistumista. Unionin tulee myös edistää aktiivisesti kansalaisyhteiskunnan kehittymistä maissa, joissa sitä ei ole tai joissa sen kehitys on vaatimatonta.

1.6 Kun otetaan huomioon, että kouluun pääsy, syrjimätön osaamisensiirto ja kulttuuripalvelujen yleinen saatavuus ovat olennaisen tärkeitä yhteistyöilmapiirin luomiseksi ja kaikkien yksimielisesti tunnustamien arvojen jakamiseksi sekä myönteisten tulevaisuudennäkymien avaamiseksi suurelle afrikkalaisnuorten joukolle, ETSK suosittaa, että tulevassa EU:n ja Afrikan kumppanuudessa keskitytään seuraaviin linjoihin:

- Menestyksekkäät eurooppalaiset ohjelmat kuten Erasmus+ tulee ulottaa myös Afrikkaan, jotta voidaan mahdollistaa opiskelijoiden ja opettajien liikkuvuus kummassakin maanosassa ja lisätä kokemustenvaihtoa korkeakoulutasolla.
- Olisi edistettävä ja tuettava taloudellisesti Euroopan ja Afrikan korkeakoulujen välisiä kumppanuuksia, jotka mahdollistavat yhteisten hankkeiden ja opinto-ohjelmien kehittämisen.
- Vain laadukkaat opetusohjelmat ja sosiaalisen syrjäytymisen torjuntastrategiat voivat pysäyttää uskonnollisen fundamentalismin, joka on vallalla eräissä Afrikan maissa.

1.7 ETSK katsoo, että tärkein malli, jonka Euroopan unioni voi tarjota Afrikalle, on Euroopassa harjoitetun monikansallisen yhteistyön esimerkki sekä valtioiden rajat ylittävien suurhankkeiden kuten infrastruktuurihankkeiden toteuttaminen, edellyttäen että Afrikan valtiot sopivat keskinäisestä yhteistyöstä hankkeiden toteuttamiseksi. Lisäksi Euroopan unionin täytyy hyvin tärkeänä asiana tiedostaa, että se voi tarjota asiantuntemusta siitä, millaisten siirtymäpolitiikkojen avulla voidaan siirtyä demokraattiseen yhteiskuntaan ja täysin toimivaan, kilpailukykyiseen ja kattavaan markkinatalouteen.

1.8 ETSK ehdottaa, että kumppanuuden tehtäväksi annetaan sukupuolten tasa-arvon ja naisten ja nuorten voimaannuttamisen edistäminen ja toteuttaminen sekä heidän panoksensa tunnustaminen rauhan säilyttämisessä ja valtiojärjestelmän rakentamisessa, talouskasvussa, teknologiakehityksessä, köyhyyden torjunnassa, terveydenhuollossa, hyvinvoinnissa ja kulttuurisessa ja inhimillisessä kehityksessä. Kaikki naisiin kohdistuvat väkivallan ja sosiaalisen ja poliittisen syrjinnän muodot tulee kitkeä kaikkialta Afrikasta, jotta naiset voivat nauttia täysin yhdenvertaisista oikeuksista.

1.9 ETSK toteaa, että Kiinasta on viime aikoina tullut Afrikan tärkein taloudellinen kumppani ja että tämä kehitys voi vaikuttaa muun muassa siten, että alueen valtiot muuttavat ulkopoliittisia tavoitteitaan tai niiden kiinnostus demokraattisten uudistusten toteuttamiseen vähenee. EU:n täytyy siksi solmia Afrikan kanssa kumppanuus, joka elvyttää ja todella tiivistää kauppasuhteita maanosien välillä ja luo paikallistasolla paremmat olosuhteet eurooppalaisille investoinneille.

1.10 ETSK kehottaa sisällyttämään kaikkiin EU:n ja kolmansien maiden tai alueiden välillä tehtyihin asiaa koskeviin sopimuksiin lausekkeita hyvästä hallintotavasta, jotta voidaan tukea kestävästä kehityksestä. Kestävä kehitys puolestaan edellyttää, että toimintapolitiikkojen laadintaprosessi on vastuullinen, avoin, dynaaminen, tasa-arvoinen, kokonaisvaltainen, tehokas, osallistava ja oikeusvaltioperiaatetta kunnioittava.

1.11 ETSK ilmaisee pahoittelunsa siitä, että Afrikka on maailman köyhin maanosa ja ainoa maanosa, jossa köyhyys on lisääntynyt. On täysin sietämätöntä, että yli puolet sen väestöstä elää täydellisessä puutteessa. Köyhyyttä on torjuttava kansainvälisin toimin, joihin osallistuvat suuret kehitysprosessin toimijat, ja on laadittava strategioita ja toimintasuunnitelmia muita heikommassa asemassa olevien väestönosien saavuttamiseksi. Tähän tarkoitukseen on varattava uudet ohjelmoitavat ja ennakoitavat budjettimäärärahat. ETSK katsoo niin ikään, että on ensiarvoisen tärkeää varmistaa rahoitustuen tehokas seuranta, jotta asetetut tavoitteet voidaan toteuttaa paremmin.

1.12 ETSK suhtautuu myönteisesti Agenda 2063 -toimintaohjelman hyväksymisen ja Afrikan unionin perustamisen myötä ilmaistuun Afrikan tahtoon tulla kohdelluksi yhtenäisenä, kokonaisvaltaisena, yleisafrikkalaisena tahona. Kestävästä kehityksestä edistävän hyvän hallintotavan pohjana tulee olla vahva, sosiaalisesti ja ympäristön näkökulmasta oikeudenmukainen talouspolitiikka, korruptoitumattomien ja kansalaisten tarpeisiin vastaavien demokraattisten elinten perustaminen, kansalaisyhteiskunnan tukeminen, sosiaalisen syrjäytymisen torjunta sekä taloudellinen yhteenkuuluvuus, unohtamatta oikeusvaltiota, lain etusijaa, ihmisoikeuksia ja yhtäläisiä mahdollisuuksia. Investoinneille suotuisa ympäristö voi olla menestyksen avain.

2. Taustaa

2.1 Euroopan unionin ja useimpien Afrikan valtioiden välisiin suhteisiin sovelletaan jo nyt yleistä, oikeudellisesti sitovaa kansainvälistä yhteistyösopimusta, joka kattaa yli puolet maailman kansallisvaltioista. Tämä Cotonoun kumppanuussopimus (Cotonoun sopimus) allekirjoitettiin Beninissä vuonna 2000, ja sen tavoitteena on vahvistaa EU:n ja Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren maiden (AKT) pitkäjänteistä yhteistyötä politiikan, kaupan ja kehityksen alalla. Sopimuksen myötä on perustettu erilaisia elimiä, jotka helpottavat AKT-maiden ja EU:n yhteistyötä hallitustahojen, viranomaisten, parlamentin jäsenten, paikallisviranomaisten ja kansalaisyhteiskunnan, myös elinkeinoelämän, kesken.

2.2 Euroopan unionin ulko- ja turvallisuuspoliittisessa globaalistrategiassa puolestaan todetaan, että rauhan ja kehityksen edistäminen Afrikassa on tosiasiaa sen maantieteellisen läheisyyden vuoksi investoimista Euroopan unionin rauhaan ja hyvinvointiin. Hyvinvointia ja turvallisuutta on erittäin vaikea saavuttaa unionissa, jos sen naapurimaat ovat alikehittyneitä ja konfliktitilanteissa. Tästä syystä EU:n tulee osallistua aktiivisesti ja tiiviisti Afrikan unionin perustamiseen ja alueen talouden elvyttämiseen.

2.3 ETSK katsoo, että kansainvälinen tilanne on viime aikoina muuttunut huomattavasti. On ilmennyt uusia maailmanlaajuisia haasteita, ja ihmisten turvallisuus on vaarantunut. Köyhyyden ja pandemioiden torjuminen, ilmastonmuutos, autoituminen, muuttoliikkeet ja julkisten hyödykkeiden kestävä hoito ovat myös asioita, jotka ovat jatkuvasti vaikuttaneet Afrikan valtioiden ja EU:n toimintapolitiikkoihin.

2.4 Tarvitaan uusi Afrikan ja EU:n yhteinen poliittinen visio, joka on konkreettinen, joka perustuu yhteisiin etuihin ja jaettuihin arvoihin, vastavuoroiseen kunnioitukseen ja kunkin tahon suvereniteettia koskevan periaatteen noudattamiseen ja jossa otetaan huomioon kummankin osapuolen oikeudet odotukset. Näiden kahden tahon tulee kummankin ilmaista yhteinen tahtonsa tasavertaisen, tiedostavan ja etuoikeutetun kumppanuuden kautta, jotta voidaan edelleen edistää rauhaa (Afrikan rauhanrahasto) ja turvallisuutta (Afrikan maanosa on tärkeä tekijä turvallisuuden suhteen) sekä kestävästä kehityksestä, ihmisoikeuksista ja alueellista ja maanosan laajuisista yhdentymistä.

2.5 ETSK ilmaisee pahoittelunsa siitä, että Afrikka on maailman köyhin maanosa ja ainoa maanosa, jossa köyhyys on lisääntynyt. On täysin sietämätöntä, että yli puolet sen väestöstä elää täydellisessä puutteessa. Köyhyyttä on torjuttava kansainvälisin toimin, joihin osallistuvat suuret kehitysprosessin toimijat, ja on laadittava strategioita ja toimintasuunnitelmia muita heikommassa asemassa olevien väestönosien saavuttamiseksi. Tähän tarkoitukseen on varattava uudet ohjelmoitavat ja ennakoitavat budjettimäärärahat. ETSK katsoo niin ikään, että on ensiarvoisen tärkeää varmistaa rahoitustuen tehokas seuranta, jotta asetetut tavoitteet voidaan toteuttaa paremmin.

2.6 ETSK suhtautuu myönteisesti Agenda 2063 -toimintaohjelman hyväksymisen ja Afrikan unionin perustamisen myötä ilmaistuun Afrikan tahtoon tulla kohdelluksi yhtenäisenä, kokonaisvaltaisena, yleisafrikkalaisena tahona. Kestävästä kehityksestä edistävän hyvän hallintotavan pohjana tulee olla vahva, sosiaalisesti ja ympäristön näkökulmasta oikeudenmukainen talouspolitiikka, korruptoitumattomien ja kansalaisten tarpeisiin vastaavien demokraattisten elinten perustaminen, kansalaisyhteiskunnan tukeminen, sosiaalisen syrjäytymisen torjunta sekä taloudellinen yhteenkuuluvuus, unohtamatta oikeusvaltiota, lain etusijaa, ihmisoikeuksia ja yhtäläisiä mahdollisuuksia. Investoinneille suotuisa ympäristö voi olla menestyksen avain.

2.7 Kaikkien osapuolten tehokkuus ja keskinäinen vastuullisuus edellyttävät mittavia inhimillisiä ja taloudellisia pitkäaikaisresursseja, joihin kummankin osapuolen on selkeästi sitouduttava. ETSK katsoo, että kansalaisyhteiskunta voidaan osallistaa tähän toimintaan aluksi vapaaehtoisen liittymisrakenteen kautta. Sen osallisuus todennäköisesti helpottaa kehitysprosessia. On huolehdittava kiireellisesti siitä, että valtioista riippumattomat toimijat ja paikallisyhteisöt otetaan täysin mukaan prosessiin kaikkiin vaiheisiin, myös seurantaan ja arviointiin. Ne voivat antaa uutta vauhtia Afrikan kehittämiselle ja vahvistaa EU:n ulkoisen toiminnan perusteltavuutta sekä vähentää euroskeptisyyttä Euroopassa. Tähän liittyvän yhteisen vision tulee kattaa osallistava demokratia, moniarvoisuus ja perusvapaudet eli yhteen käsitteeseen tiivistettynä oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen.

2.8 Toinen merkittävä uhka on Afrikan luonnonvarojen ehtyminen, sillä se pysäyttää köyhyyden vähentämisen prosessin. Afrikan tarjoamista ekosysteemipalveluista kuten hiilen sitomisesta trooppisiin metsiin on myönnettävä hyvitys. Tarvitaan yhteinen lähestymistapa maailmanlaajuisiin haasteisiin sekä yhtenäisesti ja kansalaiskeskeisesti johdettava kumppanuus, joka perustuu maanosien väliseen poliittiseen yhteydenpitoon ja konkreettisiin neuvotteluihin.

2.9 ETSK katsoo, että osapuolten tulee toimia vastuullisesti ja johdonmukaisesti keskinäisen vastuun, vuoropuhelun ja osallistumisen suhteen. Tulevan sopimuksen tulee lisäksi perustua kumppanuusperiaatteeseen. Kumppaneilla on yhtäläiset oikeudet ja velvollisuudet kehitys- ja investointikäytäntöjen suhteen. Yhdentymisen tasossa sekä inhimillisissä, teknisissä ja taloudellisissa resursseissa on kuitenkin selvä ero. Tästä syystä EU:n ja Afrikan välistä poliittista vuoropuhelua tulee kehittää ja vahvistaa.

2.10 Köyhyyden kitkeminen ja kestävä kehitys muodostavat johdonmukaisen tavoitteen (kunhan varmistetaan avunantajien ja valtioista riippumattomien toimijoiden parempi koordinaatio) ja pohjan EU:n ja Afrikan yhteistyösitoutumukselle, joka perustuu EU:n toimintapolitiikkoihin muun muassa kaupan alalla – vapaa pääsy unionin markkinoille talouskumppanuussopimusten puitteissa – sekä ympäristö- ja maatalousasioissa.

2.11 ETSK korostaa, että konflikteihin tulee soveltaa yleistä lähestymistapaa, joka perustuu vastuuseen, ennaltaehkäisyyn, ratkaisuun, hallintaan ja uudelleenrakentamiseen. Rauha on ratkaisevan tärkeää, sillä se on ensimmäinen virstanpylväs matkalla kohti kestävä kehitystä, joka on poliittisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti oikeudenmukaista ja jossa kunnioitetaan täysin ihmisoikeuksia. Etnisten ja uskonnollisten jännitteiden ilmaantumista Afrikassa tulee tarkkailla paljon nykyistä huolellisemmin. Asevientien on kiinnitettävä erityistä huomiota soveltamalla käytännesääntöjä ja tarkkaillen myös aseiden salakuljetusta.

3. Yleistä

3.1 Yhteinen tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle ”**Uutta vauhtia Afrikan ja EU:n kumppanuudelle**” on koordinoitu ja vahvistettu aloite, jossa otetaan huomioon **Agenda 2063** ja **EU:n ulko- ja turvallisuuspoliittinen globaalistrategia**. Se tuo oman panoksensa pohdintaprosessiin ja muodostaa johdonmukaisen perustan tuleville neuvotteluille Afrikkaa koskevasta osuudesta.

3.2 ETSK katsoo, että on EU:n strategisten poliittisten etujen ja yhteisesti hyväksytyjen arvojen ja intressien mukaista syventää ja mukauttaa pitkäaikaista kumppanuutta Afrikan kanssa. EU:sta on tultava Afrikan tärkein ulkomainen investoija ja humanitaarinen ja kauppakumppani, joka parantaa sen turvallisuutta.

3.3 EU:lla on kolme strategista tavoitetta:

- keskinäisen kumppanuuden vahvistaminen ja yhteistyön lisääminen kansainvälisissä yhteyksissä yhteisten arvojen ja jaettujen etujen pohjalta, myös kahdenvälisissä suhteissa
- turvallisuus maalla ja merellä ja rajatylittävien uhkien torjunta turvallisuuteen tehtävänä investointina molemmissa maanosissa
- kestävä ja osallistava talouskehitys Afrikassa maanosan tarvitsemien työpaikkojen luomiseksi ja Euroopalle kehityksen myötä tarjoutuvien mahdollisuuksien hyödyntämiseksi.

3.4 ETSK katsoo, että yhteisen kunnianhimoisen ohjelman toteuttamisessa voidaan onnistua

- syventämällä liittoumia globaalia hallintaa koskevissa asioissa tiivistämällä vuoropuhelua ja tehostamalla yhteistyötä strategisten kumppaneiden ja keskeisten liittolaisten kanssa, edistämällä ja tukien oikeusvaltiota ja oikeusperiaatetta

- lisäämällä yhteisiin etuihin liittyvää yhteistyötä tiiviin poliittisen vuorovaikutuksen pohjalta monenvälisellä, maanosan laajuudella, alueellisella, kansallisella ja paikallisella tasolla noudattaen toissijaisuusperiaatetta
- toteuttamalla kumppanuus, jossa keskitytään ihmisiin, poliittisiin päätöksentekijöihin, paikallisviranomaisiin, työmarkkinaosapuoliin, yksityiseen sektoriin ja kansalaisyhteiskuntaan kaiken kaikkiaan.

3.5 ETSK on vakuuttunut siitä, että Afrikan ja EU:n yhteisen strategian tulee perustua määrätietoiseen kestävä kehityksen politiikkaan, jonka lähtökohdaksi on paikallinen todellisuus Afrikassa, sillä vain näin voidaan tehokkaasti auttaa torjumaan köyhyyttä oikeudenmukaisesti sekä turvaamaan taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristön kannalta ja ilmastonmuutoksen tuhoisien seurauksien valossa terve kasvu, jonka perustana on ihmisarvoinen työ ja pitkäkestoiset työpaikat ja jonka lähtökohdaksi ovat tuottavuus, köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjunta, vapaus, eettisyys ja ihmisarvoisuus. Muita kurjuuden kitkemisessä auttavia tekijöitä ovat paikallisen tuottavuuden lisääminen, sillä se on elintarviketurvan edellytys, kunnolliset tulot pienille perheille ja pk-yrityksille sekä sisämarkkinoiden luominen omistusoikeuksien turvaamisen ja hallinnollisen rasituksen ja korruption vähentämisen kautta. Maatalouteen ja elintarviketurvaan tulee kiinnittää erityistä huomiota yhteisten toimintapolitiikkojen yhteydessä. Kestäväpohjaisia maatalousmalleja, joissa keskitytään pientiloihin ja jotka tarjoavat konkreettisia työllistymismahdollisuuksia erikoisalojen kehittämisen kautta, tulee tukea. EU:n ja AU:n tulee kartoittaa muita heikommassa asemassa olevissa yhteisöissä todistetusti toimivia maatalousmalleja ja -politiikkoja ja levittää niitä valtakunnallisesti tai muihin Afrikan kehitysmaihin.

3.6 Autioitumisen torjunta ja veden saanti kaikille ovat ratkaisevia tekijöitä elintarviketurvan, muuttoliikkeen ja pakolaisilmion kannalta. Ilmastonmuutos vaikuttaa maanosista eniten Afrikkaan. EU:n ja AU:n kuten myös kaikkien niihin kuuluvien valtioiden, talouden toimijoiden ja investoijien tulee kantaa vastuunsa (ilmastonmuutoksen torjunnasta), ja niiden tulee ottaa käyttöön joustava ja tehokas rahoituskehys uutta ekologista lähestymistapaa varten.

3.7 Ympäristönormit ja sosiaaliset normit huomioiva vapaa kauppavaihto piristää talouskasvua ja tukee sosiaalista ja poliittista edistystä, ja sen konkreettisena vaikutuksena on tehostaa köyhyyden torjuntaa kaikenkattavan kestävä kehityksen ansiosta. Alueellisen yhdentymisen edistämiseksi ja luotettavan kauppaa- ja investointikehityksen luomiseksi on välttämätöntä luoda vinouma Afrikan markkinoiden hyväksi. Talouskumppanuussopimukset ovat vaihdon ja alueellisen yhdentymisen väline, edellyttäen että niillä tuetaan kehitystä myöntämällä poikkeuksia, jotta paikalliset siirtymävaiheissa olevat elinkeinot voivat mukautua uusiin markkinaolosuhteisiin. EU:n ja Afrikan taloussuhteiden tulee perustua oikeudenmukaiseen kauppavaihtoon ja eriyettyyn monialaiseen lähestymistapaan, jonka tavoitteena on Afrikan integroiminen ja sitä kautta tarpeellisten ja kilpailukykyisten tavaroiden ja palvelujen tuottaminen.

3.8 Ratkaiseva tekijä talouskehityksen ja köyhyyden kitkemisen kannalta on EU:n ja Afrikan energiakumppanuus, joka kannustaa luomaan hankkeita, joissa tuotetaan kohtuullisella hinnalla ja tehokkaasti energiaa uusiutuvista lähteistä. Afrikan ilmasto ja maantieteelliset olosuhteet voivat olla tässä etuna erityisesti kun ajatellaan aurinkoenergiaa. Energian saatavuus voi vauhdittaa Afrikan sosioekonomista kehitystä.

3.9 ETSK katsoo, että sitoutuminen koulutuksen ja terveydenhuollon tarjoamiseen kaikille on tehokas ja konkreettinen väline köyhiin väestönsiini kohdistuvassa kehittämistoiminnassa. Strategialla tulee edistää perustavaa tasa-arvoulottuvuutta naisten ja miesten välillä sekä naisten voimaannuttamista, unohtamatta heikommassa asemassa olevia väestönsiä ja pakolaisia, joita ilmaantuu humanitaaristen kriisien seurauksena. Terveydenhuollon saatavuus ja väärennettyjen lääkkeiden torjunta liittyvät olennaisesti taisteluun tappavien tautien yleistymistä vastaan. On myös huolehdittava siitä, että tässä asiassa toteutetaan asianmukaisia oikeudellisia toimenpiteitä ja myös rikosoikeudellisia seuraamuksia.

3.10 ETSK suosittaa säännöllisten analyysien tekemistä muuttoliikkeiden pääasiallisista syistä sekä muuttajien oikeuksista ja kotoutumisesta, mihin liittyy myös aivovuoto-ongelma. Tarvitaan käytännöllisiä ratkaisuja, jotta saadaan aikaan tehokas kiertomuutto. Ongelmaa ei voida ratkaista asettamalla esteitä. Kansalliseen ja alueelliseen identiteettiin, solidaarisuuteen ja kulttuuriin pohjautuvan vuoropuhelun avulla voidaan luoda perusta kaikkia hyödyttävälle kestävä kehityksen ohjelmalle, kunhan siihen osoitetaan myös riittävät aineelliset resurssit.

3.11 ETSK katsoo, että velka on taakka, joka mitätöi kaikki ponnistelut tällaisen kaikkia hyödyttävän kestävä kehityksen hyväksi. Velan hoitoa olisi tarkasteltava tapauskohtaisesti, ja sen edelle olisi asettava talous- ja sosiaalipolitiikan vahvistaminen ja tehokas hallinto. Velan hoitamista ja siirtämistä muille velkojille on pidettävä olennaisena budjettituen

osatekijänä, ja tulosindikaattoreihin perustuvan budjettituen avulla tulee pystyä tarjoamaan sosiaalisia peruspalveluita ja lujittamaan siten Afrikan valtioiden rakennetta. Tässä asiassa on harjoitettava läpinäkyvää valvontaa, johon paikallisviranomaisten ja kansalaisyhteiskunnan tulee osallistua.

4. Erityistä

4.1 ETSK katsoo, että Agenda 2063, jonka tavoitteena on rauhanomainen, turvallinen ja vauras Afrikka, jossa toteutuvat hyvä hallinto, demokratia, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, oikeus ja oikeusvaltioperiaate ja jonka kehittäminen lähtee asukkaista ja nuorten, erityisesti nuorten naisten, potentiaalin hyödyntämisestä, niin että ketään ei unohdeta, on ohjelma, joka pystyy muuttamaan maanosan ja tähtää rakenteellaan maanosan uudistamiseen. Se tulisi keskittää kahteen päätoimintalinjaan:

— **Parannetaan valtioiden ja yhteiskuntien kriisinsietokykyä:**

- Ehkäistään konflikteja, ratkaistaan kriisit ja lujitetaan rauhaa.
- Vahvistetaan hallintojärjestelmiä.
- Hallinnoidaan muuttoliikettä ja liikkuvuutta.

— **Luodaan enemmän ja parempia työpaikkoja erityisesti nuorille:**

- Houkutellessa vastuullisia ja pitkäkestoisia investointeja.
- Turvataan energiapalvelut Afrikassa.
- Tehdään rakenneuudistus Afrikan maataloudessa ja elintarvikealalla sekä sinisessä taloudessa, myös kalastusalalla.
- Edistetään työmarkkinaosapuolten toimintaa.
- Kehitetään osaamista ja taitoja.

4.2 Perusteet selviytymiskyysisempien valtioiden ja yhteiskuntien luomiselle juontavat juurensa EU:n oikeutetuista odotuksista, arvoista ja tavoitteista, EU:n omien rajojen nykyisestä haavoittuvuudesta ja uhista, jotka kohdistuvat sen elintärkeisiin etuihin. Myös terrorismi, ihmiskauppa, rikollisuus ja väkivaltaiset ääriliikkeet ovat vakauteen ja rauhaan kohdistuvia uhkia ja oireita rakenteellisesta, tietyissä tapauksissa syvään juurtuneesta epävakaudesta.

4.3 EU määrittää tämän mukaisesti seuraavat lippulaiva-aloitteet:

- Perustetaan YK:n, EU:n, Afrikan ja muiden kansainvälisten kumppaneiden yhteistyöfoorumi.
- Maksetaan alkurahoitusosuus AU:n rauhanrahastolle.
- Tuetaan afrikkalaisia aloitteita merellisen turvallisuuden alalla.

4.4 Kaikki tietävät, että hyvä hallinto, turvallisuus ja kehitys ovat peruspilareita vakaassa, nykyaikaisessa, selviytymiskyysisessä yhteiskunnassa, jossa on demokraattiset, tehokkaat, avoimet ja vastuulliset instituutiot. Tällaiset vakaat yhteisöt, jotka kunnioittavat ihmisoikeuksia ja muodostavat kestäväen kehityksen alkupisteitä, toimivat ennakoitavissa ja vakaissa makrotaloudellisissa puitteissa, joissa pystytään tarjoamaan palveluja kansalaisille. EU voi tällä alalla tuoda oman panoksensa Afrikan kehittämiseen tarjoamalla eräiden jäsenvaltioiden kokemusten pohjalta asiantuntemusta siitä, millaisten siirtymäpolitiikkojen avulla voidaan siirtyä demokraattiseen yhteiskuntaan ja täysin toimintakykyiseen markkinatalouteen sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta koskevine politiikkoineen, sekä antamalla esimerkiksi monikansallisen yhteistyömallinsa, joka perustuu yhteisiin instituutioihin.

4.5 EU määrittää tämän mukaisesti seuraavat lippulaiva-aloitteet:

- Järjestetään vaaliprosesseja, demokratiaa ja hallintotapaa Afrikassa ja Euroopassa käsittelevä AU:n ja EU:n korkean tason konferenssi.
- Kaksinkertaistetaan tuki kotimaisten resurssien hyödyntämiselle vuoteen 2020 mennessä veroaloitteen mukaisesti.
- Toteutetaan yhteisiä toimia luonnonvarojen kestäväen hoidon lujittamiseksi muun muassa laatimalla asiasta yhteinen EU:n ja Afrikan peruskirja.

4.6 Liikkuvuus ja muuttoliike ovat merkittäviä taloudellisia, sosiaalisia ja turvallisuuteen liittyviä aihealueita, jotka voivat toisaalta rikastuttaa ja vahvistaa yhteiskuntia mutta myös aiheuttaa niihin suurta epävakautta, jos niitä ei hallita asianmukaisesti ja tehokkaasti. Muuttoliike- ja liikkuvuusvirrat ovat tällä hetkellä ennätyksellisen vaarallisia muuttajien fyysiselle turvallisuudelle. Tässä on kyse jaetusta vastuusta ja globaaleista ratkaisuista, jotka pohjautuvat vastuun jakamiseen ja solidaarisuuteen ja joiden lähtökohtana on poliittinen kehys, jolla voidaan ratkaisevasti vaikuttaa pakolaisten ja muuttajien laajentuneeseen liikkeeseen.

4.7 EU määrittää tämän mukaisesti seuraavat lippulaiva-aloitteet:

- Tuetaan laillista Afrikan sisäistä muuttoliikettä ja liikkuvuutta koskevia afrikkalaisia aloitteita vapaan liikkuvuuden, sosiaaliturvajärjestelmien ja niihin liittyvien oikeuksien siirrettävyyden sekä tutkintojen tunnustamisen näkökulmasta.
- Lisätään Afrikan ja EU:n yhteistyötä salakuljetus- ja ihmiskauppaverkoston torjumiseksi.

4.8 Ajattelutavan muutos on tarpeen, jotta voidaan luoda vauras maanosa, jolla on keinot ja resurssit koordinoita omaa kehitystään ja jossa taloudet ovat käyneet läpi rakenteellisen muutoksen teollistumisen, jalostustuotannon ja arvon lisäämisen kautta, jotta ne voivat luoda jaettua kasvua yksityisen sektorin nousun, yrittäjyyden kehittymisen ja kaikkien saatavilla olevien ihmisarvoisten työpaikkojen avulla.

4.9 ETSK katsoo, että sosioekonomisessa muutoksessa tulee ottaa huomioon voimakkaaseen ilmastonmuutokseen ja ympäristökestävyyteen liittyvät haasteet ja mahdollisuudet. Tämä edellyttää alueellisten markkinoiden luomista ja suotuisaa investointi-ilmapääpiiriä, joka luo tarkoituksenmukaista arvoa ja tuottavuutta talouskumppanuussopimusten turvaamaan vakaan ja ennakoitavan vapaakaupan ansiosta.

4.10 Komitea korostaa, että Afrikan taloudellinen yhdentymisen alueellisesti ja maanosan laajuisesti edellyttää hyvää hallintotapaa yrityksissä sekä ympäristö- ja sosiaalivaatimusten noudattamista. Kaikki mahdollisuudet vihreän, sinisen ja kiertotalouden perustamiseen on hyödynnettävä edistämällä yritysten yhteiskuntavastuuta, yhteiskunnallista yrittäjyyttä ja eettistä yritystoimintaa, jotta voidaan luoda maanosan laajuinen vapaakauppa-alue.

4.11 Elinkeinoelämällä on keskeinen rooli yhteiskunnan kehittämisessä toisaalta merkittävänä investoijana, innovaatioiden lähteenä, osaamisen ja työpaikkojen luojana, talouskasvun tukijana ja (suorien ja välillisten) tulojen lähteenä, joka luo myös julkisia tuloja, jotka voidaan investoida tarvittaviin hyvinvointipalveluihin sekä keskeiseen infrastruktuuriin, kuten kouluihin ja sairaaloihin, ja toisaalta niin nuorten kuin muuttajienkin integraatiota edistävänä tekijänä, joka tarjoaa ihmisille mahdollisuuden menestyä ja saada vakaat tulot.

4.12 EU määrittää tämän mukaisesti seuraavat lippulaiva-aloitteet:

- Tuotetaan mittavia EU:n investointeja Afrikkaan Euroopan ulkoisella investointiohjelmalla ja Compact with Africa -aloitteella.
- Tuetaan paremmin ennakoitavissa olevaa ja suotuisampaa investointiympäristöä Afrikassa.
- Tuetaan Afrikan digitaalistrategiaa.

4.13 ETSK katsoo, että kestävä ja uusiutuvista lähteistä saatavan, kohtuuhintaisen energian yleinen saatavuus tarjoaa mahdollisuuden luoda uusia ihmisarvoisia työpaikkoja ja konkreettista kehitystä, jossa otetaan huomioon ilmastonmuutos. EU ja Afrika voivat tiivistää yhteistyötään puhtaaseen energiaan siirtymiseksi yhteisten arvojen pohjalta. Euroopan unioni on maailmanlaajuinen edelläkävijä puhtaan energian alalla. Jotta Afrikan potentiaali sähkön tuotannossa ja tehokkaassa käytössä voidaan hyödyntää tarkoituksenmukaisen sääntelyn pohjalta, on tehtävä mittavia investointeja kysynnän tyydyttämiseksi ottaen myös huomioon mahdollisuudet yhteenliittäntöihin eurooppalaisten siirtoverkkojen kanssa. Ilmastonmuutosta voidaan torjua toteuttamalla sähköistäminen uusiutuvista lähteistä saatavan energian avulla.

4.14 EU määrittää tämän mukaisesti seuraavat lippulaiva-aloitteet:

- Suoritetaan EU:n osuus Afrikan uusiutuvia energialähteitä koskevalle aloitteelle (AREI) ja saavutetaan vuoteen 2020 mennessä 5 GW:n kapasiteetti tuottaa sähköä uusiutuvista energialähteistä, tuodaan kestävä energia 30 miljoonan ihmisen saataville Afrikassa ja vähennetään hiilidioksidipäästöjä 11 miljoonaa tonnia vuodessa.

- Käynnistetään uusi aloite, jolla helpotetaan EU:n ja Afrikan julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyötä investointien lisäämiseksi Afrikan kestäväen energian alalle korkean tason foorumin avulla.
- Käynnistetään uusi ilmastonmuutosta ja kestäväää energiaa koskeva EU:n ja Afrikan tutkimus- ja innovointikumppanuus.

4.15 ETSK korostaa, että maatalous, karjankasvatus, vesiviljely ja kalastus ovat tärkeitä tulonlähteitä ja toimeentulon tarjoajia Afrikassa. Resurssien kestäväen käyttö, maanomistusta koskevat ongelmat, turvattomuus merellä ja hyvin tärkeänä asiana myös pääoman puute ja heikot mahdollisuudet saada rahoitusta ovat suuria esteitä alan kehitykselle. Elintarviketuotantoala, jolla on suuri kehityspotentiaali, voi luoda työpaikkoja ja mahdollistaa ihmisille itsenäisen toimeentulon, samalla kun se takaa elintarviketurvan.

4.16 Afrika voi tuottaa lisäarvoa luonnonvaroilleen harjoittamalla teollistamispolitiikkaa, jossa keskitytään pienten ja keskiuurten yritysten sekä mikroyritysten perustamiseen valmistusteollisuusalueille. ETSK korostaa vastuullisten arvoketjujen tärkeyttä roolia, sillä ne luovat kehitystä maaseudulla ja takaavat vesi- ja maavarojen kestäväpohjaisen hoidon. On tehtävä talouskumppanuussopimuksia sekä hyödynnettävä Afrikan elintarvikkeiden markkinamahdollisuudet.

4.17 EU määrittää tämän mukaisesti seuraavat lippulaiva-aloitteet:

- Edistetään arvoketjun kehittämistä helpottamalla vastuullista investoimista kestäväpohjaiseen maatalouselintarviketeollisuuteen ja siniseen talouteen.
- Lisätään investointeja sekä Afrikasta että EU:sta tutkimuksen ja innovoinnin tueksi.
- Laajennetaan tarvittavassa määrin kestäväää kalastusta koskevien kumppanuussopimusten verkostoa EU:n ja Afrikan maiden välillä.

4.18 ETSK katsoo, että pysyvän kestäväen kehityksen varmistamisen olennainen edellytys on rajoittamaton ja syrjimätön pääsy koulutukseen. Yleissivistävän sekä teknisen ja ammatillisen koulutuksen järjestelmien on Afrikassa vastattava paremmin työmarkkinoiden tarpeita ja oltava sidoksissa väestölliseen, taloudelliseen ja sosiaaliseen kehitykseen. Järjestelmien on oltava innovatiivisia ja tarjottava ennen kaikkea opetusta ja koulutusta palvelujen ja yritysten perustamisen alalla, jotta luodaan tarvittavat voimavarat siirtymiseksi epävirallisesta taloudesta viralliseen talouteen. Afrikan tulee edistää aktiivisesti tiedettä, teknologiaa, tutkimusta ja innovointia.

4.19 ETSK katsoo, että olisi tarpeen käynnistää kumppanuus yhtäläisten mahdollisuuksien, eriarvoisuuden vähentämisen ja sosiaalisen osallistamisen valmiuksien kehittämiseksi. Yhteenkuuluvuus, tasapuolisuus, moninaisuus ja osallistavuus ovat olennaisia tekijöitä osaamisen ja taitojen parantamisessa ja sitä kautta uuden afrikkalaisen kulttuurin edistämässä.

4.20 EU määrittää tämän mukaisesti seuraavat lippulaiva-aloitteet:

- Käynnistetään afrikkalaiselle nuorisolle suunnattu ohjelma laajentamalla Erasmus+-ohjelman soveltamisalaa.
- Tuetaan taloudellisesti Euroopan ja Afrikan korkeakoulujen yhteistyötä ja kehitetään yhteisiä opinto-ohjelmia.
- Perustetaan ammatillisen ja teknisen opetuksen EU-väline.

4.21 Erasmus+-ohjelma kannustaa Euroopan unionin ja Afrikan väliseen yhteistyöhön korkea-asteen koulutuksen alalla. Hankkeet, joihin osallistuu kumppaneita molemmista maanosista, auttavat muun muassa parantamaan opiskelijoiden ammatillisia tulevaisuudennäkymiä, tiivistämään korkeakoulujen yhteistyötä ja luomaan verkostoja korkea-asteen oppilaitosten välille. Afrikan kanssa tehtävä yhteistyö korkea-asteen koulutuksen alalla kuuluu EU:n ulkopoliittikan ja erityisesti kehitysyhteistyön tavoitteisiin.

Bryssel 15. maaliskuuta 2018.

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Georges DASSIS*

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi eurooppalaisesta kansalaisaloitteesta”

(COM(2017) 482 final – 2017/0220 (COD))

(2018/C 237/12)

Esittelijä: **Kinga JOÓ**

Lausuntopyyntö	Euroopan komissio, 13.9.2017 – Euroopan parlamentti, 2.10.2017 – neuvosto, 11.10.2017
Oikeusperusta	Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 24 artikla
Vastaava alakomitea	alakomitea SC/049 ”eurooppalainen kansalaisaloite”
Hyväksyminen alakomiteassa	7.2.2018
Hyväksyminen täysistunnossa	14.3.2018
Täysistunnon nro	533
Äänestystulos	201/0/5
(puolesta / vastaan / pidättyi äänestämästä)	

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Kansalaisaloitteesta annetun asetuksen (EU) N:o 211/2011⁽¹⁾ voimaantulosta on nyt kulunut kuusi vuotta. Euroopan talous- ja sosiaalikomitea (ETSK) haluaa tässä yhteydessä painottaa EU:n kansalaisten keskeistä asemaa Eurooppa-hankkeessa sekä kansalaisaloitemekanismin kykyä kuroa umpeen demokratiavajetta tukemalla aktiivista kansalaisuutta ja osallistavaa demokratiaa.

1.2 ETSK:n vuonna 2016 antamassa oma-aloitteisessa lausunnossa⁽²⁾ korostettiin eurooppalaisen kansalaisaloitteen toimintaan liittyviä merkittäviä teknisiä, oikeudellisia ja byrokraattisia ongelmia ja ilmeistä toimivallan kasaantumista komissiolle. Tämän seurauksena julkinen keskustelu on ollut suppeampaa kuin se olisi kansalaisaloitteen ansiosta voinut olla ja vaaditun allekirjoittajamäärän saaneet aloitteet ovat vain harvoin johtaneet lainsäädäntötoimiin.

1.3 ETSK katsoo, että eurooppalaisesta kansalaisaloitteesta annetun asetuksen 211/2011 parhaillaan tehtävä tarkistaminen on tärkeä askel kohti kansalaisaloitteen koko potentiaalain hyödyntämistä. Saman mielipiteen ovat jo esittäneet Euroopan parlamentti, alueiden komitea ja Euroopan oikeusasiamies.

1.4 ETSK suhtautuu myönteisesti seuraaviin parannuksiin, jotka sisältyvät Euroopan komission uuteen ehdotukseen asetukseksi eurooppalaisesta kansalaisaloitteesta:

1.4.1 Sallitaan järjestäjryhmien aloittaa tuenilmausten kerääminen itse valitsemana ajankohtana.

1.4.2 Tunnustetaan kansalaistoimikunnat oikeudellisesti, jotta voidaan rajoittaa järjestäjien rikosoikeudellista vastuuta petoksista ja vakavasta huolimattomuudesta.

1.4.3 Perustetaan verkkoyhteistyöalusta, joka tarjoaa EU:n kansalaisille tietoja ja neuvontaa eurooppalaisesta kansalaisaloitteesta, edellyttäen että tämä helpottaa kansalaisaloitteen järjestäjien työtä aloitteiden rekisteröimis- ja tuenilmausten keräämisprosessin kaikissa vaiheissa. ETSK haluaisi olla mukana verkkoyhteistyöalustassa ja pysyä ajan tasalla sen kehityksestä. ETSK pitää tärkeänä, että alustan käyttäjät saavat riittävästi tietoa ETSK:n kansalaisaloitteen järjestäjille tarjoamista kansalaisaloitteeseen liittyvistä palveluista.

1.4.4 Komissio tunnustaa ETSK:n vuodesta 2015 kaikille kansalaisaloitteen järjestäjille tarjoaman käännöspalvelun tarpeellisuuden ja tarpeen sille, että komissio huolehtii kansalaisaloitteiden sisällön kääntämisestä kaikille EU:n virallisille kielille heti aloitteen rekisteröinnin jälkeen.

⁽¹⁾ EUVL L 65, 11.3.2011.

⁽²⁾ EUVL C 389, 21.10.2016.

1.4.5 Jäsenvaltioita pyydetään yksinkertaistamaan, supistamaan ja yhdenmukaistamaan tietojen keruuseen ja todentamiseen sovellettavaa kansallisten sääntöjen järjestelmää sekä huolehtimaan siitä, että oikeus tukea aloitetta perustuu kansalaisuuteen, jotta yhtäkään EU:n kansalaista ei jätetä kansalaisaloitteen ulkopuolelle.

1.4.6 Kaikki jäsenvaltiot edistävät aktiivisesti kansalaisaloitetta ja perustavat yhteyspisteitä, joista kansalaisaloitteen järjestäjät saavat tietoa ja apua kansalaisaloitteeseen liittyvissä teknisissä asioissa ja kampanjoinnissa.

1.4.7 Euroopan komissio tarjoaa pysyvästi käyttöön ilmaisen OCS-järjestelmän⁽³⁾, joka helpottaa tuenilmausten keruuta ja luettelointia sekä jäsenvaltioiden viranomaisten suorittamaa tuenilmausten tarkistusta. Komitea on tyytyväinen myös siihen, että tarkoituksena on turvata vammaisten mahdollisuudet käyttää kyseistä välinettä.

1.4.8 Komissio sitoutuu parantamaan eurooppalaisen kansalaisaloitteen tuntemusta suuren yleisön keskuudessa.

1.5 ETSK esittää uudesta ehdotuksesta seuraavat huomiot ja suositukset:

1.5.1 Institutionaalisen opastajan ja rekisteröintiä koskevan päätöksentekijän tehtävät, joita molempia hoitaa nykyisin komissio, olisi erotettava toisistaan. ETSK toistaa olevansa halukas jatkamaan aloitteiden tukemista ja olisi luonnollinen ehdokas hoitamaan aloitteiden edistäjän ja institutionaalisen opastajan tehtäviä.

1.5.2 ETSK:n käytäntönä on kutsua kansalaisaloitteiden järjestäjät osallistumaan erilaisiin keskusteluihin kansalaisaloitetta käsittelevään ryhmään sekä jaostojen kokouksiin sekä täysistuntoihin⁽⁴⁾. Kansalaisaloitteiden järjestäjillä tulisi tämän esimerkin mukaisesti olla enemmän mahdollisuuksia vuoropuheluun ennen kampanjaa ja sen jälkeen, eikä vaaditun allekirjoittajamäärän saaneita kansalaisaloitteita käsittelevän vuoropuhelun tulisi välttämättä päättyä komission viralliseen vastaukseen.

1.5.3 ETSK pitää tärkeänä myös, että sen järjestämää jokavuotista konferenssia eli kansalaisaloitteen päivää kehitetään edelleen vuoropuhelufoorumina ja että annetaan enemmän painoarvoa järjestäjien väliselle kokemustenvaihdolle ja luodaan enemmän verkostoitumismahdollisuuksia käynnissä olevien ja vaaditun allekirjoittajamäärän saaneiden aloitteiden järjestäjille.

1.5.4 Vaaditun allekirjoittajamäärän saaneiden aloitteiden tulisi johtaa asianmukaisiin jatkotoimiin. Tätä tavoitetta silmällä pitäen ETSK toivoo, että kaikki EU:n toimielimet hoitavat tasapuolisesti oman osuutensa tarjoamalla järjestäjille tilaisuuksia esitellä aloitteitaan ja keskustella niistä, käyttäen esimerkkinä ETSK:n käytäntöä kutsua kansalaisaloitteiden järjestäjät osallistumaan erilaisiin keskustelutilaisuuksiin. ETSK pitää erityisen tärkeänä sitä, että vaaditun allekirjoittajamäärän saaneista aloitteista keskustellaan Euroopan parlamentin täysistunnoissa kansalaisaloitteiden aiheista käytävän Euroopan laajuisen keskustelun poliittisen ulottuvuuden voimistamiseksi.

1.5.5 ETSK on kehottanut huolehtimaan tasapainoisesta toimivallanjaosta EU:n toimielinten välillä kansalaisaloitteeseen liittyvissä asioissa⁽⁵⁾, ja ETSK kannattaakin kansalaisyhteiskunnan ilmaisemaa näkökantaa⁽⁶⁾, jonka mukaan Euroopan parlamentin tulisi jatkossakin olla ainoa taho, joka järjestää julkisen kuulemisen vaaditun allekirjoittajamäärän saaneista kansalaisaloitteista ja että komission tulisi olla edustettuna tarkoituksenmukaisella tasolla. Julkinen kuuleminen Euroopan parlamentissa on tärkeä tilaisuus, jossa vaaditun allekirjoittajamäärän saaneiden aloitteiden järjestäjät voivat esitellä tavoitteitaan ja keskustella EU:n kansalaisia laajemmin edustavien Euroopan parlamentin jäsenten kanssa.

1.5.6 Komission tulisi antaa yksityiskohtaiset ja selkeät perustelut kaikille päätöksilleen evätä aloitteen rekisteröiminen kokonaan tai osittain.

1.5.7 ETSK suhtautuu myönteisesti komission ehdotukseen sallia kansalaisaloite-ehdotuksen osittainen rekisteröinti. On kuitenkin pidettävä kiinni siitä, että tehdään vain yksi rekisteröintipäätös.

⁽³⁾ Ohjelmisto verkossa tapahtuvaa keruuta varten (OCS, Online Collection Software) on Euroopan komission maksutta käyttöön tarjoama väline sähköistä allekirjoitusten keruuta varten. Väline yksinkertaistaa sekä tietojen keruuta että jäsenvaltioiden viranomaisten suorittamaa tietojen tarkistusta. Ohjelmisto on Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 211/2011 ja komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 1179/2011 mukainen: <https://joinup.ec.europa.eu/software/ocs/description>

⁽⁴⁾ ETSK:n työvaliokunnan päätös 14.10.2014 sisäisistä perusteista kansalaisaloitteiden järjestäjien kutsumiselle täysistuntoihin ja erityisjaostojen kokouksiin.

⁽⁵⁾ Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto ”Eurooppalainen kansalaisaloite (tarkistus)” (oma-aloitteinen lausunto), 13. heinäkuuta 2016, kohta 1.4.5.

⁽⁶⁾ ETSK järjesti kansalaisyhteiskunnan organisaatioille julkisen kuulemisen uudesta kansalaisaloite-ehdotuksesta 12.12.2017.

1.5.8 Koska kansalaisaloite on tärkeä EU:n demokratialle ja koska se on otettu vasta hiljattain käyttöön ja ottaen huomioon, että parhaillaan käynnissä olevasta lainsäädäntötarkistuksesta seuraavien muutosten täytäntöönpanoon tarvitaan huomattavasti aikaa, kansalaisaloitteen arviointivälin tulisi pysyä kolmena vuotena.

1.5.9 ETSK suhtautuu myönteisesti siihen, että Euroopan komissio tunnustaa ETSK:n vuodesta 2015 tarjoaman käännöspalvelun arvon ja tarpeellisuuden jatkossakin. Komission tulevaisuudessa tarjoamien käännöspalvelujen tulisi kattaa myös kansalaisaloite-ehdotuksen liitteet. Tämä on tärkeää, jotta yleisö ymmärtäisi aloite-ehdotusten sisällön kokonaisvaltaisemmin ⁽⁷⁾.

1.5.10 ETSK toteaa, että olisi hyödyllistä ja tarpeellista käydä tarkempia keskusteluita ennen kuin päätetään, olisiko kansalaisaloitteen tukemiseksi vaadittua alaikäraja laskettava.

2. Yleistä

2.1 Eurooppalainen kansalaisaloite on Lissabonin sopimuksella ⁽⁸⁾ käyttöön otettu innovatiivinen väline ja tärkeä osa valtioiden rajat ylittävän osallistavan demokratian nykyistä ja tulevaa kehittämistä EU:ssa. Eurooppalainen kansalaisaloite perustuu kansalaisten oikeuteen osallistua demokratian toteuttamiseen unionissa. Kansalaisaloitteen tulisi helpottaa kaikkien kansalaisten aktiivista osallistumista EU:n asialistan määrittelyyn ja päätöksentekoprosessiin lisäämällä EU:n laajuista julkista keskustelua ja antamalla kansalaisille mahdollisuuden vedota suoraan komissioon, jotta tämä antaisi ehdotuksen EU:n säädökseksi.

2.2 Eurooppalaisen kansalaisaloitteen tekemiseen sovellettavat säännöt ja menettelyt on vahvistettu 16. helmikuuta 2011 annetussa EU:n asetuksessa ⁽⁹⁾, joka tuli voimaan 1. huhtikuuta 2012. Euroopan komissio ehdotti uutta asetusta 13. syyskuuta 2017 osana unionin tilaan liittyvää pakettia.

2.3 Nykyisen asetuksen mukaan eurooppalaisen kansalaisaloitteen voi järjestää tai allekirjoittaa kuka tahansa EU-kansalainen, joka on ikänsä puolesta oikeutettu äänestämään Euroopan parlamentin vaaleissa ⁽¹⁰⁾. Aloitteen järjestelyistä huolehtii kansalaistoimikunta. Organisaatiot voivat tukea ja rahoittaa aloitteita, kunhan ne tekevät sen täysin avoimesti.

2.4 Eurooppalaiseen kansalaisaloitteeseen sovellettava menettely on kolmivaiheinen:

2.4.1 Ensimmäisessä vaiheessa perustetaan kansalaistoimikunta ⁽¹¹⁾, rekisteröidään aloite ⁽¹²⁾ virallisesti, mikä edellyttää komission tekemää kelpoisuusehtojen täyttymisen arviointia ⁽¹³⁾, ja hyväksytetään verkossa toteutettava allekirjoitusten keruujärjestelmä ⁽¹⁴⁾.

2.4.2 Keruuvaiheessa on kerättävä 12 kuukauden kuluessa yhteensä vähintään miljoona tuenilmausta (allekirjoitusta) vähintään seitsemästä EU-maasta ⁽¹⁵⁾. Toimivaltaiset kansalliset viranomaiset todentavat allekirjoitukset ⁽¹⁶⁾, minkä jälkeen vaaditun allekirjoittajamäärän saanut kansalaisaloite toimitetaan komissiolle.

⁽⁷⁾ Ks. liitteiden tärkeydestä asia T-529/13, Izsák ja Dabis v. komissio, kohdat 47–58.

⁽⁸⁾ Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 11 artiklan 4 kohta ja EU:n toiminnasta tehdyn sopimuksen 24 artiklan ensimmäinen kohta.

⁽⁹⁾ Asetus (EU) N:o 211/2011.

⁽¹⁰⁾ Laissa säädetty äänestysikä on 18 vuotta kaikissa jäsenvaltioissa paitsi Itävallassa, jossa äänioikeuden ikäraja on 16 vuotta.

⁽¹¹⁾ Kansalaistoimikunnassa on oltava vähintään seitsemän EU-kansalaista, jotka asuvat seitsemässä eri jäsenvaltiossa.

⁽¹²⁾ Aloitteesta on laadittava enintään 800 merkin pituinen kuvaus (nimi 100 merkkiä, kuvaus 200 merkkiä ja yksityiskohtaiset tavoitteet 500 merkkiä).

⁽¹³⁾ Asetus (EU) N:o 211/2011, 4 artiklan 2 kohta. Tärkein on 4 artiklan 2 kohdan b alakohta, jonka mukaan ehdotettu kansalaisaloite ei saa selvästi ylittää komission toimivaltaa tehdä ehdotus unionin säädökseksi perussopimusten soveltamiseksi. Ks. arvio komission rekisteröintipäätöksistä: James Organ, "Decommissioning direct democracy? A critical analysis of Commission decision-making on the legal admissibility of European Citizens Initiative proposals", 10 EuConst (2014), 422–443.

⁽¹⁴⁾ Asetus (EU) N:o 211/2011, 6 artikla. Asetuksen mukaan prosessi kuuluu sen jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten vastuulle, jossa tuenilmauksia aiotaan kerätä.

⁽¹⁵⁾ Asetuksessa säädetään, että allekirjoituksia on saatava kustakin maasta tietty väkilukuun suhteutettu vähimmäismäärä (<http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/signatories?lg=fi>).

⁽¹⁶⁾ Asetus (EU) N:o 211/2011, 15 artikla.

2.4.3 Komissio tutkii vaaditun allekirjoittajamäärän saaneet aloitteet ennen järjestäjien tapaamista. Aiheesta järjestetään julkinen kuuleminen Euroopan parlamentissa. Komissiolla on kolme kuukautta aikaa päättää, missä laajuudessa se antaa aloitteesta vaaditun säädösehdotuksen, jos antaa, ja vastata siihen tiedonannolla.

2.5 Tähän mennessä eurooppalaisen kansalaisaloitteen on allekirjoittanut yli kahdeksan miljoonaa EU-kansalaista. Aloitteita on tehty 69, mutta komissio on rekisteröinyt vain 48 aloitetta, joista neljään on saatu vähintään miljoona allekirjoitusta⁽¹⁷⁾. Vaaditun allekirjoittajamäärän saaneisiin aloitteisiin on annettu muutama vastaus, mutta vain yksi tällainen aloite⁽¹⁸⁾ on johtanut komission sitoumukseen antaa uusi säädösehdotus.

2.6 EU:n toimielimet, järjestäjät ja järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan edustajat ovat nyt yleisesti myöntäneet, että vaikka muutamia myönteisiä teknisiä muutoksia on tehty, läheskään kaikkia eurooppalaisen kansalaisaloitteen tarjoamia demokratiamahdollisuuksia ei ole vielä hyödynnetty. Komissio ilmoitti eurooppalaisen kansalaisaloitteen päivänä 2017⁽¹⁹⁾, että se aikoo tarkistaa lainsäädäntöä perinpohjaisesti. Tämä on tärkeä mahdollisuus lisätä EU:n julkista keskustelua ja parantaa suuren yleisön mahdollisuuksia vaikuttaa EU:n asialistaan ja poliittiseen päätöksentekoon kansalaisaloitteen kautta. Siitä ollaan myös yleisesti yhtä mieltä, että kansalaisaloite pystyy tuomaan EU:n kansalaiset yhteen ajamaan heitä yhdistäviä asioita ja vahvistamaan tunnetta eurooppalaisesta identiteetistä.

2.7 Kansalaisaloitteen järjestäjät ovat korostaneet, että kansalaisaloiteprosessi on jo itsessään arvokas, sillä se auttaa kehittämään verkostoja yhteisten asioiden puolesta, ja tämä täydentää tavoitetta kerätä miljoonaa allekirjoitusta.

3. Toimielinten suhtautuminen eurooppalaiseen kansalaisaloitteeseen

3.1 ETSK on parantanut eurooppalaisen kansalaisaloitteen tunnettuutta jokavuotisella kansalaisaloitteen päivällään⁽²⁰⁾ ja on perustanut eurooppalaista kansalaisaloitetta koskevan yhteyspisteen⁽²¹⁾, joka on muun muassa toimittanut aloitteiden järjestäjille aloitekuvausten käännökseen (kolmen työpäivän kuluessa pyynnöstä) ja painettuja ja sähköisiä julkaisuja eurooppalaisesta kansalaisaloitteesta sekä tarjonnut tilaisuuksia eurooppalaisten kansalaisaloitteiden esittelemiseen kansalaisaloitetta käsittelevän väliaikaisen ETSK:n ryhmän ja jaostojen kokouksissa sekä täysistunnoissa⁽²²⁾.

3.2 ETSK antoi 13. heinäkuuta 2016 oma-aloitteisen lausunnon⁽²³⁾, jossa se suositti kansalaisaloitteen muuttamista tehokkaammaksi, näkyvämmäksi ja kansalaisten kannalta suotuisammaksi välineeksi.

3.3 Euroopan parlamentin teettämän tutkimuksen⁽²⁴⁾ tulokset otettiin huomioon lokakuussa 2015 annetussa päätöslauselmassa⁽²⁵⁾, jossa parlamentti virallisesti pyysi kansalaisaloitteesta annetun asetuksen tarkistamista ja esitti vahvoja muutossuosituksia komissiolle. Euroopan parlamentti laati vuonna 2017 myös oma-aloitteisen mietinnön⁽²⁶⁾, jossa ehdotetaan muutoksia kansalaisaloitteesta annettuun asetukseen.

⁽¹⁷⁾ Vaaditun allekirjoittajamäärän saaneet ehdotukset ovat "Vesi ja sanitaatio ovat ihmisoikeus! Vesi kuuluu kaikille, se ei ole kaupallinen hyödyke!", "Stop vivisection", "Yksi meistä" ja "Kielletään glyfosaatti ja suojellaan ihmisiä ja ympäristöä myrkyllisiltä torjunta-aineilta": <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/successful>

⁽¹⁸⁾ Komission tiedonanto eurooppalaisesta kansalaisaloitteesta "Kielletään glyfosaatti ja suojellaan ihmisiä ja ympäristöä myrkyllisiltä torjunta-aineilta" (C(2017) 8414 final). Komissio antoi 1. helmikuuta 2018 myös ehdotuksen juomavesidirektiivin tarkistamisesta osana vastausta Right2Water-kansalaisaloitteeseen.

⁽¹⁹⁾ Eurooppalaisen kansalaisaloitteen päivä on jokavuotinen ETSK:n järjestämä konferenssi. Kansalaisaloitteen päivän 2017 kumppanit olivat Euroopan alueiden komitea, kansalaisaloitekampanja, eurokansalaisen toimintapalvelukeskus ECAS, Liverpoolin yliopiston oikeustieteen ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden laitos, Democracy International -järjestö, Euroopan aloite- ja kansanäänestysinstituutti (Initiative and Referendum Institute Europe) ja People2power. Komission ensimmäinen varapuheenjohtaja Frans Timmermans ilmoitti eurooppalaisen kansalaisaloitteen tarkistamisesta avajaistilaisuudessa.

⁽²⁰⁾ Eurooppalaisen kansalaisaloitteen päivä järjestettiin ensimmäisen kerran 30.3.2012, päivä ennen kansalaisaloitteesta annetun asetuksen voimaantuloa. Sen jälkeen ETSK on järjestänyt tapahtuman kuusi kertaa, ja se on ollut joka vuosi huhtikuussa. Seitsemäs, vuoden 2018 tapahtuma järjestetään 10. huhtikuuta.

⁽²¹⁾ Lisätietoja ETSK:n julkaisussa Euroopan talous- ja sosiaalikomitean eurooppalaista kansalaisaloitetta koskeva neuvontapalvelu

⁽²²⁾ Ks. alaviite 4.

⁽²³⁾ ETSK:n oma-aloitteinen lausunto aiheesta "Eurooppalainen kansalaisaloite (tarkistus)" (EUVL C 389,21.10.2016, s. 35).

⁽²⁴⁾ Euroopan parlamentin tutkimuspalvelu, Implementation of the European Citizens' Initiative. The experience of the first three years, 2015.

⁽²⁵⁾ Euroopan parlamentin päätöslauselma 28. lokakuuta 2015 eurooppalaisesta kansalaisaloitteesta (2014/2257(INI)). Esittelijä György Schöpflin: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2015-0382+0+DOC+XML+V0//FI>

⁽²⁶⁾ Mietintöluonnos – Kansalaisaloitteesta annetun asetuksen (EU) N:o 211/2011 tarkistaminen, 11.9.2017: <http://www.europarl.europa.eu/committees/en/afco/draft-reports.html?ufolderComCode=AFCO&ufolderLegId=8&ufolderId=09289&linkedDocument=true&urefProcYear=&urefProcNum=&urefProcCode=>.

3.4 Euroopan oikeusasiamies esitti maaliskuussa 2015 oma-aloitteisen tutkimuksen pohjalta yksitoista parannusohjetta kansalaisaloitteen kehittämiseksi⁽²⁷⁾ ja lähetti heinäkuussa 2017 avoimen kirjeen⁽²⁸⁾ komissiolle viestin vahvistamiseksi.

3.5 Alueiden komitea antoi lokakuussa 2015 lausunnon⁽²⁹⁾, jossa puolletaan asetuksen pikaista ja huomattavan laajaa tarkistamista, ja aikoo äänestää jatkolausunnosta maaliskuun 2018 täysistunnossaan.

3.6 Komissio julkaisi huhtikuussa 2015 tilannekatsauksen ja helmikuussa 2016 vastauksen Euroopan parlamentin ehdotuksiin. Näissä tunnustettiin kansalaisaloitteiden järjestäjien ja tukijoiden kohtaamat vaikeudet.

3.7 Kansalaisaloitteen järjestäjät ovat vieneet useita komission päätöksiä kansalaisaloitteiden rekisteröinneistä EU:n tuomioistuimen käsiteltäväksi⁽³⁰⁾ ja tehneet niistä kanteluja Euroopan oikeusasiamiehelle⁽³¹⁾. Näissä tapauksissa tehdyt päätökset ovat lisänneet painetta muuttaa kansalaisaloitteesta annettua asetusta erityisesti kansalaisaloitteen osittaisen rekisteröinnin ja komission päätösten perusteluvälvoituksen suhteen.

4. ETSK:n rooli ja eurooppalainen kansalaisaloite

4.1 EU:n toimielinten ja järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan välisenä yhdyssiteenä toimiva ETSK on osallistunut eurooppalaisesta kansalaisaloitteesta käytävään keskusteluun alusta saakka. Tästä osoituksena ovat tähänastiset lausunnot⁽³²⁾, kansalaisaloitteelle annettu tuki ja väliaikaisen ryhmän perustaminen seuraamaan tämän unionin demokraattiseen elämään osallistumiseen liittyvän oikeuden kehitystä ja täytäntöönpanoa⁽³³⁾.

4.2 ETSK osallistuu jatkossakin aktiivisesti kansalaisaloiteprosessiin yhdessä muiden toimielinten kanssa toimien toisaalta aloitteen edistäjänä ja toisaalta institutionaalisenä opastajana. ETSK:n aloitteisiin ja tehtäviin kuuluu seuraavia:

4.2.1 Eurooppalaisen kansalaisaloitteen päivä, jonka ETSK järjestää joka vuosi kansalaisaloitteen tunnettuuden parantamiseksi, on vaikuttanut merkittävästi kansalaisaloitteen pysymiseen tärkeällä sijalla EU:n institutionaalisella asialistalla. Kansalaisaloitteen päivä tarjoaa nykyisin tärkeän tilaisuuden kansalaisaloitteen järjestäjien, EU:n toimielinten ja muiden sidosryhmien väliseen vuoropuheluun, kansalaisaloitteen etenemisvaiheen ja tehokkuuden arviointiin, parhaiden käytäntöjen vaihdantaan ja järjestäjien ja muiden sidosryhmien verkottumiseen, ja se tarjoaa vuoropuhelufoorumin vaaditun allekirjoittajamäärän saaneille kansalaisaloitteille. ETSK aikoo jatkaa kansalaisaloitteen päivän menestyksen hyödyntämistä ja laajentaa konferenssin alaa ja roolia esimerkiksi siten, että siinä arvioidaan säännöllisin väliajoin jatkotoimia, joihin komissio on ryhtynyt vaaditun allekirjoittajamäärän saaneiden kansalaisaloitteiden suhteen. Kansalaisaloitteen päivän järjestää väliaikainen ryhmä yhteistyössä asiaankuuluvien strategisten kumppaneiden kanssa.

4.2.2 ETSK on laatinut eurooppalaista kansalaisaloitetta esittelevän ja edistävän käytännön oppaan⁽³⁴⁾ (kolmas laitos julkaistu). Komitea on lisäksi nostanut eurooppalaisen kansalaisaloitteen keskeiselle sijalle julkaisussaan "Aktiivisen kansalaisen EU-passi"⁽³⁵⁾ (saatavana painettuna ja html-muodossa⁽³⁶⁾), jonka on tarkoitus tarjota EU-kansalaisille tietoa kaikista heidän oikeuksistaan ja edistää valtioiden rajat ylittävää osallistavaa demokratiaa.

⁽²⁷⁾ Kanteluasia: OI/9/2013/TN, otettu tutkittavaksi 18.12.2013, päätös 4.3.2015: <https://www.ombudsman.europa.eu/cases/decision.faces/fi/59205/html.bookmark>

⁽²⁸⁾ Kanteluasia: SI/6/2017/KR, kirje päivätty 11.7.2017: <https://www.ombudsman.europa.eu/cases/correspondence.faces/fi/81311/html.bookmark>.

⁽²⁹⁾ Alueiden komitea, lausunto aiheesta "Eurooppalainen kansalaisaloite" (EUVL C 423, 17.12.2015, s. 1).

⁽³⁰⁾ Etenkin menestyneet kanteet, joita ovat tuomioistuimen 3.2.2017 antama tuomio asiassa T-646/13 (Minority SafePack), 10.5.2017 antama tuomio asiassa T-754/14 (Stop TTIP) ja 12.9.2017 antama tuomio asiassa C-589/15 P (One million signatures for a Europe of solidarity).

⁽³¹⁾ Päätökset asiassa 1086/2017/PMC, 4.10.2017 (Mum, Dad & Kids), asiassa 1609/2016/JAS, 18.4.2017 (Stop Vivisection) sekä kanteluasiassa 402/2014/PMC (luottamuksellinen), 3.3.2015, ja kanteluasiassa 2071/2013/EIS, 12.12.2014 (Stop Vivisection).

⁽³²⁾ ETSK:n lausunto aiheesta "Lissabonin sopimuksen toteuttaminen: osallistava demokratia ja kansalaisaloite (11 artikla)" (EUVL C 354, 28.12.2010, s. 59).
ETSK:n lausunto kansalaisaloitteesta (EUVL C 44, 11.2.2011, s. 182).

ETSK:n oma-aloitteinen lausunto aiheesta "Eurooppalainen kansalaisaloite (tarkistus)" (EUVL C 389, 21.10.2016, s. 35).

⁽³³⁾ Eurooppalaista kansalaisaloitetta käsittelevä ETSK:n väliaikainen ryhmä perustettiin lokakuussa 2013 tarjoamaan poliittista ohjausta kansalaisaloitteesta ja seuraamaan asiaan liittyvää kehitystä.

⁽³⁴⁾ http://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/resources/docs/fi_15_438-citizens-initiative.pdf

⁽³⁵⁾ http://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/resources/docs/15_85-citizenship-passport-fi.pdf

⁽³⁶⁾ <http://www.eesc.europa.eu/eptac/en>.

4.2.3 ETSK kutsuu kansalaisaloitteen järjestäjiä esittelemään aloitteitaan ETSK:hon, kun aloitteen aihe kuuluu komitean käsittelemiin toimintapolitiikan aloihin⁽³⁷⁾. Näissä tilaisuuksissa ETSK tarjoaa kansalaisaloitteen järjestäjille foorumin keskustelulle kansalaisyhteiskunnan ja työmarkkinaosapuolten edustajien kanssa sekä mahdollisuuden tehdä kansalaisaloitetta tunnetuksi demokraattisena välineenä, ottamatta kantaa aloitteen aiheeseen.

4.2.4 ETSK laatii aina oma-aloitteisen lausunnon vaaditun allekirjoittajamäärän saaneen kansalaisaloitteen aiheesta, kun se kuuluu komitean vastuualoihin.

4.2.5 ETSK:n edustajien tulisi osallistua kaikkiin Euroopan parlamentin julkisiin kuulemistilaisuuksiin, joissa käsitellään vaaditun allekirjoittajamäärän saaneita kansalaisaloitteita, sillä tämä on keino osallistua toimielintenväliseen analyysiprosessiin, jossa pohditaan, miten vaaditun allekirjoittajamäärän saaneeseen kansalaisaloitteeseen vastataan. ETSK olisi kutsuttava julkiseen kuulemiseen automaattisesti⁽³⁸⁾. ETSK:n lausunto pohjautuu ETSK:n täysistunnossa käytyyn keskusteluun, johon kansalaisaloitteen järjestäjät on kutsuttu.

4.2.6 ETSK suhtautuu myönteisesti verkkoyhteistyöalustaan ja haluaisi osallistua siihen ja pysyä ajan tasalla sen kehityksestä. ETSK pitää myös tärkeänä, että alustan käyttäjät saavat riittävästi tietoa ETSK:n kansalaisaloitteiden järjestäjille tarjoamista kansalaisaloitteeseen liittyvistä palveluista.

4.2.7 ETSK ajaa jatkossakin vahvempaa ja tehokkaampaa eurooppalaista kansalaisaloitetta ja parantaa sen tunnettuutta valtakunnallisella ja paikallisella tasolla muussa Going local -paikallistapahtumiensa kautta.

5. Huomioita asetukseen tehtävistä muutoksista

5.1 Kansalaisaloitteen piti olla selkeä, yksinkertainen ja helppokäyttöinen. Monet kansalaisaloitteen järjestäjät, kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden edustajat⁽³⁹⁾, akateemiset tarkkailijat⁽⁴⁰⁾ ja institutionaaliset toimijat ovat kuitenkin raportoineet merkittävistä teknisistä ja oikeudellisista ongelmista kansalaisaloitteen yhteydessä. ETSK suhtautuu myönteisesti komission ehdotukseen uudistaa asetusta, jotta voidaan ratkaista monisyisemmät institutionaaliset, oikeudelliset ja organisatoriset ongelmat ja edistää vuoropuhelua kansalaisten ja toimielinten välillä. Tämä puolestaan lisää EU:n laajuista keskustelua, jota kansalaisaloiteprosessi edistää riippumatta siitä, saako se miljoona allekirjoittajaa vai ei.

5.2 ETSK painottaa vahvasti kannattavansa eurooppalaista kansalaisaloitetta. ETSK katsoo, että kansalaisaloitteen asianmukainen ja täysimääräinen täytäntöönpano auttaisi rakentamaan siltaa EU:n kansalaisten ja EU:n toimielinten välille ja parantaisi merkittävästi suuren yleisön mahdollisuuksia osallistua unionin demokraattiseen elämään. Se on myös tärkeä askel osallistavan demokratian kehittämisessä laajemmin EU:ssa.

5.3 ETSK toteaa, että kansalaisaloite saa vahvaa toimielintenvälistä tukea, ja kannattaa Euroopan parlamentin, alueiden komitean ja Euroopan oikeusasiamiehen muutosehdotuksia. Kullakin toimielimellä on oma tärkeä roolinsa kansalaisaloitekampanjan aikana ja sen jälkeen avun antamisessa ja tilaisuuksien tarjoamisessa toimielinten ja järjestäjien välistä vuoropuhelua varten.

5.4 ETSK suosittaa, että jokaiseen jäsenvaltioon perustetaan yhteyspiste, josta kansalaisaloitteen järjestäjät saavat tietoa ja apua kansalaisaloitteeseen liittyvissä teknisissä asioissa ja kampanjoinnissa ja joka tekee aktiivisesti eurooppalaista kansalaisaloitetta tunnetuksi valtakunnallisella ja paikallisella tasolla.

5.5 ETSK esittää eurooppalaisen kansalaisaloitemekanismin yksinkertaistamiseksi ja tehostamiseksi seuraavat asetuksen uudistusehdotukset:

⁽³⁷⁾ Ks. alaviite 4.

⁽³⁸⁾ ETSK:n silloinen puheenjohtaja Henri Malosse lähetti 2.2.2014 Euroopan parlamentin silloiselle puhemiehelle Martin Schulzille virallisen kirjeen, jossa hän ilmaisi ETSK:n olevan kiinnostunut saamaan säännöllisesti kutsun julkisiin kuulemistilaisuuksiin, joissa käsitellään vaaditun allekirjoittajamäärän saaneita kansalaisaloitteita.

⁽³⁹⁾ C. Berg, J. Tomson, *An ECI that works! Learning from the first two years of the European Citizens' Initiative*, 2014: <http://ecithatworks.org/>

⁽⁴⁰⁾ Viimeaikaisia artikkeleja: Organ, "EU Citizen Participation, openness and the European Citizens Initiative: the TTIP legacy", 54 CML Rev. s. 1713–1748 (2017); Karatzia, "The European Citizens Initiative and the EU institutional balance: On realism and the possibilities of affecting EU lawmaking", 54 CML Rev. (2017), s. 177–208; ja Vogiatzis, "Between discretion and control: Reflections on the institutional position of the Commission within the European citizens' initiative process", *European Law Journal* 2017, 23, s. 250–271.

5.5.1 Erotetaan toisistaan kansalaisaloitteen järjestäjien institutionaalisen opastajan⁽⁴¹⁾ ja rekisteröintiä koskevan päätöksentekijän tehtävät, joita molempia hoitaa komissio. Tämä on ratkaisevan tärkeää mahdollisen komission sisäisen eturistiriidan ratkaisemiseksi ja eurooppalaisen kansalaisaloitteen tinkimättömän ja tehokkaan toteutuksen edistämiseksi. ETSK olisi luonnollinen ehdokas institutionaaliseksi opastajaksi.

5.5.2 Vuoropuhelumahdollisuuksia kansalaisaloitteen järjestäjien kanssa olisi oltava enemmän sekä kampanjan aikana että sen jälkeen kansalaisaloitekampanjoiden aiheiden poliittisen tunnettuuden parantamiseksi. Tätä tavoitetta silmällä pitäen ETSK toivoo, että kaikki EU:n toimielimet hoitavat tasapuolisesti oman osuutensa tarjoamalla järjestäjille tilaisuuksia esitellä aloitteitaan ja keskustella niistä. Esimerkkinä tästä on ETSK:n käytäntö kutsua kansalaisaloitteiden järjestäjät osallistumaan erilaisiin keskusteluihin kansalaisaloitetta käsittelevän ryhmän ja jaostojen kokouksiin sekä täysistuntoihin. Yksi keskeisen tärkeä vuoropuhelutilaisuus on Euroopan parlamentin järjestämä täysistuntokuuleminen.

5.5.3 Vaaditun allekirjoittajamäärän saaneille aloitteille tulee varmistaa asianmukaiset jatkotoimet. Koska aloiteoikeus kuuluu Euroopan komissiolle, ETSK edellyttää, että komissio laatii säädösehdotuksen 12 kuukauden kuluessa kampanjan päättymisestä tai perustelee kattavasti päätöksensä olla esittämättä ehdotusta.

5.5.4 Euroopan parlamentissa pidettyjen kuulemisten ja komission ja järjestäjien tapaamisen lisäksi komission tulisi pitää tiiviimmin yhteyttä kansalaisaloitteen järjestäjiin. Järjestäjien tulisi siksi voida osallistua toimintaan, joka liittyy vaaditun allekirjoittajamäärän saaneen kansalaisaloitteen aiheeseen, sen jälkeen kun komissio on antanut alustavan lausuntonsa.

5.5.5 Tasapainoisen tehtävien- ja toimivallanjaon varmistamiseksi ETSK kannattaa kansalaisyhteiskunnan ETSK:n kuulemisessa esittämää näkemystä, että parlamentin tulisi jatkossa olla ainoa taho, joka järjestää julkisen kuulemisen vaaditun allekirjoittajamäärän saaneesta kansalaisaloitteesta.

5.5.6 Kaikki komission päätökset evätä aloitteen rekisteröiminen kokonaan tai osittain olisi perusteltava yksityiskohtaisesti ja selkeästi.

5.5.7 ETSK suhtautuu myönteisesti komission ehdotukseen sallia osittainen rekisteröinti. Jotta kansalaisaloitteen rekisteröintimenettelyt ja -perusteet olisivat selkeitä ja suoraviivaisia, on kuitenkin pidettävä kiinni siitä, että tehdään vain yksi rekisteröintipäätös. Komissio voisi neuvoa järjestäjiä ehdotuksen oikeusperustan suhteen ennen ehdotuksen luovuttamista ja ehdottaa mahdollisia ratkaisuja, jotta aloitetta ei tarvitsisi hylätä.

5.5.8 ETSK aikoo seurata keskustelua ehdotuksesta laskea eurooppalaisen kansalaisaloitteen tukemisen ja sellaiseen osallistumisen alakarajaa. ETSK tiedostaa, että asia herättää paljon kysymyksiä, ja myöntää, että asiasta on syytä keskustella tarkemmin.

5.5.9 On tärkeää, että kansalaisaloitteen arviointiväli pysyy kolmena vuotena, koska kansalaisaloite on tärkeä EU:n demokratialle, koska se on otettu vasta hiljattain käyttöön ja koska parhaillaan käynnissä olevasta lainsäädäntötarkistuksesta seuraavien muutosten täytäntöönpanoon tarvitaan huomattavasti aikaa.

5.5.10 Eurooppalaista kansalaisaloitetta käsittelevää tietoa ja valvuttamista tulisi tehostaa. Tätä varten tulisi ennen kaikkea järjestää aihetta käsitteleviä komission ja jäsenvaltioiden tukemia kampanjoita. Tätä varten komitea ehdottaa myös, että järjestäjäryhmät voisivat välittää asianomaisten aloitteiden tukijoille (jos tukijat ovat suostuneet yhteydenpitoon) tietoa aloitteiden etenemisestä ja kampanjoiden avulla saavutetuista tuloksista. Vastaavasti komission tulee tuoda vaaditun allekirjoittajamäärän saaneiden aloitteiden jatkotoimia ponnekkaammin esille julkisuudessa ja tiedottaa niistä ennen muuta järjestäjäryhmille.

5.5.11 ETSK suhtautuu myönteisesti siihen, että Euroopan komissio tunnustaa ETSK:n vuodesta 2015 tarjoaman käännöspalvelun tarpeellisuuden. Tarjottavien käännöspalvelujen tulisi kattaa myös ehdotetun kansalaisaloitteen liitteet⁽⁴²⁾. Tämä on tärkeää, jotta yleisö ymmärtäisi aloite-ehdotusten sisällön kokonaisvaltaisemmin.

5.5.12 Olisi tutkittava uusia keinoja yhdistää allekirjoitusten kerääminen verkossa sosiaaliseen ja digitaaliseen mediaan, jotta ulotuttaisiin yhä laajemmin yleisön puoleen.

Bryssel 14. maaliskuuta 2018.

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Georges DASSIS*

⁽⁴¹⁾ ETSK:n lausunto aiheesta "Eurooppalainen kansalaisaloite", kohdat 1.2 ja 4.3.2 (EUVL C 44, 11.2.2011, s. 182).

⁽⁴²⁾ Ks. liitteiden tärkeydestä asia T-529/13, Izsák ja Dabis v. komissio, kohdat 47–58.

ISSN 1977-1053 (sähköinen julkaisu)
ISSN 1725-2490 (painettu julkaisu)

Euroopan unionin julkaisutoimisto
2985 Luxembourg
LUXEMBURG

FI